T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ MS. OR. OCT 2216 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (2^{a}-35^{b}) (İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NESLİHAN KAYIŞ

İSTANBUL 2020

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ MS. OR. OCT 2216 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (2^a-35^b) (İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NESLİHAN KAYIŞ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. ÜMRAN AY SAY

İSTANBUL 2020

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **II**
ÖZET ..... **IV**
ABSTRACT ..... **V**
KISALTMALAR ..... **VI**
GİRİŞ **1**
MECMUALAR HAKKINDA GENEL BİLGİ 1
Mecmuanın Tanımı ve Tarihçesi 1
Klasik Türk Edebiyatında Mecmuanın Yeri ve Önemi 1
Mecmuaların Sınıflandırılması 2

1. BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ 2216 NUMARAYA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (İNCELEME BÖLÜMÜ) 6
1.1.Nüsha Tavsifi 6
1.2.Mecmuanın Şiir ve Şairleri Dizini 9
1.3.2a-35b Varakları Arasındaki Şiirlerin Vezinleri 16
1.4.Mecmuada Yer Alan Atasözleri ve Deyimleri 17
1.5.Mecmuada Bulunup Kaynaklarda Ulaşılamayan Şiirlerin Listesi 19
1.6.Mecmuanın Sahaya Katkıları 20
2. METİN 29
2.1.Metin Tesisinde Takip Edilen Metot 29
2.2.Çeviriyazı Alfabesi 31
2.3.Transkripsiyonlu Metin ve Nesre Çevirisi 32

MECMUANIN 2a-35b VARAKLARI ARASINDAKİ ŞİİRLERİN MESTAP'A GÖRE TASNİFİ 255
SONUÇ 272
KAYNAKÇA 274
TIPKIBASIM 277

ÖN SÖZ

Klasik Türk şiirinin Fars edebiyatını taklit ederek başladığı serüveni 16. ve 17. yüzyıllarda artık Fars edebiyatının etkisinden çıkıp kendi kimliğini kazandığı bir dönem olması sebebiyle önem arz eder. Yaklaşık olarak altı yüzyıllık bir geleneğin sonucu olan şiir toplumda yer edinmiş sağlam kökleri olan bir ağaç olup en olgun meyvelerini de 16. yüzyılda vermeye başlamıştır. Bir yandan divanlar tertip edilip mesneviler anlatılırken günümüzün şiir antolojileri diyebileceğimiz çeşitli mecmualar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Günümüzde yurt içi ve yurt dışında bulunan birçok yazma eser bulunan kütüphanelerde gündelik hayatımıza dair çeşitli bilgileri (ilaç ve merhem yapımı, yemek tarifleri, faydalı bilgiler vb.) ihtiva eden mecmuaya rastlamaktayız.

Daha çok derleme türündeki bu eserlerin bizi ilgilendiren kısmı "nazire ve şiir mecmuaları"dır. Dönemin şiir zevkini yansıtması, kabul gören şairlerine yer verilmesi, kayda geçmemiş, divanlar tertip edildikten sonra kaleme alınan şiirleri günümüze taşıması açısından Klasik Türk Edebiyatının önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Biz de bu sebeple çalışmamızda *Berlin Milli Kütüphanesinde bulunan Ms, Orient, Oct. 2216* numarada kayıtlı olan şiir mecmuasının transkripsiyonlu metnini sunup nesre çevirisini yaptıktan sonra üzerinde incelemelerde bulunduk.

Çalışmamız belli bir plan dâhilinde üç bölüm olacak şekilde düzenlenmiştir. Giriş bölümünde Klasik Türk Edebiyatında mecmuanın tanımı, yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. İnceleme kısmında ise çalışmaya konu olan mecmua hakkında bilgilere yer verilmiştir. Mecmuanın genel olarak nüsha tavsifi, giriş kısmında bulunan ketebe kaydı ve iki mühür hakkında bilgi verildikten sonra mecmuanın ilgili bölümlerinde yer alan şiir ve şairleri hakkında çalışma yapılmıştır. Ardından bu çalışmada tamamı 138 varak olan mecmuanın 2^a ve 35^b varaklarında olan 223 şiirin ve şairlerinin dizinleri hazırlanmıştır. .

Son olarak metnin tesisinde izlenen yol anlatılmış olup mecmuanın (2^a ve 35^b) varakları arasındaki şiirlerin transkribe edilmesi, tenkitli metnin oluşturulması ve bu varaklar arasındaki şiirlerin tamamının nesre çevirisi verilmiştir. Çeviri yazı alfabesiyle kaydedilen bölüm şiirleri bulunan şairlerin var olan divanlarından karşılaştırıp nüsha farkları dipnotlarda gösterilmiştir. Bu karşılaştırmalarda metne en

uygun kelimeler beyitte yer alırken vezin kusuru ya da anlam uyuşmazlığına yol açan kelime dipnotta belirtilerek mecmuada yer alan kelimenin mi yoksa divanda verilen kelimenin mi kullanıldığı kısaltmalarla hangisinin tercih edildiği açıklanmıştır. Mecmuanın geniş bir tarih aralığında yaşamış olan şairlerin şiirlerine yer vermesi sebebiyle bazı şairlerin aynı mahlası kullanan şairlerin şiirleriyle karıştırılabilmesi ihtimaline karşın incelenen tüm kaynaklar dipnotlarda ve Tablo 2 kısmında detaylandırılmıştır. Çalışmanın en sonuna ise 2a-35b varakları arasındaki şiirlerin MESTAP'a göre tavsifi yapılmış olup kaynakça verildikten sonra metnin tıpkıbasımı da eklenmiştir.

Bu çalışmanın Klasik Türk Edebiyatı sahasındaki çalışmalara katkıda bulunması, mecmua içerisinde bulunan 16. yüzyılda yaşamış belki de en önemli şahsiyetlerinden olan Bâkî'ye ait de ait bir gazelin bilim dünyasına kazandırılması ile yola çıkarken ki amacımıza uygun bir çalışma olmasını umut ediyorum. Lisans hayatımızdan sonra henüz akademik camia içerisinde atılmış ilk adımımız olması sebebiyle çeşitli hataların olması muhtemeldir. Ayrıca 2020 yılında etkisini gösteren ve nerdeyse hayatı durma noktasına getiren Covid-19 pandemi süreci de bizleri kaynaklara ulaşma konusunda; kütüphanelerin kapatılması ve yer yer sokağa çıkma yasaklarının uygulanması gibi zorunlu koşullar sebebiyle inceleme kısımlarında aksaklık yaşanmasına yol açmıştır. Bu yüzden gerek bilim dünyasının gerek de kıymetli hocalarımın bu süreci göz önünde tutarak bundan kaynaklı eksikliklerin ve hataların hoş görmesini ümit ediyorum.

Son olarak, bu çalışmanın oluşturulmasında bir mum gibi her zaman önümü aydınlatan, hatalarımı düzeltmemde yardımcı olan saygı değer hocam Doç. Dr. Ümran Ay Say'a sabrı ve hoşgörüsü için en içten duygularımla teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca moral ve motivasyonumu her zaman dinç tutan sevgili eşim Kürşat Kayış'a ve emekleriyle beni yetiştirip edebiyat sevgimin oluşmasını sağlayan annem ve babama, her zaman yüzümü güldüren erkek kardeşlerime çok teşekkür ederim.

Neslihan KAYIŞ

İstanbul, 2020

ÖZET

Bu çalışmada Berlin Milli Kütüphanesinde *Ms, Orient, Oct. 2216* numarada kayıtlı olan şiir mecmuasının transkripsiyonlu metni hazırlanıp 2^{a}-35^{b} varakları arasında bulunan 223 gazelin günümüz Türkçesine çevirisi dipnotta verildikten sonra üzerinde incelemelerde bulunulmuştur.

Berlin Milli Kütüphanesine 17. ve 18. yüzyıllarda yaşayan şairlerin şiir antolojisi diye kaydedilen mecmuadaki şiirler 16. ve 17. ve 18. yüzyıllara aittir. 138 varaklık mecmua Seyyid Muhammed Şerîfî tarafından istinsah edilmiştir. Çalışmanın başında mecmuanın tanımı ve Klasik Türk Edebiyatı açısından önemi üzerinde durulmuştur. Daha sonra çalışma konumuz olan mecmua tanıtılıp 2^{a}-35^{b} varakları arasında yer alan 223 şiir, yayımlanmış divanlarla karşılaştırılıp tenkitli metni oluşturulmuştur.

Transkripsiyonlu metin ile birlikte nesre çevirisi verilen çalışmamızda 16. ve 17. yüzyıllarda kullanılan deyimlerin bulunduğu beyitlere yer verilmiştir. Çalışmamızın son kısmına ise yararlandığımız kaynaklar ve metnin tıpkıbasımı eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Berlin Milli Kütüphanesi, Divan, Şerîfî

ABSTRACT

In this study, the text- a Poem Print- to be found in Berlin National Library registered *Ms, Orient, Oct 2216* have been transkripted and the translations of 223 ghazels found between the leaves 2a-35b to today's Turkish affixed to the footnotes have been examined in detail.

The poems in the Poem Prints recorded as the poetry anthology of poets living in the 17th and 18th centuries to the Berlin National Library, actually belong to the 16th and 17th and 18th centuries. All 138 leafs in the Poem Print were expropriated by Seyyid Muhammed Şerîfî. At the first parts of the study the definition of the Poem Print and its importance in terms of Classical Turkish Literature was emphasized. Afterwards, the study subject Poem Print- Mecmua, was introduced and 223 poems between the leaves 2^{a}-35^{b} compared with the other published divans and a text containing criticism on the poems was created.

In our work which was coverted to prose together with the transcriptional text, the couplets with terms in the 16th and 17th centuries were used. The last part of our study consists of the sources we used and the exact printing of the text used for this study.

Key Words: Mecmua (Print), Berlin National Library, Divan (Collected Poems), Şerîfî

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale/madde
a.g.t.	Adı geçen tez
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
D.	Divan
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
G.	Gazel
M.	Mecmua
MESTAP	Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi
Ör.	Örnek
s.	Sayfa
S.	Sayı
st.	Satır
stn.	sütun
T.	Tarih
vb.	ve bunun gibi
vr.	varak

GİRİŞ

MECMUALAR HAKKINDA GENEL BİLGİ

"Mecmua"nın Tanımı ve Tarihçesi

Sözlükte "derlemek, toplamak" anlamına gelen Arapça cem' etmek kökünden türeyen mecmū'a çalışmamızın asıl konusunu teşkil etmektedir. Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır.[1] Bizlerden önce belki de yüzlerce kez çalışılmış mecmualar olması sebebiyle mecmua konusu ile ilgili bilgileri sınırlı tutup tezimize konu olan mecmuayı tanıtmak daha doğru olacaktır.

İslam kültüründe mecmua türü henüz adı koyulmadan Hz. Peygamber'in hadis yazımına izin vermesiyle birlikte ortaya çıkmıştır.[2] Hadislerin toplanmasından yola çıkarak Buhari, Müslim ve Tirmizi gibi hadis toplayıcılarıyla birlikte mecmua adı verilmese de mecmua niteliğindeki ilk derleme örnekleri oluşmaya başlamış oldu. Zamanla Arap, Fars ve Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan bu kaynaklar türlerine, tertiplerine, ihtiva ettikleri konu, şekil özelliklerine ve yazarlarına göre isimler almaya başladı.

Klasik Türk Edebiyatında Mecmuanın Yeri ve Önemi

Edebiyatımızda yoğun olarak karşılaştığımız "şiir mecmū'aları" kimi şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlerini barındırması açısından önem arz etmektedir. Divanı bulunmayan şairlerin şiirlerinin toplanıp şairin edebi şahsiyeti hakkında bilgi sahibi olmamızı, şairlerin ele geçmemiş şiirlerinin ortaya çıkması ve dönemin çeşitli şairlerinden toplanan şiirlerle şiir zevkinin anlaşılmasına yardımcı olan asıl kaynaklarımız mecmualardır. Mecmualar, Türk kültür ve edebiyatına farklı kaynak oluşturan içinden ne çıkacağı belli olmayan kimi zaman tarihi notlar kimi zaman tıp terimleri kimi zaman da coğrafyayla ilgili notlara ulaşacağımız kaynaklar olabiliyorlar.

Günümüze kadar yapılmış tüm mecmua çalışmalarında mecmuanın tanımı, tarihi, sınıflandırılması gibi konular üzerinde sıkça verilen bilgiler sebebiyle mecmuaya dair

[1] Mustafa İsmet Uzun, "*Mecmua*", DİA, C. 28, Ankara 2003, s. 265.
[2] Mustafa İsmet Uzun, a.g.m., s. 256.

kısa bir açıklamadan sonra asıl konumuz olan Berlin Milli Kütüphanesinde yer alan çalışmamız hakkında bilgi verilecektir.

Klasik Türk edebiyatında şiirlerin kayda geçmesinin dönemin şartları düşünülürse zor olduğunu bu yüzden şiirlerin ve mesnevilerin kafiyeli söylenerek hafızada tutulduğu böyle kalıcılık sağlanıp nesilden nesile geçtiğini görmekteyiz. Yine aynı sebeplerden dolayı bulunan bir yaprağa şiir kaydedilmişse bile der-kenarlarda olmak üzere kâğıt en verimli şekilde kullanılırdı. Bizim de çalıştığımız mecmuada olduğu gibi. Mecmualar, sadece dönemin en çok beğenilen şiirlerini günümüze ulaştırmakla kalmayıp bir de o dönemde kullanılan tedavi metotlarının not alınması veya yemek tarifleri gibi kısa kısa der-kenarlara iliştirilmiş notlarla birlikte yazıldıkları dönemin kültürüne de ışık tutmaktadır. Gün yüzüne çıkmamış şairler ve şairin kaydı olsa dahi divanını tertip ettiğinde yer almayan şiir mecmuaları, toplumun çeşitli kesimlerine mensup şiir severlerin rağbet ettikleri şairleri ve şiirlerini ihtiva ederler. Onların muhteviyatı, bir şairin kendi döneminde ve sonraki zamanlarda ne kadar okuyucu bulduğunu gösterir.[3]

Mecmuaların Sınıflandırılması

Bu türün gelişmesi Ortadoğu coğrafyasında gerçekleşmiştir. Taşınmasının kolay olması, divanlar kadar tertibinde özen gerektirmemesi not defteri mahiyeti taşıması birçok şair ve yazarın ilgisini çekmiştir. Günümüze kadar sayısızca mecmua örneğinin kalmasının bu sebeplerle olduğu düşünülebilir. Pek çoğu el kitabı mahiyetinde olduğundan fazlaca rağbet gören ayrıca iddiasız bir isim taşıdığı için kitap yazmaktan kaçınan müellifler tarafından tercih edilen mecmua bundan dolayı Osmanlı dünyasında çok yaygınlaşmış ve ilim dallarına göre çeşitli türlere ayrılmıştır, bunların başlıcaları şunlardır: Tefsir, hadis, fıkıh-hukuk, fetva, feraiz, sak, kavanin, muahedat, kelam-akaid, tasavvuf, dua, hutbe-vaaz, divan, şiir, nazire, kaside, gazel, na't, medhiye, mersiye, muamma, lugaz, rubai, letaif, destan, lügat-ıstılah, tarih, münşeat-inşa, vefeyat, hatt-ı hümayun ve ve telhisler gibi resmi yazılar, biyografi (terācim); risale; fevāid; musiki; tıp; havas; astronomi.[4]

[3] Dr. Yaşar Aydemir, *Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü*, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Bilig-19/Güz' Ankara 2001.
[4] Mustafa İsmet Uzun, a.g.m., s. 258.

Agah Sırrı Levend, Günay Kut, Mehmet Gürbüz gibi araştırmacıların mecmuaların tasnifine dair çalışmaları mevcuttur. Yukarıda ismi geçen hocalarımızın çalışmalarına ek olarak en güncel sayılabilir diyeceğimiz tasnif aşağıdaki gibidir:

1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından
   1.1 Cönkler
   1.2 Mecmualar
      1.2.1 Tertip durumuna göre mecmualar
         1.2.1.1 Mürettep mecmualar
         1.2.1.2 Mürettep olmayan mecmualar
      1.2.2 Mürettep durumuna göre mecmualar
         1.2.2.1 Mürettebi bilinen mecmualar
         1.2.2.2 Mürettebi bilinmeyen mecmualar
         1.2.2.3 Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmualar
2. Şekil bakımından Mecmualar
   2.1 Manzum metinler mecmuaları
      2.1.1 Kaside mecmuaları
      2.1.2 Gazel mecmuaları
      2.1.3 Nazire mecmuaları
      2.1.4 Mu'amma mecmuaları
      2.1.5 Manzum lugat mecmuaları
      2.1.6 İlahi mecmuaları
      2.1.7 Şehrengiz mecmuaları
      2.1.8 Na't mecmuaları
      2.1.9 Hilye mecmuaları
      2.1.10 Miraciye mecmuaları
      2.1.11 Matla mecmuaları
      2.1.12 Mersiye mecmuaları
      2.1.13 Çeşitli mesnevilerden seçkileri barındıran mecmualar
      2.1.14 Güfte mecmuaları
      2.1.15 Müstezad mecmuaları
      2.1.16 Tarih mecmuaları

2.1.17 Musammat mecmuaları

2.1.18 Kıt'a ve Rubai mecmuaları

2.1.19 Divan mecmuaları

2.2 Mensur Metinler Mecmuaları

2.2.1 Lugaz mecmuaları

2.2.2 Fetva mecmuaları

2.2.3 Tefsir mecmuaları

2.2.4 Şerh mecmuaları

2.2.5 Sakk mecmuaları

2.2.6 Mekan tasvirlerini içeren mecmuaları

2.2.7 Münşeat mecmuaları

2.2.8 Tek şahsa ait inşa örneklerinden oluşan münşeat mecmuaları

2.3 Karışık manzum ve mensur eserler mecmuaları

2.3.1 Fevayid ve eş'ar mecmuaları

2.3.2 Farklı türleri barındıran mecmualar

3. Dil bakımından

3.1 Arapça Mecmualar

3.2 Farsça Mecmualar

3.3 Türkçe Mecmualar

3.4 Çok Dilli Mecmualar

4. Muhteva bakımından

4.1 Din

4.2 Tasavvuf

4.3 İlm-i Nücum / Fal ve Remil

4.4 Hikaye / Latife

4.5 Hezel ve Hiciv

4.6 Edviye

4.7 Musıkî

4.8 Hat ve Kitabet

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar[5]

Bu kadar farklı türdeki mecmua arasında bizim çalıştığımız mecmuanın türünü mürettebi bilinen şiir mecmuası ve nazire mecmualarına örnek oluşturacak bir mecmua olarak nitelendirebiliriz.

[5]Atabey Kılıç, "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı,* Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s.77-95.

1. BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ 2216 NUMARAYA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (İNCELEME BÖLÜMÜ)

Çalışmaya konu olan mecmua Berlin Milli Kütüphanesinde "Anthologie aus Dichtern des 17. und 18. Jahrhunderts[6] " Almanca başlık altında verilmiştir. Çalışılan mecmua Berlin Milli Kütüphanesi *Ms, Orient, Oct. 2216* numaraya kayıtlıdır. Şiir mecmuasının tamamı 138 varaktır. 2^{a}-35^{b} varakları arasında toplam 222 gazel bulunmaktadır. Fakat Bâkî'ye ait olan 102. gazel ile 110. gazel aynı şiirdir.

1.1. Nüsha Tavsifi

Kütüphane: Berlin Milli Kütüphanesi

Koleksiyon adı: Avrupa Dışı El Yazmaları-İslami El Yazması Bölümü/Doğu El Yazmaları (Dijital)

Müellif: Muhammed Seyyid Şerîfî

Kitabın Adı: Mecmūʿa-ı Dīvān

Mecmuanın Dili: Türkçe

Mecmuanın Telif Tarihi: 1740-1742

Yaprak Sayısı: 138 varak

Satır/ sütun: 10 st. / 2 stn.

Hattın Cinsi: Talik Yazı

Açıklamalar Bölümü;

Yazmanın ön kapağı kahverengi deri cilttendir içi ise altın yaldızlı beyzi gömme bir şemseyle süslüdür. Bu şemsenin dışında tığlar vardır. Abadi kâğıda, talik yazıyla yazılmıştır. Sayfalara yazılar eğik olarak yazılmıştır. Yazmanın mensur bölümü bulunmamaktadır. Başlıklar ve mahlas kısımları kırmızı mürekkep kullanılarak verilmiştir. Mahlasları kırmızı mürekkep kullanarak yazılmadığı zamanlarda mahlasın olduğu yere yine kırmızı mürekkeple mahlasın üzerine gelecek şekilde bir bazen de iki tane kırmızı çizgi çizilmiştir. Yine tarih beyitlerinde verilen ebcet kısımları

[6] 17. ve 18. yüzyıllardan şairlerin antolojisi anlamına gelmektedir.

kırmızı mürekkep kullanılarak verilmiştir. Ayrıca dış çerçeve de kırmızı mürekkep kullanılarak çizilmiştir. Arka cilt kapak kahverengi kartondur. Şirazesi sağlam görünmektedir. Berlin Milli Kütüphanesi tarafından mecmuanın iç kapağı, dış kapağı, şirazesi, enini ve boyunu gösteren görseller sona eklenmiştir. Yine mecmuanın ilk ve son sayfalarında Berlin Milli kütüphanesine ait iki kırmızı mühür bulunmaktadır. Bazı sayfalar bej renginde iken bazı sayfalar da sarı saman kâğıttır. Sayfa kenarları yer yer yazma eserlerde karşılaştığımız sorunlardan biri olan kemirgenler veya böcekler tarafından zarar görmüş haldedir. Şiirlerin bazı bölümleri de ya cetvel altında kalarak ya da mürekkep dağılması yüzünden okunamamaktadır.

Mecmuanın iç kapağında el yazısıyla mecmuada yer alan bazı şairlerin (Baki, Yahya, Ali, Gınai, Hudai, Faizi, Rasih) isimleri yer alıyor. Mecmuanın 1ª sayfasında temellük kaydı olarak iki mühür vardır. Bu mühürlerin ilkinde "Seyyid Muḥammed Şerīfī 1152 (1740)" kaydı ikincisinde ise "Hâk-i Kadem-i Seyyidi Kevneyn Muhammed - 1155 (1742)" kaydı bulunmaktadır. Hemen bu iki mühürden sonra ketebe kaydına dair iki beyit ve ketebe kaydı bulunmaktadır:

"Bu kitāb evvelinde iki mühr
Her gören ṣanmasun ger zā'iddür

Mülki olduġına Şerīfī'nüŋ
İki mühri dü dāne şāhiddür"

"Li-muḥarrirü'l-'abdü'l-aḥḳar Es-Seyyīd Muḥammed Şerīfī

İbn'ül-ḥāc Ḥüseyn Ġaferallāhu lehumā"

(1a: Temellük mühürleri ve ketebe kaydı).

Yukarıdaki bilgilere göre mecmua Muhammed Seyyid Şerîfî adında bir şair tarafından derlenmiş ve istinsah edilmiştir. Bu kayıtların (ketebe ve temellük kaydı) dışında sayfanın bir de sağ üst köşesinde "Mūmi-zāde" bir satır altında ise "Mecmūʻa-ı Dīvān" başlığı yer almaktadır. Bu iki başlıktan sonra kütüphane numarasından önce bir beyit bulunmaktadır:

"Masivādan el yunup maḥlūḳdan ümmīdi kes
Virdüŋ olsun her nefes Allāh bes bāḳī heves"

Mecmuanın 1[a]-3[a] varaklarına düşürülen 9 tarih bulunmaktadır. Mecmuanın 1[b] sayfası sarı saman kâğıt şeklindedir ve bu sayfaya herhangi bir şey yazılmamıştır. 2[a], 2[b] ve 3[a] sayfalarında müstensihin şair dostları tarafından düşürülmüş 9 adet tarihten sonra şairin derlediği şiirler gelir. Mecmuanın çalışmaya dâhil olan 2[a]-35[b] varakları arasında Hüsnî, Nehrî, Muhammed Şerîfî, Şehrî, Ahmed Lütfî, Sâbit, Hanîf, Kâmî, Tıflî, Seyyid Vehbî, Bâkî, Arpaemini-zâde Mustafa Sâmî, Sırrî, Nazîm, Nâbî, Hasîb, Nedim, Cevrî, Vecdî, Dervîş, Derûnî, Mahvî, Kabulî, Râsih, Vâsık, Ümidî, Vahyî, Fâ'iz, ʻÂtıf, Râfet, Muhibbî, Ulvî, Makâlî, Sabrî, Ziyâ'î, Birrî ve ʻArzî mahlaslı 36 şairin şiirine yer verilmiştir.

33b-35a varağın, 36-38 bir varağın ve 52-54 varakları arasında da kopan varaklar bulunmaktadır. Ancak latinize verilen varak numaraları aralıksız devam ettiği için 3 varaklık bir farklılık oluşmuştur. Mecmua, 137b de tamamlanmaktadır. Ancak farklı ve bozuk bir talik hatla mecmuaya bir varak daha eklenmiş ve burada Sâmî adında bir şairin üç şiiri yazılarak şiirlerin altına tarih düşürülmüştür. Bu şiirlerin altına 26 Şaban 1338 (5 Temmuz 1918) tarihi yazılmıştır. Mecmuanın başında mecmuanın derlenişi ile ilgili düşürülen tarih şiirlerinde 1152-1155 (1740-1742) miladi tarihi görülmektedir. Bu sebeple son varağın mecmua tamamlandıktan çok sonra mecmuaya eklendiği anlaşılmaktadır. Her sayfada 5 beyitlik 2 gazel ile 5 gazel olarak değişen şiirler yer yazılmıştır. Her varakta çift sütun vardır. Ayrıca derkenarlara da şiirler yazılmıştır.

Mecmuanın ilk beyiti aşağıdaki gibidir;

"Ḥabbezā-rişte bend-i nüsḫa-i pāk
Bir müferriḥ laṭīf mecmūʻa"

Mecmuanın sonunda ise farklı bir yazı karakteriyle aşağıdaki beyit kaydedilmiştir;

"Mestim beni mest iden de sensüŋ

Bilmem niye böyle reşktesüŋ"

(26 Şaban Sene 1338)

1.2. Mecmuanın Şiir ve Şairleri Dizini

Bu çalışmada adı geçen şair ve şiirlerin listesi alfabetik olarak aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1 :

Şiir Sıra No:	Şair	Varak Numarası	Nazım Şekli
113	ʻArzî	18a	Gazel
180	ʻÂtıf	28a	Gazel
5	Ahmed Lütfî	2a	Tarih
37	Bâkî	9b	Gazel
40	Bâkî	10a	Gazel
42	Bâkî	10b	Gazel
43	Bâkî	10b	Gazel
46	Bâkî	11a	Gazel
47	Bâkî	11a	Gazel
50	Bâkî	11b	Gazel
51	Bâkî	11b	Gazel
52	Bâkî	11b	Gazel
55	Bâkî	12a	Gazel
56	Bâkî	12a	Gazel
57	Bâkî	12a	Gazel
58	Bâkî	12a	Gazel
59	Bâkî	12a	Gazel
60	Bâkî	12b	Gazel
61	Bâkî	12b	Gazel
65	Bâkî	13a	Gazel
66	Bâkî	13a	Gazel
70	Bâkî	13b	Gazel

71	Bâkî	13b	Gazel
75	Bâkî	14a	Gazel
76	Bâkî	14a	Gazel
80	Bâkî	14b	Gazel
81	Bâkî	14b	Gazel
82	Bâkî	14b	Gazel
83	Bâkî	14b	Gazel
84	Bâkî	14b	Gazel
85	Bâkî	15a	Gazel
86	Bâkî	15a	Gazel
87	Bâkî	15a	Gazel
88	Bâkî	15a	Gazel
89	Bâkî	15b	Gazel
90	Bâkî	15b	Gazel
94	Bâkî	16a	Gazel
95	Bâkî	16a	Gazel
99	Bâkî	16b	Gazel
100	Bâkî	16b	Gazel
102	Bâkî	16b	Gazel
103	Bâkî	16b	Gazel
104	Bâkî	17a	Gazel
105	Bâkî	17a	Gazel
106	Bâkî	17a	Gazel
107	Bâkî	17b	Gazel
108	Bâkî	17b	Gazel
109	Bâkî	17b	Gazel
110	Bâkî	17b	Gazel
111	Bâkî	18a	Gazel
112	Bâkî	18a	Gazel
115	Bâkî	18b	Gazel

116	Bâkî	18b	Gazel
117	Bâkî	18b	Gazel
118	Bâkî	18b	Gazel
119	Bâkî	18b	Gazel
120	Bâkî	19a	Gazel
121	Bâkî	19a	Gazel
122	Bâkî	19a	Gazel
123	Bâkî	19b	Gazel
124	Bâkî	19b	Gazel
127	Bâkî	20a	Gazel
128	Bâkî	20a	Gazel
129	Bâkî	20a	Gazel
130	Bâkî	20b	Gazel
131	Bâkî	20b	Gazel
132	Bâkî	21a	Gazel
133	Bâkî	21a	Gazel
134	Bâkî	21b	Gazel
135	Bâkî	21b	Gazel
137	Bâkî	22a	Gazel
138	Bâkî	22a	Gazel
139	Bâkî	22a	Gazel
140	Bâkî	22a	Gazel
141	Bâkî	22b	Gazel
142	Bâkî	22b	Gazel
143	Bâkî	23a	Gazel
144	Bâkî	23a	Gazel
145	Bâkî	23b	Gazel
146	Bâkî	23b	Gazel
147	Bâkî	24a	Gazel
148	Bâkî	24a	Gazel

149	Bâkî	24a	Gazel
150	Bâkî	24a	Gazel
151	Bâkî	24a	Gazel
152	Bâkî	24b	Gazel
153	Bâkî	24b	Gazel
154	Bâkî	24b	Gazel
155	Bâkî	24b	Gazel
156	Bâkî	24b	Gazel
157	Bâkî	25a	Gazel
158	Bâkî	25a	Gazel
159	Bâkî	25a	Gazel
160	Bâkî	25a	Gazel
161	Bâkî	25a	Gazel
162	Bâkî	25b	Gazel
163	Bâkî	25b	Gazel
164	Bâkî	25b	Gazel
165	Bâkî	25b	Gazel
167	Bâkî	26a	Gazel
168	Bâkî	26a	Gazel
169	Bâkî	26a	Gazel
170	Bâkî	26a	Gazel
172	Bâkî	26b	Gazel
173	Bâkî	26b	Gazel
174	Bâkî	27a	Gazel
175	Bâkî	27a	Gazel
176	Bâkî	27b	Gazel
177	Bâkî	27b	Gazel
178	Bâkî	28a	Gazel
179	Bâkî	28a	Gazel
182	Bâkî	28b	Gazel

183	Bâkî	28b	Gazel
184	Bâkî	29a	Gazel
185	Bâkî	29a	Gazel
189	Bâkî	29b	Gazel
190	Bâkî	29b	Gazel
193	Bâkî	30a	Gazel
194	Bâkî	30a	Gazel
196	Bâkî	30b	Gazel
197	Bâkî	30b	Gazel
198	Bâkî	31a	Gazel
199	Bâkî	31a	Gazel
201	Bâkî	31b	Gazel
202	Bâkî	31b	Gazel
203	Bâkî	32a	Gazel
204	Bâkî	32a	Gazel
205	Bâkî	32b	Gazel
206	Bâkî	32b	Gazel
207	Bâkî	33a	Gazel
208	Bâkî	33a	Gazel
209	Bâkî	33b	Gazel
210	Bâkî	33b	Gazel
211	Bâkî	34a	Gazel
212	Bâkî	34a	Gazel
213	Bâkî	34a	Gazel
214	Bâkî	34b	Gazel
215	Bâkî	34b	Gazel
217	Bâkî	35a	Gazel
218	Bâkî	35a	Gazel
219	Bâkî	35b	Gazel
220	Bâkî	35b	Gazel

221	Bâkî	35b	Gazel
222	Bâkî	35b	Gazel
39	Bâkî (Tetimme)	10a	Gazel
200	Birrî	31b	Gazel
53	Cevrî	11b	Gazel
54	Cevrî	11b	Gazel
67	Cevrî	13a	Gazel
69	Cevrî	13a	Gazel
74	Cevrî	13b	Gazel
77	Cevrî	14a	Gazel
78	Cevrî	14a	Gazel
79	Cevrî	14a	Gazel
136	Derûnî	21b	Gazel
72	Dervîş	13b	Gazel
166	Fâ’iz	25b	Gazel
171	Fâ’izî	26a	Gazel
11	Hanîf	3b	Gazel
216	Hasîb	34b	Gazel
48	Hâsib	11a	Gazel
1	Hüsnî	2a	Tarih
73	İsa Mahvî	13b	Gazel
91	Kabûlî	15b	Gazel
13	Kâmî	4b	Gazel
14	Kâmî	4b	Gazel
15	Kâmî	5a	Gazel
16	Kâmî	5a	Gazel
17	Kâmî	5b	Gazel
18	Kâmî	5b	Gazel
19	Kâmî	6a	Gazel
20	Kâmî	6a	Gazel

21	Kâmî	6b	Gazel
22	Kâmî	6b	Gazel
6	Lütfî Efendi	2b	Tarih
192	Makâlî	29b	Gazel
186	Muhibbî	29a	Gazel
44	Nâbî	10b	Gazel
38	Nazîm	9b	Gazel
49	Nedîm	11a	Gazel
2	Nehrî	2a	Tarih
92	Râsih	15b	Gazel
181	Re'fet	28a	Gazel
10	Sâbit	3b	Gazel
12	Sâbit	4a	Gazel
114	Sâbit	18a	Gazel
187	Sâbrî	29a	Gazel
41	Sâmî	10a	Gazel
8	Sırrî	3a	Tarih
9	Sırrî	3a	Tarih
32	Sırrî	8b	Gazel
4	Şehrî	2a	Tarih
3	Şerîfî	2a	Tarih
7	Şerîfî	3a	Tarih
23	Tıflî	7a	Gazel
24	Tıflî	7a	Gazel
25	Tıflî	7b	Gazel
26	Tıflî	7b	Gazel
27	Tıflî	8a	Gazel
28	Tıflî	8a	Gazel
29	Tıflî	8b	Gazel
30	Tıflî	8b	Gazel

33	Tıflî	9a	Gazel
34	Tıflî	9a	Gazel
35	Tıflî	9a	Gazel
36	Tıflî	9b	Gazel
191	ʻUlvî	29b	Gazel
101	Ümidî	16b	Gazel
125	Vahyî	19b	Gazel
126	Vahyî	19b	Gazel
93	Vâsık	15b	Gazel
62	Vecdî	12b	Gazel
63	Vecdî	12b	Gazel
64	Vecdî	12b	Gazel
68	Vecdî	13a	Gazel
96	Vecdî	16a	Gazel
97	Vecdî	16a	Gazel
98	Vecdî	16a	Gazel
195	Vecdî	30a	Gazel
31	Vehbî	8b	Gazel
45	Vehbî	10b	Gazel
188	Ziyâʼî	29a	Gazel

Tabloda da görüldüğü gibi en çok şiir 16. yüzyılın "sultanü'ş-şuarası" olarak nitelendirilen Bâkî'ye aittir. Devamında ise Kâmî, Tıflî, Cevrî ve Vecdî gibi şairlerin şiirlerinin yoğunlukta olduğu görülmektedir. 222 şiirin 9 şiiri dışında kalan şiirlerin tamamı gazel hüviyetindedir. Şiirlerin bulunduğu varaklara bakıldığında belli bir sıra gözetilmediği bazı şiirlerde aynı redif/ kafiye ve vezinle şiirler yazıldığı için nazire mecmuası niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır.

1.3. 2^a-35^b Varakları Arasındaki Şiirlerin Vezinleri

2^a ve 35^b varakları arasındaki şiirlerde kullanılan vezinler aşağıda sıralanmıştır. Bu tabloya göre beş bahir, on bir farklı aruz vezni kullanılmıştır. En çok kullanılan vezin

aruzun remel bahrindeki *fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün* veznidir. Müstensihin bu hareketli vezinle birlikte ikinci olarak en çok kullandığı vezin yine remel bahrindeki *fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün* veznidir. Üçüncü sırada hecez bahrinden *mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün* vezninin kullanılmıştır. En az kullanılan vezinler ise remel bahrinden *fā'ilātün fā'ilātün fā'ilü* kalıbı (1 kez) ile hecez bahrinden *Mef 'ūlü mefā'īlün mef 'ūlü mefā'īlün* kalıplarıdır (1 kez).

Tablo 2:

MECMUADAKİ BAHİRLER VE ARUZ KALIPLARI	KULLANILMA SIKLIĞI
REMEL	
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	54
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	47
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	1
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	3
HEZEC	
Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün	44
Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün	6
Mef 'ūlü mefā 'īlü mefā 'īlü fe'ūlün	14
Mef 'ūlü mefā'īlün mef 'ūlü mefā'īlün	1
MUZĀRİ'	
Mef 'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün	30
MÜCTES	
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün	14
HAFİF	
Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün	9

1.4. Mecmuadaki Şiirlerde Geçen Atasözleri ve Deyimler

Mecmuada yer alan şiirlerde tespit edilebilen atasözleri ve deyimler aşağıda alfabetik olarak sıralanmıştır.

Baş eğdirmek: direncini kırıp buyruğu altına almak, teslim almak (65/5)

Dil-teng itmek: gönlünü daraltmak, huzursuz olmak (194/1)

Gark eylemek: suya batmak, suda boğulmak (196/6)

Gözü degmek: kıskançlık veya hayranlıkla bakmaktan dolayı bir şeye çöken uğursuzluk (214/1)

Hayra yoramam içinde kesafet var: bir işin hayırlı olması ancak net olması gerekir (48/6)

Hep kenar çizmekle iş bitmez: kişi sadece bir işte değil kendini birçok alanda geliştirmeli yoksa yaptığı tek işi üstlenen olursa kişinin kıymeti olmaz (114/6)

İnsana kanaat gelmemesi: kişinin yetinmeyi bilmemesi, hep daha çok istemesi (145/6)

Kanını kurutmak: canından bezdirmek (22/3)

Lutf eylemek: iyi davranmak, hoş muamele etmek (35/2)

Reng itmek: hile yapmak, oyun yapmak (194/3)

Ser-füru eylemek: baş eğmek, itaat etmek (86/1)

Şâd etmek: neşelendirmek, sevinmesini sağlamak (4/2)

Vadeler kılmak: söz vermek, vaatte bulunmak (204/5)

Yok hesabına bırakmak: bedavaya vermek (58/4)

1.5. Mecmuada Bulunup Kaynaklarda Ulaşılamayan Şiirlerin Listesi

İlgili varaklarda okunan 222 şiirin tamamı incelenip nesre çevirisi yapılmıştır. Bu şiirler çeşitli kaynaklardan taranmış olup herhangi bir kaynakta ulaşılamayan on beş şiir, şairlerinin mahlaslarına göre aşağıdaki gibi alfabetik sırayla verilmiştir.

Tablo 3:

Şairin Adı	**Şiirin Mecmuadaki Numarası / Beyit Sayısı**	**Şair ve Şiir Hakkında Yapılmış Çalışmalar**	**Açıklamalar**
‘Arzî	113/5	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde ismi geçen şairin divanı henüz elemizde bulunmamaktadır.	-
Bâkî	46/5	Bâkî Divanı, Sabahttin Küçük (2011)	Şiir divanda yer almamaktadır.
Derûnî	136/7	16. ve 17. ve 18. yy yaşamış Derûnî mahlasını kullanan 7 divan şairi vardır. Hepsinin divanları görülemediği için şiirin hangi Derûnî’ye ait olduğu bilinmemektedir.	-
Dervîş	72/5	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde ve İslam Ansiklopedisinde Dervîş mahlası kullanan birçok şaire yer verilmiştir. Fakat divanları ile ilgili net bir bilgiye ulaşılamamıştır.	-
Hasîb	48/6 216/8	Hayrabolulu Hasîb Divanı, Ramazan Ekinci ve Suat Donuk (2015)	Her iki şiir de çalışmada yer almamaktadır.
İsâ Mahvî	73/5	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde ismi zikredilen bir şairdir.	Yayınlanmış divanı hakkında bilgi verilmemiştir.
Makâlî	192/5	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Makâlî mahlasını kullanan 16. yy'da yaşamış iki şair kayıtlıdır.	Yayınlanmış divanları hakkında bilgi verilmemiştir.

Nazîm	38/5	Mehmet Şimşek (2007), Ahmet Kurban (1992), Nevin Gümüş (1992), Aynur Çağlışlek (1991) Vesile Sak (1994)	5 çalışmada da şiir yer almamaktadır.
Re'fet	181/7	Hüseyin Bozkurt tarafından Abdullah Re'fet'in Divançesi çalışılmıştır.	Divançeye ulaşılamamıştır.
Sabît	114/7	Turgut Karacan (Erzurum, 1981)	Şiir divanda yer almamaktadır.
Sabrî	187/5	Hasan Kasır (Erzurum, 1990)	Şiir divanda yer almamaktadır.
Sırrî	32/5	Şevkiye Kazan (Ankara, 2003)	Şiir çalışmada yer almamaktadır.
Ümîdî	101/5.	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Ümidi mahlasını kullanan 5 şair kayıtlıdır.	-
Ziyâ'î	188/5	Müberra Gürgendereli (Edirne, 1999)	Şiir çalışmada yer almamaktadır.

1.6. Mecmuanın Sahaya Katkıları

2[a]- 35[b] varakları arasındaki mecmuanın şiirlerini incelediğinde bazı şiirlerin tamamının bazı şiirlerin ise bazı beyitlerinin yayınlanmış divanlarda bulunmadığı tespit edildi. Aşağıda yayınların künyesi verilerek hemen altında mecmuada bulunup ilgili yayınlarda yer almayan şiirler/beyitler yazılmıştır. Beyitlerin sonunda mecmuadaki yeri gösterilmiştir.

1. Üsküdarlı Sırrî Divanı'nda (Kazan: 2003) bulunmayan bir gazel:

1. Aziz nice mümkin firār berzaḫdan
Seni ḳażā getirür ṣad hezār fersaḫdan

Hemān ḳażāya rızādır ki ṣāḥib-i teslim
Geçer recā-yı ferādis u havf-ı dūzeḫden

3. Ḳo 'aczi sūziş-i dilden bu ni'mete şükr it
Degil mi bunca nefā'is sana o matbaḫdan

[1] [Ey aziz kimse, bu dar geçitten kaçmak nasıl mümkün (olur, biliyor musun?) Kaza, seni yüz bin kilometre uzaktan (bile) getirir.]

[2] [Teslimiyet sahibi kimse kaza ve kadere rıza gösterir ki (o kişi) cennetin ikramlarından ve cehennem korkusundan geçmiş (kimsedir).]

[3] [Gönül ateşinden acizliğini bırak, bu nimete şükret. Bunca kıymetli şey sana o mutfaktan (gelmedi) mi?]

Bu hüsn-i ḫulḳ-ıla ḫalkuŋ bozorg küçeki hep
Sana muḥabbeti efrūz ider āb-ı rāḫdan

5. Bu ʻāşıḳāne kelāmın iledür ey Sırrī
Peyām-ı vuṣlat-ı şīrīn-lebān ḫalluḫdan (M.33)

2. Nazım Divanı'nda (Şimşek:2007, Kurban:1992, Gümüş:1992, Çağlıişlek:1991 Sak:1994) olmayan bir gazel:

1. Ḫancer kemer-i yāre münāsib o bel ince
Ḫancer kemerince kemeri ince belince

Dāmānı giribānı gibi oldı kilk-i çāk
Bu bāġ-ı ḫazān yite pür-ḫāra gelince

3. Lā-büd varılur bāġçe-i kūyına yāruŋ
Pūyān u divān bād-ı ṣabā gibi yelince

Ḳaddini ider cāyına saʻy-ile çevgān
Gūy-ı emeli merd-i murād üzre çalınca

5. Oldı güher-i naẓmı Naẓīm'uŋ yine bir silk
S'ay itdi veli miṣḳab endīşe delince (M.39)

3. Bâkî Divanı'nda (Küçük: 2011) olmayan bir gazel:

1. Şevḳ-i gülden nāle itmekdür ṣefāsı bülbülüŋ
Bī-riyā ʻāşıḳ durur olmaz riyāsı bülbülüŋ

Ṣubḥdan şāma irince şāmdan tā ṣubḥa-dek
Vāṣıl olmaḳdur güle vird-i duʻāsı bülbülüŋ

3. Ġonce aġzından ḫaber aldım zebān-ı ḥāl-ile
Gül yüzine nāẓır olmaḳdur ġıdāsı bülbülüŋ

---

4 [Bu halkın yaratılışının güzelliği küçüğünden büyüğüne hepsi şaraptan sana muhabbeti gösterir.]
5 [Ey Sırrî, (sevgilinin) şirin dudağının hasretinin haberi, bu aşıkça kelmamın ile (gelir).]
1 [Hançer, sevgilinin kemerinin olduğu o beli ince bel için uygunudur. Hançer kemerine kemer de o ince bele (uygundur).]
2 [Bu diken dolu sonbahar bahçesine gelince kalemin yarığı gömleğinin yakası gibi oldu.]
3 [Koşan sabah rüzgârı gibi yel ile sevgilinin köyünün bahçesine varılır.]
4 [(Âşık) emel topu arzulanan yiğit için çalınca (sevgilinin) makamına boynunu say ile çevgan değneği yapar.]
5 [Nazîm'nin bakışları şiiri yine bir inci mücevher oldu. Şöyle ki matkap endişe delince say etti.]
1 [Bülbülün sefası gül arzusuyla inlemektir. Bülbülün riyası olmaz (çünkü) âşık riyasız olur.]
2 [Bülbülün sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar duasını tekrar etmesinin sebebi güle kavuşmak (içindir).]
3 [Hal diliyle gonca ağzından haber aldım. Bülbülün gıdası gül yüzüne bakmaktır.]

Hīç bir āvāze-i aheng olımaz ʻuşşāḳa kim
Bezm-i gülde öyle nazikdür nevāsı bülbülü

5. Olsa Bāḳī olmasa fāni eger gülşende gül
Olmaz idi zār-la eyle ṣedāsı bülbülüŋ (M.47)

4. Hasîb Divanı'ında (Ekinci-Donuk: 2015) olmayan bir gazel:

1. Bir āyīne kim cilve-i vaḥdet var içinde
Ṣad-pāre de olsa yine ṣūret var içinde

İtmem o ḳadar manṣıb-ı ʻāliye tehālük
Pā-būs-āsā fellāh-ı rezālet var içinde

3. Sāḳī bize ṣun sāġar-ı telḫ-ābe-i ʻaşḳı
İşrāb-la cām-ı Cem'i leẕẕet var içinde

Ger Ḥātem iseŋ naḳşını andırma seḫāda
Sevmem o ḳurı nāmı ki şöhret var içinde

5. Hicrānını yārüŋ eylemem vaṣlına tercīḥ
Encāmı viṣāl olsa da ġayret var içinde

Aġyārı bile ḫābda ger yār ile görsem
Daʻīmā Ḥasīb yoramam ḫayra keṣāfet var içinde (M. 49)

5. Elimizde divanı bulunmayan Dervîş mahlaslı bir şaire ait gazel:

1. Cānum seni ben ḥūr ile ġılmāna degişmem
Kūyuŋı senüŋ cennet-i rıżvāna degişmem

Ḥüsn iline şeh ḳıldı seni ḫāliḳ-i Yezdān
Taḥtuŋda seni Yūsuf-ı Kenʻāna degişmem

3. Mir'āt-ı Sikender gibi rūyuŋ senüŋ ey yār
Māhıma degil mihr-i dıraḫşāna degişmem

---

4 [Gül meclisinde bülbülün sesi o kadar naziktir ki âşıklara hiçbir ses böyle ahenkli gelmez.]
5 [Ey Bâkî, gül bahçesinde gül baki olsa, fani olmasa bülbülün sadası bu kadar inlemeyle dolmazdı.]
1 [Öyle bir ayna ki bu içinde birlik parıltısı var. Yüz parçaya da bölünse içinde yine bir yüz var.]
2 [Devlette yüce makamlara erişmek için çalışmam. Çünkü içinde ayak öpen rezillik kölesi var.]
3 [Ey saki, bize aşkın acı kadehini sun onun içinde Cemin kadehinden içmenin lezzeti var.]
4 [Eğer Hatem de olsan cömertlikte kendinden bahsettirme. Çünkü içinde şöhret olan o kuru ünvanı sevmem.]
5 [Sevgilinin ayrılığını kavuşmaya tercih edemem. Sonu kavuşma da olsa içinde gayret var.]
6 [Hasîb eğer rakipleri rüyada bile sevgiliyle görsem (o rüyayı) hayra yoramam çünkü içinde bulanıklık var.]
1 [Sevgili, ben seni (cennetteki) huri ve gılmanlara değişmem. Senin mahalleni cennet bahçesine değişmem.]
2 [(Sevgili), Allah seni güzellik mülküne padişah yaptı. Güzellik tahtında seni Kenan'ın Yusuf'una değişmem.]
3 [Ey sevgili, senin yüzün İskender'in aynası gibidir. Aya değil parlak güneşe bile değişmem.]

Ḳapuŋda senüŋ ḳullarıŋuŋ devlet ü cāhı
‘İzzetle begüm şevket ü ‘ünvāna degişmem

5. **Dervīş** ġazelüŋ oḳuyuban didi o gül-ruḫ
Bu şi‘rüŋi biŋ defter ü dīvāna degişmem (M.73)

6. Elimizde divanı bulunmayan İsâ Mahvî mahlaslı bir şaire ait gazel:

1. Āzāde gelüp ‘āleme ḥayfā heme düşdüm
Fikr-i zeḳān-ı yār ile çāh-ı ġama düşdüm

Bülbül gibi gülşende olup ġoncaya mā’il
Ṭūṭi-yi şeker-hā gibi sükker-feme düşdüm

3. Yā Rab niç’olur ḥāl-i perīşānımı bilmem
Bir zülf-i siyeh çīn-i ḫam-ender-ḫama düşdüm

Dil-teşne varup Ka‘be-i kūyuŋı ṭavāfa
Yār leb-i cān-baḫşuŋla zemzeme düşdüm

5. Girdāb-ı ḫayāle düşürüp dāne-i ḫāli
Āvāre kebūter gibi **Maḥvī** yime düşdüm (M.74)

7. Elimizde divanı olmayan ‘Ümîdî mahlaslı bir şaire ait gazel:

1. Bekler bu cān çıḳınca seni reh-güzārda
İziŋ ṭozına iki gözüm inṭiẓārda

Sürdükde ḫāk-i pāyuŋa ey kīmiyā naẓar
Altuna döndi çehre-i zerdim ‘ayyārda

3. Aġyār elinde cām-ı ṣafā dem-be-dem velī
Bezm-i belāda şīşe-i dil inkisarda

---

4 [(Ey sevgili), senin kapında kullarının sahip olduğu talih ve makamı padişahların haşmet ve şöhretine değişmem.]
5 [O gül yanaklı (sevgili), Dervîş’in gazelini okuyup dedi ki (Dervîş senin) bu şiirini (şiirle dolu) bin tane defter ve divana değişmem.]
1 [Yazık ki dünyaya hür gelip üzüntüye düştüm. Sevgilinin çene çukurunun düşüncesiyle gam kuyusuna düştüm.]
2 [Gül bahçesindeki bülbül gibi goncaya meyilli olup şeker yiyen papağan gibi şeker ağıza düştüm.]
3 [Ya Rab, bu perişan halim nasıl olur bilmem. Ben kıvrım kıvrım siyah bir zülüfe düştüm Ya Rab bu perişan halim nasıl olur bilmem. Ben kıvrım kıvrım siyah bir zülüfe düştüm.]
4 [Ey sevgili, susamış gönülle, (senin) mahallenin Kâbe’sine tavaf için gidip can bağışlayan dudağınla zemzem (suyun)a düştüm.]
5 [Mahvî, (sevgilinin yanağındaki) ben tanesini hayal girdabına düşürüp başıboş gezen güvercin gibi yeme düştüm.]
1 [İki gözüm, (sen yola) çıkınca bu can, seni yol üstünde izini tozunu gözleyerek bekler.]
2 [Ey kimya ayağının toprağına bakınca sanki sarı yüzüm ayyarın elinde altına döndü.]
3 [Gönül şişesi bela meclisinde kırıldı ama sefa kadehi her zaman ağyar elindedir.]

Baḥr-ı viṣāle ṣaldı göŋül cān aṭup saŋa
Ṣoyundı ḳodı câme-i cismin kenārda

5. Gülmekde oynamaḳda cihān ḫalḳı dem-be-dem
Cān u göŋül **Ümīdī** velī āh u zārda (M.102)

8. Sabit Divânı'nda (Karacan: 1981) olmayan bir gazel:

1. Nice mā'il olmasınlar duḫter-i pāk-i reze
Eylemez rindāne hīç meclisde vaẓ'-ı bī-meze

Yār uyurken kākülün taḥrīk idüp bād-ı ṣabā
Ḫārıḳ 'imād ider per-i hümādan yelpaze

3. Zehr-i mār ṭab'ına āġāz eyledi serkeş raḳīb
Yoḳ mu bir 'āşıḳ ki ẓarb-ı muştla başın eze

Rind-i 'aşḳı itmede nīş zebānı zaḫm-nāk
Zāhid-i ḫar-meşrebi itdim ḥavāle ḫar göze

5. Güft-gūy-ı vaṣl-ile dildārı bīzār eylemiş
Şehri-yi āşüfte pīr olduḳça olmuş geveze

Hep kenār çizmekle iş bitmez dilā pergār-vār
Noḳṭa-veş **Ṣabît** ḳadem ol iricek bir merkeze

7. Ṣāf-ı dil-i ṣūfī-menişden Hüdā dervīş olan
Ḫırḳa-i ṣad-pāresin virmez ḳumāş-ı ṣad geze (M.115)

9. Elimizde divanı bulunmuyan Derûnî mahlaslı bir şaire ait gazel:

1. Ṣad ḥamd irdi rūz-ı meserret fezā-yı 'ıyd
Dil oldı münbit ki budur muḳteżā-yı 'ıyd

Farṭ-ı ṣafādan itse n'ola ṭab'-ı muḥteşem
Tāze-edā-yı şāhid-i naẓma ḳabā-yı 'ıyd

3. Yümn-i kudūm-ı Fā'iż Efendiyle bā-ḫuṣūṣ
Buldı kemāl üzre teżāyüd sefā-yı 'ıyd

---

4 [(Sevgili) gönül sana can atıp (kendini) kavuşma denizine saldı. Cisim elbisesini çıkarıp kenara koydu.]
5 [Dünya halkı her zaman gülüp oynamakta ama Ümīdī'nin canı ve gönlü ah edip ağlamaktadır.]
1 [Rintler, üzümün temiz kızına/şaraba nasıl meyletmesinler, onlar mecliste hiç mezesiz duramazlar.]
2 [Okunuşundan emin olunamayan beyitlerin nesre çevirisi yapılmamıştır.]
3 [Dik başlı rakibin yılan zehirli huyu başladı. (Yılanın) başını yumruk darbesiyle ezecek bir âşık yok mu?]
4 [Okunuşundan emin olunamayan beyitlerin nesre çevirisi yapılmamıştır.]
5 [(Âşık) kavuşma dedikodusu ile sevgiliyi usandırmış. Âşık yaşlandıkça geveze olmuş.]
6 [Ey gönül, hep kenar çizmekle iş bitmez pergel de (aynı) işi yapar, ayak sabit bir nokta gibi merkeze gelmeli.]
7 [Okunuşundan emin olunamayan beyitlerin nesre çevirisi yapılmamıştır.]
1 [Çok şükür! Sevinç günleri olan bayram geldi. Gönüller bereketlendi, bayramın gereği de budur. "münbit" kelimesinde vezin bozulmuştur.]
2 [Bayram cübbesi taze edalı nazım güzelini neşeden muhteşem yaradılışlı eylese ne olur, buna şaşılır mı?]
3 [Özellikle Faiz Efendi'nin ayağının uğuruyla bayramın neşesi artarak kemale /son haddine ulaştı.]

Ḳıldı zülāl-i vaṣlı ile teşne-gānı sīr
İşrāb ider o ḥāleti bu mā-cerā-yı ʻıyd

5. Var rūz-ı ʻıyddur eyle ziyāret cenâbını
Ol şeh gedāya berri ider merhabā-yı ʻıyd

Tavṣīf[i] mümkin olmaz anı ḳıl hemān duʻā
Lā-büd olur serīʻül-icāba duʻā-yı ʻıyd

7. Her dem **Derūnī** olmaya ḥālī sürūrdan
Rūz u şeb ola heme ṣubḥ u mesā-yı ʻıyd (M.137)

10. Sâbri Mehmet Şerif Divanı'nda (Kasır: 1990)olmayan bir gazel:

1. Bezmine kim ki gece bir meh-i tābān getirür
Gün gibi şuʻle virür şemʻ-i şebistān getirür

Sāḥil-i baḥr sirişkimden tenim bir cānım
Mürdedür ṣanki kenāra anı ummān getirür

3. Āyet-i ḥüsnini görmüş bu cihān-deyrinde
Getirüp parmaġını māh-ı nev imān getirür

Ey Ḫalīl'üm yolına sen gözi İsmāʻilüŋ
Perrin açup ruḫ-ı ḳuds cānını ḳurbān getirür

5. **Ṣābri** cümle pesendīde olur ʻālemde
Mülk-i naẓma şu ġazel ki anı sulṭān getirür (M.188)

11. Ziyâ'î Divânı'nda (Gürgendereli: 2002) olmayan bir gazel:

1. Kimini devr-i felek gül gibi ḫandān getirür
Bülbül-āsā kimini ʻāleme nālān getirür

---

4 [(Faiz Efendi) kavuşma zülali ile susamışları suya doyurdu. Bu bayram macerası bu halde olanları (garip ve yoksulları) adeta suya kandırır.]
5 [Ey gönül, bayram günüdür, git onun cenabını ziyaret et, o padişah kölesine bayramı toprakmış gibi hissettirir.]
6 [Onun vasıflarını anlatmak mümkün değildir. Hemen dua et. Şüphesiz bayram duası zamanında çabuk yapılmalıdır.]
7 [Derûnî, hiç bir zaman mutluluktan ayrı olmasın, bütün gündüzleri ve geceleri her zaman bayram günü ve gecesi gibi olsun.]
1 [Her kim ki meclisine geceleyin bir ay yüzlü güzel getirir, sanki gecesini gündüz gibi aydınlatan bir mum getirir.]
2 [Tenim gözyaşımdan oluşan sahil kenarı gibidir. Canım ise sanki ölüdür de onu deniz, kenara getirir.]
3 [(Ey sevgili), yeni ay bu dünya kilisesinde güzellik ayetlerini görüp parmağını kaldırıp şahadet getirir.]
4 [Ey Halil'im, sen İsmail gözlünün yoluna Cebrail kanatlarını açıp canını sana kurban getirir.]
5 [Sabrî, şiir mülküne sultanın getirdiğin şu gazelin herkes tarafından beğenilir.]
1 [Feleğin dönmesi kimine gül gibi mutluluk getirir kimisini de dünyaya bülbül gibi ağlayarak getirir.]

Dile ʻaşḳuŋ gelicek bile gelür ġuṣṣa ü ġam
Şu sipāhi gibi kim taḥtına sulṭān getirür

3. Virdi ben ḫāke ḥadīṯ-i dehenüŋ āb-ı ḥayāt
Dem-i ʻĪsā nitekim mürde-i dile cān getirür

Görse meclisde yüzüŋ nūrını şemʻ-i kāfūr
Şevḳden parmaġını ḳaldırup īmān getirür

5. Ḳıldı kūyuŋda varup cānı Ẓiyāʼī teslīm
Döndi şol ḥācıya kim cānını ḳurbān getirür (M.189)

12. Elimizde divanı bulunmayan Makâlî mahlaslı şaire ait bir gazel:

1. Giderseŋ ʻişveye güller o ruḫsārı[nı] görsünler
Ḳosun feryādı bülbüller bu āh u zārı görsünler

Neden pür-jengdür āyīne-i ḳalbüŋ din-i aḥbāb
Senüŋ levḥ-i ruḫuŋda şol ḫaṭ-ı jengārı görsünler

3. Girībānum ḫalāṣ olsun diyenler dost cevrinden
Düşüp pāyına dāmānı gibi yalvārı görsünler

Ṣavılmaz bir ḳażādur nāvek-i tīr-i ciger-dūzı
Görünmez belādur ol peri ruḫsārı görsünler

5. **Maḳālī** ey ṣanem ʻaşḳuŋla döndi bir heyūlaya
Anı seyr itmeyenler ṣūret-i divārı görsünler (M.193)

13. Hasîb Divânı'ında (Ekinci- Donuk: 2015) olmayan bir gazel:

1. Āteş-i hecri söyünmez bedenümden yārüŋ
Yekdür Allāh deriz ʻaşḳı ile dizdāruŋ

---

2 [(Ey sevgili), aşkın gönle gelince keder ve gam da gelir. Onlar sanki tahtına sultan getiren sipahi askerler gibidirler.]
3 [Sevgili senin ağzının sözü ben toprağa hayat suyu verdi. Nitekim İsa'nın nefesi gönlü ölü olana hayat getirir.]
4 [(Ey sevgili), kâfurdan yapılmış mum (senin) yüzünün nurunu görse şevkten parmağını kaldırıp iman getirir.]
5 [Ziyâ'î (sevgilinin) mahallesine varıp canını teslim edince canını kurban edeb hacılara döndü.]
1 [Sevgili sen işveye gidersen güller o yanağı görsünler. Bülbüller feryadı bırakıp bu ah edip ağlamayı görsünler.]
2 [Din dostlarının neden kalbinin aynası pas doludur? Senin ruhunun levhasında şu paslı hattı görsünler.]
3 [Dost cefasında yakam kurtulsun diyenler, eteği gibi ayağına düşüp yalvarsınlar(yalvarı görsünler).]
4 [Ciğer dikici okunun temreni savılmaz bir kazadır. O peri yüzlüyü görsünler, (o ne) görünmez bir beladır.]
5 [Ey put gibi güzel olan sevgili, senin aşkınla Makâlî bir heyulaya döndü. Onu seyretmeyenler duvar suretini seyretsinler.]
1 [Sevgilinin ayrılık ateşi bedenimden ayrılmaz. Dizdar'ın aşkıyla Allah tektir deriz.]

Fālyadan ḫālī degildür o güzeller şāhı
Topdan öldürse ʿaceb mi gömesin ʿaġyāruŋ

3. Aldı cebḫāneyi dil ḫumara-ı ʿaşḳundan
Ber-hevā oldı işi ʿāşıḳ-ı miḥnet-kāruŋ

Bir ṣıḳı lāzım idi yāri ṭıḳup ṭoldurmuş
Boş degildür çapını seyr idiŋüz meḳḳāruŋ

5. O deli fişegi perdāḫt nice ḳābildür
Ṣanki el ḫumbarasıdur felek-i gaddāruŋ

Yürüyüş ard-ḳapudan ġayri olurdı āsān
Girse miftāḥı ele ḥışn-ı zafer-etvāruŋ

7. Dām-ı tezvīrdür aldanma ṣaḳın aġyāra
Ḥīledür ṣanki şirān-pūlarıdur küffāruŋ

Bir fitīl ile anı atmaḳ olur idi Ḥasīb
Olmasa ḥavfı eger gülle-i āteş-bārun (M.217)

14. Elimizde divanı bulunmayan ʿArzî mahlaslı bir şaire ait gazel:

1. Vücūdumı n'ola vaḳf eylesem muḥabbetüŋe
Alışdum āteş-i ḥasretle dāġ-ı fürḳatüŋe

Ne zevḳ-i ülfet-i bāde ne ārzū-yı viṣāle
Ḳanāʿat eyledi dil bir nigāh-ı ḥasretüŋe

3. Ne neşvedür bu ki cānā henüz ḥayrānum
Senüŋ o tabʿ-ı pesendideŋe ferāsetüŋe

Gelür mi bir daḫi faṣl-ı nesīm-i mihr ü vefā
İrür mi dest-i heves naḥl-ı bāġ-ı vuṣlatuŋa

5. Ḳalur mı yoḫsa bu vādide ʿarż-ı sergerdān
Yanar mı āteş-i ḥasretle dāġ-ı fürḳatüŋe (M.114)

---

2 [O güzellerin şahı topunun ağzı boş değildir. Ağyarı top ateşiyle öldürse buna şaşılmaz, (sen onu) göm.]
3 [(Ey sevgili), gönül aşkının sarhoşluğundan cephenesini aldı. Mihnet çeken aşığın işi havaya uçmuş.]
4 [Sevgiliyi (namlunun içine) tıkayacak bir sıkı lazımdı. Hilecinin çapını seyredin (içi) boş değildir.]
5 [O deli fişeği çokça parlatmak makbuldür. Sanki gaddar feleğin el bombasıdır.]
6 [Zafer kazanılmış kalenin anahtarı ele geçerse arka kapıdan yürümek daha kolay olurdu.]
7 [(Ey sevgili), sakın ağyara aldanma! O yalanlarla dolu bir tuzak gibidir. Sanki kâfirlerin aslan postuna girme hilesidir.]
8 [Hasib, eğer ateş yağdıran güllenin korkusu olmasaydı bir fitille onu atardık.]
1 [(Ey sevgili), hasret ateşinle ayrılık yarasına alıştım, vücudumu aşkın için bağışlasam ne olur sanki?]
2 [Tenim gözyaşımdan oluşan sahil kenarı gibidir. Canım ise sanki ölüdür de onu deniz, kenara getirir.]
3 [Ey sevgili, senin o beğenilmiş tabiatın ve ferasetin nasıl bir neşvedir ki ben hala hayran haldeyim.]
4 [Ey Halil'im, sen İsmail gözlünün yoluna Cebrail kanatlarını açıp canını sana kurban getirir.]
5 [(Ey sevgili, bu âşık) bu vadide sarhoş olarak mı kalır yoksa ayrılığının yarasının hasret ateşiyle mi yanar (bilmem).]

15. Kâmî Divanı'nda (Yazıcı: 2017) bulunmayan beyitler:

A. Heveskār-ı mesā'il-senc-i nu'mānī idi Kāmī
Meger rūmāl-i ḫāk-ile şeref-yāb olmaḳ istermiş (M. 18/5)

B. Pīç ü tāb-ı ṣayd-ı dil bād-ı ṣabādan ıżṭırāb
Ḥāṣılı zülfüŋ gibi biz bir perīşān görmedük (M. 22/5)

16. Bâkî Divânı'ndaki (Küçük: 2011) 199. gazelin üçüncü beyiti birinci mısraından sonra farklı beş mısra ile devam etmektedir:

Vücūdun şu'le-i şem'e ṣalar pervāne incinmez

Göŋül çeng-i muḥabbetde yine ṣabr itmese mümkündür
Reg-i cān lîk zaḫm-ı nāḫun-ı hicrāna incinmez

5. Yiter ḫaṭṭ u ruḫ-ı sāḳī bu bezme ziynet ey **Bāḳī**
Ḳadeḥ nūş it ki dil vaḳt-i gül ü reyḫāna incinmez (M.199)

4 [Gönül muhabbet eğlencesinde yine sabretmezse bu mümkündür, (lakin) şah damarı ayrılık tırnağının yarasından incinmez.] İlk mısrada vezin hatası mevcuttur.

5 [Ey Bâkî, bu meclise süs olarak sakinin yanağı ve ayva tüyleri yeter. Sen kadeh iç ki gönül gül ve reyhan vaktinde incinmez.]
Nabi'nin şiirine geçilmiştir.

2. METİN

2.1. Metin Tesisinde Takip Edilen Metot

Mecmuadaki şiirlerde okunamayan kelimeler yayınlanmış divanlardan karşılaştırmak suretiyle okunmuştur. Herhangi bir yayında bulunamayan şiirlerdeki kelime eksiklikleri anlama ve vezne dikkat edilerek tamamlanmayan çalışılmıştır. Hiç okunamayan kelimeler üç noktayla gösterilmiştir. Vezni düzeltilemeyen mısralarda da dipnotta da vezin problemi belirtilmiştir. Mecmuada 15. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar farklı şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Bu sebeple 300 yıllık bir dönem için farklı farklı imlaların kullanılması yazım birliğini bozacağı için şiirlerin yüzyılına bakılmaksızın ortak bir imla oluşturulmuştur.

Metin tesisinde takip edilen metot şu şekilde maddelenmiştir:

2.1.1. Türkçe Kelime ve eklerin yazımı:

1. Mahlaslarda bulunan nisbet "î"si kısa okunması gerektiğinde i şeklinde kısa gösterilmiştir.

   "Bāḳ**i**-yi dil-ḥasteye cevr-i firāvān itmeden
   Ḳaṣduŋ öldürmek mi yoḳsa nāz u istiġna mıdur" (179/5)

2. Genitif eki olarak kullanılan "-uŋ" dar-yuvarlak ünlüyle yazılmıştır.

   Miḥneti dil ser-i zülf**üŋ**de çeker ey Bāḳī
   Kāfiristāna düşen kimsede miḥnet demidür (182/5)

3. Soru ekleri daima düz ünlü kullanılarak yazılmıştır.

   "Ey şūḫ ʿaceb ki derd-i nihānı bilür **misin**
   ʿAşḳuŋ ne ḥālete ḳodı cānı bilür **misin**" (92/1)

4. Bildirme ekleri dar-yuvarlak ünlüyle yazılmıştır.

   Ayā o māhuŋ ülfeti kimdür kiminle**dür**
   Her dem ḳarīn-i vuṣlatı kimdür kiminle**dür** (180/1)

5. Vezin gereği (ne ola, ne eyleyeyim) gibi kelimeler apostrof kullanılarak yazılmıştır. (n'ola, neyleyeyim).

   ʿĀlemüŋ **n'eyleyeyin** bāġ u bahārın sensüz
   Baŋa sen ruḫları gülzār ile ḫoşdur ʿālem (87/2)

Arapça ve Farsça Kelime ve eklerin yazımı:

1. Arapça ve Farsça ön ekler "-" tire kullanılarak yazılmıştır.

ʻĀrız-ı gül-gūnuŋuŋ daʼim ḫaṭ-ı ḳırbānına

Ḫᵛāh u **nā-ḫᵛāh** eyler ol zülf-i semen-bū ser-fürū

2. Arapça ve Farsça son ekler de "-" tire kullanılarak yazılmıştır.

Ne deŋlü telḫ-kām eylerse nūş it zehr-i eyyāmı
Ḫayāl-i laʻl-i nābı tek şarāb-ı ḫoş-güvār olsun

3. Vav-ı ma'dûle " ᵛ " işaretiyle gösterilmiştir.

Dem-i viṣālde ḫoşdur yüzüŋ görüp ölmek
Bahār günleri olur seḥerde **ḫᵛāb** leẕīẕ (142/2)

Metin tesisiyle ilgili diğer düzeltmeler:

1. Metne eklenen kelime veya ekler [ ] köşeli parantez ile gösterilmiştir.

Ḫalāṣ[ını] eyle İlāhī beni bu berzaḫdan

Ne deŋlü mücrim isem de çıḳar bu dūzaḫdan (31/1)

2. Mecmuada nadir olarak zihaf kusurları görülmektedir. (64,47,48)

Beni getürmez o her-cāy**ī** yādına hergiz

Lisān-ı ʻaşḳda nāmım vefā mıdur bilmem (64/3)

3. Nadiren de olsa kelimelerin yazımında yer yer müstensihten kaynaklı noktalama hataları bulunmaktadır. Bunlar da düzeltilerek metne eklenmiştir, dipnotlarda ayrıca gösterilmemiştir:

A. "şerār" yazılması gereken kelime "serār" olarak yazılmıştır.

Dīde deryā-bār-ı ḥasret dil şerār-efşān-ı ġam
Mevsim-i ṭūfān-ı āteş rūzgār-ı giryedür (26/2)

B. "rāḥ" yazılması gereken kelime "rāḫ" olarak yazılmıştır.

Bu hüsn-i ḫulḳ-ıla ḫalkuŋ bozorg küçeki hep
Sana muḥabbeti efrūz ider āb-ı rāḫdan (32/4)

2.2. Çeviriyazı Alfabesi

ا	A, a, E, e, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ş, ş
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Ẕ, ẕ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	‘
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Ḳ, ḳ
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N,n

ه	H, h
و	V, v, U, u, Ū, ū, Ü, ü, O, o, Ö, ö
ى	Y, y, Ī, ī, I, ı, İ i
ء	’

2.3. Transkripsiyonlu Metin ve Nesre Çeviri

Bu bölümde 2[a]-35[b] varakları arasındaki onu tarih olan geri kalanı gazel olmak üzere toplamda iki şiirin (102 ve 110. gazellerin) iki kez yazılmasıyla toplamda 222 şiirin transkripsiyonlu metni ve nesre çevirisi yer almaktadır. Şiirlerin hepsi Türkçedir.

TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİ

2a

1. Li muḥarrirü'l-faḳīr Ḥüseyn Ḥüsnī eş-Şehīr Bi-'İbādī-zāde

Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün

\+ + – – /+ – – – /+ + –

1. Ḥabbezā-rişte bend-i nüsḫa-i pāk
Bir müferriḥ laṭīf mecmū'a

Ġonceler buŋa zer-niṣār eyler
K'oldı zerrīn-ṣaḥīf mecmū'a

3. Nüktedān bir nedīm-i ḫoş-gūdur
Şi're mā'il ẓarīf mecmū'a

Dehen açsa sözin muḳaffā dir
Naẓmın eyler redīf mecmū'a

5. Dā'imā ehl-i dille ülfet ider
Şūḫ-ṣoḥbet elīf mecmū'a

Gör Şerīfī'ye intisābı ile
Şöhre buldı 'arīf mecmū'a

7. Ṭarz-ı nev-ḳıṭ'asın görenler dir
Bārekallāh şerīf mecmū'a

Resm olınursa **Ḥüsnī** tārīḫi
Ḫūb olur bu laṭīf mecmū'a

4 Cemāziye'l-Evvel 1152

---

1. 2[a], (Hüsnî Tarihi).

1 [Ne hoş bir tel iplik bu temiz nüshanın bendidir. (Bu mecmua) iç açan latif bir mecmua oldu.]

2 [Goncalar (bu mecmuaya) altın saçarlar o yüzden (bu mecmua) altın yapraklı mecmua oldu.]

3 [Şiire meyilli bu zarif mecmua hoşça konuşan bir nüktedan nedimdir (sohbet arkadaşıdır).]

4 [Mecmua ağzını açsa sözünü kafiyeli söyler. Nazmı ise redifli söyler.]

5 [(Bu) mecmua daima gönül ehliyle dostluk kurar hoş sohbetlidir (bu mecmua okunması) arzulanan (bir) mecmuadır.]

6 [(Bu defter) Şerîfî'ye intisap ederek şöhret bulup tanınmış bir mecmua (oldu).]

7 [Onun teni tarzda bir kıtasını görenler "*Barekallah*" (ne) şerefli mecmua derler.]

8 [Hüsnî tarihi nakş edilirse "*Ḫūb olur bu laṭīf mecmū'a*" denir.]

2. Li müḥarirü'l-faḳīr Aḥmed Nehrī eş-şehīr Bi-Ṣuyolcuzāde

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Zihī mecmū'a-ı şīrīn-edā maḥbūb-ı müsteşnā
'Adīmü'l-miṯl genc-i dürr-i bī-mānend ü bī-hem-tā

Surḫ-cild içre gūyā ġonce-i bāġ-ı leṭāfetdür
Alur būy-ı nigārı 'andelīb-āsā dil-i şeydā

3. Dehen açsa feṣāḥatden olur mūy-ı beden iḥyā
Ki nuṭḳı cān-baḫş mürdegāna hem-dem-i 'Īsā

N'ola taḥsīn iderse ḫaṭṭ-ı pākine 'İmâd anuŋ
Olupdur rāḳımı çünkim Şerīfī seyyid-i dānā

5. O deŋlü ṭab'-ı nāzük pür-hüner āşūb-ı devrān kim
Ṣafā-yı zihnine reşk eylemiş Nābī Fehīm Yaḥyā

Liyāḳat yoġ-iken güftār-ı naẓma **Nehrī**'yā āḫir
Düşürdüm aŋa bir tārīḫ *bu mecmū'a ne ḫoş-zībā*

Fī 10 Ramazan 1152

---

2. 2[a], (Nehrî Tarihi). (Edebiyatımızda isimler sözlüğünde Suyolcu-zade Ahmed Nehri Efendi adında 18. yy'da yaşamış bir şair kaydedilmiştir.)

1 [Ne hoş, şirin edalı bir mecmua, seçkin bir sevgili benzersiz bir hazinenin eşi benzeri olmayan bir incisi.]

2 [Kırmızı cilt içinde sanki incelik bahçesinin bir goncasıdır. Deli gönül bülbül gibi (sevgilinin kokusunu) alır.]

3 [(Sevgili) ağzını açsa kıl gibi incelmiş olan beden canlanır. Can bağışlayan söylemi ölülere İsa'nın nefesi gibidir.]

5 [(Bu) mecmua daima gönül ehliyle dostluk kurar hoş sohbet eder, (bu mecmua okunması) arzulanan (bir) mecmuadır.]

6 [Ey Nehrî, şiir söyleme yeteneği yokken sonuna bir tarih düşürdüm; "*bu mecmū'a ne ḫoş-zībā*" diye.]

3. Li müḥarrirü'l-faḳīrü's-Seyyid Muḥammed Şerīfī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
+ – – –/+ – – –/+ – –

1. Bi-ḥamdillāh ne ḫoş mecmū'a-ı pāk
Derūnı genc-i eş'ār-ı belāġat

Süruḥ-cild içre yoḳdur bir naẓīri
Var ise ancaḳ olur bu kerāmet

3. Bunuŋ ebyātınuŋ hīç miṣli yoḳdur
Ġazellerdür ḳamu dürr-i leṭāfet

N'ola reşk itse Nābī buŋa her dem
Sezādur didiler ehl-i ẓarāfet

5. Cenāb-ı ḥażret-i Lüṭfī vü Ḥüsnī
Daḫī Sırrī vü Nehrī'de temāmet

Didiler dördi dört tārīḫ-i pāki
Bu tārīḫlerle buldı istiḳāmet

7. **Şerīfī** didi düşünce bu tārīḫ
Budur mecmū'a-ı dürr-i feṣāḥat

Fi 15 Cemāziye'l-Evvel 1151

---

3. 2[a], (Muhammed Şerîfî Tarihi). (Muhammed Şerîfî'nin mecmuasına düşürdüğü tarihtir.)
1 [Elhamdulillah (bu) ne hoş (ne) pak bir mecmuadır ki belagat şiirlerinin hazinesi gibidir.]
2 [Bu kırmızı cilt içindeki (mecmuanın) eşi benzeri yoktur. Ama varsa bile bu ancak keramet olur.]
3 [Bu gazellerin hepsi letafet incileridir. Bu beyitlerin hiç benzeri yoktur.]
4 [Zarafet ehli, "Nābī bu (mecmuayı) kıskansa yeridir", dediler.]
5 [Lütfi, Hüsnī, Sırrī ve Nehrī'nin şiirleriyle (bu mecmua) tamam oldu.]
6 [Dördü dört temiz tarih söylediler, mecmua bu tarihlerle istikamet buldu.]
7 [Şerifî bu tarihi düşünce; fesahat incisi olan mecmua budur, dedi.]

4.Şehrī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Bāġdur ṣanki bu mecmū'a-ı pāk
Tāze mażmūnları mīve-i ter

Naḥl-bendān-ı me'ānī Şehrī
Eylemiş her biri bir 'arż-ı hüner

3. Bu faḳīrüŋ daḫı bu bāġ içre
Bir ḳalem aşlaması ḳalsın eşer

4. 2a, (Şehrî Tarihi). (Şehrî'nin mecmuaya düşürdüğü tarihtir).
1 [Bu temiz mecmua sanki bir bahçedir. Mazmunları taze meyvedir.]
2 [Ey Şehrî, mana nahılcılarının her biri bir hüner göstermiş.]
3 [Bu fakirin de bu bahçe içinde bir *kalem aşlaması* eser olarak kalsın.]

2b

5. Aḥmed Lütfī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. ʿĀzim-i dār-ı beḳā olduḳda bu mecmūʿama
Her kim olur ise mālik ṣāḥibin yād eyleye

Eline alup naẓar ḳıldıḳda bu mecmūʿaya
Luṭf idüp bir Fātiḥayla rūḥumı şād eyleye

3. Kimüŋ ola dir iseŋ işbu muṣannaʿ tārīḫ
Diyeyim saŋa o bī-çāreyi ben icmāle

Kātib-i maḥkeme-i şerʿ-i şerīf-i Nebevī
Aḥmed-i Lüṭfī ḫaṭīb-i cāmiʿ-i Rüstem Paşa

---

5. 2[b] (Ahmed Lütfî Tarihi). (Ahmed Lütfî Efendi'nin mecmuaya düşürdüğü tarihtir.)
1 [Bu mecmua beka kapısına yöneldikçe (bu mecmuaya) kim sahip olursa sahibini ansın.]
2 [Bu mecmuayı eline alıp baktığında lutf edip bir fatiha okuyup ruhumu mutlu etsin.]
3 [Bu sanatlı tarih kimin dersen sana o çaresizi ben özetleyeyim.]
4 [Mübarek peygamberin şeriat mahkemesinin kâtibi Rüstem Paşa Camii hatibi Ahmet Lütfî'dir.]

6. Tārīḫ-i īn mecmūʻa-ı zībā li-ḥażret-i Lüṭfī Efendi

Mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün mefāʻīlün

+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Teʻālallāh zihī mecmūʻa-yı bī-miṯl ü nev-peydā
Şerīfī'ye saʻīd ide buŋı Mevlā-yı bī-hem-tā

Nice ehl-i süḫan evṣāfını taḥrīr idüp anuŋ
Dimişler nāmına kenzü'l- maʻārif bir iki dānā

3. N'ola reşk itse bu mecmūʻa-ı zībāyı seyr iden
Bulunmaz mümteniʻdür bir naẓīr ola aŋa aṣlā

Leṭāfetde anuŋ her mıṣraʻı ṣan ḳāmet-i maḥbūb

Anuŋ her noḳṭası bir cebhe üzre ḫāldür gūyā

5. Kütüpḫāne-i ʻālemde bunuŋ bir miṯli nā-mesbūḳ

Olursa böyle olsun bī-bedel mecmūʻa-ı raʻnā

Temāşā eyledikde **Lüṭfī**'yā didüm aŋa tārīḫ
Şerīfī'ye mübārek ide bu mecmūʻaı Mevlā

Sene Fi Sefer 1156

---

6. 2[b] (Ahmed Lütfî Tarihi) (Ahmed Lütfî Efendi'nin mecmuaya düşürdüğü tarihtir.)

1 [Tealallāh! Bu benzersiz ve yeni yazılmış mecmua ne güzeldir. Eşsiz olan Mevla bunu Şerifi'ye mübarek kılsın.]

2 [Söz ehli onun özelliklerini nasıl yazsın (onlar bilmezler). Onların adına bir iki dana(bilgin bu mecmuaya)bilgi hazinesi demişler.]

3 [Bu süslü mecmuayı seyredenler onu kıskansa buna şaşılmaz. Onun bir benzerinin bulunmasının bir imkânı yoktur.]

4 [(Sen) güzellikte onun her mısraını sevgilinin boyu san. Sanki onun her noktası bir yanak üzerindeki bir bendir.]

5 [Dünya kütüphanesinde bunun bir örneği daha gelmemiştir. Paha biçilemeyen bir mecmua olursa böyle olsun.]

6 [Ey Lütfî, bu mecmuaya bakınca ona "Şerifi'ye mübārek ide bu mecmuaı Mevlā" tarihini dedim.

3a

7. Şerîfî

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

+ – – –/+ – – –/+ – –

1. Eyā nāẓır teraḥḥum ḳıl faḳīre
Du'ā-yı ḫayr ile bir kerre yād it

Budur sizden ricām ancaḳ baḳınca
Diyesüz rūḥunı yā Rabb şād it

8. Tārīḫ-i īn-mecmū'a-ı zībā li muḥarrirü'l-faḳīrü's-Seyyid 'Alī Sırrī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

+ – – – /+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Ḫoşā zerrīn-ḳalem müşgīn-raḳam mecmū'a-ı zībā
Zihī şīrāze-bend-i bī-manend-i vādī-i nev-īcād

Derūnı genc-i gevher-bār-ı güftār-ı leṭāyifdür
Ṭılısım-ı a'ẓam-ı naẓma raṣat ḳılmış anı üstād

3. İçi pür dürr-i naẓm u gevher-i şi'r ile mā-lā-māl
Ki her bir mıṣra'ı anuŋ sürūr-baḫş-ı dil-i nā-şād

Gülistān-ı hünerdür naḫl-i bāġ-ı ma'rifetdür bu
Sezā reşk itse ṭūbā olsa şermende behişt-ābād

9. Tārīḫ-i īn-mecmū'a-ı zībā li muḥarrirü'l-faḳīrü's-Seyyid 'Alī Sırrī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Vezīrī-ḳıṭ'a ḫoş-endām bir maḥbūb-ı ra'nādur
Perīşān zülfīdür güyā ki her bir saṭrı revnaḳ-dād

Görinen noḳṭalar ruḫsār levḥi üzre müşgīn ḫāl
Kenārındaki sürḫ-cedvālīdür la'l-i leb-i dil-şād

---

7. 3a (Sırrî Tarihi). (Sırrî'nin mecmuaya düşürdüğü tarihtir.)

1 [Ey sevgili, (bu) fakire bakıp merhamet et. Birkez hayır duayla hatırla.]

2 [Sizden ricam ancak budur; "rūḥunu ya Rabb şād it" deyin.]

8. 3a (Sırrî'nin mecmuaya düşürdüğü tarihtir.)

1 [Altından yapılmış kalem, misk kokulu harf, süslü mecmua ne hoştur. Bu yeni buluşların vadisinde emsalsiz şirazelenmiş bir mecmuadır.]

2 [İçi mücevher yağdıran hazine ve güzellik incisidir. Üstad onu kemik büyülü şiire gözetletmiş.]

3 [(Bu mecmuanın) içi nazım incileriyle ve şiir cevheriyle ağzına kadar doludur. Onun her bir mısrası üzüntülü gönüle sevinç verendir.]

4 [(Bu) hünerin gül bahçesidir ve marifet bahçesinin fidanıdır. Tuba ağacı onu kıskansa ve cennet bahçeleri ondan utansa yeridir.]

9. 3a (Sırrî Tarihi). (Sırrî'nin mecmuaya düşürdüğü tarihtir.)

3a - Tetimme

1 [(Bu mecmua) veziri kesimli, hoş duruşlu güzel bir sevgilidir. Revnak veren her bir satırı sanki dağınık zülfüdür.]

2 [Bu (mecmuada) görünen noktalar yanak levhası üzerindeki miskli benlerdir. (Bu mecmuanın) kenarındaki kırmızı cetvel gönlü mutlu eden lal dudak gibi kırmızıdır.]

3. İderken fikr tārīḫin didi bir ehl-i dil **Sırrī**
Zihī mecmūʿa-ı zībende ferrūḫ-bād tārīḫ-bād

Sene Fī 22 Zilkāde 1151

3 [Sırrî, (bu) mecmuanın tarihini düşürürken bir gönül ehli "Zihī mecmūʿa-ı zībende ferrūḫ-bād" tarih olsun, dedi.]

3b

10. Ṣābit

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün

– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Ḥamd u sipās u minnet o sulṭāna ibtidā
Tevfīḳ virdi bendeye dīvāne ibtidā

Dībāce-i süḫanda münāsibdür eylesem
İsm-i celāl ẕāt-ıla ʻünvāna ibtidā

3. *Allāhu Rabbenā eḥadün lā-şerīke leh*
ʻÜnvān budur ṣaḥīfe-i dīvāna ibtidā

Ol pādişeh ki bir ḳuluna istese virir
Bu şeş cihātı altılı bir dāne ibtidā

5. **Ṣābit** bu penc beyti ḳılup zād-ı āḫiret
Ḫams-i mübārek ile ider ḫᵛāna ibtidā

---

10. 3b (Sâbit Divanı, G.1).

1 [Önce hamd ve sena, minnet o sultana, önce divane köleye tevfik verdi.]

2 [Sözün başlangıcında önce kendi ünvanınla celal ismini söylemen uygundur.]

3 Divan sayfasının başlangıcına ünvan budur: *Allāh Rabbenā vaḥid lā şerīkeleh* (Rabbimiz bir olan Allah'tır, Onun ortağı yoktur.)

4 [Divan sayfasında öncelikli ünvan budur. O padişah ki (bu ünvanı) istediğine verir.]

5 [Sabit bu beş beyiti ahiret rızkı edip beş mübarek nimete başlangıç eder.]

11. Ḫanīf

Mef ʾūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Ey bir nefesde ʿālemi var eyleyen Ḫüdā
Āfāḳı sunʿ-ı ḥikmete dār eyleyen Ḫüdā

Tezyīn-i zeyn-i ḥikmet idüp nev-ʿarūs-veş
Eflāki zīr-i maḳdem-i yār eyleyen Ḫüdā

3. Vir ġonce-i murādımı bāġ-ı keremden āh
Ben nātüvānı bülbül-i zār eyleyen Ḫüdā

Bir gün şefāf-ı luṭf ile virir ḥalāsını
Āyīne-i derūnı ġubār eyleyen Ḫüdā

5. Meşʿal-resā-yı ʿaşḳuŋ ile eyle pür-fürūġ
Gönlüm serāyını şeb-i tār eyleyen Ḫüdā

Lütfuŋla eyle ʿaşḳuŋa dil-beste gönlümi
ʿĀlemde bend-i zülf-i nigā[r] eyleyen Ḫüdā

7. İtmiş **Ḫanīf** bendeŋi bir ʿandelīb-i zār
Sen ġonce-şūhı bir gülʿizār eyleyen Ḫüdā

---

11. 3[b] (Hanîf Divanı, G.4).
1 [Ey bir nefesde alemi var eden Hüda, ufukları himmetinin sanatına mekan eyleyen Hüda!]
2 [Gökleri yeni gelin gibi hikmet süsleriyle süslenip sevgilinin ayağının altına seren Hüda!]
3 nātüvan: bī-nevāyı D. [Ey ben güçsüzü ağlayan bülbüle çeviren Hüda, sevgi bahçesinden murat goncamı ver, ah!]
4 [Gönül aynasını tozlandıran Allah, bir gün lütfun şeffaflığıyla kurtuluşunu verir.]
5 [Gönül sarayımı karartan Hüda! Aşk meşalene ulaşanlar ile (orayı) nurlandır.]
6 dil-beste: dem-beste D.[Ey gönlümü bu dünyada put gibi güzel olan sevgilinin saçının ipine lütfunla bağlayan Hüda!]
7 [Hüda sen güzel goncayı gül bahçesi yapan Hasîf köleni de bir ağlayan bülbül ettin.]

4a

12. Ṣābit

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Cānum ol bāz-ı ber-efrāşte dildāra fedā
Ya'ni maḥbūb-ı Ḫüdā Aḥmed-i muḫtāra fedā

Nefḥa-i ḫalḳınuŋ 'aṭṭār bilür ḳıymetini
Şemmesin aldı idüp ṭablamı bāzāra fedā

3. Tār-ı müşgīnesi Manṣūr'ı ṣalundurmazıdı
Şıḥne-i 'aşḳı ṣalundırdı idüp dāra fedā

Çün nesīmi edeb-i şer'e muḥālif esdi
Lā-cerem postun[ı] aldurdı idüp nāra fedā

5. Cām-ı la'lüŋden umar feyż-i şefā'at **Ṣābit**
Ḳoya bir kāse-i kevṣer o kühen-kāra fedā

---

12. 4[a], (Sâbit Divanı, G.2).

1 [(Benim) canım o yüceltilmiş doğan kuşu gibi olan sevgiliye feda olsun. Yani Allah'ın sevgilisi olan Ahmedi Muhtar'a feda olsun.]

2 nefḥa: nefḫa M. [Attar onun yaratılışının kokusunun kıymetini bildiği için (benim) tablamdaki (malları) pazara feda edip (onun) kokusunu aldı.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha eklenmiştir:
"Ḳandehār ile degüldür yalŋız bir nev-şād
Mülket-i Mıṣr olup la'l-i şeker-bāra fedā"

3 [(Sevgilinin) misk kokulu saçları Mansur'u bile sallandırmazken aşk bekçisini darağacına feda edip sallandırdı.]

4 [Şüphesiz (onun) rüzgârı dini hükümlere muhalif estiği için onun derisini yüzdürdü ve ateşe feda ettirdi.]

5 [Sâbit, (senin) dudağının kadehinden şefaat feyzi umar. Ki onun bir kevser kâsesinin içine koyup eskiciye vermek ister.]

4b

13. Kāmī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Düşdi rind-i lā-ubālī cām-ı ṣahbādan yaŋa
İlṭifāt itmez felek de çerḫ-i mīnādan yaŋa

Rişte-i sevdā-yı tāb-āver degül temkīn-i kūh
Zülf-i Leylā'dur çeken Mecnūn'ı ṣaḥrādan yaŋa

3. Ḥasretüŋle dīde-i giryānuma virdüm güşād
Ḳaṣr-ı dilden revzen açdum yine deryādan yaŋa

Ṭal'at-ı dildārı teşbīh itdiler çün kendüye
Oldu bāzār āfitāb-ı 'ālem-ārādan yaŋa

5. Ḳurb-ı sulṭān oldı bā'iṣ sūziş-i pervāneye
Bād-zen cünbān iken şem'-i şeb-ārādan yaŋa

Gülşen içre bülbüle her dem hevādār olmadı
Neylesün anı hevā ḫoş verd-i ra'nā dan yaŋa

7. **Kāmi'**yā eyler ḳażā elbette keşf rāz-ı 'aşḳ
Çāki-i dāmen düşer dest-i Züleyḫā'dan yaŋa

---

13. 4b, (Kâmî Divanı, G.7).

1 [Laubali rind şarap kadehine doğru düşdü. Felek de sırça kadehten yana iltifat (ilgi göstermez) etmez.]

2 Leyla'dan: Leyla'dur D. [Dağın ağırbaşlılığının, tedbirinin sebebi güçlü sevda ipliğine bağlı olmasından değildir. (tedbiri buna dayanmaz). Mecnun'u çöle çeken Leyla'nun saçıdır.]

3 [(Ey sevgili), senin hasretinle gözyaşı dökmeye başladım. Gönül sarayınından yine denizden yana bir pencere açtım.]

4 [Sevgilinin güzelliğini yine (sevgilinin) kendisine benzettiler. Pazar, dünyayı süsleyen güneşten yana kuruldu.]

5 [Pervanenin yanmasına sebep sultana yakın olmasıdır. Tan vakti esen rüzgârken geceyi süsleyen mumdan yana olur.]

6 [Gül bahçesi içinde bülbüle hiçbir zaman âşık bulunamadı. Gül onu (bülbülü) ne yapsın, güzel gülden yana hava hoş.]

7 [Ey Kâmî, kaza elbette (bir gün) aşkın sırrını ortaya çıkarır. Eteğinin yırtıklığı Züleyha'nın elinden tarafa düşer.]

14. Kāmī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Murād üzre degil eṭvār-ı ‘ālem bīş ü kemdür hep
Ḥesābın kimse idrāk eylemez cezr-i aṣamdur hep

Şikest-i ḫāṭır-ı ehl-i ḫarābāt itme ey zāhid
Gedā-yı bī-ser ü pā ṣūretinde şāh-ı Cem’dür hep

3. Leb-i mey-gūnīdür düzd-i ḫıred mestāne çeşm ile
Temāşādur ki bī-cā duḥter-i rez müttehemdür hep

Niẓāmü’l-mülk-i ḥüsn ü ‘ālem-ārā-yı melāḥat kim
Füsūn-ı fitneye ṣūret viren de ol ṣanemdür hep

5. İden dem-beste ol çeşm-i mükaḥḥaldür beni yoḫsa
Ney-āsā gözlerümden āh u zārī dem-be-demdür hep

Meger ol gül‘izāruŋ pāyına yüz sürdi sūsenler
Ṣuyın bulmuş çemende şimdi ṭıġ-ı ḫoş-ḳademdür hep

7. ‘Acepdür kim dilin kesdikçe durmaz keşf-i rāz eyler
Seni dildār ile meşhūr iden **Kāmī** ḳalemdür hep

---

14. 4[b], (Kâmî Divanı, G.12).

1 [Dünyanın halleri arzular üzere değil de hep azlık çokluk üzeredir. Bu hesabı kimse anlayamaz bu hep cezr-i asamdır.]

2 [Ey zahid, harabat ehlinin hatırını kırma (çünkü onlar) hep yalın ayaklı, başı açık dilenci suretinde olan Cem Sultanlar’dır.]

3 [Bu mecliste seyrettikleri hep yerli yersiz suçlanan şarap renkli dudakları, sarhoş gözleriyle akıl hırsızı olan üzümün kızıdır.]

4 [Güzellik mülkünü düzenleyen ve güzellik alemini süsleyip fitnenin büyüsüne şekil veren de hep o puttur.]

5 [Beni susturan o sürmeli gözlerdir yoksa ben de ney gibi gözlerimden hep gözyaşı dökerdim.]

6 [Susenler çimenlikte suyunu bulup sevgilinin ayağına yüz sürdükleri için şimdi hepsi güzel bir kılıç olmuştur.]

7 Kesdikçe: kessen de D. [Ey Kâmî, (ne gariptir ki) ucunu kestikçe durmaz sırrını açığa vurur. Seni sevgiliyle meşhur eden hep o kalemdir.]

5a

15. Kāmī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Reşk-i ḫūrşīd ü cihān-ı 'ālem-ārādur o şūḫ
Taḥtgāh-ı ḥüsne şāh-ı dād-fermādur o şūḫ

'Aks-i dāġ-ı sīneden dil gülşen[i] her dem bahār
Her dili bir lāle-zār itmiş dil-ārādur o şūḫ

3. Ol ṣanavber-ḳadd ile āheste itdikçe ḫırām
Neş'e-baḫş-ı dīde-i keyf-i dü-bālādur o şūḫ

Bir nigāh-ı cān-sitānı şūriş-i mülk-i ḫıred
'Ālemi Mecnūn ider bir zülf-i Leylā'dur o şūḫ

5. Eksük olmaz **Kāmi**'yā hengāme-i dārü's-selām
Ḥüsn-i Havrā sūz ile āşūb-ı Zevrā'dur o şūḫ

---

15. 5a, (Kâmî Divanı, G.28).

1 [Dünyayı süsleyen ve güneşi kıskandıran o sevgilidir güzellik tahtının padişahı da hep o sevgilidir.]

2 Divanda ikinci ve üçüncü beyitin yerleri değiştirilerek verilmiştir.[Gönül bahçesi göğsümün yarasının aksiyle her zaman bahar gibidir. (O sevgili) her gönlü bir lale bahçesine çevirmiş dilaradır.]

3 neş'e: teşne M. [O güzel sevgili, sanavber ağacı gibi olan boyuyla salınarak yürüdükçe gözler iki kat keyif verir, neşe bağışlar.]

4 [O güzel sevgili, can alan bakışıyla akıl mülkünü karıştırır. Âlemi Mecnun eden hep o Leyla'nın saçıdır.]

5 [Ey Kâmî, selamet kapısının hengâmesi eksik olmaz. O sevgili, Havra'yı yakan güzellik ile Zevra'nın kargaşasıdır.]

16. Kāmī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Nevāzişler ider güftār-ı gevher-bār ile her bār
Velī mümkin degül ol şāhid-i bāzār ile bāzār

Degüldür ‘ahd-i ḥüsn-i yārda hīç bir göŋül ma‘mūr
Yıḳar ḥāṭırları evżā‘-ı nā-hemvār ile hemvār

3. Gül-i nāzük-dilān-ı bezm ḫāṣṣü’l-ḫās iken sāġar
Olur nā-sāzi-i bed-mesti-i meyḫārdan mey-ḫār

Görüp gül-būselerle bāġ-ı ruḫsār-ı dil-ārāyı
Kemāl-i ḥasretinden oldılar gülzār ile gül zār

5. Tecellī **Kāmi**’yā her ẕāta bir yüzden muḳadderdür
Dil-i ḫod-bīn-i Manṣūr’a görindi dār ile dīdār

---

16. 5[a], (Kâmî Divanı, G.35).

1 [Her defasında cevher saçan sözleriyle iltifatlar eder. Ama o pazar güzeliyle pazar yapmak mümkün değil.]

2 ‘ıyd-ı ḥüsn: ‘ahd-i ḥüsn, D. [Sevgilinin güzellik ahtinde hiçbir gönül mamur değildir. Sevgili, uygunsuz hallerle hâllenip hatırları yıkmaktadır.]

3 Mey-hârdan mey-hâr: meyḫār ile bī-ḫār M. [Kadeh meclisin nazik gönüllü gül yüzlülerinin hasıyken kendine yakışmayan sarhoşlarla sarhoş olur.]

4 [Gül bahçesiyle gül, o gönül süsleyen yanağının bahçesini gül öpücükleriyle görüp hasretinin çokluğundan ağlayıp inlediler.]

5 [Ey Kâmî’nin tecelli her kişiye farklı bir şekilde görünür. Mansur’un kibirli gönlüne de sevgiliyle darağacı birlikte görünür.]

5b

17. Kāmī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

\+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Sirişküm sīne-i pür-dāġa seyl-āb olmak istermiş
O bāġuŋ gülleri āteşle şād-āb olmak istermiş

Teveccüh itdirürdi ṭıfl iken zühhād-ı kec-bīni
O ebrūlar meger ṭurduḳca miḥrāb olmak istermiş

3. Hirāsān olmayan çāh-ı zeḳandan baḥr-i ḥüsnüŋde
Giriftār-ı rehā nā-būd-ı gird-āb olmak istermiş

Çeker müjgānı ḳat ḳat çeşmi üzre ‘anberīn perde
Yine ol mest-i nāz ālūde-ı ḫ^{v}āb olmak istermiş

5. Heveskār-ı mesā’il-senc-i nu‘mānī idi **Kāmī**
Meger rūmāl-i ḫāk-ile şeref-yāb olmaḳ istermiş

---

17. 5^{b}, (Kâmî Divanı, G.105).Gazel divanda 6 beyit şeklindedir.

1 [Gözyaşım yara dolu göğsüme sel olup akmak istermiş. O bahçenin gülleri de ateşle sulanmak istermiş.]

2 [Kötü bakışlı zahitleri çocukken kendine döndürürdü. O kaşlar meğer durdukça mihrap olmak istermiş.]

3 [(Ey sevgili), güzelliğinin denizinde çene çukurundan korkmayan kurtuluşu olmayan girdaba yakalanmak istermiş.]

4 [(Sevgilinin) kirpikleri gözünün üzerine kat kat anberden perde çeker (meğer) yine o naz sarhoşu uyumak istermiş.] (Bu beyitten sonra divanda iki beyit daha var).

5 [Okunuşundan emin olunmayan beyitler nesre çevrilmemiştir.Bu beyit divanda bulunmamaktadır.]
Bunun yerine farklı iki beyit yer almaktadır:
“Bu bendergāh-ı dehrüŋ Hāce-i bâzâr-ı cāhında
Metā‘-ı ma‘rifetden zerre nā-yāb olmak istermiş”
“Tolaşdı kaldı evvel zülf-i pīç-ā-pīçine yāruñ
‘Acebdür şimdi dil Kāmī rehā-yāb olmak istermiş”

18. Kāmī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ḳudsiyān-ı ‘ālem-i lāhūta dīvān itdi feyż
Ḥaşr-ı emvāt-ı bahārsitāna fermān itdi feyż

Açdı rūy-ı ‘ālemi dil-şād u ḫandān eyledi
Her giyāhı ḫāṣiyet-baḫş-ı za‘ufrān itdi feyż

3. Şu‘le-yāb oldı fetīl-i lāle-i mīnā-derūn
Cāmi‘-i gülşende ḳandīl fürūzān itdi feyż

Her dıraḫt-ı ḫuşke ilbās itdi teşrīf-i ḥayāt
Münkirān-ı ḥaşr içün taḥḳīḳ-i burhān itdi feyż

5. **Kāmi**’yā şimdi kim iskāt-ı süḫan-sencān ider
Ṭab‘-ı şūḫı sāde-nuṭḳ-ı lāli Selmān itdi feyż

---

18. 5b, (Kâmî Divanı, G.111). Divanda gazel 7 beyittir.

1 lāhūta: nā-sūte M. [Feyz ilahi âlemi meleklere divan yaptı. Feyz baharistanın ölülerinin toplanması için ferman yazdı.]

2 [Feyz, âlemin yüzünü açtı gönlü mutlu ve mesut eyledi; her bitkiye zaferan renginden bir özellik bağışladı.]

3 kandil: kandilin D. [Kadehin içindeki lalelin fitili parladı. Feyz gül bahçesinin camiinin kandilini aydınlattı.] Divanda bu beyitten sonra iki tane daha farklı beyit vardır:
“Her varak hayret-fezā bir dāsitān-ı bu’l-‘aceb
Gül-zemīn-i bāġı mânend-i şekerdān itdi feyz”
“Hâce-i vakt-i lisānü’l-gayb oldı ‘andelīb
Gülşeni etfâl-i murgāna debistân itdi feyz”

4 [Hayatın gelişi her kuru ağaca giysi giydirdi. Feyz, haşrı inkâr edenler için delilleri ortaya çıkardı.]

5 süḫan-sencān: süḫen-süḫān M.// Selmān: müslümān M. [Ey Kâmî, şimdi kim söz ehlini susturabilir, feyzin güzel yaratılışı dudaktan çıkan basit sözleri Selman’ın sözlerine benzetti.]

6a

19. Kāmī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Şem‘-i ḥüsni her bün-i mūdan fürūzān itdi ḫaṭ
Lālezār-ı ‘ārıż-ı yārin çerāġān itdi ḫaṭ

Eksük olmaz gerçi kim bārān-ı ebr-i nev-bahār
‘Ālemi ḫūn-ābe-i ḥasretle ṭūfān itdi ḫaṭ

3. Eyleyüp sevdā-ger anuŋ bād-ı āhından ḥazer
Şem‘-i ḥüsni zīr-i dāmānında pinhān itdi ḫaṭ

Nev-bahār-ı ḥüsninüŋ reyḥāna virdi müjdesin
Nev-demīde sünbül[i] ḫaylī perīşān itdi ḫaṭ

5. Beyt-i ma‘mūre siyeh nūr oldı ẓāhir **Kāmi**’yā
Reh-revān-ı Ka‘be’yi hācı-peşīmān itdi ḫaṭ

---

19. 6ª, (Kâmî Divanı, G.112).

1 yārin: yārı D. [Ayva tüyleri, saçının her kökünden güzellik mumunu yaktı. Yârin yanağının lale bahçesini çerağana döndürdü.]

2 [Ayva tüyleri hasretin kanlı gözyaşıyla âlemi tufana verdi, gerçi ilkbahar bulutunun yağmuru eksik olmaz.]

3 sevdā ger anuŋ: üftādeganuŋ D. [Hat, aşığın ahının rüzgârından sakınıp güzellik mumunu eteğinin altında sakladı.]

4 nev-demide: nev deminde D.// sünbüli: sünbül D. [Hat, senin güzelliğinin baharını müjdesini reyhana verdi, yeni yetişen sünbülü çok perişan etti.]

5 ẓāhir: şimdi D. [Ey Kâmî, Kâbe’nin üzerindeki siyah nur göründü. Hat, kabe yolcularını pişman hacılara çevirdi.]

20. Kāmī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ṣanmaŋuz kim Mevlevī bī-ıżṭırāb eyler semā‘
Gird-bād-ı ‘aşḳ-la pür pīç ü tāb eyler semā‘

Gösterür ‘aṭşān-ı ‘aşḳa çeşme-i maḳṣūdı ol
Ber-hevā-yı āb-ı murġ-ı pür-şitāb eyler semā‘

3. Baḥr-i ḥayret-zāy-ı ‘aşḳuŋ uġramış gird-ābına
Ẕevḳ-yāb-ı ye’s-i sāḥil çün ḥabāb eyler semā‘

Āteş-i ‘aşḳ-ı İlāhi’den yaḳup dil şem‘ini
Hemçü fānūs-ı ḫayāl-i şu‘le-yāb eyler semā‘

5. Ḳabr-i Mevlānā’da ḳurbān olmaḳ ister **Kāmi**’yā
Āsitānında berāy-ı intisāb eyler semā‘

---

20. 6ª , (Kâmî Divanı, G.114).

1 [Mevlevilerin semayı ıstırapsız yaptığını sanmayın. (Onlar) semayı aşk girdabında dolu dolu ıstırapla yaparlar.]

2 Bir hevā-yı āb-ı: su olan yir üzre D. [Sema, aşka susamışlara maksat çeşmesini gösterir, su kuşlarını suya doğru yönlendirir.]

3 [Sema, aşkın hayrete düşeren denizinde girdaba girmiş bir kabarcık gibi sahili bulma kederiyle zevk bulur.]

4 [Sema, gönül mumunu ilahi aşkın ateşiyle yakınca aynı hayal fanusunu gibi ışık saçar.]

5 Āsitānında: Āşiyānında D. [Ey Kâmî, sema Mevlana’nın kabrinde kurban olmak istediği için onun dergâhına dâhil olmak ister.]

6b

21. Kāmī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Olmaya āḫir ḫaṭ-āver rūy-ı cānān görmedük
İrmeye aḫşāma bir mihr-i dıraḫşān görmedük

Zaḫm-ı çeşmüŋden senüŋ bir kimse maḥrūm olmamış
Ḳalmamış kūyuŋda ġamzeŋden bir iḥsān görmedük

3. Ey perī dünyāyı görmez sensüz 'uşşāḳuŋ gözi
Nūr-ı dīdem biz senüŋ gibi bir insān görmedük

Pīç ü tāb-ı ṣayd-ı dil bād-ı ṣabādan ıżṭırāb
Ḥāṣılı zülfüŋ gibi biz bir perīşān görmedük

---

21. 6[b] ,(Kâmî Divanı, G.123). (Gazel divanda 5 beyit şeklindedir).

1 [Yüzünde ayva tüyleri çıkmayan bir sevgili görmedik. Akşama erişip batmayan bir güneş de görmedik.]

2 bir kimse: 'uşşâk D. [Senin bakışlarının yarasından mahrum kalmış bir kimse görmedik, mahallende bakışlarından bir lütuf da görmedik.]

3 [Ey peri, âşıkların gözü sensiz dünyayı görmez. Ey gözümün nuru biz senin gibi bir insan daha görmedik.] Bu beyitten sonra farklı iki beyit gelmektedir:
"Dergeh-i pīr-i mugân oldı harâbât ile yād
Her gelen ma'mūr olur biz anda vīrān görmedük"
"Gösterür her mübtelâya Kāmiyā bir rūy-ı dil
Duhter-i rez gibi bir şādān u handān görmedük"

4 Bu beyit divanda yer almamaktadır. [Ne gönlü avlayan bir endişe ne sabah rüzgarının ıstırabı biz senin saçın gibi bir perişan görmedik.]

22. Kāmī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Dükenmez mi dürūġ-ı bī-fürūġı çeşm-i cādūnuŋ
Meger efsāneye vā-bestedür te’sīri efsūnuŋ

Tecerrüdle tecemmül farḳına ‘arż u semā ḥayrān
Muḳābildür Mesīḥā ile menzilgāhı Ḳārūn’uŋ

3. Ḳurutdı ḳanını tebdīl-i keyf iden mey-i āşāmuŋ
Yasaġ-ı meyle ta’rīż itmesi berş-ile afyonuŋ

Dür-i naẓm-ı ibāret zīver-i gūş ḳabūl ammā
Ġıdā-yı rūḥ ancaḳ ’istimā‘ı tāze mażmūnuŋ

5. Libās-ı pāk-ṭıynet **Kāmi**’yā yek-reng olur dā’im
Ḳabūl itmez teġayyür bir lisānda ismi ṣābūnuŋ

---

22. 6[b] ,(Kâmî Divanı, G.131). (Gazel divanda 7 beyittir).

1 bī-fürūġı: dil-firībi D. [Cadının gözünün nursuz yalanı tükenmez mi? Meğer sihrinin tesiri efsaneye bağlıymış.]

2 hayrān: mīzān D. [Yeryüzü ile gökyüzü tecerrüdle tecemmülün farkına hayrandır. Karun’un menzilgahı ile Mesih’inki birbirine denktir.] Divanda bu beyitten sonra iki tane farklı beyit gelmektedir:
“İki gurrende şīr-i ‘aşka çün kim bir künām olmaz
Şehi Ferhād kūhuŋ pâdişâhı Kays hāmūnuŋ”

“Umûr-ı mu‘zamāt (u) kār-ı müşkil hall ü ‘akdinde
Ne mümkin hükmi cârî olmamak tuğralu altunuŋ”

3 [Macun ile afyonun şarap yasağıyla savaşması keyif değiştirip şarap içenlerin kanını kuruttu.]

4 gūş: gūş-ı D. [Söz dizisinin incisi kabul kulağının süsüdür ama ruhun gıdası da ancak taze mazmun dinlemektir.]

5 [Ey Kâmî, temiz fıtratlı elbise her zaman yandığında bir renk oraya çıkar zira sabunun ismi hiç bir dilde değişmez.]

7a

23. Ṭıflī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Söyledükçe leblerüŋ hem ġonce hem güldür baŋa
Kākül-i ḫamdur ḫamuŋ bir ṣaçlı sünbüldür baŋa

Kim baḳar cām-ı Cem'e āyīne-i İskender'e
Dūrbīn-i 'ālem-i dil sāġar-ı müldür baŋa

3. Fikr-i zülfüŋdür beni seyyāh-ı mülk-i Çīn iden
Bā'iṯ-i āvāregī sevdā-yı kāküldür baŋa

Çün sebük-bārān rāh-ı 'aşḳuŋ oldum pey-revi
Şimdi esbāb-ı sefer terk-i tecemmüldür baŋa

5. Vaṣf-ı rūy-ı yāri taḥrīr eyledükçe bāġda
Ṭıfli'yā kilk-i ṣarīr-engīz bülbüldür baŋa

---

23. 7[a] ,(Tıflî Divanı, G.2).

1 [Dudakların konuştukça bana hem gonca hem de güldür. Saçının kıvrımları bana kıvrımlı bir sümbüldür.]

2 [Cem'in kadehine İskender'in aynasına kim baksın. Benim için gönül dünyasının dürbünü şarap kadehidir.]

3 [Beni Çin ülkesine seyyah eden saçlarının düşüncesidir. Avareliğime sebep kâkülünün sevdasıdır.]

4 [Yağmur gibi aşk yolunun izinden gittim. Sefer hazırlığı bana üstümdeki yükü terk etmektir.]

5 [Ey Tıflî, bahçede sevgilinin yüzünün vasıflarını çizdikçe kaleminin gıcırtısını bana bülbül sesi gibidir.]

24. Ṭıflī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Gerçi kim ey şūḫ ‘aşḳuŋdan cüdā olmaḳ da güc
Fikr dūr-ā-dūr vaṣla mübtelā olmaḳ da güc

Dāne gibi dil düşerdi āsiyāb-ı ‘aşḳuŋa
N’eylesün āzürde-i seng-i cefā olmaḳ da güc

3. Bir büt-i bī-gāne ḫūbuŋ düşdi dil sevdāsına
Terk-i ‘aşḳ itmek de müşkil āşinā olmaḳ da güc

Ḳarşu durmaḳ ṭa‘n-ı çevgān-ı ġama āsān degül
Güy-veş āvāre-i deşt-i belā olmaḳ da güc

5. Bī-vefā yārān ile düşvār-ı ülfet gerçi kim
Ṭıfli’yā hem ṣoḥbet-i ehl-i riyā olmaḳ da güc

---

24. 7[a], (Tıflî Divanı, G.8).
1 [Ey nazlı sevgili, aşkından ayrı kalmak da güç uzun uzadıya kavuşma fikrine tutkulmak da güç.]
2 [Gönül buğday tanesi gibi aşkın değirmenine düşerdi. Ne yapsın cefa taşında incinmek de güçtür.]
3 [Gönül put gibi bir güzelin sevdasına düştü. Aşkı terk etmek de (aşka) yakınlaşmak da güç.]
4 deşt: dest D. [Gam çevganının ayıplanmasına karşı durmak kolay değil. Top gibi bela çölünün serserisi olmak da güç.]
5 [Ey Tıflî, vefasız dostlarla yakınlaşmak gerçi zordur ama riya ehli ile sohbet arkadaşı olmak zordur.]

7b

25. Ṭıflī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. ‘Ālem-i ‘ıyş u ṣafāyı cām-ı ṣahbā gösterür
Ḥāṣılı āyīne-i sāġar temāşā gösterür

Ṭab‘-ı pākīzem benüm gūyā ki ṭop āyīnedür
Her ne cānibden nigāh olınsa ma‘nā gösterür

3. Ruḫlaruŋ tezyīn içün āyīne alma destüŋe
Ey melek-ḫū kendīn ol rūy-ı mücellā gösterür

Şām-ı ġamda ‘āşıḳ-ı dil-sūz iken pervāneye
Yanmanuŋ yolın yine şem‘-i şeb-ārā gösterür

5. **Ṭıfli**’yā esbāb-ı ḥüsni hep yerindeyken yine
Câme-i zībā o bālā ḳaddi a‘lā gösterür

---

25. 7b, (Tıflî Divanı, G.17).

1 [Şarap kadehi sefa ve eğlence âlemini gösterir. Açıkçası içki kadehinin aynası eğlence gösterir.]

2 [Benim temiz tabiatım sanki yuvarlak bir aynadır. Hangi yönden bakılırsa bakılsın mana gösterir.]

3 [Ey melek yüzünü süslemek için eline ayna olma. (Zaten) o yüz kendini kendini parlak gösterir.]

4 [Gam akşamında gönlü yanık âşık iken pervaneye yanmanın yolunu yine geceyi süsleyen mum gösterir.]

5 [Ey Tıflî, (sevgilinin) güzelliğinin gerekleri hep yerli yerindeyken onun uzun boyunu güzellik elbisesi daha da uzun gösterir.]

26. Ṭıflī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Fikr-i zülfüŋ 'āşıḳa ebr-i bahār-ı giryedür
Pertev-i mihr-i ruḫuŋ perverdigār-ı giryedür

Dīde deryā-bār-ı ḥasret dil şerār-efşān-ı ġam
Mevsim-i ṭūfān-ı āteş rūzgār-ı giryedür

3. Tūtyā-yı dīde-i 'uşşāḳdur ḫāk-i rehüŋ
Secde-gāh-ı āsitānuŋ girye-zār-ı giryedür

Ārzū-yı seyr-i dīdāruŋ-la ey ḫūrşīd-i nāz
Her nigāh-ı ḫande-āmīzem düçār-ı giryedür

5. Fikr-i vaṣl itdikçe **Ṭıflī** bīm-i hicrāndur hücūm
Ḫandesi erbāb-ı 'aşḳuŋ yār-ı ġār-ı giryedür

---

26. 7[b], (Tıflî Divanı, G.19).

1 [Ey Sevgili, saçının düşüncesi aşığa gözyaşı baharının bulutudur. Yanağının güneşinin parıltısı gözyaşını besleyendir.]

2 [Göz hasret yüklü deniz gönül gam saçan kıvılcım, gözyaşı rüzgârıyla ateş tufanının mevsimi gelir. (Metinde serar fakat anlam sebebiyle şerar okunmasına karar verdik).]

3 [(Ey sevgili senin) yolunun toprağı âşıkların gözünün sürmesidir. Dergâhının secde yeri ağlayanların ağlayış yeridir.]

4 [Ey naz güneşi yüzünü seyretme arzusuyla gülüşle karışık her bakışım gözyaşına tutulur.]

5 [Tıflî, kavuşmayı düşündükçe ayrılık korkusu hücum eder. Aşk erbabının gülüşü gözyaşının mağara dostudur.]

8a

27. Ṭıflī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. ʿĀşıḳım māʾide-i derd-i belā ḫᵛānumdur
ʿUlüvv-i āteş-i dil anda meges-rānumdur

Dest-i tedbirde ki merhem-i beyḫūde ḫıred
Ḫande-sāz-ı leb-i zaḥm-ı dil-i nālānumdur

3. Ben o sevdā-zede-i feyż-i cünūn-ı ʿaşḳım
ʿAḳl-ı dīvāne-i güftār-ı perīşānumdur

Maʾni-ī lafẓ-ı ḫıred riḳḳat-i fikr-i idrāküŋ
Der-i feyż-i süḫanumda iki derbānumdur

5. Dest-i miḥnetde emīnim ḳader-i rāḥatda
Ṭıfli'yā baḫt-ı siyeh anda nigeh-bānumdur

---

27. 8ᵃ, (Tıflî Divanı, G.18).

1 [Aşığım, bela derdinin sofrası benim ziyafetimdir. Gönül ateşinin büyüklüğü o sofrada yelpazemdir.]

2 [Tedbir elinde akıl boş bir çaredir. Gönül yarasının dudağı gülen ağlayışımdır.]

3 Divanda "o" sesi yazılmış ama mecmuada yok vezin gereği o kullanılmalıdır. [Ben aşk deliliğinden feyzlenmiş bir sevda vurgunuyum. Akıl perişan sözlerimin delisidir.]

4 [Aklın sözlerinin manası ve idrak düşüncesinin inceliği sözümün feyiz kapısında iki kapıcıdır.]

5 [Ey Tıflî, sıkıntıda da rahatlıkta da güvendeyim. (Çünkü) kara bahtım orada gözcümdür.]

28. Ṭıflī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. ʿĀşıḳuŋ süziş-i dille nefesi āteş olur
Nār-ı Nemrūd gibi pīş ü pesi āteş olur

Sīnemüŋ çāklerinden görünür şuʿle-i dil
Dest-i miḥnetdür anuŋ ḫār u ḫissi āteş olur

3. Künc-i ġam-ḫāne-i tārīkde ki ḫᵛān-ı dilüŋ
Şerer-i āh degüldür meges-i āteş olur

Anı der-bend-i gelūden geçiren āhumdur
Kārvān-ı nefesüŋ kim ceresi āteş olur

5. **Ṭıflī**'yā ʿaşḳ ile perverde olan murġ-ı dilüŋ
Dānesi aḫker-i sūzān ḳafesi āteş olur

---

28. 8ª, (Tıflî Divanı, G.52).

1 Nār-ı Nemrūd: Nārımız vedd D. Aşığın gönlünün yanmasıyla nefesi ateş olur. Nemrut ateşi gibi önü arkası ateş olur.]

2 [Gönül kıvılcımı göğsümün yarıklarından görünür. (Gönlümün) dükenleri mihmet elidir, hissi ise yakıcı bir ateştir.]

3 [Gönül sofrası gam hanesinin yolunun köşesi, benim ahımın kıvılcımı değil ateşin sineği olur.]

4 [Onu boğaz köprüsünden geçiren benim ahımdır. Nefes kervanın çanı da ateş olur.]

5 ḳafesi: nefesi D. [Ey Tıflî, aşk ile beslenen gönül kuşunun yemi yanmış ateş koru kafesi ise ateştir.]

8b

29. Ṭıflī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Pākdür reng-i kudūretden dil-i bī-kīnemüz
Ṣūret-i cānāna maẓhardur bizim āyīnemüz

Biz teʿalluḳ riştesin ḳaṭʿ eyleyen ʿāşıḳlaruz
Ülfet itmez sūzen-ı ʿİsā ile peşmīnemüz

3. Ṭaʿn ider mihrüŋle ey ḫūrşīd-i evc-i ʿizz u nāz
Beyt-i maʿmūre dil-i vīrān sipihre sīnemüz

Neşve-yāb-ı bāde-i pür-zūr-ı sırr-ı vaḥdetüz
Keh-rübā-veş cebr ile bār-gāha yoḳdur kīnemüz

5. Biz fenā şeklinde şāh-ı kām-rānuz **Ṭıfli**'yā
ʿAşḳ ile virāne-i dildür bizüm gencīnemüz

---

29. 8[b], (Tıflî Divanı, G.58).

1 [Kin tutmayan gönlümüz gam renginden temizlenmiştir. Bizim aynamız sevgilinin yüzüne mazhar olmuştur.]

2 [Biz (dünyaya) bağlılık ipini kesen âşıklarız. İsa'nın iğnesiyle yün elbisemiz dikilmez.]

3 [Ey naz ve izzetin zirvesi olan güneş, (senin) sevginle dağılmış gönlümüz mamur olmuş evle, göğsümüz de gökyüzüyle alay eder.]

4 [Biz vahdet sırrının zorluk dolu şarabıyla neşelendik. Kehrüba gibi zorla bir saman çöpüne minnetimiz yoktur.]

5 [Ey Tıflî, biz yokluk şekline bürünmüş mutluluğun şahıyız. Bizim hazinemiz aşkla viran olan gönüldür.]

30. Ṭıflī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. 'Āşıḳuz ol zülf-i 'anber-bāra düşdi gönlümüz
Şimdi bir dūr u dırāz efkāra düşdi gönlümüz

Maṭlaü'l-envār-ı Cāmi'den ḫayāl-i vaṣl ile
Güft ü gūy-ı Maḥzenü'l-Esrār'a düşdi gönlümüz

3. Kūh u ṣaḥrā ḳısmet olmış Ḳays u Ferhād'a bizüm
Ḫāk-pāy-ı der-geh-i dil-dāra düşdi gönlümüz

Hūş-ber dārū nigāhı zülf-i pür-çīni kemend
Bir 'aceb aġyār-ı şīrīn-kāra düşdi gönlümüz

5. Bir güherdür düşmesin her şūḫa derdim **Ṭıflī**'yā
Düşmedi bir seng-i dil mekkāra düşdi gönlümüz

---

30. 8[b], (Tıflî Divanı, G.74). (Gazel divanda 6 beyittir).

1 [(Biz) gönlü anber kokulu saçlara düşmüş âşıklarız. Şimdi gönlümüz upuzun bir efkâra düştü.]

2 [Gönlümüz, kavuşma hayaliyle Cami'nin Matlaü'l-Envar'ından Mahzenü'l-Esrar'ın sohbetine düştü.]

3 [Bizim Kays ve Ferhat'a dağlar ve çöl nasip olmuş. Sevgilinin dergâhının toprağı da bizim kısmetimize düştü.]

4 [(Sevgilinin) bakışı aklı alıp götüren bir ilaç, kıvrım kıvrım saçları da kementtir. Gönlümüz bir acayip hoş davranışlı yabancıya düştü.]

5 Düşmedi: düşti D. [Divanda düşdi ilk kelime ve 6 beyit, Ey Tıflî, mücevher gibi olan gönlümüz her güzele düşmesin, derdim; (dengine) düşmedi, gitti, taş kalpli bir hilekâra düştü.] Divanda bu beyitten sonra bir beyit daha eklenmiştir.
"Akıbet Sultan Murad'uŋ itdi dergāhın penāh
'Ālemi geşt eyleyüp āvāre düşdi gönlümüz"

[31]. Vehbī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ – + – /+ + – – /+ – + – /+ + –

1. Ḫalāṣ[ını] eyle İlāhī beni bu berzaḫdan
Ne deŋlü mücrim isem de çıḳar bu dūzaḫdan

Bu dām-gāh-ı ḳażādan ḫalāṣ olursam eger
Bu semte baḳmayayım ṣad hezār fersaḫdan

3. Hevāsı dūzeḫ-ı cān-sūz iken bu memleketüŋ
Ricālinüŋ dem-i serdi nümūnedür yaḫdan

Pesend aŋa kim bu dām-ı belādan ola rehā
Döner o murġ-ı giriftāra ḳurtula poḫdan

5. Remīdeyem şu ḳadar kim girān gelür **Vehbī**
İşitmek ismini şīrīn-lebān ḫalluḫdan

---

31. 8[b], (Seyyid Vehbî Divanı, G.173).

1 [Allah'ım beni bu berzahtan kurtar. Ne kadar günahkârsam da beni bu cehennemden çıkar.]

2 ḳazādan ḫalāṣ olursam: belādan rehā bulursam D. [Eğer bu kaderin bela tuzağından kurtulursam bu semte yüz bin fersahtan bile bakmam.]

3 [Bu memleketin havası can yakan bir cehennemken devlet erkânının soğuk nefesi buzdan bir numunedir.]

4 [Bu bela tuzağından kurtulana aferin. B..kdan kurtulan kuşa döner.]

5 işitmek: işitmekden M. [Ey Vehbî, ben o kadar korktum ki tatlı dudaklıların ismini işitmek bile bana ağır gelir.]

[32]. Sırrî

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ – + – /+ + – – /+ – + – /+ + –

1. Aziz nice mümkin firār berzaḫdan
Seni ḳażā getirür ṣad hezār fersaḫdan

Hemān ḳażāya rızādır ki ṣāḥib-i teslim
Geçer recā-yı ferādis u havf-ı dūzeḫden

3. Ḳo 'aczi sūziş-i dilden bu ni'mete şükr it
Degil mi bunca nefā'is sana o matbaḫdan

Bu hüsn-i ḫulḳ-ıla ḫalkuŋ bozorg küçeki hep
Sana muḥabbeti efrūz ider āb-ı rāḫdan

5. Bu 'āşıḳāne kelāmın iledür ey **Sırrī**
Peyām-ı vuṣlat-ı şīrīn-lebān ḫalluḫdan

---

32. 8[b] (Sırrî Divanı, G. ?). (Üsküdarlı Sırrî'nın divanında olmayan bir gazeldir).

1 [Ey aziz kimse, bu dar geçitten kaçmak nasıl mümkün (olur, biliyor musun?) Kaza, seni yüz bin kilometre uzaktan (bile) getirir.]

2 [Teslimiyet sahibi kimse kaza ve kadere rıza gösterir ki (o kişi) cennetin ikramlarından ve cehennem korkusundan geçmiş (kimsedir).]

3 [Gönül ateşinden acizliğini bırak, bu nimete şükret. Bunca kıymetli şey sana o mutfaktan (gelmedi) mi?]

4 [Bu halkın yaratılışının güzelliği küçüğünden büyüğüne hepsi şaraptan sana muhabbeti gösterir.]

5 [Ey Sırrî, (sevgilinin) şirin dudağının hasretinin haberi, bu aşıkça kelmamın ile (gelir).]

9a

33. Ṭıflī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. ‘Āḳlı terk it ‘āşıḳ olduŋsa şarāb-ı nāba düş
Yanduŋ ey bī-çāre-i ‘aşḳ u muḥabbet-āba düş

Saŋa yer yoḳ la‘l-i dil-berden cüdā meyḫānede
Ṭāḳ-ı ebrūsın ḳıyās it gūşe-i miḥrāba düş

3. Ḫalḳa-i tevḥīde girmiş yār tenhā ġayr ile
Ġayret-i ‘aşḳ-ile ey üftāde sen girdāba düş

Ġamzesinden eyleme ümmīd-i ḳatl-i düşmeni
Dāmenin elden ḳoma var ḥançer-i pür-ābā düş

5. Resm-i devletden eşer yoḳdur ṣorulmaz **Ṭıflī**’yā
‘Āşıḳ-ı bī-dār-iseŋ dīvāne-i bī-ḫ^{v}āba düş

---

33. 9[a], (Tıflî Divanı, G.83).

1 [(Eğer) âşık oldun ise aklını terk et, saf şaraba düş. Ey çaresiz sen yandın aşk ve muhabbet suyuna düş.]

2 [Sana meyhanede sevgilinin kırmızı dudağından başka yer yok. Kaşlarının takısın, kaşlarının takı ile mihrap köşesini kıyas et, (sonra) mihrap köşesine düş.]

3 [Ey düşkün kimse, yar başkalarıyla tek başına tevhid halkasına girmiş sen aşk gayretiyle girdaba düş.]

4 Eyleme: eylemez D. [(Sevgilinin) yan bakışından düşmanı öldürme ümidini kesme. Eteğini elden bırakma. Git sulandırılmış hançere düş.]

5 bī-dār-iseŋ: bidarısun D. “ṣorulmaz” kelimesi divanda yok ama mecmuada mevcuttur. [Ey Tıflî, devlet geleneğinden eser yok (hatta) sorulmaz bile. Uyanık âşıksan uykusuz deliye dön.]

34.Ṭıflī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

+ – – – /+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Bahār eyyāmıdur güllerle şādān olmada bülbül
Açıl ey ġonce-i bāġ-ı melāḥat söylemezsüŋ gül

Ruḫuŋ 'aksi ḳadeḥde tāb-ı mey-i ruḫsār elüŋde
Açıldı gülşen-i bezmüŋde güyā iki ḳatmer gül

3. Ṣürāḥīden ḳadeḥ ṭolduḳça taḳsīm eyledi sāḳī
Ṭolaşdı meclisi başdan ayaġa sāġar-ı pür-mül

Daġıṭmış tār-ı zülfin dīde-i aġyārdan ḫālī
Henüz açılmamışdur böyle bir mevsimde bir sünbül

5. Güm itmişdür dili çāh-ı zenāḫdānında ey **Ṭıflī**
O müjgān ol ḫaṭ u ebrū o zülf o ṭurre ol kākül

---

34. 9[a], (Tıflî Divanı, G.117).

1 [Bahar günleridir, bülbül güllerle mıtlu olmaktadır. Ey güzellik bahçesinin goncası açıl, konuşmasan da gül.]

2 [Yüzünün yansıması kadehtedir, yanak şarabının harareti de elindedir. Gül meclisinde sanki iki katmerli gül açıldı.]

3 [Saki, sürahiden kadeh doldukça herkese pay etti. Şarap dolu kadeh, meclisi baştan ayağa dolaştı.]

4 [Ağyarın gözünden uzak saçının kâkülünü dağıtmış. Böyle bir mevsimde bu güzellikte bir sünbül henüz açılmamıştır.]

5 [Ey Tıflî, sevgilinin o kirpikleri, o ayva tüyleri, o kaşı, o saçı, o kâkülü gönlümü çene çukurunun kuyusunda kaybetmiştir.]

35. Ṭıflī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ – + – /+ + – –/+ – + –/+ + –

1. ʿAdüv nevāziş-i dest-i keremle şād olsun
Hemān yanuŋda şikest-i dilüm murād olsun

Zamān-ı ḳıymet-i mihriyle ol şeh-i ḫūbān
Bana cefāsını luṭf eylemiş ziyād olsun

3. Hevā-yı ʿaşḳ-ile ʿanḳā gibi bu ʿālemde
O deŋlü kendümi güm-nām idem ki ād olsun

Şikeste sāġar-ı endūhı iylerin ser-pūş
Gerekse efser-i z̲errīn-i Keyḳubād olsun

5. Der-i cefāsını **Ṭıflī**'ye itmesün mesdūd
Hemīşe düşmene bāb-ı vefā küşād olsun

---

35. 9[a], (Tıflî Divanı, G.138).

1 [(Ey sevgili) düşman (bile senin) kerem elinin okşamasıyla mutlu olsun. Böylece gönül kırıklığım muradına ersin.]

2 kıymet:kısmet M. //Bana: bize D. [O güzellik padişahı, sevgisinin kıymetli olduğu zamanda bana da cefasını lutf etmişti, (cefası) çok olsun.]

3 [Aşk hevesiyle anka kuşu gibi bu âlemde kendimi o kadar kaybedeyim ki bu hal bana ün olsun.]

4 [Kırık gam kadehini başıma külah yaparım (isterse o kadeh) Keykubad'ın altından tacı olsun.]

5 mesdūd: beste D. //Düşmene bāb-ı vefā: bāb-ı recā düşmene D. [(Sevgili) Tıflî'ye cefa kapısını kapatmasın. Daima düşmana vefa kapısı açık olsun.]

36. Ṭıflī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

– + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Gel yetiş ben zāra göster rūy-ı ālüŋ gül gibi
Gözlerüm yollarda ḳaldı şeh-süvārum pül gibi

İftiḫār itmem niẓām-ı ḥāl-ile mānend-i gül
Ben perīşānlıḳda buldum raġbeti kākül gibi

3. Dest-i sāḳide ṣürāḫīden niçün ḳullanmazuz
Başı elde çünki bir gül-gūnumuz var mül gibi

Ġonce-veş göstermeden ḳaçma ruḫ-ı rengīnüŋi
Bir güler yüz 'āşıḳıdur murġ-ı dil bülbül gibi

5. Her ṣaçı müşgīne meftūn olma virme gönlüŋi
Kendüŋi ey dil perīşān eyleme sünbül gibi

Rāh-ı 'aşḳında ayaḳlanmaḳ dilerseŋ **Ṭıfli**'yā
Ol sehi-ḳaddüŋ ṣarıl ayaġına kākül gibi

---

36. 9ᵇ, (Tıflî Divanı, G.195).

1 ālüŋ: ālin// pül: mül D. [(Ey Sevgili), gel yetiş gül gibi kırmızı olan yüzünü ben ağlayan (aşığa) göster. Ey şehsüvarım gözlerim köprü gibi yollarda kaldı.]

2 [Ben gül gibi vaziyetimin düzgünlüğü ile övünmem, rağbeti kâkül gibi dağınıklıkta buldum.]

3 [Sakinin elindeki sürahiden niçin şarap içmiyoruz? Çünkü bizim başı elde pembe renkli bir şarabımız var.]

4 [(Ey sevgili), yanağının rengini gonca gibi göstermeden kaçma. Gönül kuşu bülbül gibi bir güler yüzün aşığıdır.]

5 [Her saçı misk kokulu olana âşık olup gönlünü verme. Ey gönül, kendini sünbül gibi perişan etme.]

6 Dilerseŋ: dilereŋ D. [Ey Tıflî, aşk yolunda ayaklanmak istersen kâkül gibi o fidan boylunun ayağına sarıl.]

37.Bāḳī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Gelüŋüz yüz ṭutalum bārgeh-i Ġaffāra
Cān u dilden gelelüm tevbe vü istiğfāra

Ṭutalum Ka‘be-i tevfīḳ-i İlāhi yolunı
Bu beyābānda ‘abeş gezmeyelüm āvāre

3. Çerḫ-i keç-revde ḳalur ‘aḳl-ı mühendis ḥayrān
Bir yerin öpdürimez cedvelle pergāra

Mülk-i **Bāḳī** dir iken bāġ-ı İrem’den çıḳdı
Niye maġrūr olur ādem bu fenā gülzāra

5. ‘Aceb ol ṭa‘at u taḳvā diyü zu‘m itdigimüz
Varıcaḳ n’olsa gerekdür naẓar-ı Cebbāra

---

37. 9[b], (Bâkî Divanı, G.426). Gazel 10[a] da yer alan tetimmede 9 beyit olacak şekilde devam ediyor.]

1 [Geliniz, Gaffar olan Allah’ın huzuruna yüz tutalım. Candan ve gönülden tövbe ve istiğfara gelelim.]

2 [Allah’ın yardım Kabesinin yolunu tutalım, bu çölde başıboş gezmeyelim.]

3 öpdürmez: uydurmaz D. [Mühendisin aklı bu eğri giden dünyada hayran kalır (şaşırır). Pergele cedvelle bir yerini öptürmez.]

4 [Bâkî’nin mülküdür derken (o) cennet bahçesinden çıktı. İnsan bu yokluğun gül bahçesinde niye mağrur olur ki?]

5 [Acaba Cabbar’ın bakışlarına varınca bizim ibadet ve takva olarak yaptığımız nedir?]

38. Naẓīm

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün

– – +/ + – – +/+ – – +/+ – –

1. Ḫancer kemer-i yāre münāsib o bel ince
Ḫancer kemerince kemeri ince belince

Dāmānı girībānı gibi oldı gülüŋ çāk
Bu bāġ-ı ḫazān yite pür-ḫāra gelince

3. Lā-büd varılur bāġçe-i kūyına yāruŋ
Pūyān u devān bād-ı ṣabā gibi yelince

Ḳaddini ider cāyuŋa saʻy-ile çevgān
Gūy-ı emeli merd-i murād üzre çalınca

5. Oldı güher-i naẓmı **Naẓīm**'uŋ yine bir silk
S'ay itdi velī miṣḳab-ı endīşe delince

---

38. 9[b], (Nazîm Divanı. G. ?) (Nazîm Divanı'nda olmayan bir gazeldir).

1 [Hançer, sevgilinin kemerinin olduğu o beli ince bel için uygunudur. Hançer kemerine kemer de o ince bele (uygundur).]

2 [Bu diken dolu sonbahar bahçesine gelince kalemin yarığı gömleğinin yakası gibi oldu.]

3 [Koşan sabah rüzgârı gibi yel ile sevgilinin köyünün bahçesine varılır.]

4 [(Âşık) emel topu arzulanan yiğit için çalınca (sevgilinin) makamına boynunu say ile çevgan değneği yapar.]

5 [Nazîm'nin bakışları şiiri yine bir inci mücevher oldu. Şöyle ki matkap endişe delince say etti.]

39. Tetimme

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Ẓulmet-i cehlde cevher deyü cem‘ itdügimüz
Ḳorḳum oldur çıḳa ol rūzda seng-i ḫāra

Bu taṣavvurlar eger bāṭıl olursa nīc’olur
Ḳatı ḥayret yeridür bir gözüŋ aç bī-çāre

3. Ḳatı el virdi hevā ġāyet açıldıḳ ġāyet
İşimiz ḳaldı kemāl-i kerem-i Settāre

Bāḳi’yi leẕẕet-i vaṣluŋ ṭama‘ı söyletdi
Ṭūṭi-yi şevḳ-i şekerdür getüren güftāre

5. Himmetüŋ şimşādınuŋ şāḫ-ı bülendi var iken
Ḳanda yapsun şāh-bāz-ı tab‘-ı **Bāḳī** āşiyān

---

39. 10[a], (Bâkî Divanı, G.426).

1 [Cahillik karanlığında mücevher diye topladığımız korkarım ki mahşer günü adi taşlar çıksın.]

2 [Ey çaresiz bir gözünü aç (bak) ! Burası hayret (şaşkınlık) yeridir. Bu düşünceler eğer yalan çıkarsa o zaman nasıl olur?]

3 [Hava fırsat verdi de gayet açıldık, saçıldık. Bizim işimiz kerem ve kemal sahibi Settar’a kaldı.]

4 [Bâkî’yi kavuşma lezzetinin açgözlüğü söyletti. Papağanı konuşturan şekerin lezzetidir.]

5 [(Ey sevgili), senin ihsanın şimşir ağacının yüksek dalı varken doğan tabiatlı Bâkî yuvasını nereye yapsın?] Bâkî divanının 22. kasidesinin 28. beyitidir. Beyitin buraya yanlışlıkla yazılmış olduğunu düşünüyoruz.

40. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Gel ey sāḳi bulunmaz böyle ‘āli dil-güşā meclis
Getür cām-ı muṣaffāyı ki olsun pür-ṣafā meclis

Piyāle ‘aks-i mir’āt-ı felekde āfitāb olsun
Fürūġ-ı sāġar u ṣahbādan olsun pür-ziyā meclis

3. Şarāb āb-ı ḥayāt u cām-ı zerrīn āfitāb olsa
Cinān içre gerekmez baŋa cānān olmasa meclis

Ḳadeḥ ḳan aġlayup def sīne dögüp ney fiġān eyler
Meger derd ü ġam-ı ‘aşḳa olupdur mübtelā meclis

5. Ḳadeḥ fısḳıyye mey ṣu ḥalḳa-i rindān anuŋ ḥavżı
Serāy-ı şevḳa şādırvān olupdur **Bāḳi**’yā meclis

---

40. 10[a], (Bâkî Divanı, G.208).

1 [Ey saki, gel böyle gönül açan yüce meclis bir daha bulunmaz. Süslenmiş kadehi getir ki meclis safa dolsun.]

2 [Kadeh, felek aynasının yansımasında güneş olsun. Meclis kadehin patıltısıyla ışıkla dolsun.]

3 [Şarap hayat suyu, altın kadeh de güneş olsa cennet içinde canan olmayan meclis bana gerekmez.]

4 [Kadeh kan ağlayıp def sine dövüp ney figan eder. Meger meslis ehli aşkın derdi ve kederine mübtela olmuşlar.]

5 Serāy-ı şevka şadırvan olupdur: Serāy-ı ‘işrete şādırvāndur M. [O meclisin kadehi fıskiye, şarabı su rintler halkası havuzudur. Ey Bâkî, meclisin kendisi de şevk sarayıma şadırvandır.]

41.Sāmī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün

– – +/ + – – +/+ – – +/+ – –

1. Şemşīrini ṭaḳınca ne hoşdur o bel ince
Şemşīri niṭāḳınca niṭāḳ ince bilince

Kūhsār-ı muḥabbetdeki rāh ince bel ince
Bār-ı ġam-ı hicrān çekilür mi cebelince

3. Ḥayfā ki ʻarūs-ı tutuḳ-ārā-yı ümīdüm
Āġūş-ı dile mūy sefīd oldı gelince

Pür-raʻşe gerek dil vasaṭ-ı ḫavf ü recāda
Çün ḳıble-nümā dergeh-i Ḥaḳḳ'a yönelince

5. Vā-bestedür ey dil düzele nāḫun-ı kāruŋ
Şīrāze-i mecmūʻa-ı [matlab] düzelince

Naẓmı yine Sāmī'nüŋ olur raġbete şāyān
Olmazsa da ey ḫāme Naẓīm'uŋ ġazelince

---

41. 10ª, (Arpaemini-zâde Mustafa Sâmî Divanı, G. 111)

1 [O beli ince sevgili (beline) kılıcını takınca ne güzeldir. Kılıcını kuşağına uygun takınca kuşağı ince beline (uygundur)]

2 [Aşk dağına giden yol incedir, (sevgilinin) beli de incedir. Ayrılık gamının yükü dağ gibi çekilir mi?]

3 [Ey ümitle süslenmiş utangaç gelinim, yazık ki gönle (sana) kavuşma (arzusu) geldikçe saçlarım beyazladı.]

4 [(Ey) gönül, Hakk'ın dergahına yönellince kıbleyi gösteren korku ve ümidin tam ortasına ışık doldurmak gerek.]

5 [Ey gönül, kayıtların tutulduğu mecmuanın şirazesi düzelince tırnağınla (emeklerinle) yaptığın işin düzelmesiyle ancak olur.]

6 Nazīm'uŋ: Nazīm'un D.[Ey kalem, Nazım'ın gazeli gibi olmazsa yine Sâmî'nin şiirleri ilgi ve alakaya şayandır.]

42. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ḫalḳa ḫalḳa zülf kim ol ḫaṭṭ u ḫāl üstindedür
Şekl-i ṭuġrādur miṣāli bī-miṣāl üstindedür

ʿĀrıż-ı gülgūnuŋ üzre ḫāl-i fettānuŋ senüŋ
Fitneden ḫāli degil her laḥẓa āl üstindedür

3. Sāʿid-i sāḳi ile cām-ı mey-i gülgūna baḳ
Bir gül-i sīr-ābdur güyā nihāl üstindedür

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreler bār-ı belāŋ altundadur
Derdmend üftādeler görseŋ ne ḥāl üstindedür

5. Çerḫ yüz döndürmedin gülşende ʿayş it **Bāḳi**'yā
Sebze zibā vü hevālar iʿtidāl üstindedür

---

42. 10[b], (Bâkî Divanı, G.124). Divanda gazel 8 beyit şeklindedir.

1 [(Sevgili) o kıvrım kıvrım saçların ayva tüylerinin ve beninin üstündedir. Tuğra şeklindedir, benzeri benzersizlerinin üstündedir.]

2 [Senin gül renkli yanağının üzerindeki fettan benin (aslında) fitneyle beraberdir, her zaman hileyle uğraşır.] "āl" kelimesi burada tevriyeli kullanılmıştır, ikinci anlam aşağıdaki gibidir:
[Yanağının kırmızılığı anlamında kullanırsak beyiti şöyle nesre çevirmek mümkündür. Senin gül renkli yanağının üzerindeki fettan benin (aslında) fitneyle beraberdir, her zaman al yanağının üzerindedir).]

3 [Saki'nin koluyla gül renkli şarap kadehine bak ki sanki fidana dolanmış suya kanmış bir güldür.]
Bu beyitten sonra:
"Nakş-ı hadd-i lale-reng ol ārız-ı pākīzede
Berg-i güldür gūyiyā āb-ı zülal üstindedür" şeklinde bir beyit daha gelmektedir.

4 [(Sevgili) çaresiz âşıklar (senin) bela yükünün altındadır. Sen dert sahibi düşkünleri (âşıkları) gör ki (onlar) ne haldeler.] Bu beyitten sonra:
" Mimdür gūyā dehānuŋ safha-i māh üzredür
Sīne beŋzer şāne-i zülfüŋ ki sāl üstindedür"
"Rūy-ı bahtı bedr olur bürc-i şerefte ākıbet
Her ki māh-ı nev gibi kesb-i kemāl üstindedür" şeklinde iki beyit geçmektedir

5 Döndürmedin: döndürmesün, M. [Ey Bâkî, felek yüz döndürmeden gül bahçesinde sefa sür. (Şimdi) yeşillikler güzeldir ve havalar hep yumuşak gitmektedir.]

43. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Şeb-i tārīk görinür gözlerüme dūd-ı firāḳ
Dūd-ı āhumla meger ṭoldı ser-ā-ser āfāḳ

Yine bir ḳaşı hilālüŋ sitemi çerḫ gibi
Ḳaddümi ḳıldı kemer ṭal'atumı eyledi ṭāḳ

3. Merd iseŋ dehr-i deni mekrine meftūn olma
Er odur kim vire bu pīre-zen-i dehre ṭalāḳ

Ṭutdı ebrūŋa yüzin mihr-i 'izāruŋla göŋül
Ḳıbleye ḳarşu ḳılur ṣanki ṣalāt-ı işrāḳ

5. **Bāḳi**'nüŋ nāle vü āhı-la cihān ṭoldı yine
Yine var ise 'aduv eyledi yārine nifāḳ

---

43. 10[b], (Bâkî Divanı, G.232).

1 [Ayrılık dumanı gözlerime karanlık gece gibi görünür. Ahımın dumanıyla ufuklar baştanbaşa doldu.]

2 [Yine bir hilal kaşlının sitemi felek gibi beni büküp boyumu köprü yaptı. Güzelliğimi de o köprüye tak yaptı.]

3 [Eğer er isen alçak dünyanın hilesine düşme. Er kişi alçak dünyayı boşayan (kişidir).]

4 [Gönül, yanağının güneşiyle yüzündeki kaşlara karşı durdu. (bu haliyle) sanki kıbleye karşı işrak namazı kılmaktadır.]

5 [Bâkî'nin inlemesi ve ahıyla dünya yine doldu taştı. Düşman yine gidip (onun) sevgilisine ikiyüzlülük etti.]

44. Nābī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –

1. Bu bezm ki peymāne-i devlet var içinde
Ne kimseye pāyende ne rāḥat var içinde

Helvā-yı fenā zehr-le alūdedür ammā
Çekmek anı güç gizlice leẕẕet var içinde

3. Cām-ı kef-i sāḳide şikest olması yegdür
Ol bāde ki keyfiyyet-i minnet var içinde

Ol gül ki gire naḫvet-i gülçīn ile deste
Şemm eyliyemem būy-ı mezellet var içinde

5. Bir āyinedür kim görinür ʻayb-ı şikāfı
Ol maṣlaḥat-ı şerʻ ki rüşvet var içinde

Hicrān aŋa nisbetle ṣafā-baḫş-ı derūndur
Ol meclis-i vuṣlat ki meşaḳḳat var içinde

7. **Nābī** bilemem farḳı nedür beyʻ u şirādan
Ol ẕühd kʼanuŋ ḫᵛāhiş-i cennet var içinde

---

44. 10ᵇ, (Nâbî Divanı, G.696).
1 [Mutluluk kadehinin olduğu bu meclisin içinde ne kimseye kalıcılık ne de rahatlık var.]
2 eli: anı M. [Yokluk helvası zehirle karışmıştır ama onu çekmek zordur çünkü içinde gizli bir lezzet var.]
3 Yegdür: yektir D.[Saki'nin avucundaki kadehin kırık olması iyidir. O (öyle) bir kadeh ki içinde lutüf tadı var.]
4 gire: gir D. – [O öyle bir gül ki gül toplayan o kibirli (kişiyle) ele geçse bile onu koklayamam çünkü içinde hakirlik kokusu var.]
5 [Din işlerinde rüşvet alınması aynanın üstünde çatlakların görünmesi gibi ayıptır.]
6 [O içinde sıkıntılar olan (öyle) bir kavuşma meclisi ki ayrılık ona nisbetle gönle safa bağışlar.]
7 [Ey Nâbî, içinde cennet arzusu olan o nasıl bir takva ki alışverişten farkı nedir bilmem.]

45. Vehbī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. İdenler çeşm-i ḥırṣ u āzı beste zer ḫuṣūṣında
İşin altūn ider feyż-i naẓarla her ḫuṣūṣında

Tekebbür çeşm-i ḫalḳa 'aybuŋ iẓhār eyler insānuŋ
Bu zārı dürbüŋler keşf ider cevher ḫuṣūṣında

3. Olur pāy-ı nigeh her gördügüm gīsūya dü-zincīr
Ne ḳayda düşdi göŋlüm görseŋüz dil-ber ḫuṣūṣında

Lebinden isterüm ma'cūn ḳırmaz cān-ı rencūre
Eger ḫālüŋden olursa kerem 'anber ḫuṣūṣında

5. O āhū çeşmi göz gördükçe olsa dil n'ola pür-şūr
Olur cīran nizā'ı ḫānede manẓar ḫuṣūṣında

Döner nūr-ı nigeh pervāne-i bezm-i çerāġāna
Baŋa ḫayret virür tercīḫ-i meh-rūlar ḫuṣūṣında

7. Zen-i dünyāya bu nā-merd-perverlik cibillīdür
Ki meyli māderüŋ efzūn olur duḫter ḫuṣūṣında

Tehī-destān ḳısmet kendü ḳassām olsa da **Vehbī**
Olur ṣıfrü'l-yed āḫir itdügü defter ḫuṣūṣında

---

45. 10ᵇ, (Seyyid Vehbî D. G.192) Divanda gazel 13 beyittir.

1 [Altın hususunda aç gözlülük ve hırsla gözünü bağlayanlar her konuda bakışlarının feyziyle işlerini becerirler.]

2 zārı: sırrı D. [Kibirlenme insanın ayıbını halkın gözünde açığa çıkarır. İçinde mücevher olan insanları dürbin gibi yakından bakanlar keşfeder.]

3 her: de M.// Görseŋüz: nevres-i D. [Sevgilinin saçlarını her gördüğümde saçları bakış ayağına iki zincir olur. Gönlüm sevgiliye ne kadar bağlandı bir görseniz.]

4 [Benim hasta canıma sevgilinin dudağından macun istediğimde (o beni) kırmaz verir. Anber istediğimde de beninden verirse kerem etmiş olur.] Bu beyit divanda 7. beyittir.

5 [Gönül o ahu gözü gördükçe mutlu olsa ne olur? Evde manzaraya bakmak için ceylan savaşı olur.]
Bu beyitten sonra farklı bir beyit gelmektedir:
"Niyaz ister fakat dāġ-ı derunla yār raḥm itmez
Hele bir 'arża da muḥtācdur maḥżar ḫuṣūṣında"

6 Divanda 4. beyittir. [Bakış nuru çırağan meclisinin pervanesine döner. Ay yüzlüler tercih etme konusunda bana hayret verir.]

7 olur: dur D. [Dünya, koca karısının, namertleri sevmesi onun fıtratındandır. (Zira) annenin kız çocuğuna meyli kız daha fazladır.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit gelmektedir:
"Eḳall-i mertebe ḳadri yine kendüden a'lādur
Hünermendi felek pest itse de ekşer ḫuṣūṣında"

8 Vehbî: farżā D.// Āḫir itdügi: olur yazduġı D. [Ey Vehbî, aşığın kendisi (para dağıtan) memur olsa da kendi kısmetine eli boş olmak düşer, tutuğu deftere elde var sıfır yazar.] Bu beyitten sonra farklı üç beyit daha gelmektedir:
"Sipihrüŋ minnetin çekmem efendüm var iken Vehbī
Metā'-ı devlet-i dünyā-yı dun-perver ḫuṣūṣında"
"Eger ben görmeseydüm Āṣaf İbrāhīm Paşa'yı
Ḳalurdı irtiyābum himmet-i Ca'fer ḫuṣūṣında"
'Umūmen ḫalḳ-ı dünyāya du'ā-yı ḫayrı vācibdür
Muvaffaḳ eyleye Bārī Ta'ālā her ḫuṣūṣında"

11a

46.Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Şevḳ-i gülden nāle itmekdür ṣefāsı bülbülüŋ
Bī-riyā ‘āşıḳ durur olmaz riyāsı bülbülüŋ

Ṣubḥdan şāma irince şāmdan tā ṣubḥa-dek
Vāṣıl olmaḳdur güle vird-i du‘āsı bülbülüŋ

3. Ġonce aġzından ḫaber aldım zebān-ı ḥāl-ile
Gül yüzine nāẓır olmaḳdur ġıdāsı bülbülüŋ

Hīç bir āvāze aheng olımaz ‘uşşāḳa kim
Bezm-i gülde öyle nāzikdür nevāsı bülbülüŋ

5. Olsa **Bāḳī** olmasa fāni eger gülşende gül
Olmaz idi zār-la öyle ṣedāsı bülbülüŋ

---

46. 11[a] (Bâkî Divanı, G. ?). (Bâkî divânında bulunmayan bir gazeldir.)
1 [Bülbülün sefası gül arzusuyla inlemektir. Bülbülün riyası olmaz (çünkü) âşık riyasız olur.]
2 [Bülbülün sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar duasını tekrar etmesinin sebebi güle kavuşmak (içindir).]
3 [Hal diliyle gonca ağzından haber aldım. Bülbülün gıdası gül yüzüne bakmaktır.]
4 [Gül meclisinde bülbülün sesi o kadar naziktir ki âşıklara hiçbir ses böyle ahenkli gelmez.]
5 [Ey Bâkî, gül bahçesinde gül baki olsa, fani olmasa bülbülün sadası bu kadar inlemeyle dolmazdı.]

47. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Ḫūn-ı dil mey kāse-i ser anda bir peymānedür
‘İşret-ābād-ı muḥabbet anda bir meyḫānedür

Yanar od içre girer şemʿ-i ruḫuŋ şevḳiyle dil
Yanmadan pervānemiz her ḫiẕmete pervānedür

3. Çerhüŋ ey dil umma bu ṣırça sarāyından ṣebāt
Kim niçe mīrāṣa gelmiş ḫāne-i vīrānedür

Maʿnīde bir dūd peydā ḳılmış āteşdür cihān
Ṣūretā bir ḫūb kāşī ḳubbelü kāşānedür

5. **Bāḳi**’yā baş egme dehr-i dūna çün rūy-ı niyāz
Āsitān-ı ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫānadur

---

47. 11[a] (Bâkî Divanı, G.136).
1 anda: aceb D. [Gönül kanı şaraptır, baş kâsesi de ona bir kadehtir. Muhabbet meclisi ise ona bir meyhanedir.]
2 pervānemiz: pervāsı yok D. [Gönül, yanağının mumunun aşkıyla yanan bir ateşin içine girer. (Bizim) kelebeğimiz yanmadan her hizmete pervanedir.]
3 gelmiş: girmiş D. [Ey gönül, dünyanın bu sırça sarayından sebat umma (kararlılık bekleme). Birçok mirasla (bu dünyaya) gelenlerin evleri hep harap olmuştur.]
4 [Dünya görünüşte güzel çinili kubbeli bir köşktür ancak manada dumanı tüten bir ateştir.]
5 [Ey Bâkî, alçak dünyaya baş eğme çünkü yalvarma yüzünü Hz. Sultan Süleyman Han’ın eşiğine koy.]

48. Ḥāsib

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Bir āyīne kim cilve-i vaḥdet var içinde
Ṣad-pāre de olsa yine ṣūret var içinde

İtmem o ḳadar manṣıb-ı ʻāliye tehālük
Pā-būs-ı esāfille rezālet var içinde

3. Sāḳī bize ṣun sāġar-ı telḫ-ābe-i ʻaşḳı
İşrāb ile cām-ı Cemʼi leẕẕet var içinde

Ger Ḫātem iseŋ naḳşını aŋdırma seḫāda
Sevmem o ḳurı nāmı ki şöhret var içinde

5. Hicrānını yārüŋ idemem vaṣlına tercīḥ
Encāmı viṣāl olsa da ġayret var içinde

Aġyārı bile ḫābda ger yār ile görsem
Ḥāsib yoramam ḫayra keşāfet var içinde

---

48. 11[a] (Hâsib Divanı, G.?). (Hâsib Divanında olmayan bir gazeldir).
1 [Öyle bir ayna ki bu içinde birlik parıltısı var. Yüz parçaya da bölünse içinde yine bir yüz var.]
2 [Devlette yüce makamlara erişmek için çalışmam. Çünkü içinde ayak öpen rezillik kölesi var.]
3 [Ey saki, bize aşkın acı kadehini sun onun içinde Cemin kadehinden içmenin lezzeti var.]
4 [Eğer Hatem de olsan cömertlikte kendinden bahsettirme. Çünkü içinde şöhret olan o kuru ünvanı sevmem.]
5 [Sevgilinin ayrılığını kavuşmaya tercih edemem. Sonu kavuşma da olsa içinde gayret var.]
6 [Hasîb, eğer rakibi rüyada bile sevgiliyle görsem (o rüyayı) hayra yoramam çünkü içinde bulanıklık var.] (Beyitin ikinci mısraı bir sonraki şiirin şairin mahlası not edilerek başlamış "Nedimā" ibaresi mecmuada mevcuttur).

49. Nedîmā

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Riyāsı zāhidüŋ der-kārdur dilber ḫuṣūṣunda
Velīkin ẓālimüŋ ārāmı ḳalmaz zer ḫuṣūṣunda

Bugün cānān mevā'īdin ḥesāb itdikde 'uşşāḳa
Yine vāfir niza' oldı bizim defter ḫuṣūṣunda

3. Ḳuşaġın dügmesin çözmekde ḫavfım yoḳdur ammā kim
Yürek ditrer kemer-bendindeki ḫançer ḫuṣūṣunda

Ne deŋlü germ ise bāzāruŋ āḫir ḫāk-ber-sersin
Bunı ey ḫᵛāce gör āteşle ḫākister ḫuṣūṣunda

5. Dirīġā olmadıḳ bir dil-güşā ma'şūḳa dil-dāde
Hele āyīnemiz bed-baḫt rūşen-ger ḫuṣūṣunda

Varırsan ḫāne-i ḫummāra sāḳī luṭf it unutma
Dil-i zāruŋ recā-mend olduġın sāġar ḫuṣūṣunda

7. Ne zībā ülfet itmiş duḫter-i rez beççe-i muġla
Muvaffaḳ pīr-i mey elḥaḳ püser duḫter ḫuṣūṣunda

Nedīmā sīne vü bāzūŋı nerm it yār geldikçe
Misāfir rāḥat ister bāliş ü pister ḫuṣūṣunda

---

49. 11ᵃ, (Nedîm Divanı, G.119).

1 [Zahidin sevgili konusunda riyası bellidir fakat zalimin altın konusunda rahatı yoktur.]

2 cānān: cānā D. [Bugün sevgili âşıklara vadedilmiş sözlerden bahsedince bizim defter konusunda bolca kavga çıktı.]

3 [Sevgilinin kuşağının düğmesini çözmekten korkmam ama kemerdeki hançerinden yüreğim titrer.]

4 [(Sevgili) senin pazarın ne kadar hararetli olursa olsun sonunda başın toprak olur. Ey hoca sen bu hadiseyi ateşle kül hususunda teşhis et.] Divanda dördüncü ve altıncı beyitler ile beşinci ve yedinci beyitlerin yerleri değiştirilmiş biçimdedir.

5 bed-baḫt: bī-baḫt D. [Yazık ki gönül açan bir sevgiliye gönül vermedik. Bizim gönül aynamız cilacı(ya düşmek) hususunda bahtsızdır.]

6 recā-mend olduġın: recā-mend olduğu D. [Ey saki, meyhaneye gidersen lutfet ağlayan gönlün kadeh ricasını unutma.]

7 elhak: hakka D. [Asmanın kızıyla şarabın oğlu ne güzel anlaşmışlar. Doğrusu şarabın piri, (birbirine uygun) kız ve erkek bulma hususunda pek başarılıdır.]

8 nerm it: zem it M. [Ey Nedim, sevgili gelince göğsünü ve pazularını yumuşat. Misafir gelince rahat yastık ve minder ister.]

11b

50.Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Seyre çıḳsın ne temāşa ola peydā göresin
Bir iki gün hele ṣabr eyle temāşā göresin

Leb-i cān-baḫşı ile mürdeler iḥyā itsin
Nic'olur mu'cize-i ḥażret-i 'Īsā göresin

3. Çekinür silsile-i zülf-i siyehkāruŋa dil
Beni dīvāne ḳılur bir gün o sevdā göresin

O mehüŋ şevḳine yer yer yaḳayın nīce fetīl
Sīnemüŋ daġların şekl-i ṣüreyyā göresin

5. **Bāḳi**'yā cilve ḳılur ṣūret-i iḳbāl ol dem
Ki göŋül āyīnesin pāk-i mücellā göresin

---

50. 11[b], (Bâkî Divanı, G.384).

1 [(O sevgili) etrafı seyretmeye çıksın da ne oluyor gör sen. Bir iki gün sabret (de) seyri gör.]

2 [(Sevgili) can bağışlayan dudağıyla ölüleri diriltsin de Hz. İsa'nın mucizesini sen o zaman gör.]

3 [Gönül, siyah saçının silsilesine çekilir. O sevda beni bir gün deli edecek, (bak) gör.]

4 [O ay yüzlünün arzusuyla yer yer fitil yakayım da göğsümün yaralarının Süreyya yıldızı şekline döndüğünü göresin.]

5 [Ey Bâkî, talihin yüzü (bize) göründüğünde gönül aynasının parladığını görürsün.]

51. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Ġam-ı ḫaṭṭıyla yāruŋ dil nice bir pāy-māl olsun
Sür ey sāḳi ayaġı mūr-ı ġuṣṣa tār-ı māl olsun

Viṣālüŋ ‘ıydına tek maḥrem eyle cān-ı maḥzūnı
İçerlerse ḥarāmī gözlerüŋ ḳanum ḥelāl olsun

3. Yeter ṣıyṭ u ṣedā-yı cān-ı nālānum bu gülzārda
Çemen bülbülleri şimden girü med-hūş u lāl olsun

Ser-i kūyuŋda ger ġavġa-yı ‘uşşāḳ olmasun dirseŋ
Raḳīb-i kāfiri öldür ne ceng ne cidāl olsun

5. Dirīġ eyler mi **Bāḳī** cān-ḳurbān olduġum senden
Fidā yoluŋa cānı tek hemān ‘ıyd-ı viṣāl olsun

---

51. 11[b], (Bâkî Divanı, G.372).

1 Dil nīce bir pāy-māl olsun /Tār-ı māl olsun: Nice bir dil pür-melâl olsun /Pây-mâl olsun D. [Sevgilinin ayva tüylerinin gamıyla gönül daha ne kadar ayaklar altında kalsın? Ey saki, kadehi sür ki kederli karınca saç telinin altında kalsın.]

2 ıydına: bezmine D. [Ey sevgili benim mahzun canımı kavuşma bayramına ortak et. Senin harami gözlerin kanımı içerlerse (kanım) helal olsun.]

3 Gülzarda: gülzara D.// med-huş: hāmūş u D. [Bu gül bahçesinde inleyen canımın sedası yeter. Çimendeki bülbüller artık şaşkın ve dilsiz olsun.]

4 [(Ey sevgili) eğer mahallenin başında âşıkların kavgası olmasın dersen; kâfir rakibi öldür ne kavga ne savaş olsun.]

5 Cānı: varı D. [Ey canına kurban olduğum sevgili Bâkî, canını senden esirger mi? Yeter ki kavuşma bayramı gelsin canını senin yolun feda eder.]

52. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

+ + – – /+ + – – /+ + – –/+ + –

1. Tende bir köhne ḳabā dilde biraz nān olsun
'Āşıḳ-ı bī-ser ü pā başına sulṭān olsun

Yüri ey bād elüŋ kendüŋe çek zülfinden
Nīce bir ḫāṭır-ı 'uşşāḳ perīşān olsun

3. Ruḫlaruŋ şevḳine maṭlā' diyelim ḳāfiyesi
Meh-i tābānla ḫūrşīd-i dırāḫşān olsun

Ḳāmetüŋ yādına bir āh ideyim kim dūdı
Gülşen-i ḥüsnüŋe bir serv-i ḫırāmān olsun

5. **Bāḳī**'yā söyle biraz lebleri esrārından
Ehl-i dil naẓm-ı dil-avīzüŋe ḫayrān olsun

---

52. 11[b], (Bâkî Divanı, G.354).

1 [Tenimizi örten eski bir elbise, gönülde de biraz ekmek olsun (bize yeter). Başında ve ayağında bir şey olmayan âşık (senin) başına sultan olsun.]

2 [Yürü ey rüzgâr (sevgilinin) saçından elini çek. Nasıl âşıkların gönlünü böyle perişan edersin.]

3 meh: māh D. Meh: māh D. [(Ey sevgili) yanaklarının arzusuna matla diyelim, onun kafiyesi de parlayan ay ve güneş olsun.]

4 ideyim: ideyin D. //Gülşen-i hüsnüŋe: gülşen-i aşkuŋa D. [(Sevgili senin) boyunu hatırlayıp bir ah edeyim ki dumanı güzellik bahçende salınan bir servi olsun.]

5 [Ey Bâkî, dudaklarının sırlarından biraz bahset. Gönül ehli gönül çeken şiirine hayran olsun.]

53. Cevrī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

+ + – – /+ + – – /+ + – –/+ + –

1. Gile-mend olma nigāh-ı sitem-āmīzinden
Yine yegdür kerem-i ġamze-yi ḫūn-rīzinden

Çeşmini renc-i ḫumār eylese gāhī bīmār
Ḳan içer ṣu yėrine ġāyet-i perhīzinden

3. Ḫᵛāba varsa yüzine perde ider ṭahsini
Başḳa bir keyf bulur būy-ı dil-i āvīzenden

Düşer ol keyf ile bir ẕevḳe daḫı rūḥāni
Dillerüŋ naġme-i āh-ı şegab-engīzinden

5. Böyle ḫᵛāb içre olan hīç uyanur mı Cevrī
'Āşıḳuŋ nāle-i şeb-gīr ü seḥer-ḫīzinden

---

53. 11ᵇ, (Cevrî Divanı, G. 185).

1 [Sitemle karışık bakışından şikâyetçi olma. Kan saçan bakışlarının kereminden daha iyidir.]

2 [Hasta, bazen gözünü mahmurluğun verdiği ağrıyla açsa diyetinde su yerine kan içer.]

3 [Uyusa yüzüne övmeyi perde eder. Asılan gönlün rüzgârından (gönül) başka bir keyif bulur.]

4 [O keyifle manevi bir zevke düşer. Mısaraın okunuşundan emin olunmadığı için çevirisi yapılmamıştır.]

5 [Cevrî böyle bir uykuda olan aşığın geceleyin ve sabahleyin olan inlemesinden uyanır mı?]

54. Cevrī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –

1. Ḫūrşīd yanar şuʻle-i āh-ı seherümden
Dūzaḫ söyinür mevc-i yem-i eşk-i terümden

Vīrān ideli hāṭrumı genc-i temennā
Hep gevher-i ḥasret dökilür dīdelerümden

3. Ḫāṭırda olur cilve-nümā şāhid-i maḳṣūd
Ruḫsārını nihān ider ammā naẓarumdan

Sāḳi baŋa luṭf eyle ṣun ol riṭl-ı girānı
Kim defʻ eyle bār-ı ġam-ı dehri üzerümden

5. Ġavġā-yı ḳıyāmetle ṭolar ʻālem-i ervāḥ
Cevrī'yā dem-i fürḳatde olan nālelerümden

---

54. 11[b], (Cevrî Divanı, G. 183)

1 [Seher vakti çektiğim ahımın kıvılcımından güneş yandı. Gözyaşı denizimin dalgasından da cehennem söndü.]

2 [İstek hazinesi hatırımı dağıttığından beri gözlerimden hep hasret incileri dökülüyor.]

3 [Cilve yapan arzulanan sevgili akılda kalır. Ama bakışlarımdan yanağını saklar.]

4 [Saki, dünya gamının yükünü üzerimden atmak için bana lutf eyle o ağır(dolu) kadehi sun!]

5 [Ey Cevrî, ayrılık zamanındaki inlemelerimle ruhlar âleminde kıyamet kavgası olur.]

12a

55. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

\+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Ruḫuŋ āteş ḫaṭ u ḫālüŋ buhūr-ı müşk ü 'anberdür
Ḥam-ı zülf-i siyāhuŋ ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı micmerdür

Benüm dūd-ı kebūdum nār-ı āhum başdan aşmışdur
Senüŋ zülf-i siyāhuŋ ayaġuŋla baş ber-ā-berdür

3. Düşüp ol ḳadd-i bālādan döşenmiş ḫāk-i rāh üzre
Mu'anber zülfi güyā sāye-i serv ü ṣanavberdür

Gönül tıġ-ı müjenden yüz çevürmez ey kemān-ebrū
O bir şemşīr-i bürrāna varur şir-i dil-āverdür

5. Zer-i ḫāliş gibi rengīn olup gitmekde eş'āruŋ
Elüŋde ḫāme ey **Bāḳī** meger kibrit-i aḥmerdür

---

55. 12[a], (Bâkî Divanı, G.50).

1 [Yanağın ateş, ayva tüylerin ve benin misk ve anber buhurudur. Siyah saçının teli ise buhurdanın halka halka dumanıdır.]

2 [Benim gök renkli dumanım, ah ateşim baştan aşmıştır. Senin siyah ise ayağınla beraberdir.]

3 [(Sevgilinin) anber zülfü yüce boyundan aşağıya düşüp servi ve sanavber ağacının (adeta) toprak üzerine döşenmiş gölgesidir.]

4 keman ebru: gözi ahu D. [Ey keman kaşlı, kirpiğinin kılıcından yüz çevirmeyen gönül (adeta) keskin kılıç üzerine giden cesur bir aslan gibidir.]

5 [Ey Bâkî, şiirlerin saf altın gibi renklenmektedir. Meğer elinde kalem kırmızı bir kibrite dönmektedir.]

56. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

+ – – – /+ – – – /+ – –

1. Riyāż-ı cennetüŋ ey reşk-i ḥūri
Bulınur kūyuŋa nisbet ḳuṣūrı

Deger bir kez yüzin görmek o māhuŋ
Güneş ḳurṣı gibi yüz biŋ filori

3. Hezārān mülk ü māl u cāhdan yeg
Cihānda bir nefes ḳalbüŋ ḥużūrı

Düşürdi efser-i iḳbāli serden
İçüp bī-hūş olan cām-ı ġurūrı

5. Cihān mülküŋde ey **Bāḳī** ne ḥāṣıl
Bilürsin behre-i Behrām-ı Gūrı

56. 12[a], (Bâkî Divanı, G. 511).

1 [Ey hurilerin bile kıskandığı (güzel), senin mahellene nisbetle (cennet bahçesi) bile kusurludur.]

2 [O ay yüzlü sevgilinin yüzünü bir kez görmek için güneş yuvarlağı gibi yüz bin filori vermeye değer.]

3 [Dünyada bir nefeslik kalbin huzuru binlerce mal, mülk ve makamdan daha iyidir.]

4 [Gurur kadehini içip sarhoş olan (kişi) başında talih tacını düşürdü.]

5 Mülküŋde: mülküŋden D. [Ey Bâkî, dünya mülkünde elde kalan ne var? Behramı Guri'nin payına düşeni bilirsin.]

57. Bāḳī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – + /– + – +/+ – – +/– + –

1. Nām u nişāne ḳalmadı faṣl-ı bahārdan
Düşdi çemende berg-i dıraḫt iʻtibārdan

Eşcār-ı bāġ ḫırḳa-i tecrīde girdiler
Bād-ı ḫazān çemende el aldı çenārdan

3. Her yaŋadan ayaġına altūn aḳar gelür
Eşcār-ı bāġ himmet umar cūy-ı bārdan

Ṣaḥn-ı çemende ṭurma ṣalunsın ṣabā ile
Āzādedür nihāller bugün berg ü bārdan

5. **Bāḳī** çemende ḫayli perīşān imiş varaḳ
Beŋzer ki bir şikāyeti var rüzgārdan

---

57. 12[a], (Bâkî Divanı, G.371)
1 [Bahar mevsiminden nam ve nişan kalmadı. Çimenlikte ağacın yaprağı itibardan düştü.]
2 [Bahçenin ağaçları tecrid hırkasını giydiler. Çimenlikte sonbahar rüzgârı çınardan el aldı.]
3 [Her yandan altın akar ayağına gelir. Bahçedeki ağaçlar akarsudan lütuf umar.]
4 nihal: nihaller D. [Bugün fidanlar yapraktan ve meyveden azadedirler çimenlikte durmadan sabah rüzgârıyla salınsınlar.]
5 [Bâkî, çimenlikte yapraklar hayli perişan haldeymiş. Belli ki rüzgârdan şikâyeti var.]

58. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – / + – – – / + – – – /+ – – –

1. Şeb-i zülfüŋ nihān eyle ruḫuŋ rūşen nehār olsun
Gider ebr-i ḫaṭuŋ yüzden cemālüŋ nev-bahār olsun

Cemālüŋ pertevinden nūr-baḫş ol māh [u] ḫūrşīde
Güneş āyīne-i ḥüsnüŋ felek āyīne-dār olsun

3. Ne deŋlü telḫ-kām eylerse nūş it zehr-i eyyāmı
Ḫayāl-i la'l-i nābı tek şarāb-ı ḫoş-güvār olsun

Bıraḳdı yoḳ ḥesābına felek ben zār u bīmārı
Hele gāhi gelür yoḳlar ġam-ı dildār var olsun

5. Çıḳarsın keşti-i bāde kenār-ı 'işret-ābāde
Dilā ṣabr eyle bir ḳaç gün muvāfıḳ rūzgār olsun

Cenāb-ı şāha ey **Bāḳī** niṣār it lü'lü-yi naẓmuŋ
Bu ṣandūḳ-ı ṣadefkār ile dürr-i şāh-vār olsun

---

58. 12[a], (Bâkî Divanı, G.352). Gazel divanda 7 beyittir.

1 [(Ey sevgili) perçeminin siyahlığını sakla, yanağın gün gibi aydınlık olsun. Yüzünden ayva tüylerinin bulutu gider, bahar olsun.]

2 [(Ey sevgili) yüzünün ışığından güneş ve aya nur bağışla, güneş güzelliginin aynası, felek de ayna tutanın olsun.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha yer almaktadır:
"Der ü dergāhına sulṭān-ı 'aşḳuŋ ser-fürū eyler
Esīr-i tācdār olsun gedā-yı hāksār olsun"

3 [Günlerin zehrini ne kadar acılaşırsa acılaşsın iç, yeter ki saf dudağının hayali tatlı bir şarap olsun.]

4 [Felek ben ağlayan ve hasta olan aşığı görmezden geliyor, sevgilinin gamı var olsun o bazen gelip (bizi) yokluyor (soruyor).]

5 [Ey gönül, birkaç gün sabır eyle uygun rüzgâr çıksın da (rüzgâr) şarap gemisini işaret abadın kenarına çıkarsın.]

6 [Ey Bâkî, sadef işlemeli sandıkla dolu iri taneli incilerin olsun ve padişah hazretlerine şiir incilerini saç.]

59.Bāḳī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün

– – + /– + – + /+ – – + /– + –

1. Pervāne gibi şuʻle-i şevḳüŋle yanmadın
ʻĀşıḳ muḥabbet adın aŋar mı utanmadın

Pertev yanardı sīnede daġ-ı muḥabbetüŋ
Ṣaḥn-ı felekde meşʻale-i mihr yanmadın

3. Cānā ḫayālüŋ egler idi ḫasta gönlümi
Ṣubḥ-ı ezelde ḫᵛāb-ı ʻademden uyanmadın

Ḫoş ʻādil idi sāḳi-i bezm-i cihān [e]ger
Cām-ı şarāb-ı vuṣlatı almasa ḳanmadın

5. Kesb-i hevā-yı ʻaşḳ ide gör **Bāḳī**'yā bugün
Dil ḫānesine revzen-i dīdeŋ kapanmadın

---

59. 12ᵃ, (Bâkî Divanı, G.369).

1 [Pervane gibi aşkının kıvılcımıyla yanmadan âşık olunur mu, âşık utanmadan muhabbetten bahseder mi?]

2 Pertev: pır pır D.// yanardı: salardı D. [Felek meydanında güneşin meşalesi yanmadan, senin muhabbet yaran sinede pır pır yanardı.]

3 [Ey can, ezel sabahında yokluk uykusundan uyanmadan (senin) hayalin (benim) hasta gönlümü oyalardı.]

4 [Eğer cihan meclisinin sakisi kavuşma şarabının kadehini kanmadan almasaydı iyi (ve) adil bir kimse olurdu.]

5 bugün: hemān D. [Ey Bâkî**,** gönül hanesinde gözlerinin penceresi kapanmadan aşk hevesini yaşamaya bak.]

60. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Nedür bu ḫandeler ‘işveler bu nāz u istiġnā
Nedür bu cilveler bu şīveler bu ḳāmet-i bālā

Nedür bu ‘ārıż u ḫadd u nedür bu çeşm ü ebrūlar
Nedür bu ḫāl-i Hindūlar nedür bu ḥabbetü’s-sevdā

3. Nedür bu pīç pīç u çīn çīn ḫam-be-ḫam kākül
Nedür bu ṭurreler bu ḥalḳa ḥalḳa zülf-i misk-āsā

Miyānuŋ rişte-i cān mı gümüş āyīne mi sīneŋ
Bināgūşuŋla mengūşuŋ gül ile jāledür güyā

5. Vefā ummaz cefādan yüz çevirmez **Bāḳi** ‘āşıḳdur
Niyāz itmek aŋa cāna yaraşur saŋa istiġnā

---

60. 12[b], (Bâkî Divanı, G.6)

1 [Bu gülücükler, bu işveler, bu nazlar ve aldırmazlılar nedir böyle? Bu cilveler, bu naz ve bu uzun boy nedir böyle?]

2 [Bu yanak ve ayva tüyü nedir bu göz ve kaşlar nedir? Bu Hindu beler nedir? Bu sevda tanesi nedir?]

3 misk-āsā: müşgāsā D. [Bu büklüm büklüm, kıvrım kıvrım kâkül nedir? Bu alnına dökülen zülüfler, bu halka halka misk kokan saçlar nedir?]

4 [Belin can ipliği mi göğsün gümüş ayna mı? Sanki kulak memesiyle küpe, gülle jale gibidirler.]

5 [Bâkî**,** vefa ummaz cefadan yüz çevirmez (çünkü) âşıktır. Ey can, sana naz ona niyaz etmek yakışır.]

61. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Sāḳiyā ḳalmaz imiş kimseye ṣoḥbet bāḳī
Mey-i gül-gūn içelüm bāde-i cennet bāḳī

Ḫᵛābda almış idüm būs-ı leb-i cānānı
Cān dimāġında daḫi şimdi o leẕẕet bāḳī

3. Beni öldürdi firāḳuŋ amān ey ḫūb yetiş
Hele bir pāre daḫi tende ḥarāret bāḳī

Aġlamazdum bu ḳadar zār u zebūn olduġuma
Ḳalsa bir pāre ġamuŋ çekmege ṭāḳat bāḳī

5. **Bāḳī** ölsün yoluŋa pādişehim sen ṣaġ ol
Baḫt-ı pāyende Ḫūdāvend-i saʿādet bāḳī

---

61. 12ᵇ, (Bâkî Divanı, G.525).

1. [Ey saki, hiç kimseye sohbet baki kalmazmış. Biz gül renkli kadehten içelim cennet şarabı sonsuzdur.]

2 [Sevgilinin dudağından öpücüğü (sevgili) uykudayken almıştım. Şimdi hala o lezzet dimağımda kalmıştır.]

3 Aman ey ḫūb: meded ey dōst D. [Ey sevgili, ayrılığın beni öldürdü, aman yetiş, tenimde bir parçacık hararetin kaldı.]

4 [Bir parça gamını sonsuza kadar çekmeye takatim kalsaydı inlediğime ve alçaldığıma bu kadar ağlamazdım.]

5 Ḫūdāvend-i: Hudâ yâr D. [Padişahım, sen sağ ol, yoluna Baki ölsün. Sonsuz mutluluğun sahibi Allah'tır.]

62.Vecdī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –

1. Mestāne dili meclis-i rindāna getürdüm
Bir bülbül-i şūrīde gülistāna getürdüm

Efsūn-la şemşīrin alup ġamze-i mestüŋ
Ḥıfẓ itmek içün sīne-i ʻüryāna getürdüm

3. Erbāb-ı ṣafā ile idüp ʻişrete āġāz
Dest-i elemi çāk-ı girībāna getürdüm

İtlāf-ı güher eylemedüm naẓm-la **Vecdī**
Bir kāndan alup gevheri bir kāna getürdüm

5. Bir dürr-i girān-māye ġazel baḥr-ı beyāndan
Ḫāk-i ḳadem-i ḳadr-şināsāna getürdüm

---

62. 12[b], (Vecdî Divanı, G. 41). Divanda gazel 6 beyittir.

1 [Sarhoş gönlü rintlerin meclisine getirdim. Perişan bir bülbülü gül bahçesine getirdim.]

2 [Sarhoş yan bakışının kılıcını sihirle alıp saklamak için çıplak sineye getirdim.]] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha eklenmiştir:
"Bi-minnet-i Ḫıżr ü güẕer-i vadi-ī ẓulmet
Ser-çeşme-i ḥayvānı leb-i cāna getürdüm"

3 [Safa ehliyle eğlenmeye başlayıp elem elini yırtık yakaya getirdim.

4 [Vecdî, şiirle incileri ziyan etmedim. Cevheri bir kaynaktan alıp başka bir kaynağa getirdim.] Divanda gazelin dördüncü ve beşinci beyitlerinin yerleri değiştirilmiş şekilde yazılmıştır.

5 [Gazel belagat denizinden çok kıymetli bir incidir. Onu kıymet bilenin ayağının toprağına getirdim.]

63.Vecdī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Olalı meclis-i nāzuŋda mey-i nāb ḥarām
Oldı ey dīde-i maḫmūr baŋa āb ḥarām

Ḫᵛābda olmasa ümmīd-i viṣālüŋ ey şūḫ
Ḥaşre-dek olur idi çeşm-tīre ḫ’āb ḥarām

3. Olmış āyīn-i muḥabbetde ser-i ‘uşşāḳa
Daġ-ı ḫūnīn ḥelāl ü gül-i sīr-āb ḥarām

Zīr-i ebrūda görüp çeşmüŋi bildim ki degil
Mezheb-i ḥüsnde mestāneye miḥrāb ḥarām

5. Bezm-i ġayrı ruḫı pür-nūr eyle inṣāf inṣāf
Şeb-i **Vecdī**’ye ola şu‘le-i mehtāb ḥarām

---

63. 12ᵇ, (Vecdî Divanı, G. 42).
1 [Ey uykulu gözler, naz meclisinde saf şarap bana haram olduğundan beri su da haram oldu.]
2 çeşm-tire: çeşmimize D. [Ey sevgili, uykuda (sana) kavuşma ümidi olmasa kıyamete kadar uyku kara gözüme haram olurdu.]
3 [Âşıkların başına muhabbet zikrinde kanlı yara helal, suya kanmış gül ise haram olmuş.]
4 [Kaşlarının altından gözlerini görüp anladım ki sarhoşlara güzellik mezhebinde mihrap haram değildir.]
5 gayrı: gayr-ı D. [(Ey sevgili) insaf insaf, rakiplerin meclisini yanağının ışığını yak. Vecdī’nin akşamına da mehtap ışığı bile haram olsun.]

64. Vecdī

Mefā‘īlün fe‘ilātün mefā‘īlün fe‘ilün

+ – – – / + + – – / + – – – / + + –

1. Nigāh-ı mest mi tīr-i ḳaża mıdur bilmem
Bürehne-ḥanceri ḳaṣdı baŋa mıdur bilmem

Esīr-i kākülinüŋ ıżṭırābına bā’iṣ
Nesīm-i āh mı bād-ı ṣabā mıdur bilmem

3. Beni getürmez o her-cāyī yādına hergiz
Lisān-ı ‘aşḳda nāmım vefā mıdur bilmem

Ruḫunda ḫāl mi yoḫsa nezārede ḳalmış
Sevād-ı çeşm-i dil-i mübtelā mıdur bilmem

5. Dem-i Mesīḥ o lebüŋ ḫandesiyle midür **Vecdī**
Senüŋ sözünde gey ḥüsn-edā mıdur bilmem

---

64. 12[b], (Vecdî Divanı, G. 39).

1 [(Bu, sevgilinin) sarhoş bakışı mıdır yoksa kaza oku mudur bilmem. Yalın hançerin kasdı bana mıdır bilmem.]

2 [Kâkülünün esiri olma ıstırabına sebep olan benim ahımın rüzgârı mı yoksa sabah rüzgârı mıdır bilmiyorum.]

3 [O kararsız sevgili beni asla hatırlamaz. Aşk dilinde adım vefa mıdır bilmiyorum.]

4 [(Sevgili) yanağındaki ben mi yoksa (sana bakarken) bakışlarımdan (yanağına) bıraktığım düşkün gönlün göz bebeği midir bilmem?]

5 ḫandesiyle: hastesi D. [Vecdî, Mesih’in nefesi o dudakların gülüşüyle midir yoksa senin sözündeki pek güzel edadan mıdır bilmem.]

13a

65. Bāḳī

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. İtdürür zühhāda ol miḥrāb-ı ebrū ser-fürū
Ḳıldurur ʻuşşāḳa ol ḫāk-i ser-i kū ser-fürū

ʻĀrız-ı gülgūnuŋuŋ daʼim ḫaṭ-ı ḳırbānına
Ḫᵛāh u nā-ḫᵛāh eyler ol zülf-i semen-bū ser-fürū

3. Būy-ı zülfüŋde muʻaṭṭar olsa ger saḥrā-yı Çīn
Eylemezdi sünbül-i müşgīne āhū ser-fürū

Bāġa gel āyīne-i āb içre gāhi cilve ḳıl
Eylesün ol ḳāmete her serv-i dil-cū ser-fürū

5. Dürr-i naẓmuŋ **Bāḳi**ʼyā baş egdürür her tālibe
Kim żarūri itdürür ġavvāṣa lüʻlüʻ ser-fürū

---

65. 13ᵃ, (Bâkî Divanı, G.399).

1 [O kaşları mihrap (olan sevgili) zahitlere baş eğdirir. Onun mahallesindeki toprak da âşıklara baş eğdirir.]

2 ḳurbānına: fermanına D. [(Ey sevgili) gül renkli olan yanağının üstündeki ayva tüylerine o yasemin kokulu zülüf ister istemez baş eğer.]

3 zülfüŋde muʻaṭṭar olsa ger saḥrā-yı çīn: zülfüñ şemmesin irgürse dest-i Çîne bâd D. [Eger Çin sahraları zülfünün kokusu gibi koksaydı ahu misk kokulu sünbüle baş eğmezdi.]

4 içre: üzre D. [(Ey sevgili) bahçeye gelip su aynasına görün de gönle akan her servi o boyuna itaat etsin.]

5 her tālibe: tāliblere D. [Ey Bâkî, şiir incilerin her talep edene baş eğdirir malumdur ki inciler dalgıçlara zaruri olarak baş eğdirir.]

66. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Nihāl-i ḳāmetüŋ ḥaḳḳā ‘aceb naḥl-i dil-ārādur
Egerçi ḳaddüŋ a‘lā kākülüŋ a‘lādan a‘lā dur

Çerāġ-ı ḥüsnünüŋ nūrı fürūġ-ı şem‘-i kāfūri
Nigārā ‘anberīn-gīsū nihāl-i sīm-sīmādur

3. Beyāż-ı ṣafḥa-i ruḫsāruŋ üzere zülf-i pür-çīnüŋ
Miṣālin görmemişdür kimse ṭuġrā-yı ġarrādur

Gedā-yı bī-ser ü pāyı semend-i nāza çignetme
İŋende ḥüsne maġrūr olma sulṭānum bu dünyādur

5. Kenār-ı baḥr-ı naẓma yine dürler dizmiş ey **Bāḳī**
Süṭūr-ı defter-i şi‘rüŋ meger emvāc-ı deryādur

---

66. 13[a], (Bâkî Divanı, G. 52).

1 [(Ey sevgili senin) boyunun fidanı öyle gönül süsleyen bir fidandır ki gerçi boyun yüce, kâkülün de yüceden yücedir.]

2 [Ey nigar, güzelliğinin ışığı kafuri mumun aydınlığıdır. Amber kokulu saçların gümüş bedenli bir fidandır.]

3 [(Ey sevgili) beyaz sayfa gibi olan yanağının üzerindeki kıvrımlarla dolu saçların sanki kimsenin görmediği benzersiz büyüklükte bir tuğradır.]

4 [Sultanım bu başı açık, yalın ayak olan dilenciyi naz atına çiğnetme çokta güzelliğinle mağrur (övünme) olma burası dünyadır, fanidir.]

5 [Ey Bâkî, şiir denizinin kenarına yine inciler dizmişsin sanki şiir defterinin satırları denizin dalgalarıdır.]

67. Cevrī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – + /– + – + /+ – – + /– + –

1. Sırr-ı dehān-ı dilber ile mühr ber-lebem
Rāz-ı derūnı ṣaḳlamada ġonce-meşrebem

Āyāt-ı ʻaşḳı ketb ideli levḥ-i sīneye
ʻAḳl-ı hezār ʻilm-i ḳavī zihne mektebem

3. Yoḳ ẕerrece ṭarīḳ-i sülūkumda gerd-i ẓann
Ṣıdḳ-āver-i yaḳīn-i dilem pāk-mezhebem

Şemʻ-i muḥabbetem ki seḥer-gāh-ı ḥaşre-deḳ
Sūz-ı derūn-ı subḥam u daġ-ı dil-i şebem

5. **Cevrī** bu sāde resmī-i kām u ümīd ile
Āsūde-i münāḳaşa-i baḫt u kevkebem

---

67. 13[a], (Cevrî Divanı, G.177).

1 [Sevgilinin ağzının sırrı ile dudağım mühürlenmiştir. Gönüldeki sırrı saklamada gonca yaratılışlıyım.]

2 zihne: dehne M. [Göğüs levhasına aşk ayetini yazdığımdan beri bin akıllı kuvvetli ilme sahip olan zihinlere mektep oldum.]

3 [Dervişlik yolunun üstünde zerrece şüphe tozu yok gönül ehlinin sadığı, pak mezhepliyim.]

4 [Öyle bir muhabbet mumuyum ki kıyamet sabahına kadar sabahın iç yangınıyım ve gecenin gönül yarasıyım.]

5 [Ey Cevrî, sadece neşe ve ümit haliyle talihimin ve yıldızımın münakaşasına huzurla bakanım.]

68. Vecdī

Mef ʿūlü mefā ʿīlü mefā ʿīlü feʿūlün
– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –

1. Dil virdim anuŋ zülfüŋe ṭūl-ı emel aldum
Āzāde iken zevḳi degişdüm kesel aldum

Ser-bāzlıġum şāhidīdür zülfi başumda
Ben maʿreke-i ʿaşḳ-ı civānānda tel aldum

3. Sāḳinüŋ elin öpdüm olup şeyḫ-i ḫarābāt
Eller ayaġın öpdüġi ādemden el aldum

Ey tīrini sīnemde görüp reşk iden aḥbāb
Çoḳ görmeŋ anı baŋa ki cāna bedel aldum

5. Teslīm ider erbāb-ı süḫan şiʿrime **Vecdī**
Meydān-ı meʿāniyi bugün bī-cedel aldum

Virdim yolına naḳd-ı dil ü cān-ı ʿazīzi
Yūsuf gibi bir miṣli bulunmaz güzel aldum

7. El tügmelerin çözdi ben emdüm leb-i laʿlin
Ḳan içdi ʿadū gerçi ki ben mā-ḥaṣal aldum

---

68. 13ª, (Vecdî Divanı, G.43).

1 [Sevgilinin saçlarına gönül verdim sonu gelmez bir arzuya kavştum, özgürken zevkimi değiştim kölelik aldım.]

2 Şāhididür: şāhidür D. "Ben" kelimesi mecmuada yok. [Başımda sevgilinin zülfü yiğitliğimin şahididir ben gençlerin aşk meydanında yiğitliğimle nam saldım.]

3 [Meyhanelerin şeyhi olup sakinin elini öptüm. Başkalarının ayağını öptüğü insandan ben el aldım.]

4 [Ey (sevgilinin) kılıcını göğsümde görüp beni kıskanan dostlar, bunu bana çok görmeyin ben (onu) canıma bedel olarak aldım.]

5 [Vecdî, söz ehli şiirimin hakkını teslim eder. Bugün mana meydanını savaşsız aldım.]

6 [(Ey sevgili), senin yoluna aziz canımı gönül parası olarak verdim. (Bunun karşılığında) Yusuf gibi benzersiz bir güzel aldım.]

7 emdüm: öpdüm D. [Ellerim (sevgilinin) düğmelerini çözdü. Ben de o lal dudakları emdim. Gerçi düşman kan içerek aldı bense savaşsız aldım.]

69. Cevrī

Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün

+ + – –/+ – – –/+ + –

1. Bezm-i şevḳe çerāġdur gönlüm
Sīne-i 'aşḳa dāġdur gönlüm

Neş'e-i keyfiyet muḥabbet ile
Ẕevḳ-baḫş-ı dimāġdur gönlüm

3. 'Aşḳa kārın sipāriş eyleyeli
Güşe-gīr-i ferāġdur gönlüm

Hep 'alev-bergdür şüküfte güli
Ṭurfe zībende bāġdur gönlüm

5. 'Aşḳı pervāne itmiş ey **Cevrī**
Bir fürūzān çerāġdur gönlüm

---

69. 13[a], (Cevrî Divanı, G.178).

1 [Gönlüm, şevk meclisine ışıktır. Gönlüm aşkın göğsündeki yaradır.]

2 [Gönlüm muhabbet halini neşesiyle dimağa zevk bağışlayan olmuştur.]

3 [Gönlüm işini aşka sipariş verdiğinden beri vezgeçme köşesine çekilmiştir.]

4 [Gönlüm taze (ve) güzel bir bahçedir. Hep yaprakları kırmızı, çiçekleri de açılmıştır.]

5 [Ey Cevrî, gönlüm aşkı pervane eden parlak bir ışıktır.]

13b

70. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Zevraḳ-ı ṣahbāyı ṣundı sāḳi çün nūş eyledüm
İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm

Fürḳatüŋde bāġa irdüm ḥasret-i bālāŋ ile
Ḳalmadı ṣabrım görüp servi der-āgūş eyledüm

3. ‘İşret-i bezm-i viṣāl-i yār geldi göŋlüme
Ġuṣṣa-i dehri ġam-ı devri ferāmūş eyledüm

Terk idüp tāc u ḳabāyı şevḳ-i şem‘-i ḥüsnüŋe
Kendümi pervāne-āsā bir nemed-pūş eyledüm

5. Nāleler ḳılsam ser-i kūyında yārüŋ **Bāḳi**’yā
Bülbülān-ı gül-sitān-ı dehri ḫāmuş eyledüm

---

70. 13b, (Bâkî Divanı, G. 324).

1 ṣundı sāḳi: sākī sundı D. [Saki, şarap kayığını sundu (ben de) içtiğim için öyle bir hal aldım ki denizler gibi coştum.]

2 irdim: vardum D. [(Ey sevgili), senin boyunun hasretiyle bahçeye gittim ve serviyi görünce sabrın kalmadı gidip onu kucakladım.]

3 göŋlüme: yāduma D. [Sevgiliye kavuşma meclisinin eğlencesi gönlüme düştü dünyanın kederini zamanın gamını unuttum.]

4 [Senin güzellik mumunun parlaklığıyla tacı ve kabayı terk edip kendimi pervane gibi bir derviş yaptım.]

5 ḳılsam: ḳıldum D. [Ey Bâkî, sevgilinin mahallesinin başında inlesem dünyanın gül bahçesindeki bülbüllerini sustururum.]

71. Bāḳī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –

1. Başlar kesilür zülf-i perīşānuŋ ucından
Ḳanlar dökilür ġamze-i fettānuŋ ucından

Peykān-ı belā cānuma işler geçer oldı
Ey ḳaşları yā nāvek-i müjgānuŋ ucından

3. Dil-i zaḥmın urur ḳalbe firāḳuŋda dem-ā-dem
Ḳan aġlasa zaḫmum n'ola peykānuŋ ucından

Yüz sürmek umar pāyuŋa üftādeler ammā
Nevbet mi deger kimseye dāmānuŋ ucından

5. Murġ-ı dil-i **Bāḳī**'yi görüŋ fāhte-āsā
Efġān ider ol serv-i ḫırāmānuŋ ucından

---

71. 13[b], (Bâkî Divanı, G. 356).

1 fettānuŋ: bürrānuŋ D. [(Ey sevgili), dağınık saçların yüzünden başlar kesilir. Fitne çıkaran yan bakışlarının yüzünden kanlar dökülür.]

2 [Ey kaşları yay gibi olan sevgili, kirpik oklarının ucundaki bela temrenleri canıma işler oldu.]

3 dil-i zaḥmın: dil darbın D. [(Ey sevgili senin) ayrılığında kalbe bazen gönül yarası(nın acısı) vurur. Senin okun yüzünden yaralarımdan kan aksa ne olur?]

4 [(Ey sevgili), âşıklar ayağına yüz sürmek isterler ama eteğinin ucundan öpmeğe kimseye sıra gelmez.]

5 [Bâkî'nin üveyik kuşu gibi olan gönül kuşunu görün ki salınan servi yüzünden inler.]

[72]. Dervîş

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – + /+ – – + /+ – – + /+ – –

1. Cānum seni ben ḥūr ile ġılmāna degişmem
Kūyuŋı senüŋ cennet-i rıżvāna degişmem

Ḥüsn iline şeh ḳıldı seni ḫāliḳ-i Yezdān
Taḥtuŋda seni Yūsuf-ı Kenʻāna degişmem

3. Mirʼāt-ı Sikender gibi rūyuŋ senüŋ ey yār
Māhıma degil mihr-i dıraḫşāna degişmem

Ḳapuŋda senüŋ ḳullarıŋuŋ devlet ü cāhı
ʻİzzetle begüm şevket ü ʻünvāna degişmem

5. **Dervîş** ġazelüŋ oḳuyuban didi o gül-ruḫ
Bu şiʻrüŋi biŋ defter ü dīvāna degişmem

---

[72]. 13[b], (Dervîş Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır).

1 [Sevgili, ben seni (cennetteki) huri ve gılmanlara değişmem. Senin mahalleni cennet bahçesine değişmem.]

2 [(Sevgili), Allah seni güzellik mülküne padişah yaptı. Güzellik tahtında seni Kenan'ın Yusuf'una değişmem.]

3 [Ey sevgili, senin yüzün İskender'in aynası gibidir. Aya değil parlak güneşe bile değişmem.]

4 [(Ey sevgili), senin kapında kullarının sahip olduğu talih ve makamı padişahların haşmet ve şöhretine değişmem.]

5 [O gül yanaklı (sevgili), Dervîş'in gazelini okuyup dedi ki (Dervîş senin) bu şiirini (şiirle dolu) bin tane defter ve divana değişmem.]

[73]. Maḥvī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – +/+ – – +/+ – – + /+ – –

1. Āzāde gelüp ʻāleme ḥayfā heme düşdüm
Fikr-i zeḳān-ı yār ile çāh-ı ġama düşdüm

Bülbül gibi gülşende olup ġoncaya māʼil
Ṭūṭi-yi şeker-hā gibi sükker-feme düşdüm

3. Yā Rab niçʼolur ḥāl-i perīşānımı bilmem
Bir zülf-i siyeh çīn-i ḫam-ender-ḫama düşdüm

Dil-teşne varup Kaʻbe-i kūyuŋı ṭavāfa
Yār[ā] leb-i cān-baḫşuŋla zemzeme düşdüm

5. Girdāb-ı ḫayāle düşürüp dāne-i ḫāli
Āvāre kebūter gibi **Maḥvī** yeme düşdüm

---

[73]. 13[b], (İsâ Mahvî Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır).

1 [Yazık ki dünyaya hür gelip üzüntüye düştüm. Sevgilinin çene çukurunun düşüncesiyle gam kuyusuna düştüm.]

2 [Gül bahçesindeki bülbül gibi goncaya meyilli olup şeker yiyen papağan gibi şeker ağıza düştüm.]

3 [Ya Rab, bu perişan halim nasıl olur bilmem. Ben kıvrım kıvrım siyah bir zülüfe düştüm Ya Rab bu perişan halim nasıl olur bilmem. Ben kıvrım kıvrım siyah bir zülüfe düştüm.]

4 [Ey sevgili, susamış gönülle, (senin) mahallenin Kâbe'sine tavaf için gidip can bağışlayan dudağınla zemzem (suyun)a düştüm.]

5 [Mahvî, (sevgilinin yanağındaki) ben tanesini hayal girdabına düşürüp başıboş gezen güvercin gibi yeme düştüm.]

[74]. Cevrī

Mef ʿūlü mefā ʿīlü mefā ʿīlü feʿūlün
– – + /+ – – + /+ – – + /+ – –

1. İtdikçe lebüŋ luṭf ile iẓhār-ı tebessüm
Gūyā açılur ġonce gülzār-ı tebessüm

Ruḫsāruŋı gül gibi ider ḫande şüküfte
Revnāḳ virür ol gülşene āṣār-ı tebessüm

3. Ṭūṭīdür egerçi lebüŋ āmma ki ʿacepdür
Olmuş şekeristānı nemek-zār-ı tebessüm

Gelseŋ gülerek nuṭḳa dehānuŋ ide ol dem
Dürr ü güheri zīver-i bāzār-ı tebessüm

5. İtdi dil-i **Cevrī** gibi gülşende o leble
Her ġonce-i ḫandānı giriftār-ı tebessüm

---

[74]. 13[b], (Cevrî Divanı, G.164).

1 [Dudağın lutf edip tebessüm ettikçe sanki tebessümün gül bahçesinde gonca açılır.]

2 [Gülüş senin yanağını gül gibi açar, o tebessüm izleri (sanki gül bahçesine) tazelik verir.]

3 lebüŋ: lebün D. [(Sevgili) gerçi dudağın bir papağan gibidir ama ne gariptir ki tebessümün tuzluğu onun şekerliği olmuştur.]

4 [Sevgili, sen gülerek konuşmaya başlasan o vakit ağzın inci ve cevherleri tebesssüm pazarının süsü yapar.]

5 [(Sevgili), o dudaklarla gül bahçesinde her gülen goncayı Cevrî'nin gönlü gibi tebessüme müptela etti.]

14a

[75]. Bāḳī

Mef ʿūlü mefāʿīlün mef ʿūlü mefāʿīlün
– – + / + – – – / – – +/ + – – –

1. Şeb-nem gibi ṣaçılsın koŋ eşk-i firāvānum
Güller gibi açılsun tek ġonce-i ḫandānum

Ben āb-ı revān itmek cān üzre gözüm yaşın
Tek meyl-i kenār itsin ol serv-i ḫırāmānum

3. Yād-ı ser-i zülfüŋle gülzār-ı dil ü cānum
Sünbüller ider peydā efkār-ı perişānum

Cām-ı mey-i ʿişretdür ʿaşḳuŋda dil-i pür-ḫūn
Şemʿ-i şeb-i vuṣlatdur dāġ-ı dil-i sūzānum

5. Sen gül gibi gülşende gülmekde açılmakda
İŋler ḳafes-i tende murġ-ı dil-i nālānum

Nāz uyḫusına varmış ʿālemden olup fāriġ
Ādem mi görür şimdi ol gözleri mestānum

7. **Bāḳī** reh-i ʿaşḳuŋda döksin güher-i eşki
Maḥsūl-i dil ü dīde hep yoluŋa sulṭānum

---

[75]. 14[a], (Bâkî Divanı, G. 338).

1 [Ey dostlar bırakın gözyaşlarım çiğ tanesi gibi saçılsın yeter ki gülüşümün goncası gül gibi açılsın.]

2 [Yeter ki o servi boylu sevgili su kenarına gelsin diye ben gözyaşımı akarsular gibi akıtırım.]

3 cānum: cānda D. [(Ey sevgili), gönlümün ve canımın bahçesinde saçının ucunu hatırladıkça perişan fikirlerim (yerden) sünbüller bitirir.]

4 [(Sevgili), kan dolu gönül (senin) aşkınla işret (içki) meclisinin kadehidir. Yanan gönlümün yarası ayrılık gecesinin mumudur.]

5 [(Sevgili), sen gül bahçesinde gül gibi açılıp gülmektesin (benim) ağlayan gönül kuşum (da) ten kafesinde inlemektedir.]

6 [(Sevgili), dünyadan uzaklaşıp naz uykusuna yatmış. Şimdi o gözleri mest olmuş (sevgili) insan mı görür.]

7 Bāḳī reh-i ʿaşḳuŋda döksin güher eşki: Döksün güher-i eşki Bākī reh-i kūyuŋda D. [Sultanım, (bırak) Bâkî (senin) aşkının yolunda gözyaşı incilerini döksün (çünkü) gönül ve gözün mahsülü senin yoluna fedadır.]

[76]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Ruḫ-ı yāri görelüm berg-i semen-ber yirine
Ḳāmetin seyr idelüm serv-i ṣanavber yirine

Giceler ṣanma sipihr üzre ḳamerdür görinen
Cāmumuz 'aksi geçer māh-ı münevver yirine

3. Yār eşiginde raḳībüŋ yirin umma ṣofī
Baġlamaz kimse seni ol ḳapuda ḫar yirine

Işınurdum yirüme nār-ı firāḳa nisbet
Ben olaydım eger āteşde semender yirine

5. İşigüŋ ṭaşı ile ḫāk-i ḥarīmüŋ besdür
Bāḳī-i ḫaste-dile bāliş ü bister yirine

---

[76]. 14[a] (Bâkî Divanı, G. 422). Divanda gazel 7 beyit şeklindedir.

1 [Yasemin yaprağı yerine sevgilinin yanağını görelim. Servi ağacı yerine boyunu seyredelim. Gazelde bu beyit bulunmamaktadır.] Bu beyit yerine aşağıda yer alan beyit yazılmıştır:
"Tutalum mihri görem tal'at-i dil-ber yirine
Kime dil baglayam ol zülf-i mu'anber yirine"

2 görinen: görmen D. [Geceleri gökyüzünde görünen aydır sanma o parlak ayın yerine kadehimizin aksi görünür.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit gelmektedir:
"Görmese yār ġazabnāk olıcak aġyārı
Ḫışm idüp 'āşıḳın āzārlar itler yirine"

3 [Sofi, sen sevgilinin eşiğinde rakibin yerini umma. O kapıda kimse seni eşek yerine bağlamaz.]

4 [Sevgili, eğer semender yerine ateşte ben olsaydım (senin) ayrılık ateşinin yakıcılığına rağmen yerimi severdim.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha yazılmıştır:
"Ḳafes-i ġamda n'ola ḳaldum ise ṭūṭīvār
Vaṣf-ı la'lüŋ hele aġzumda ya şekker yirine"

5 [(Sevgili), yorgun gönüllü Bâkî'ye yastık ve yatak yerine (senin) eşiğinin taşı ve hareminin toprağı yeter.]

[77]. Cevrī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
++ – – /++ – – /++ – – /++ –

1. Sāḳiyā āyine-i sāġarı göster görelüm
Nīce seyr eyledi dünyāyı Sikender görelüm

Kays'ı lā-ya'ḳıl idüp Kūhken'i ḳıldı helāk
Bāde-i cām-ı maḥabbet bizi n'eyler görelüm

3. N'ola zāhid geçelüm bādeden āmma ki hele
Ḥāline ḳor mı dili ġamze-i dilber görelüm

Şeb-i ġamla olamam muntaẓır-ı ṣubḥ-ı ümīd
Gösterür mi o güni çarḥ-ı sitemger görelüm

5. Neşve virmez bize **Cevrī** bu tehī cām-ı felek
Varalum mey-gedeye bir ṭolı sāġar görelüm

---

77. 14[a] (Cevrî Divanı, G.165).
1 [Ey saki, kadehinin aynasını göster (de) görelim. İskender'i Dünyayı nasıl seyretti görelim.]
2 [Kays'ı delirttip Ferhat'ı helak etti bu muhabbet kadehini şarabı bizi ne yapar görelim.]
3 [Zahit hele bir kez kadehten geçsek ne olur? Sevgilinin yan bakışı gönlü kendi haline bırakır mı görelim.]
4 [Gam gecesiyle ümit sabahını bekleyemem ben, zalim felek bana o günü gösterir mi görelim.]
5 neşve: neş'e D. [Cevrî, feleğin bu boş kadehi bize neşe vermez. Meyhaneye gidip dolu bir kadeh görelim.]

[78].Cevrī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Kām-ı dilden geçelüm bahta niyāz itmeyelüm
Ḫūn-ı dil zevḳin idüp ni’mete nāz itmeyelüm

Himmete derd-i ser ü luṭfa keder virmeyelüm
Ḳıṣṣa-yı rāz-ı temennāyı dirāz itmeyelüm

3. Ṭuymasın zevḳ-i ferāġ-ı dili nā-kām-felek
Ḫaṣm-ı dīrīnemizi kāşif-i rāz itmeyelüm

Pīş-i himmetde ‘araḳ-rīz ḥicāb olmayalum
Vādi-i kerem ü ṭalebde tek u tāz itmeyelüm

5. Dil-i **Cevrī** gibi ḫ[v]ān-ı ġama rāzı olalum
Çeşm-i āzı ni’am-ı ‘āleme bāz itmeyelüm

---

78. 14[a] (Cevrî Divanı, G.168).

1 [Gönlün isteklerinden vazgeçip bahta yalvarmayalım, ciğer kanındanzevk alıp nimete naz etmeyelim.]

2 [Himmete başın derdini, lutfa da keder vermeyelim. Sırlar kıssasını istemekte uzun etmeyelim.]

3 kāşif: vākıf D. [Mutsuz felek gönlümüzü ferahlığının zevki duymasın. Eski düşmanımıza sırlarımızı bilmesin.]

4 [Himmetinin önünde utanç terini dökmeyelim. İstek ve yardım vadisinde (en önde) koşan olmayalım.]

5 [Cevrî’nin gönlü gibi gam sofrasına razı olalım. Hırs gözünü dünya nimetlerine açmayalım.]

[79]. Cevrī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Vaṣf-ı lebüŋde nādire-perdāzdur sözüm
Nā-süfte gevher-i ṣadef-i rāzdur sözüm

Her dil-firīb nüktesi ḥayret-ferāz-ı cān
Gūyā zebān [u] çeşm-i füsūn-sāzdur sözüm

3. Bir nüktesin işitse eger cān virür Kelīm
Taʻrīf-i siḥr-i ġamzede iʻcāzdur sözüm

Cibrīl-i maʼniye ḳalemüm şāḫ-ı sidredür
Murġ-ı ḫayāle şehper-i pervāzdur sözüm

5. **Cevrī** bu ḫūb ṭarz u bu nāzük-edā ile
Bir şīve-kār dilber-i ṭannāzdur sözüm

---

[79]. 14[a] (Cevrî Divanı, G.169).

1 [Sözüm dudaklarını anlatmakta güzel söz söyleyendir. Sözüm sırların sadefinin delinmemiş incisidir.]

2 [Her gönül avutan nüktesi ruhun hayretini arttırır sanki sözüm dili ve gözü büyüleyendir.]

3 [Eğer Hz. Musa bir sözünü duyarsa can verir. Sözüm, gamzenin sihrini tarif etmekte mucizevidir.]

4 [(Benim) kalemim Cebrail'e sidre ağacının dalıdır. Sözüm ise hayal kuşunun en uzun kanadıdır.]

5 tarz: tarzda D.// tınazdur: tannazdur D. [Cevrî, bu güzel tarz ve bu nazik edayla sözüm herkesle eğlenen nazlı bir sevgilidir.]

[80]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ol şeh-i ḥüsnüŋ gözi üzre baḳanlar ḳaşına
Sāye-i perr-i hümā düşmiş ṣanurlar başına

Ġayrıdan ḫāli anuŋ-çün eyledim dil ḫānesin
Tā senüŋ raḫt-ı ġam-ı ʿaşḳuŋ içine ṭaşına

3. Şöyle aġlar merdūm-i çeşmüm ki ġarḳ itdi özin
Gūyiyā bir ṭıfldur ol şimdi girdi yaşına

Meclis-i cānāneye sāḳi çoġ alsun bādeyi
Başḳa bir desti gerek zīrā raḳībüŋ başına

5. Naḳş-ı ḥüsnüŋ kimse **Bāḳī** gibi taṣvīr itmeye
Ṣafḥa-i eşʿārda anca ḳalemler aşına

---

[80]. 14[b] (Bâkî Divanı, G.421). Divanda gazel 7 beyit şeklindedir.

1 [O güzellik padişahının gözünün üstündeki kaşına bakanlar başına hüma kuşunun kanadının gölgesi düşmüş sanırlar.]

2 [Senin aşkının gamının eşyası içine taşınsın diye gönül evimi gayrdan temizledim.] Bu beyitten sonra farklı iki beyit daha eklenmiştir:
"Sūret-i zībāya meyl itsem baŋa taʿn eyleme
Var suʿal it böyle dil-keş naḳş iden naḳḳāşına"
"Bāde-i ʿaşḳa vücūdu cāmesin rehn itdi Ḳays
Āferīnler ol melāmet bezminüŋ kallāşına"

3 çeşmüm: eşküm M. [Gözümün gözbebeği öyle ağlar ki özünü (gözyaşına) boğdu. Sanki bir yaşına girmiş bir çocuktur.]

4 [Saki, sevgilinin meclisine kadehi çok alsın. Çünkü rakibin başına atmak için farklı birçok testi gerekir.]

5 [(Ey sevgili), senin güzelliğinin nakşını Bâkî gibi kimse tasvir etmesin. (Şiir sayfasında ancak kalemlerini aşındırırlar.]

[81]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ḳorḳum oldur göz dege ḫāk-i der-i cānānuma
Yoḫsa kühl-āsā çekerdim çeşm-i ḫūn-efşānuma

Bāġda tūllābi çoḳ çekdi çevürdi bāġbān
Öykünür diyü ġamuŋda nāle vü efġānuma

3. Çeşm [ü] ebrū ḫāl-i Hindū zülf-i cādū bulsa ger
Öykünürdi āfitāb ol āfet-i devrānuma

Düşmese aġzumdan ol şīrīn-zebānuŋ lebleri
Vaṣf-ı la‘lüŋ ṭurmasam ẕikr eylesem yārānuma

5. Yār defterden yine **Bāḳī** ḳazınmaḳ var dimiş
Yaŋlış aŋlatmış ‘adūlar ben ḳulın sulṭānuma

---

81. 14[b] (Bâkî Divanı, G.434).

1 yoḫsa: yoğsa D. [Korkum odur ki sevglimin kapısının toprağına göz değsin. Yoksa kan saçan/ağlayan gözlerime sürme gibi çekerdim.]

2 tūllābi: dūlābı D. [(Sevgili) bağban inleme ve feryadıma özenir diye gül bahçesinde (senin) gamınla dolabı çok çekti çevirdi.]

3 [Eğer kaş ve göz o cadının zülfünü ve Hintli benini bulursa güneş o dönen afete özenir.]

4 zebānuŋ: dehānuŋ D. [O şirin ağızlının dudakları ağzımdan düşmese dostlarıma durmadan o dudakların özelliklerini anlatırdım.]

5 [Düşmanlar ben kulunu (sen) padişahıma yanlış anlatmışlar. Sevgili yine defterden Bâkî'yi kazıyalım demiş.]

[82]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Maḥabbet baḥridür āhum yelinden mevc urur yaşum
Melāmet fülkidür ser aŋa lengerdür iki ḳaşum

Peleng-i ‘aşḳ-ı yāruŋ bīşesidür mūy-ı jülīdem
Diyār-ı derd ü miḥnet kūhsārıdur benim başum

3. Ne meclis içre nūş-ı cām idersem yād-ı la‘lüŋle
O bezm ehlinde ḳalem cür‘adan ġayrı ayaḳdaşum

Bilürsin nūr-ı dīdem tūtiyāya ḳatılur cevher
N’ola aġlarsa hāk-i pāyüŋe çeşm-i güher-pāşum

5. Ayurdı siḥr idüp yāri sipihr-i pīre-zen benden
Ne lu‘b itdi baŋa gör **Bāḳī**’yā Billāhi oynaşum

---

82. 14[b], (Bâkî Divanı, G.322).

1 [Gözyaşım, ahımın rüzgârıyla dalgası (kıyıya vuran) muhabbet denizidir. İki kaşımın (ucu da) kınanma kayığına (iki başlı) demirdir.]

2 [Dağınık saçlarım, sevgilinin aşkının kaplanı olan ormandır. Benim başım dert ve mihnet/ zorluk diyarı olan dağlardır.]

3 ḳalem: ḳalmaz D. [(Sevgilinin) lal gibi olan dudağını yâd ederken hangi meclis içinde şarap kadehini içersem o meclis ehlinde kalem uyuşturucudan başka arkadaşım yoktur.]

4 [Gözümün nuru bilirsin sürmenin içine cevher katılır. Cevher saçan gözyaşım ayağının toprağına ağlasa ne olur?]

5 [Bâkî’yā olan şairin mahlası divandaki beyitin içinde yer almamaktadır. Gökyüzü cadısı sihir yapıp sevgiliyi benden ayırdı. Bâkî, billahi oynaştığım (sevgili) bana ne oyunlar yaptı, (bir) gör.]

[83]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Meclis-i 'aşḳa girüp ayaġı evvel çekdüm
Mā-sivādan götüri āḫir-i kār el çekdüm

Sīnem üzre görinen kanlu elifler ṣanmaŋ
Ṣafḥa-i derd ü ġama sürh ile cedvel çekdüm

3. 'Alev-i āteş-i āhum degül eflāke çıḳan
Aḫter-i bahtuma bir tīr-i muṣayḳal çekdüm

Nuḳre-i eşküm ile sīm-keş oldum şimdi
Müjemüŋ aralarundan bir iki tel çekdüm

5. Dāglar na'l ü eliflerle degül peyveste
Ṣafḥa-i sīneye bir ḫaṭṭ-ı müselsel çekdüm

Beden-i zerd ü nizārumla degül çehre-i zerd
'Aşḳ ser-nāmesine levḥa yazup ḥal çekdüm

7. Bāḳī'ya ḫūn-ı dili dīde düketdi gördüm
Mey-i nābı bedel-i mā-yeteḥallel çekdüm

---

[83]. 14[b], (Bâkî Divanı, G.327).

1 [Aşk meclisine girip önce kadehi çektim. Sonunda ise masivadan el çektim.]

2 [Göğsümün üzerinde görünenleri kanlı elif sanmayın. (Ben sineme) gam ve dert çekerken kırmızı kalemle cetvel olarak çektim.]

3 tīr: tiġ D. [Gökyüzüne çıkan ahımın ateşinin alevi değil ben bahtımın yıldızına parlak bir kılıç çektim.]

4 [Şimdi gözyaşımın gümüşü ile gümüş çeken oldum. Kirpiğimin aralarından bir iki tel çektim.]

5 [Yaralar nal ve elif şekilleriyle birbirine bağlı değil. Sineme zincirleme bir çizgi çektim.]

6 [Ben sadece sarı yüzümle değil sararmış ve zayıflamış bedenimle aşk mektubuna levha yazıp hal çektim]

7 [Ey Bâkî, ciğer kanını göz tüketti, gördüm saf şarabı da ma-yetehallel (ne ayrıştıran) bedel varsa (onunla) çektim.]

[84]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Levḥ-i ḫāṭırda ḫaṭuŋ naḳşını yazmaḳ 'amelüm
Künc-i ḥalvetde senüŋ fikr-i lebüŋdür emelüm

Yitişinceydi hemān derdine ben bīmāruŋ
Mīve-i vaṣlına yāruŋ n'ideyin irmez elüm

3. Bülbülüŋ medḥ idüp ol şāḫ-ı gül-i ter didügi
Bir 'ömür dörpüsidür ḳaddüŋe nisbet güzelüm

Ādemüŋ ehl-i riyā sözleri ḳanın ḳurıdur
Sāḳiyā toldur'a şol ḳan olacaġı içelüm

5. Bāde-i mihr ü vefā sāġarıdur ey **Bāḳī**
N'ola devr eyler ise bezm-i cihānı ġazelüm

---

84. 14[b] (Bâkî Divanı, 332 G).

1 [(Ey sevgili) benim amelim hatır levhasında (senin) ayva tüylerin gibi olan hattının resmini yapmaktır. Emelim ise yalnızlık köşesinde senin dudağını düşünmektir.]

2 [Ben hasta (aşığın) derdine hemen yetişin. Ne yapayım (benim) elim sevgilinin kavuşma meyvesine yetişmez.]

3 [Güzelim, bülbülün övüp (methettiği) o taze gül yaprağı dediği boyuna nisbetle bir ömür törpüsüdür.]

4 [İnsanın riya ehli sözleri (insanın) kanını kurutur. Ey saki, kan doldur (kan) içelim.]

5 [Ey Bâkî, benim gazelim dünya meclisini geziyorsa ne olur? (O gazel) sevgi kadehi ve vefa şarabıdır.]

15a

[85]. Bāḳī

Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün
+ + – – /+ – – –/ ++ –

1. Gülşen isterseŋ işte meyḫāne
Gül-i ḫandān gerekse peymāne

Ṭālib-i şem'-i vaṣl olınca kişi
Oda yanmaḳdan aŋa pervāne

3. Kīşden çoḳ çıḳarduŋ ey ḳaşı yā
Oḳ gibi bār atma yabana

Ḫāk-i rāh olduġumı tuyaldan
Yerlere başmaz oldı cānāne

5. **Bāḳī**'yā ṭarż-ı şi'r böyle gerek
Hem ẓarīfāne hem levendāne

---

85. 15[a],(Bâkî Divanı, G.471). Divanda gazel 7 beyittir.

1 [(Eğer) gül bahçesi istersen işte meyhane! (Eğer) gülen bir gül gerekirse (işte) kadeh!]

2 [Kişi kavuşma gecesinin talibi olunca ateş için yanmaktan ona pervane (olur).]

3 [Ey kaşı yay (gibi olan sevgili) oklarını kınından çok (fazla) çıkardın. Oklarını yabana atma.]

4 olduġumı tuyoldan: oldugum görüp ayagın D. [Canan yoluna toprak olduğumu duyduğundan beridir (ayakları) yere basmaz oldu.] Bu beyitten sonra divanda iki beyit daha gelmektedir:
"Süm-i esbine ruh süren o şehüŋ
'Arsa-i dehrde oldı ferzāne"

"Sūz-ı 'aşḳuŋla bir şeb āh idicek
Korkaram oda yanar kāşane"

5 [Ey Bâkî, şiir tarzı böyle olmalıdır; hem zarifçe hem de leventçe.]

[86]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Ḳāmeti vaṣfını 'arż eylediler Ṭūbāya
Ser-fürū eyledi ol serv-i sehī-bālāya

Var ise ṭurre-i müşgīnüŋüŋ āşüftesidür
Bī-sebeb düşmedi āhū-yı Ḫoten ṣaḥrāya

3. Nāzenīnā daḫi sen ṭıfl iken Allāh bilür
Seni emzürmege ne cānlar atdı dāye

Nīçe mührü yürürse n'ola mihr ile o māh
Beŋzer engüşti hilāle kef-i desti āya

5. Kemer eylerdi ḳolın ince belüŋe **Bāḳī**
Girmese ḫancer-i ḫūn-rīzüŋ eger araya

---

[86]. 15[a], (Bâkî Divanı, G.467). Gazel divanda 7 beyittir.

1 [(Sevgili) senin boyunu Tuba ağacına arz ettiler o yüce boylu servi başını eğdi.]

2 [Hoten ahusu sebepsiz (yere) çöle düşmedi. (Sebebi senin) misk kokan saçına düşkün olmasıdır.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:

" 'Anberīn ḥaṭṭuŋ anuŋ sāyesidür ḥaddüŋde
Kim gönül baġlamaz ol ṭurre-i 'anbersāya"

3 atdı: eritdi D. [(Ey nazlı sevgili) Allah bilir sen küçükken annen seni emzirmek için ne canlar attı.]

4 niçe mührü yürürse n'ola mihr ile: Pençe-i mihri burarsa n'ola hüsniyle D. [O güneş ve ayın mührü yok olmazsa da bir şey olmaz (çünkü) parmağı hilal avuç içi de (dolun)aya benzemektedir.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:

"Hāk-i pāyın ṣaḳın ey bād-ı sabā nergisden
Ḫayfdur kühl-i cilā dīde-i nā-bīnāya"

5 [Eğer o kan saçan hançer oraya girmeseydi Bâkî kolunu (o) ince beline kemer yapardı.]

[87]. Bāḳī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḥurrem
Ġoncenüŋ göŋli açıldı güle düşdi ‘ālem

‘Ālemüŋ n’eyleyeyin bāġ u bahārın sensüz
Baŋa sen ruḫları gülzār ile ḫoşdur ‘ālem

3. Dāne-i ḫāline baḳ cennet-i ruḫsārında
Nice ṣabr eylesin Allāh’ı severseŋ ādem

Dil-i şūrideye ḳıl pend ü naṣiḥat geh geh
Nefesüŋ gelsün eyā ṣūfi-yi nāṣiḥ dem dem

5. Ābdār olsa n’ola mīve-i şi‘r-i **Bāḳī**
Urmadı kimse bu bāġ içre daḫi böyle ḳalem

---

[87]. 15[a], (Bâkî Divanı, G.331). Gazel divanda 6 beyittir.

1 dilleri: bülbüli D. [Gülün/sevgilinin müjdesi gönülleri mutlu ve mesut etti. Goncanın gönlü açıldı dünya(daki herkes) güle düştü.]

2 ‘ālem: şeb-nem D. [(Sevgili ben), sensiz dünyanın bahçe ve baharını ne yapayım? Dünya bana senin gül bahçesi gibi olan yanaklarınla hoştur.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:
“Var ise tāzeledi bāġ-ı nihāl-i emelin
Reşehāt-ı ḳālem-i ḥażret-i sulṭān-ı kerem”

3 [Yanağındaki cennette ben tanesi (var) bak. Allah’ını seversen insan nasıl sabretsin.]

4 [Âşık gönlüne ara sıra öğüt ver, nasihat et. Ey nasihat veren sofi bazen nefesin (buraya da) gelsin.]

5 [Bâkî’nin şiir meyvesi sulu/taze olsa ne olur? Bu bahçe içinde böyle kalemi daha kimse vurmadı.]

[88]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. N'ola dehr içre nişānum yoġ ise 'anḳāyem
Ne 'aceb seyl gibi çaġlamasam deryāyem

Göze göstermez ise taŋ mı beni her ednā
Ki naẓar farḳ idecek mertebeden a'lāyem

3. İ'tiḳād eylemezem ẕerre ḳadar nā-dāna
Āsmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyem

Sūretā gerçi gedā şeklin urındum ammā
Mesned-i memleket-i ma'rifete Dārāyem

5. **Bāḳī**'yā dīn-i Muḥammed ḥaḳ çün 'ālemde
Dem-i cān-baḫş ile naẓm içre bugün 'İsāyem

---

88. 15[a], (Bâkî Divanı, G.315).

1 [Dünya içinde izim, nişanım yoksa ne olur sanki anka kuşu (gibi)yim. Sel gibi çağlamasam niye şaşılır ki, deniz (gibi)yim.]

2 dānı: ednā D. [Her adi/ küçük şey beni göze göstermezse ayıp mı? Her nazarın fark edeceği mertebeden (daha) yüceyim.]

3 i'tiḳād: iltifat D. [Zerre kadar cahile inanmam. (Çünkü ben) hünerli gökyüzünün cihanı süsleyen güneşiyim.]

4 [Gerçi sureten dilenci şekline büründüm. Ama mağfiret memleketinin makamına hükümdarım.]

5 [Ey Bâkî, Muhammed dininin hakkı için âlemde can bağışlayan nefesle bugün (ben) şiir (dünyası) içinde İsa'yım.]

[89]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Gül-sitān bezm-i şarāb u cām-ı mey güldür baŋa
Kulkul-ı ṣavt-ı ṣürāḫi ṣavt-ı bülbüldür baŋa

ʿĀrızuŋda ol iki zülf-i girih-gīrün senüŋ
Ṣuya ḳonmuş iki ġarrā taze sünbüldür baŋa

3. Seng-i bī-dāduŋla serde zaḫm-ı hūnīnüm ki var
Güşe-i destārda rengīn ḳaranfüldür baŋa

Mest ü medhūşam veli ḫāli mey-i engūrdan
Laʿl-i nābuŋ ḥāleti keyfiyyet-i müldür baŋa

5. Hayder-i Kerrārıyam meydān-ı naẓmuŋ **Bāḳi**'yā
Nevk-i ḫāme Zülfikār u ṭabʿ-ı Düldüldür baŋa

---

89. 15[b], (Bâkî Divanı, G.12).

1 ṣavt: halk D. [Bana gül bahçesi şarap meclisidir ve şarap kadehi de güldür. Sürahinin kulkul sesi bana bülbül sesi (gibi)dir.]

2 [(Sevgili) senin yanağında düğüm olmuş iki saçın bana suya konmuş iki (tane) parlak taze sünbüldür.]

3 [Başta adaletsiz taşınla kanlı yaram var. Sarık köşesinde bana karanfil renklidir.]

4 [Üzüm şarabından dolayı sorhoşum ve şaşırmışım. Bana saf dudaklarının hali şarap gibidir.]

5 [Ey Bâkî, ben şiir meydanının Ali'siyim. Bana kalemin siviri ucu Zülfikar (kılıcıdır), Düldül tabiatlıdır.]

[90]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Eylesün vaṣlını dermān dil-i bīmāra meded
Dostlar işde ben öldüm baŋa bir çāre meded

Zaḫm-ı sīnemde oḳuŋ pārelerin hep alma
Ṭursun Allāh'ı severseŋ hele bir pāre meded

3. Güher-i cāmı yitürdük bizi ġam öldürüyor
Sākiyā gel bulı vir ḳanda ise ara meded

Gice tenha ėşigi ḫākine yüzler süreyin
Saḳınup kimse ḫaber virmesün aġyāra meded

5. Mededüŋ ḳalmadı feryād u fiġān eyleyecek
Saŋa kimden ire ey **Bāḳī**-i bī-çāre meded

---

[90]. 15[b], (Bâkî Divanı, G.40). Gazel divanda 6 beyittir.

1 vaşlını: la'lini D. [(Ey sevgili) meded! Hasta gönüle kavuşma (ilacın) derman olsun. Dostlar işte ben öldüm. Bana bir çare, bana bir meded…]

2 [Göğsümün yaralarından (bakış) okunun parçalarının hepsini alma. Allah'ını seversen (biraz) acı (bana) bir parça kalsın.]

3 [Kadeh cevherini kaybettik bizi gam öldürüyor. Ey saki, gel ara meded neredeyse buluver.] Bu beyitten sonra divanda farklı bir beyit daha gelmektedir:
"İḥtirāz itmedüŋüz aldılar elden cāmı
Vākıf itmeŋ saḳınuŋ kimseyi esrāra meded"

4 sakınup: sakınuŋ D. [(Ey sevgili) gece (kapının) eşiği boşken (gelip) toprağına yüzler süreyim. Aman, sakınıp kimse ağyara haber vermesin.]

5 [Ey çaresiz Bâkî, feryat edip ağlayacak medetin kalmadı. (Şimdi) sana kimden meded gelsin.]

[91]. Ḳabūlī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Bir gedā himmeti yegdür bize begden aġadan
Ḳurṭarurdı hele bāri başımız daġdaġadan

Tīr-i dil-dūzı ʿaceb mi çeker ola çaldak
Gelür ol māhveşüŋ ḳaşı kemānı çağadan

3. Keşf içün ṣofi ḥicāb ile keşef gibi gezer
Başını ḫırḳasına çegmege görmüş baġadan

Bir ʿArab dilberine būse ʿaṭa eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremīn ḳultü metā ḳāle ġadan

5. Zāhidin ṭaʿnı **Ḳabūlī** bizi taġyīr eylemez
Āb-ı pāke ne żarār laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

---

91. 15[b], (Kabûlî Divanı, G.317).

1 bize: bana D.// bari: bir pāre D. [Bize bir dilencinin himmeti, ağanın (himmetin)den iyidir. Hiç olmazsa başımızı bu gürültüden kurtarırdı.]

2 ʿaceb mi ciger ola çalıdak: ciger delse ʿaceb mi çaġadak D. //Gelür: yegdür D. [O ay yüzlünün keman kaşı çağadan gelir. Gönle acı veren kılıcı ciğer (delse) şaşılır mı?]

3 ḥicāb ile keşef gibi gezer: keşef gibi hicāb ile yürür D. [Sofi kalp gözüyle görmek için kaplumbağa gibi örtüyle gezer, başına hırka çekmeyi kaplumbağadan öğrenmiş.]

4 [Bir Arap dilberine öpücük bağışla dedim. *Dedi ki cömertliğimden al, dedim ki ne zaman, yarın dedi*.]

5 zāhidüŋ taʿnı: vāʿiẓüŋ ḳavli D. // eylemez: itmez D.//laḳlaḳa-i : ḳuḳa-yı M. [Kabûlî, zahidin ayıplaması bizi bozmaz. Kurbağanın saçma sapan sözleri saf suya zarar vermez.]

[92]. Rāsiḫ

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Ey şūḫ 'aceb ki derd-i nihānı bilür misin
'Aşḳuŋ ne ḥālete ḳodı cānı bilür misin

Aġyāra lüṭfu baŋa sitem öldürür beni
İtme efendim itme emānı bilür misin

3. Lüṭfuŋ dirīġ itmez idüŋ bir zamān idi
Ḳurbānuŋ olduġum o zamānı bilür misin

Erbāb-ı 'aşḳa ta'nı ḳo zāhid ṣaḳın ṣaḳın
Ol āfeti o şūḫ-ı cihānı bilür misin

5. **Rāsiḫī** şikāyet itme kerem bil cefāsını
Kimdür o şāh-ı milket anı bilür misin

---

92. 15[b], (Râsih Divanı, G.69).

1 şūḫ 'aceb ki: can tabibi D. [Ey sevgili, saklı olan derdimi bilir misin? (Senin) aşkın canımı ne hale getirdi bilir misin?]

2 [Sevgilinin ağyara lütfu, bana da sitemi beni öldürür. Etme efendim etme, (sevgili sen) aman diyenin halini bilir misin?]

3 [(Ey sevgili) bir zaman lütfunu eksik etmezdin, kurbanın olduğum o zamanı bilir misin (hatırlar mısın)?]

4 [Zahit, aşk erbabını ayıplamayı bırak. Bundan sakın, sakın. O afeti, o dünya güzelini bilir misin?]

5 [Ey Rāsih, şikâyet etme (sevgilinin) cefasını kerem bil. O mülkün padişahı kimdir? Onu bilir misin?]

[93]. Vāṣıḳ

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Biten ḫār-ı cefādur şāḫsār-ı nev-bahārumdan
Gül-i ra‘nā mı bitsün mācerā-yı eşk-i bārumdan

Cihānda tā-be key ġalṭān olam bir cāy-ı rāḥat yoḳ
Şikāyet kime itsem rūzgār-ı rūzgārumdan

3. Dirīġā żayi‘ itdüm murġ-ı aḳlı deşt-i ḥayretde
Uçurdum rūz u şeb feryād ile cism-i nizārumdan

Hezārān zaḥmet ile nā’il-i bāġ-ı ümīd olsam
Üşe zāġ-ı belā ol dem yemīn ile yesārumdan

5. Döner dolāb-ı miḥnet başum üzre bu ne ḥāletdür
Ki feyżin görmedim hergiz meger ḫāk-i mezārumdan

Yitürdi rāḥatın cümle n’ola maḥşerde aḥvālüm
Civārında melekler nāle vü feryād u zārumdan

7. Sipihrüŋ nā-pesend evẓa‘ını **Vāṣıḳ** yeter çekdüm
Uṣandum mā-hasal bu gerdiş-i leyl ü nehārumdan

---

[93]. 15[b], (Vâsık Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır).

1 [İlkbahar ağacımda biten cefa dikenidir. Gözyaşı dolu maceradan renkli gül mü bitsin?]

2 [(Ey sevgili), dünyada ne zamana kadar yuvarlanacağım? Bir rahat yer yok. Hayatımdan kime şikâyet etsem?]

3 [Gece gündüz feryat ederekgözümde uçurduğum o akıl kuşunu hayret çölünde kaybettim, yazık!]

4 [Binlerce zahmetle ümit bahçesine ulaşsam (dahi) bela kargası o zaman sağımdan ve solumdan hep üşüşür.]

5 [Mezarımın toprağından hiçbir zaman bereket görmedim. Meğer başımın üzerinde mihnet dolabı dönermiş bu nasıl haldir?]

6 [Çevredeki melekler (dahi benim) inleme, feryat ve ağlayışımdan rahatlarını yitirdi, mahşerde halim ne olur?]

7 [Vâsık, bu feleğin beğenilmeyen hallerini çektiğim, yeter. Artık bu gece ve gündüzümün gidişinden usandım.]

16a

[94]. Bāḳī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Hergiz ne ḳadr u cāh u ne sīm ü zer isterin
Bir serv boylu dil-ber-i sīmīn-ber isterin

Bāġ-ı behişt-i kūyına yārüŋ irem diyü
Haḳdan hemīşe uçmaġa bāl ü per isterin

3. Ṣaḥra vü kūhı geşt ü güzār itdüġüm bu kim
Dīvāne gönŋlüm eġleyecek bir yir isterin

Meylüm cihānda bāde-i gül-gūnādur benüm
Ma'cūn olursa bārī leb-i dilber isterin

5. **Bāḳī** gedā-yı meygede-i 'aşḳ olup yine
Bezm-i ġamında o ṣanemüŋ sāġar isterin

---

94. 16[a], (Bâkî Divanı, G.386). Gazel divanda 7 beyittir.

1 [Ne güç ve makam ne gümüş ve altın isterim. Gümüş göğüslü, selvi boylu (bir) sevgili isterim.]

2 [Sevgilinin mahallesinin cennet bahçesine ulaşayım diye Allah'tan daima cennete gitmek için kanat isterim.]

3 [Hep bu deli gönlümü eğlenecek bir yer istediğim için çöl ve dağlarda gezdim.] Bu beyitten sonra iki beyit daha gelmektedir:

"Sīm-i sirişki harc iderin hāk-i pāyüŋe
İksīr-i 'aşḳ ṭālibiyin cevher isterin"

"Rūz-ı ġamuŋda ġamzeŋe meyl itdügüm bu kim
Kendüm helāke ḳasd iderin ḫançer isterin"

4 [Benim dünyadaki meylim pembe renkli şarabadır. Sevgilinin dudakları bari macun olsun da (onu da) isterim.]

5 [Bâkî, yine aşk meyhanesinin dilencisi olmaktadır o putun gam meclisinde şarap kadehi isterim.]

[95]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Fitne-i ʿālemi ol ḳāmet-i bālādan bil
Her belā kim yitişür ʿālem-i bālādan bil

Ḥālet-i ʿaşḳ-iledür ādeme nūrāniyyet
Reng-i rūy-ı ḳadeḫi bāde-i ḥamrādan bil

3. Dil-i dānāya şeref pertev-i ʿirfān-iledür
Ḥüsn-i āyīneyi ʿaks-i ruḫ-ı zībādan bil

ʿİşve-i dehre göŋül virmedi kim ʿāḳildür
Almadı behre begüm kimse bu dünyādan bil

5. Devlet-i dār-ı cihān devr-i zamān ey **Bāḳī**
Pāyidār olmadıġun ḳıṣṣa-i Dārādan bil

---

[95]. 16[a], (Bâkî Divanı, G.299).

1 bālādan: rānādan D. [Dünya fitnesini o yüce boyludan bil. Her kime bela gelirse o yüce âlemden bil.]

2 [İnsana nuraniyet (hali) aşk haliyledir. Kadehin yüzünün renginin (kızıl olmasının sebebini) kırmızı şaraptan bil.]

3 [Âlimin gönlüne şeref irfan ışığıyladır. (Sevgili), aynanın güzelliğini, güzel yanağının yansımasından bil.]

4 virmedi: vermez D. [Dünyanın işvesine gönül vermeyen akıllıdır. Beyim bu dünyadan kimse nasibini almadı, (bunu) bil.]

5 [Ey Bâkî, zamanın dünya kapısının saadetinin daimi olmadığını Dârâ'nın kıssasından bil**.**]

[96]. Vecdī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Gülistān-ı ġamuz biz zīb-i bāġ-ı sīnemüz sensün
Ḫarāb-ender-ḫarāb olsaḳ n’ola gencīnemüz sensün

Hemīşe ‘aks-i maḳṣūdı görir çeşm-i ümīd-i dil
Görinmez naḳş-ı rūy-ı kām tā āyīnemüz sensün

3. Şikāyet dest-i ġamdan ‘ādet-i ‘uşşāḳdur yoḫsa
Girībān çāk-sāz-ı ḫırḳa-i peşminemüz sensün

Dil-i dīvāne dīvān-ḫāne-i ‘uşşāḳdur tā kim
Şehen-şāh-ı serīr-i sīne-i bī-kīnemüz sensün

5. O şūḫ-āşinā-keş ülfet itmiş bu heveslerle
Dimez **Vecdī**’ye gel kim ‘āşıḳ-ı dīrīnemüz sensün

---

[96]. 16[a], (Vecdî Divanı, G.48).

1 [Biz gamın gül bahçesiyiz. Sinemizin bahçesinin süsü sensin. Harap içinde harap olsak ne olur hazinemiz sensin.]

2 hemişe: bakınca D.// kām: ġam D. [Daima gönlün ümit gözü arzuların yansımasını görür. Sen (bizim) aynamız oldukça mutluluk yüzünün çizgisi görünmez.]

3 [Gam elinden şikâyet âşıkların âdetidir yoksa uün hırkamızın yakasını yırtan sensin.]

4 [Deli gönül, âşıkların divanıdır. Kin tutmayan göğsümüzün tahtının şahı sensin.]

5 [O tanıdıkları yanına çeken şuh sevgili aşk hevesine düşmüş ama Vecdī’ye gel sen (bizim) eski aşığımız demez.]

[97]. Vecdī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Nīce vaṣf itsün o şūḫı dil-i hoş-dem ne disün
Miṯli yoḳ beŋzedecek ḥüsn-i müsellem ne disün

Ne niyāza müteḥammil ne recādan maḫzūz
O perīye nīce söz söylesün ādem ne disün

3. Her kişi dil-berinüŋ luṭfını vaṣf itdikde
Ey cefā-cū dil-i bī-çāre-i pür-ġam ne disün

Nāmına mürde iken virdi ḥayāt-ı ebedī
Āb-ı ḥayvān dimesin bādesine Cem ne disün

5. Ḳomaduŋ söz yeri i'cāz- süḫanda **Vecdī**
Böyle mu'ciz-nefese 'İsī-i Meryem ne disün

---

[97]. 16[a], (Vecdî Divanı, G.50).

1 hoş dem : ḫurrem D. [O şuh sevgiliyi hoş nefesli gönül nasıl anlatsın? Onun güzelliğinin benzeteceği başka bir misal yok. Ne desin?]

2 [O sevgili ne nazlanmaya katlanıyor ne de ricadan memnun. O periye nasıl söz söylesin (ona) ne desin?]

3 itdükde: itmekde D.. [Ey cefa veren (sevgili), herkes kendi sevgilinin lütuflarını anlattıkça gam dolu çaresiz gönül ne desin?]

4 [Ey âşık senin namın ölüyken sevgili sana ebedi hayat verdi. Ey sevgili, Cem (senin) kadehine ölümsüzlük suyu demesin (de) ne desin?]

5 [Ey Vecdî, bu mucize söze, söylenecek söz bırakmadın. Senin gibi böyle mücizevi nefesliye Meryem'in İsa'sı ne desin?]

[98]. Vecdī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Aç ṭurre-i ḫam-der-ḫamuŋı gūş görinsün
Biŋ ḫalḳa-i dīde aŋa mengūş görinsün

Mīnādan aḳıt bāde-i sürḫi yine sāḳī
Ol şuʻle-i seyyāle mey-nūş görinsün

3. Baḳ āyine-i ḳalbime kim ḫāl-i ḫayālüŋ
Çeşm-i dil-i zār-ile hem-āġūş görinsün

Dīvāneligi ṭarz-ı nev-i ḫāṣ ile göster
Mecnūn'a cünūn ṣandıġı hep hūş görinsün

5. **Vecdī** mihekk-i ʻarża ur ibrīz-i kelāmuŋ
Ḫāliṣ-i zer ile nekre-i maġşūş görinsün

---

[98]. 16[a], (Vecdî Divanı, G.49).

1 [(Ey sevgili), kıvrımlar içindeki saçlarını aç da kulağın görünsün. Gözlerinin bin halkası ona küpe olarak görünsün.]

2 [Saki, sen yine kırmızı şarabı şişeden akıt. Şarap içene o akan alev (gibi) görünsün.]

3 zār-ile: zarımla D. [Hayal benini (görmek için) kalbimin aynasına bak. Çünkü ağlayan gönlümün gözüyle sarmaş dolaş görünsün.]

4 [(Âşık), deliliğini kendine özgü yeni tarzıyla göster. Mecnun'a delilik gibi görünen hep akıl olarak görünsün.]

5 [Vecdî, yeryüzünün mihenk taşına sözünün saf halini vur. Saf altın ile hileli fıkra görünsün.]

16b

[99].Bāḳī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Ser-i kūyuŋ ṣanemā cennet-i a‘lā bilürin
Müntehā ḳāmetüŋi Sidre vü Ṭūbā bilürin

Seni Yūsufla ṣorarlarsa güzellikde baŋa
Yūsuf’u bilmezin āmma seni ra‘nā bilürin

3. Zā’il olmaz heves-i zülf-i siyāhuŋ dilden
Ḥāṣıl olmayacaġın gerçi bu sevdā bilürin

Bilmezim n’eyleye derd ü ġam-ı cānāne baŋa
Ne müdārāya meded var ne müdāvā bilürin

5. **Bāḳī**’yā gülşen-i firdevsi baŋa ‘arż itme
Āsitānın ben anuŋ cennet-i Mevā bilürin

---

[99]. 16[b], (Bâkî Divanı, G.363).

1 [Ey put senin mahallenin başını en yüksek (makamdaki) cennet bilirim. O yüce boyunu ise (cennetteki) Sidre ve Tuba ağacı gibi görürüm.]

2 ṣorarlarsa güzellikde baŋa: güzellikde ṣorarlarsa baŋa D. [Ey sevgili, seni güzellik konusunda Yusuf (peygamberle kıyas edip) sorarlarsa bana Yusuf’u bilmem ama seni güzel bilirim (derim).]

3 siyāhuŋ: siyahım D. [Gönülden siyah saçının hevesi yok olmaz. Gerçi bu sevdanın olmayacağını da bilirim.]

4 bilmezim: bilmezin D. [Sevgilinin gamının ve derdinin bana ne yapacağını bilmiyorum. Ne ben yüzü gülene yardım eder ne de (bu) hastalığı tedavi eder.]

5 cennet-i: menzil ü D. [Ey Bâkî, bana cennet bahçesini anlatma. Ben onun eşiğini Meva cenneti olarak bilirim.]

[100]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
\+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Gönül aḳdı gözüm yaşı gibi ol ḳadd-i dil-cūya
Niçün meyl itmez ol serv-i ḫırāmānum aḳar ṣuya

Baña devlet yüzin göstermeyen baḫt-ı siyāhumdur
Ḳara zülfüñ ki çekmiş perde ol ruḫsār-ı zībāya

3. Şu ‘āşıḳ kim senüñ ‘aşḳuñ belāsında helāk oldı
Ṣan ol bīmārdur ṣıḥḥat irişdi vardı uyḫuya

Felekde ay u gün sen şehr-i yāruñ sūr-ı ‘aşḳından
Kesilmiş başlardur kim dikilmiş burc u bārūya

5. Yine ‘aşḳuñda **Bāḳī** ḫancerüñle yaralar çizdi
Ṣanasın sāde-rū bir dil-rūbālar çekdi pehlūyā

---

[100]. 16[b], (Bâkî Divanı, G.458).

1 [Gözümün yaşı o gönül götüren boya aktı da o selvi boylum akarsuya niçin meyl etmez?]

2 zībāya: nīkūya D. [Bana mutluluk göstermeyen o kara bahtımdır. O güzel yanağa siyah saçın perde çekmiş.]

3 irişdi: yetişdi D. [Şu âşık senin aşkının belasından helak oldu sanki uykuya varıp iyileşen bir hasta oldu.]

4 sur ‘aşḳından: şehr-i ‘aşḳından D. [Gökyüzündeki ay ve güneş, (bize) sen padişahın aşkından kale duvarlarına dikilmiş kesik başlar gibi (görünür).]

5 ‘aşḳuñda: cisminde D. [Bâkî, yine aşkından hançerle yaralar çizdi. Sanki genç bir sevgiliyi göğsüne (doğru) çekti.]

[101]. Ümīdī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Bekler bu cān çıḳınca seni reh-güzārda
İziŋ ṭozına iki gözüm inṭiẓārda

Sürdükde ḫāk-i pāyuŋa ey kīmiyā naẓar
Altuna döndi çehre-i zerdim ʻayārda

3. Aġyār elinde cām-ı ṣafā dem-be-dem velī
Bezm-i belāda şīşe-i dil inkisārda

Baḥr-ı viṣāle ṣaldı göŋül cān aṭup saŋa
Ṣoyundı ḳodı câme-i cismin kenārda

5. Gülmekde oynamaḳda cihān ḫalḳı dem-be-dem
Cān u göŋül **Ümīdī** velī āh u zārda

---

[101]. 16[b], (Ümidî Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır.)

1 [İki gözüm, (sen yola) çıkınca bu can, seni yol üstünde izini tozunu gözleyerek bekler.]

2 [Ey kimya ayağının toprağına bakınca sanki sarı yüzüm ayyarın elinde altına döndü.]

3 [Gönül şişesi bela meclisinde kırıldı ama sefa kadehi her zaman ağyar elindedir.]

4 [(Sevgili) gönül sana can atıp (kendini) kavuşma denizine saldı. Cisim elbisesini çıkarıp kenara koydu.]

5 [Dünya halkı her zaman gülüp oynamakta ama Ümīdī'nin canı ve gönlü ah edip ağlamaktadır.]

[102]. Bāḳī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Mestāne düşmişin bu gice sāġar üstine
Sāḳi-i bezm didi yüzüŋ güller üstine

Peykān-ı dost ḳala diyü zaḫm-ı sīnede
Görseŋ nihāl-i tīri nīce ditrer üstine

3. Ṭurreŋden itdi ġamze-i cān-bāz-ı dil yine
Çenberden atdı kendüsüŋi ḫancer üstine

Lāyıḳ budur ki vaṣf-ı ruḫuŋ mihr-i 'āsmān
Altun ḳalemle yaza meh-i enver üstine

5. Nūşīn-lebinde ḫaṭṭını kim görse **Bāḳī**'yā
Şīrīnlik yazıldı ṣanur şekker üstine

---

[102]. 16[b], (Bâkî Divanı, G.428).

1 düşmişin: düşmiş M. [Sarhoş, bu gece kadehin üzerine düşmüş (çok içmiş). Meclisin sakisi, (sarhoşa) yüzün güller üzerinde dedi.]

2 [Sevgilinin kirpiği göğüsteki yarada kalsın diye ok fidanı görsen nasıl üstüne titriyor.]

3 [Gönül canbazının gamzesi (beni) yine (senin) kıvırcık saçının lülesinden etti. Kendisini de çemberden hançer üstüne attı.]

4 [Layık budur ki gökyüzündeki güneş, senin yanağının vasıflarını parlak ayın üzerine altın kalemle yazsın.]

5 [Ey Bâkî, tatlı dudağındaki ayva tüylerini kim görse şeker üstüne şirinlik yazıldı sanır.]

[103]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Dili al ey büt-i Çīn ḫayruŋa bir deyr eyle
Saŋa bir būseye ṣatduḳ yüri var ḫayr eyle

Baḥr-ı sīm-āb yaşum zevraḳ-ı la'lin çeşmüm
Gel deŋiz yüzlerini zevraḳla seyr eyle

3. Nefesüŋ rūḥ virüp tā ola murġ-ı bāmuŋ
Ey Mesīhā-dem olursa gāhī ṭayr eyle

Cānı def' eyle dilā gelse ḫayāl-i cānān
Ṣoḫbet-i ḫāṣ eyleyelim ḫāne-i bī-ġayr eyle

5. Ḥayr dilde yir it diŋle sözüŋ **Bāḳī**'nüŋ
Dil[i] al ey büt-i Çīn ḫayruŋa bir deyr eyle

---

[103]. 16[b], (Bâkî Divanı. G.433).

1 [Ey Çin mülkünün putu gönlü alıp hayrına bir kilise yap. (Gönlü) sana bir öpücüğe sattık yürü var hayrını gör.]

2 [Gözümüm yaşı gümüş renkli denizdir, gözüm ise lal renkli kayıktır. (Sevgili), gel bu kayıkla denizde gezti yap.]

3 [Ey İsa nefesli sevgili, nefesin seher kuşu (gibi olan aşığına) can verip bazen de onu uçursun.]

4 [Ey gönül, sevgilinin hayali gelirse canını yanından kov ve yabancıların olmadığı evde biz ikimiz sohbet edelim.]

5 ḫayruŋa: ḫayrıma D. [Ey Çin putu gibi güzel olan sevgili, Baki'nin sözünü dinle, hayra gönülde yer ver, (onun) gönlünü al, hayrına bir kilise yap.]

17a

[104]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Şeb-i zülfüŋ nihān eyle ruḫuŋ rūşen nehār olsun
Gider ebr-i ḫaṭuŋ yüzün cemālüŋ nev-bahār olsun

Cemālüŋ pertevinden nūr-baḫş ol māh-ı ḫūrşīde
Güneş āyine-i ḥüsnüŋ felek āyīneye-dār olsun

3. Der ü dergâhına sulṭān-ı ‘aşḳuŋ ser-fürū eyler
Emīr-i tāc-dār olsun gedā-yı ḫāksār olsun

Ne deŋlü telḫ-kām eylerse nūş it zehr-i eyyāmı
Ḫayāl-i la‘l-i nābı tek şarāb-ı ḫoş-güvār olsun

5. Bıraḳdı yoḳ ḥisābına felek ben zār u maḥrūmı
Hele gāhi gelür yoḳlar ġam-ı dildār vār olsun

Çıḳarsın keştī-i bāde kenār-ı ‘işret-ābāde
Dilā ṣabr eyle birḳaç gün muvāfıḳ rüzgâr olsun

7. Cenāb-ı şāha ey **Bāḳī** niṣār it lü‘lü-yi nazmuŋ
Bu ṣandūḳ-ı ṣedefkārīde dürr-i şāh-vār olsun

---

[104]. 17[a], (Bâkî Divanı, G.352).

1 [Ey sevgili, saçının karanlığını sakla, yüzünün parlaklığı ortaya çıksın. Yüzünün ayva tüylerinin bulutunu gider de yüzün ilkbahar olsun.]

2 [(Ey sevgili), o parlak aya yüzünün ışığından nur bağışla. Güneş, güzelliğinin aynası, felek de aynadarı (ayna tutanı) olsun.]

3 Emir: esir D. [İster tac sahibi emirler olsun isteryerle yeksan dilenciler olsun sen aşk sultanın kapısında hepsi baş eğer.]

4 [Ne kadar acı verirse de günlerin zehrini içmeye devam et, yeter ki saf dudağının hayali hoş içimli bir şaraba dönsün.]

5 mahrūmı: bimārı D. [Felek ben ağlayan ve nasipsiz (âşığa) hesap sormayı bıraktı. Sevgilinin gamı arasıra gelir yoklar, (o gam) hep var oslun.]

6 [Ey gönül, birkaç gün sabret de uygun rüzgâr çıksın ve şarap kayığını meyhanenin yanına getirsin.]

7 [Ey Bâkî, padişah hazretlerine nazım incilerini saç. Bu sedef işçilikli sandıkta şahlara layık iri taneli bir inci olsun.]

[105]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Sīneye çegmege bir serv-i dil-ārām olsa
Ser-keş olmasa iŋen 'āşıḳına rām olsa

Biz daŋi ḳa'iliz inṣāfa dilā būs u kenār
Her gün olmazsa hele bāri her aŋşām olsa

3. Mevsim-i gülde n'olur medrese vü mescidden
Leb-i cūy u leb-i cānān u leb-i cām olsa

Künc-i meyḫāne ile gūşe-i külḫan birdür
Sāḳi-i lāle-'izār ü mey-i gül-fām olsa

5. Terk iderdi mey ü maḥbūb hevāsın **Bāḳī**
Cānda ṣabr u dil-i āvārede ārām olsa

---

105. 17[a], (Bâkî Divanı, G.435).

1 [Göğüse çekmek için gönül süsleyen bir servi olsa başına buyruk olmasa aşkına boyun eğse…]

2 [Ey gönül, biz de insaflıyız öpme ve kucaklaşma her gün olmasa da bari her akşam olsa…]

3 [Gül mevsiminde medrese ve mescitte vakit geçirilir mi? Şöyle akarsuyyu kıyısında olsam ve yanımda sevgilinin dudağı ve kadeh olsa…]

4 külḫan: gülşen D. [Lale yanaklı saki ile pembe renkli şarap olursa (bizim için) meyhane köşesi ile hamam ocağının köşesi bir olur.]

5 [Canda sabır, avare gönülde huzur olsa Bâkî, şarap ve sevgili hevesini terk ederdi.]

[106]. Bāḳī

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
+ – – – / + – – – / + – –

1. Ḳıyām itdi çemende yāre ḳarşu
Çenār u 'ar'ar u şimşād ḳamu

İdermiş zülfüŋe perrini teşbīh
Ḳatı alçaḳ ḳaçar geh geh perestū

3. Ṭaḳılur saŋa ḫancer gibi egri
Atılur oḳ gibi yābāna ṭoġru

Gelüp miskīnlik itdi ḥāl-i yāre
Ḫıtādan nāfe-i müşgīn-i āhū

5. Yaḳardı tāb-ı ruḫsārı cihānı
Güneşde olsa ger bu çeşm ü ebrū

Sevād-ı ḫaṭda naẓm-ı ābdārum
Çemenzār içre olmuşdur aḳar ṣu

7. Yaḫod bir nev-ḫaṭ a'lā dil-rübādur
İki mısr'a olupdur aŋa ebrū

Cihān enfās-ı müşgīnüŋle ṭoldı
Saŋa Ḥaḳ'dan 'aṭādur **Bāḳī**'yā bu

---

[106]. 17[a], (Bâkî Divanı, G.398).

1 [Çınar, dağ servisi ve şimşir ağacı, hepsi çimende sevgiliye karşı ayakta durdular.] Divanda bu beyitten sonra iki tane daha farklı beyit gelmektedir:
"Görüp zülfüŋ 'izāruŋ üzre bildüm
Muḳarrer batmaz imiş suya cādū"
"Degül mi bezm-i vaṣl-ı yār Firdevs
Belā-yı soḫbet-i aġyar tamu"

2 [Kırlangıç kuşu kanatlarını (senin) saçlarına benzettiği için bazen alçaktan uçar.]

3 [Sana hançer gibi eğri olan (rakipler) takılır ok gibi doğru olan (âşıklar) ise yabana atılır.]

4 Ḫıtādan: Ḫatādan D. //Divanda dördüncü (4.) ve beşinci (5.) beyitlerin yeri değiştirilmiştir. [Hıta şehrinden misk ahusunun kokusu gelip sevgilinin yanında miskinlik etti.]

5 [Eğer bu göz ve kaş güneşte olsaydı yanağının parlaklığı dünyayı yakardı.]

6 [Yazının karalığı arasında akarsu gibi şiirim çimenlikte akan bir nehir olmuştur.]

7 [Yahut ayva tüyleri yeni çıkmış gönül alan bir sevgilidir ve iki mısra ona (iki) kaştır.]

8 [Dünya misk kokulu nefesinle doldu. Ey Bâkî, bu sana Hak'tan (bir) bağıştır.]

17b

[107]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Çıḳar eflāke derūnum şereri döne döne
Dökilür ḫāke yaşum ḳaṭreleri döne döne

'Āşıḳ-ı ḥaste-dilüŋ niteki fānūs-ı ḫayāl
Nār-ı 'aşḳuŋla yanupdur cigeri döne döne

3. Pister-i ġamda gözüm giceler uyḫu görmez
İderin ṣubḥa degin nāleleri döne döne

Ṭolaşaldan ruḫı şem'ine dil-i ser-geşte
Yaḳdı pervāne-ṣıfat bāl u peri döne döne

5. Ḳaṭre-i eşkine öykündi diyü **Bāḳī**'nüŋ
Çarḫ-ı ḥakkāki yonupdur güheri döne döne

---

[107]. 17[b], (Bâkî Divanı, G.464). Divanda gazel 8 beyittir.

1 [İçimdeki kıvılcımlar döne döne gökyüzüne çıkar. Gözyaşımın katreleri döne döne toprağa dökülür.]

2 [Senin hasta gönüllü aşığın ciğeri aynı bir hayal fanusu gibi aşkın ateşinle döne döne yanmaktadır.]

3 [Gözüm, gam yastığındadır geceleri uyumaz. Sabaha kadar döne döne inlerim.] Divanda bu beyitten sonra farklı 3 beyit daha gelmektedir:
"Zevrak-āsā gam-ı 'aşkuŋla yaşum gird-ābı
Gark idüpdür sanemā çeşm-i teri döne döne"
"'Îdgāhuŋ göreyin iŋlesün ol dūlābı
İle seyr itdürür ol sîm-beri döne döne"
"Dīde-i encüme kühl olmag içün eflāke
Gird-bād ile çıkar hāk-i deri döne döne"

4 [Başıboş gönül, yanak mumunun (üzerinde) dolaştığından beri pervane gibi döne döne kolunu kanadını yaktı.]

5 [Bâkî'nin gözyaşı damlasına özendi diye hakkâk felek, inciyi döne döne yontmaktadır.]

[108]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Düşse zülfünden 'araḳ ruḫsār-ı cānān üstine
Gūyiyā şeb-nem düşer gül-berg-i ḫandān üstine

Kāküli ṣanmaŋ görinen ṭa'ir-i devlet-hümā
Sāye ṣalmışdur o şāhenşāh-ı ḫūbān üstine

3. Niçün ol ḫurşīd-i 'ālem-tāba öyküṅdüŋ diyü
Māh-ı nev ḫançer çeker mihr-i dıraḫşān üstine

Zīr-i zülfüŋden görenler ḫaṭṭuŋı ebr-i bahār
Sāye ṣalmış ṣandılar ṣaḫn-ı gülistān üstine

5. Ġam degil gelse dile **Bāḳī** pey-ā-pey derd ü ġam
Eksük olmaz tekyedür miḥmān miḥmān üstine

---

[108]. 17[b], (Bâkî Divanı, G.438). Divanda gazel 6 beyittir.

1 zülfünden: zülfüŋden D. [Sevgilinin yanağının üstüne saçından ter düşse sanki açılan gonca yaprağının üstüne çiğ tanesi düşmüştür.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha eklenmiştir:
"Bulmaz ol ruḫsār ile ol ḳadd-i zībā hāletin
Bağlasaŋ bir deste gül serv-i ḫırāmān üstine"

2 [Sevgilinin (başı üstünde) görüneni saç sanmayın o güzellik padişahın üstüne gölgesini salmış olan hüma kuşudur.]

3 [Yeni ay o âlemi aydınlatan güneş gibi sevgiliye niye benzemeye çalıştın diyerek parlak güneşe hançerini çeker.]

4 [Saçının altındaki benini görenler bahar bulutu gül bahçesi üstüne gölge salmış sanırlar.]

5 [Ey Bâkî, senin tekke gibi olan gönlüne ardarda dertler ve sıkıntılar gelseler üzülme, zira tekkenin üst üste ziyaretçisi eksik olmaz.]

[109]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Lebüŋe āl ile öpmüş ola mı peymāne
İçeyin ölmez isem ḳanını ḳana ḳana

Nūş-ı mey eyler iken meclis-i mestān içre
Lebüŋ ol ḫālet-ile girmemek olmaz ḳana

3. Bezm-i meydür güzelüm ḳan ola şāyed arada
Çekmesün ḥancerüŋi ġamzelerüŋ mestāne

Rāzumı nāle ile 'āleme fāş itdi göŋül
Bizi rüsvā-yı cihān eyledi bir dīvāne

5. 'Iyş u 'işret demidür çekme ġam-ı devrānı
Bāḳī'yā gel berü sāġar çekelüm rindāne

---

[109]. 17[b], (Bâkî Divanı, G.437).

1 [Kadeh dudağını bir hileyle mi öpmüş? Onun kanını kana kana içsem yine ölmem.]

2 [Ey sevgili sarhoşlar meclisi içinde içki içerken dudağın o vaziyetle kana girmezse olmaz.]

3 [Güzelim burası içki meclisidir, senin gamzelerin sarhoşlukla bakı hançerlerini çekmesin belki arada kan çıkar.]

4 [Gönül, sırrımı inlemeyle dünyaya duyurdu. Bir deli bizi dünyaya rüsva etti.]

5 [(Zaman) eğlence zamanıdır dünyanın gamını çekme. Ey Bâkî, beri gel rintçe kadeh içelim.]

[110]. Bāḳī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Mestāne düşmişin bu gice sāġar üstine
Sāḳi-i bezm didi yüzüŋ güller üstine

Peykān-ı dost ḳala diyü zaḫm-ı sīnede
Görseŋ nihāl-i tīri nīce ditrer üstine

3. Ṭurreŋden itdi ġamze-i cān-bāz-ı dil yine
Çenberden atdı kendüsüŋi ḫancer üstine

Lāyıḳ budur ki vaṣf-ı ruḫuŋ mihr-i 'āsmān
Altun ḳalemle yaza meh-i enver üstine

5. Nūşīn-lebinde ḫaṭṭını kim görse **Bāḳī**'yā
Şīrīnlik yazıldı ṣanur şekker üstine

---

110. 17[b], (Bâkî Divanı, G.428). Şiir 102. Gazelle aynı.

1 düşmişin: düşmiş M. [Sarhoş, bu gece kadehin üzerine düşmüş (çok içmiş). Meclisin sakisi, (sarhoşa) yüzün güller üzerinde dedi.]

2 [Sevgilinin kirpiği göğüsteki yarada kalsın diye ok fidanı görsen nasıl üstüne titriyor.]

3 [Gönül canbazının gamzesi (beni) yine (senin) kıvırcık saçının lülesinden etti. Kendisini de çemberden hançer üstüne attı.]

4 [Layık budur ki gökyüzündeki güneş, senin yanağının vasıflarını parlak ayın üzerine altın kalemle yazsın.]

5 [Ey Bâkî, tatlı dudağındaki ayva tüylerini kim görse şeker üstüne şirinlik yazıldı sanır.]

18a

[111]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Ne cām-ı bāde-i gülgūna beŋzer yār-i hem-dem var
Ne ṣadr-ı ṣuffe-i meyḫāne gibi cāy-ı ḥurrem var

Beni 'ayb eylemeŋ dā'im olursam mest-i lā-ya'ḳıl
Ki bī-hūş olmasam āsūde ḳılmaz bende bir ġam var

3. Ġam-ı hicrānda ḥālet var dimişler ehl-i derd ammā
Mülāyim dilber-i şūḫuŋ dem-i vaṣlında 'ālem var

Ruḫuŋ bāġın raḳīb-i dīv-sīret seyr ider her gün
Yüzüŋi göremez yıllarca ammā bunda ādem var

5. Ṣefā-yı ḥālet-i ṭab'uŋ yiter eglence ey **Bāḳī**
Bī-ḥamdi'llāh ne ġam yirsin elüŋde sāġar-ı Cem var

---

[111]. 18[a], (Bâkî Divanı, G.63). Divanda 63. numaralı gazele 9 numaralı muhammes yazılmıştır.

1 şuffe-i kelimesi gazelde geçerken muhammeste bu kelime yerine "gūşe" kelimesi yazılmıştır. [(Bu dünyada) ne gül renkli şarap kadehi gibi arkadaş olacak sevgili ne de meyhane sofasının başı gibi mutluluk veren yer var.]

2 [Beni her zaman sarhoş oluyorum diye ayıplamayın. Eğer sarhoş olmazsam bende beni rahat bırakmayan bir gam var.]

3 [Derd ehli olanlar, ayrılık gamında keyfiyet var demişler ama (benim için) yumuşak huylu sevgiliye kavuştuğum zaman dünya var olur.]

4 [Şeytana benzeyen rakip, her gün sevgilinin yanağının bahçesinde dolaşır durur ama burada yıllarca (sevgilinin) yüzünü göremeyen insanlar var.]

5 [Ey Bâkî, eğlence olarak tabiatındaki huzur yeter. Gam yeme elhamdülillah elinde Cem'in kadehi var.]

[112]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Ezelden şāh-ı ʿaşḳuŋ bende-i fermānıyuz cānā
Muḥabbet mülkünüŋ sulṭān-ı ʿālişānıyuz cānā

Seḥāb-ı luṭfuŋ ābın teşne-dillerden dirīġ itme
Bu deştüŋ baġrı yanmış lāle-i nuʿmānıyuz cānā

3. Zāmane bizde gevher sezdigiçün dil-ḫıraş eyler
Anuŋ çün baġrımuz ḥūndur māʿrifet kānıyuz cānā

Mükedder ḳılmasın gerd-i küdūret çeşme-i cānı
Bilürsin āb-rūy-ı milket-i ʿOsmāniyüz cānā

5. Cihānı cām-ı naẓmum şiʿr-i **Bāḳī** gibi devr eyler
Bu bezmüŋ şimdi biz de Cāmī-i devrānıyuz cānā

---

112. 18[a], (Bâkî Divanı, G.13).

1 [Ey sevgili, (biz) ezelden (beri) aşk padişahının fermanına köleyiz, (biz bu yüzden) muhabbet mülkünün şanı ve şerefi yüce olan sultanıyız.]

2 [Ey sevgili, lütuf bulutunun suyunu (bu) gönlü susamışlardan eksik etme, (biz) bu çölün bağrı yanmış numan lalesiyiz (gelincik çiçeğiyiz).]

3 [Ey sevgili, zamane bizde mücevher olduğunu sezdiği için gönlümüzü parçalar. Biz marifet ocağıyız onun için bağrımız kan içindedir.]

4 [Ey sevgili, bilirsin biz Osmanlı mülkünün yüz suyuyuz/ övüncüyüz. Gam tozu, tasa can çeşmemizi bulandırmasın.]

5 [Bâkî'nin şiirleri, şiir kadehi gibi dünyayı gezer. Ey sevgili, biz de şimdi bu meclisin Cāmī'siyiz.]

[113]. ʻArżī

Mefāʻilün feʻilātün mefāʻilün feʻilün
+ – + –/+ + – –/+ – + –/+ + –

1. Vücūdumı n’ola vaḳf eylesem muḥabbetüŋe
Alışdum āteş-i ḥasretle dāġ-ı fürḳatüŋe

Ne zevḳ-i ülfet-i bāde ne ārzū-yı viṣāle
Ḳanāʻat eyledi dil bir nigāh-ı ḥasretüŋe

3. Ne neşvedür bu ki cānā henūz ḥayrānum
Senüŋ o tabʻ-ı pesendīdeŋe ferāsetüŋe

Gelür mi bir daḫi faṣl-ı nesīm-i mihr ü vefā
İrür mi dest-i heves naḫl-ı bāġ-ı vuṣlatuŋa

5. Ḳalur mı yoḫsa bu vādide ʻArżī-sergerdān
Yanar mı āteş-i ḥasretle dāġ-ı fürḳatüŋe

---

[113]. 18[a], (ʻArzî Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır).

1 [(Ey sevgili), hasret ateşinle ayrılık yarasına alıştım, vücudumu aşkın için bağışlasam ne olur sanki?]

2 [Gönül, ne şarapla karışmış zevki ne de kavuşma arzusunu istedi bir hasret dolu bakışına kanaat etti.]

3 [Ey sevgili, senin o beğenilmiş tabiatın ve ferasetin nasıl bir neşvedir ki ben hala hayran haldeyim.]

4 [Sevgi ve vefa rüzgarının estiği zamanlar bir daha gelir mi? Heves elim vuslat bahçendeki fidan boyuna erişir mi (bilmem).]

5 [(Ey sevgili, bu âşık) ʻArzî, bu vadide sarhoş olarak mı kalır yoksa ayrılık yarasının hasret ateşiyle mi yanar (bilmem).]

[114]. Ṣābit

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Nice māʾil olmasınlar duḫter-i pāk-i reze
Eylemez rindāne hīç meclisde vaẓʿ-ı bī-meze

Yār uyurken kākülün taḥrīk idüp bād-ı ṣabā
Ḫārıḳ-ı ʿāde ider per-i hümādan yelpaze

3. Zehr-i mār-ı ṭaʿna āġāz eyledi serkeş raḳīb
Yoḳ mu bir ʿāşıḳ ki ẓarb-ı muştla başın eze

Rind-i ʿaşḳı itmede nīş-i zebānı zaḫm-nāk
Zāhid-i ḫar-meşrebi itdim ḥavāle ḫargeze

5. Güft-gūy-ı vaṣl-ile dildārı bīzār eylemiş
Şehri-yi āşüfte pīr olduḳça olmuş geveze

Hep kenār çizmekle iş bitmez dilā pergār-vār
Noḳṭa-veş Ṣābit ḳadem ol iricek bir merkeze

7. Ṣāf-ı dil ü ṣūfī-meniş der-i Ḫüdā dervīş olan
Ḫırḳa-i ṣad-pāresin virmez ḳumāş-ı ṣad geze

---

[114]. 18[a], (Sabît Divanı, G.?). (Sabit Divanı'nda bulunmayan bir gazeldir).

1 [Rintler, üzümün temiz kızına/şaraba nasıl meyletmesinler, onlar mecliste hiç mezesiz duramazlar.]

2 [Sabah rüzgarı sevgili uyurken (sevgilinin saçını hareketlendirir, o yelpaze hüma kuşunun kanadından daha gösterişli olur.]

3 [Dik başlı rakibin eleştiri yılan gibi olan zehirini yaymaya başladı. (Yılanın) başını yumruk darbesiyle ezecek bir âşık yok mu?]

4 [Okunuşundan emin olunamayan beyitlerin nesre çevirisi yapılmamıştır.]

5 [(Âşık) kavuşma dedikodusu ile sevgiliyi usandırmış. Âşık yaşlandıkça geveze olmuş.]

6 [Ey gönül, hep kenar çizmekle iş bitmez pergel de (aynı) işi yapar , ayak sabit bir nokta gibi merkeze gelmeli.]

7 [Okunuşundan emin olunamayan beyitlerin nesre çevirisi yapılmamıştır.]

18b

[115]. Bāḳī

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
++ – – /+ – + –/++ –

1. 'Ārızuŋ āb-ı nābdur gūyā
Zekānuŋ bir habābdur gūyā

Dilde envār-ı mihr-i ruḫsāruŋ
Ābda māh-tābdur gūyā

3. Naḳş-ı ḥüsn-i ḫaṭuŋla ṣafḥa-i dil
Bir muṣavver kitābdur gūyā

Bezm-i ġamda dü çeşm-i pür-ḫūnum
İki şīşe şarābdur gūyā

5. Ṭutdı mihri cihānı ol māhuŋ
Pertev-i āfitābdur gūyā

Bāḳī'yā ḥāl-i 'anberini anuŋ
Nāfe-i müşg-i nābdur gūyā

---

[115]. 18[b], (Bâkî Divanı, G.14).
1 [Sanki yanağın saf su, çene çukurun da denizin üzerindeki kabarcıktır.]
2 [Benim gönlümde yanak güneşinin parlaklığı sanki su(ya yansıyan) parlak aydır.]
3 [Gönlün (her bir) safhası, ayva tüylerinin güzel nakışlarıyla resimlenmiş olmuş bir kitaptır.]
4 [Gam meclisindeki kan dolu iki gözüm sanki iki şişe şaraptır.]
5 [O ayın ışığı, sanki güneş ışığı gibi bütün dünyayı sardı.]
6 [Ey Bâkî, onun anber kokulu beni sanki ahunun karnındaki saf misktir.]

[116]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/ – + – –/ – + –

1. Nev-bahār irişdi vü gitdi şitā
Keyfe yuhyi’l-arza bade mevtihā

Leblerüŋde ḫaṭṭuŋ ey şīrīn-süḫan
Mūrlar cüllāba düşmiş gūyiyā

3. Yār aġyārı savar düşnāmla
Redd olur ṣankim du‘a-y-ıla belā

Dest-i mihnetden alınmaya yaḳam
Ger olursa iki ‘ālem bir yaŋa

5. Eşk-i çeşmüm yāra ‘arż itdim didi
Bāḳī’yā ma‘lūm oldı mācerā

---

[116]. 18[b], (Bâkî Divanı, G.11).

1 [Kış gitti, ilkbahar geldi. (Allah) ölümden sonra yeryüzünü nasıl da diriltiyor (bak).] Rum suresi 50. Ayet.

2 sühan: dehen D. [Ey şirin sözlü! Dudaklarındaki ayva tüyleri sanki gülsuyuna düşmüş karıncadır.]

3 [Sevgili, sanki duayla belayı ret (def) eder gibi ağyarı tanla (sövüp saymayla) yanından uzaklaştırır.]

4 [İki cihan bir olsa bile yakam mihnet (bela) elinden alınmasın.]

5 [Göz yaşımı sevgiliye arz ettim, ey Bâkî! macera malum oldu, dedi.]

[117]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Belini kuçmadadur ol ṣanemüŋ derd ü belā
Yoḫsa 'āşıḳlara şīrīn-lebi ḥaẕır ḥelvā

Ser-i zülfiyle ḫaṭın örter imiş derler o şūḫ
Açmadı kimseye ammā o rehi bād-ı ṣabā

3. Āteş urmuş yüzi gül ḫırmenine ol mahuŋ
Devr-i sāġarda ruḫı 'aksini ḳılmış peydā

Ḳızarup ruḫları gülgüne-i tāb-ı mülden
Şu'le-i sāġar-ı mey destine yaḳmış ḫınnā

5. Meclis-i meyde leb-i yāra ṭolaşur gördüm
Elime girmeye mi bir daḫi cām-ı ṣahbā

Öykünürdi lebüŋe cām-ı mey ammā dönmiş
Bugün almışlar ele bir yere gelmiş zürefā

7. Lūle-i hāme ile çeşm-i dilden **Bāḳī**
Eyledi kā'ide-i āb-ı ḥayātı icra

---

117. 18[b], (Bâkî Divanı, G.9).

1 [Âşıkların bütün derdi ve belası o put gibi güzel sevgilinin belini sarmaktır. Yoksa âşıklara (o sevgilinin) tatlı dudağı hazır helva gibidir.]

2 o rehi: orayı D. [O güzel sevgili, saçının ucuyla ayva tüylerini örtermiş derler. Ama sabah rüzgârı da o yolu kimseye açmadı.]

3 [O ay gibi sevgilinin gül harmanı gibi olan yüzüne ateş vurmuş ve bu ateşin yansıması kadehin etrafında görünmüş.]

4 [(Sevgilinin) yanaklarını şarabın kırmızı rengi kızartmıştır (sanki) şarap kadehinin alevi de (sevgilinin) eline kına yakmış.]

5 [İçki meclisinde (kadehi) sevgilinin dudağında gezinirken gördüm. Şarap kadehi (acaba) bir daha benim elime geçer mi?]

6 [(Ey sevgili), şarap kadehi (senin) dudağına özenirmiş ama bu (huyundan) dönmüş. Zarif kimseler bugün bir araya gelip (kadehi) ele almışlar.]

7 [Bâkî, kalem lülesiyle gönül gözünden hayat suyunun kaidesini akıttı.]

[118]. Bāḳī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – +/ – + – +/ + – – +/ – + –

1. Ḫurşīd kim feżā-yı felekdür seyr aŋa
Degmez gedālar içre eşigüŋde yer aŋa

Yüz sürmez idi südde-i devlet-meʻābına
Ḳul olmayaydı ḥusrev-i gerdūn-serīr aŋa

3. Ṭaḳdı hilāl ḫalḳasını gūş-ı ḫıdmete
Oldı sipihr bende-i fermān-pezīr aŋa

Görmez miṡāl-i kāmetüŋi çeşm-i rast-bīn
Aḥvel baḳa meger ki görenler nazīr aŋa

5. **Bāḳī** süḫanda fevḳ-i sipihre ḳadem baṣar
Luṭf-ı Ḫüdā olursa eger dest-gīr aŋa

---

118. 18[b], (Bâkî Divanı, G.7).

1 [Güneş, felekleri seyreder, dolaşır ama sevgilinin kapısındaki dilenciler yüzünden (sevgilinin) eşiğinde (ona) yer yoktur.]

2 [Dünya tahtının hükümdarı (güneş), (sevgiliye) kul olmasaydı devleti koruyan kapısına yüz sürmezdi.]

3 [(Sevgilinin kapısında) gökyüzü, hilal halkasını hizmet kulağına taktı ve onun fermanın kölesi oldu.]

4 [Her şeyin doğrusunu gören gözler boyunun bir benzerini (daha) göremezler; onun benzerini görenler meğer şaşı bakanlardır.]

5 [Eğer Allah'ın lütfu Bâkî'ye yardımcı olursa, o söz söylemede gökyüzünün üstüne ayak basar.]

[119]. Bāḳī

Mef ʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
– – +/– + – +/– + – +/– + –

1. Cevr ü cefāŋa ḳāʾil olurdum velī şehā
Maḫṣuṣ olaydı ol da cihānda hemān baŋa

Ṣabr u ḳarar u ʿaḳl alıcı bir perī imiş
Ādem ṣanurdum ol ṣanemi gerçi sūretā

3. Bir kez ṭavāfın itmegi biŋ ʾömre virmezin
Ey ḥācı saŋa Kaʿbe baŋa kūy-ı dil-rübā

Ol bī-vefāya vaʿdeler itmişken ey ṣanem
Cevr itdüŋ āhir eyledüŋ vaʿdeye vefā

5. Vaṣṣāfısın o serv-ḳadüŋ rāstī bugün
Ṭabʿ-ı bülend-i naẓmuŋa ahsent **Bāḳī**ʾyā

---

[119]. 18[b], (Bâkî Divanı, G.10).

1 [Ey padişahım! Eğer (bu) dünyadaki cefan bana özel olsaydı (ben de) hemen (cefana) boyun eğerdim.]

2 [O put gibi güzel olan sevgiliyi dışardan insan sanırdım ama o sabır, karar ve akıl alan bir periymiş.]

3 [Ey hacı! Sana Kâbe'yi, bana da gönül çalan sevgilinin mahallesini, bir kez tavaf etmek bin ömre bedeldir.]

4 [Ey put gibi güzel sevgili, o vefasıza sözler vermişken (bana) cefa edip sözüne vefa göstermedin.]

5 [Ey Bâkî, doğrusu bugün o selvi boylunun vasıflarını anlatan sensin. Şiirlerinin yüce kudretine aferinler olsun!]

19a

[120]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Gün yüzin ‘arż eyledi nev-rūzda ol meh-liḳā
Mihr altūn ḳaplu bir āyīne virdi rū-nümā

Nev-bahārun naḳşına bir ṣavt-ı rengīn baġladı
Başladı sāz u nevāya bülbül-i destān-serā

3. Göklere irdi yine gül-bāng-i murġ-ı hoş-nevā
Sahn-ı gülşen gördi bir ‘alā maḳām-ı dil-güşā

Micmer-i gülde nesīm-i subḥ-gāhī ‘ud-sūz
Safḥa-i gülzārda bād-ı bahārī ‘ıtr-sā

5. Leblerin yād eylese yārüŋ lisan-ı ḥāl ile
Naḳl ider şīrīn ḥikāye ġonce-i rengīn-edā

Gūş ṭutsa şāh-ı gül çıḳsa libās-ı al ile
Ḳıṣṣa-i rengīne başlar lāle-i la‘līn-ḳabā

7. Ġonce-veş cām-ı dil-i **Bāḳī**’yi pür-ḫūn itdiler
Dem-be-dem zārī ḳılur gülzār-ı bezmüŋden cüdā

---

[120]. 19[a], (Bâkî Divanı, G.8).

1 [O ay yüzlü sevgili, nevruz bayramında güneş yüzünü gösterdi. Güneş de ona yüz görümlüğü olarak altın kaplı bir ayna verdi.]

2 [Destan söyleyen bülbül, saz çalıp şarkı söylemeye başlayarak ilkbahara hoş bir sadâ bıraktı.]

3 [Hoş sesli kuşların sesleri yine göklere ulaştı. Gül bahçesinde gönlü ferahlatan yüce bir makam görüldü.]

4 [Sabah vakti esen rüzgâr, gül buhurdanında öd ağacı yakandır, ilkbahar rüzgârı ise gül bahçesinde güzel koku sürendir.]

5 [Hoş edalı gonca, sevgilinin dudaklarını hatırlarsa hal diliyle tatlı hikâyeler anlatır.]

6 [Güllerin şahı, kırmızı elbisesiyle (dışarı) çıkıp kulak tutsa, kırmızı lal renkli elbiseli lale, hoş kıssalar anlatmaya başlar.]

7 [Bâkî’nin gönül kadehini gonca gibi kanla doldurdular. Bu sebeple eğlence meclisinin çiçek bahçesinden ayrı kaldığı her an ağlar.]

[121]. Bāḳī

Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün
+ + – –/+ – – –/++ –

Olsa zülfi o gül'izāra nikāb
Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb

Dūd-ı āhum ruḥuŋ hevāsıyile
Ebr olur yaġdırur cihāna gül-āb

Kān-ı mihr ü muḥabbetüŋdendür
Güher-i āfitāb-ı ālem-tāb

Ḳaddüm ey şeh-süvār-ı ḥüsn itdi
Pāy-ı būsuŋ ḫayāli şekl-i rikāb

Ġam-devrān-ı dūnı çekme yüri
Bāḳī'yā ol hemīşe mest ü ḫarāb

---

[121]. 19[a], (Bâkî Divanı, G.19).

1 [O gül yanağına saçı örtü olsa suya kanmış sünbül kendinden geçer.]

2 [Yanağının hevesiyle ahımın dumanı bulut olup dünyaya gül suyu yağdırır.]

3 [Dünyayı aydınlatan güneş mücevheri, sevgi ve muhabbetinin madeninden çıkmıştır.]

4 [Ey güzel binici, (senin) ayağını öpme hayaliyle boyum üzengi gibi oldu.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit gelmektedir:
"Oldı deryā-yı eşküme nisbet
Günbed-i çarḫ-ı nīl-reng ḥabāb"

5 [Ey Bâkî, alçak dünyanın gamını çekme yürü git, daima sarhoş ve harap ol.]

[122]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Şöyle olmuş cām-ı 'aşḳ-ı yārdan mest ü ḫarāb
Kendüni dīvārdan dīvāra urmış āfitāb

Nāfe ḳıldı müşgīnüŋ görüp ser ber-zemīn
Ayaġın ṭopraġına miskīnlik itdi āfitāb

3. Ṭoḳınupdur bāde-i gülgūna ḥışm-ı rūzgār
Sāġar üzre sanmaŋuz peydā olur yer yer ḥabāb

Derd-i 'aşḳuŋ 'āşıḳ-ı miskīni āḫir öldürür
Mestlik pāyāne irse irişür elbette ḫ[v]āb

5. **Bāḳī**'ye senden ferāġat virdi ey gerdūn-ı dūn
Südde-i devlet-me'āb-ı pādişāh-ı kām-yāb

---

[122]. 19[a], (Bâkî Divanı, G.20).

1 kendüni: kendüsin D. [Güneş, sevgilinin aşk kadehinden öyle mest ve harap olmuş ki kendini duvardan duvara vurmuş.]

2 görüp serber-zemīn: görüpdür bir zemin M.// āfitāb: müşg-i nāb D. [Nâfe, senin misk konulu saçlarını görüp kendini yere attı, güneş ise ayağının toprağına yüz sürdü.]

3 [Kadehin üzerinde yer yer hava kabarcığı oluyor sanmayın. Rüzgârın hışmı pembe renkli kadehe dokunmaktadır.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir.
"Şahne-i devrān n'ola çekse çevürse dem-be-dem
İki ḳanludur arılmış bāde-i nāb u kebāb"

4 irse: yitse D. [Aşk derdi en sonunda miskin aşığı öldürür. Sarhoşluğun sonunda elbette uyku gelir.]

5 [Ey alçak dünya, arzusuna ulaşmış padişahın sığınağı olan devlet kapısı Bâkî'ye senden el çektirdi.]

[123]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ey ṣafā-yı 'ārızuŋdan çeşme-i ḫūrşīde āb
Şu'le-i şem'-i cemālüŋ nūr-baḫş-ı āfitāb

Gice ḥüsnüŋ şevḳine encüm sürūr u sūrda
Çarḫ āteş-bāzdur güyā elinde bir ḥabāb

3. Ṣanma şebnemdür düşen hecr-i ruḫuŋda subḥ-dem
Ḳubbe-i gerdūna çıḳardı tāb-ı āhumla gül-āb

Ḥasret-i cām-ı lebüŋ şol deŋlü te'sir itdi kim
Ḳıpḳızıl dīvāne mey baş açıḳ abdāluŋ ḥabāb

5. Bāde nūş itseŋ kenār-ı cāma gelse leblerüŋ
Duḫter-i rez gūşına güyā ṭaḳarlar la'l-i nāb

Dehri enfāsuŋ mu'aṭṭar ḳıldı ey **Bāḳī** yine
Ṭīb-i ḫāṭır virdi beŋzer ol ḫıṭāb-ı müstetāb

---

[123]. 19[b], (Bâkî Divanı, G.18).

1 [Ey yanağının parlaklığından güneş çeşmesine su, yüzünün mum ışığından güneşe nur bağışlayan (sevgili)!]

2 [Geceleyin yıldızlar sanki senin aşkınla neşe ve eğlencededir, gökyüzü de elinde hava kabarcığı olan bir ateş oyuncusudur.]

3 [Sabah vakti yanağına düşenin çiğ tanesi olduğunu sanma; (o) ahımın hararetiyle dünyanın kubbesine çıkan gülsuyudur.]

4 [Dudak kadehinin hasreti o kadar tesir etti ki şarap; kıpkızıl divane gibi sarhoşun, üstündeki damlacıklar ise başı açık abdalındır.]

5 [O dudaklar kadehin kenarına gelip şarap içse sanki üzümün kızının kulağına saf lal (taşını) takarlar.]

6 [Ey Bâkî, yine nefeslerin dünyayı güzel kokularla doldurdu. O güzel hitap eden (sevgili) sanki (bize) hatır hoşluğu vermiş oldu.]

[124]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Gül yüzüŋ vaṣfında bülbül ḳılsa elḥānı dürüst
Bāġda bir ġoncenüŋ ḳalmaz girībānı dürüst

Dil-berüŋ ‘ahdi bütün ammā vefāsı az olur
‘Āşıḳuŋ göŋli şikeste 'ahd ü peymānı dürüst

3. Cevşen-i polād-ı çerhi çāk çāk itdüm velī
Āh-ı āteş-bārumuŋ şemşīr-i bürrānı dürüst

Āteş-i sūz-ı firāḳuŋ bir ḥarāret virdi kim
Nūş ider her demde dil deryā-yı ‘ummānı dürüst

5. **Bāḳī**’yā fennüŋde ṭutmaz kimse noḳṣānuŋ senüŋ
Ḥamduli‘llāh ṭab‘ı mevzūn ‘aḳl-ı mizānı dürüst

---

[124]. 19[b], (Bâkî Divanı, G.22).

1 [Bülbül, gül yüzünün karşısında nağmeler okusa bahçede bir goncanın bile yakası tek parça kalmaz (hepsi yırtılır).] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:
“Olsa irfān ehline cānān olınca şöyle kim
Āşıḳuŋ göŋli şikeste ‘ahd ü peymānı dürüst”

2 [Sevgilinin sözü bütün ama vefası az olur. Aşığın gönlü kırıktır (ama) sözü ve yemini dürüstçedir.]

3 velī: dahı D. [Dünyanın çelik cevşenini paramparça yaptım; ama ateş saçan ahımın keskin kılıcı sağlamdır.]

4 [(Ey sevgili), ayrılığının yakan ateşi (öyle) bir hararet verdi ki gönül (susuzluktan) bir anda Umman denizini içer.]

5 [Ey Bâkî, senin sanatına kimse kusur bulamaz. Elhamdulillah tabiatı düzgün ölçülü, aklı da doğrudur.]

[125]. Vaḥyī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

+ – + –/+ + – –/+ – + –/+ + –

1. Niḳāb-ı zülfüŋi aç rūyuŋa nigāh olsun
Ko reşkden ruḫ-ı mihr-i felek siyeh olsun

Recā-yı neş'eyi cām-ı Cem eylesem sāḳī
Hemān baŋa leb-i dildār būse-gāh olsun

3. O ġonce[nüŋ] gülüp açıldıġı baŋa besdür
Hezār-ı zār-dilüŋ kārı āh u vāh olsun

Ben eylemem o mehi zīb-hāle-i āġūş
Ḥasūd-ı necm-şumār-ı şebān-gāh olsun

5. Gönül gönül seni med-hūş-ı cām-ı vaṣl iderem
Raḳīb tā-be-ecel baŋa kīne-ḫᵛāh olsun

Bu şi'r-i pāki şeref-baḫş-ı levḥ-i ebrār it
Ki ḥāl-i ehl-i ḥased **Vaḥyī**'yā tebāh olsun

---

[125]. 19[b], (Vahyî Divanı, G.216).

1 [Ey sevgili, saçının örtüsünü aç da yüzüne bakayım. Haset etmeyi bırak da gökyüzündeki güneşin yüzü kararsın.]

2 eylesem: eylemem D. [Saki, sarhoşluk isteğiyle Cem'in kadehini alsam sevgilinin dudağı hemen bana öpülecek yer oluverir.]

3 [O goncanın gülüp açılması bana yeter. Ağlayan gönül bülbülünün işi ise ah u vah olsun.] Divanda bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:
"Nişān-ı nāvek-i ṭa'n olmadan ḳaçar mı diyen
Ḥarīm-i gūşe-i ebrūsı dil-penāh olsun"

4 eylemem: eyleyem D. [Ben o ay (gibi olan güzelin) süslenmiş halesini kucaklayamam. Geceleri yıldız sayıcının kıskançlığı bu olsun.]

5 [Gönül, gönül! Seni kavuşma kadehinin sarhoşu yaparım. Rakip ecel vaktine kadar bana kindar olsun.]

6 şi'r-i pāki: nev zemini D. // ebrār: izhār D.[Ey Vahyî, bu temiz tabiatlı şiiri hayır işleyen kimselerin levhasına şeref bağışlayıcı yap ki haset ehli yıkılsın mahvolsun.]

[126]. Vahyī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ – + – /+ + – –/+ – + –/+ + –

1. Bulursa 'aks-i ruḫ-ı yār ile cilā mir'āt
Olur ḥased-fiken-i mihr-i pür-żiyā mir'āt

'Aceb mi eylese ṣad-pāre inkisārum anı
O māhı eyledi ḫod-bīn ü ḫod-nümā mir'āt

3. Olursa Mānī vü Bih-zāda ṭa'ne-zen lāyıḳ
Çıḳardı naḳşuŋı bir laḫẓada şehā mir'āt

O ḫūr-ṭal'atuŋ olsa 'iẕārına me'vā
Olurdı gülşen-i cennetle hem-bahā mir'āt

5. 'Ümīd-i vaṣla ider tövbe-i Naṣuḥ 'uşşāḳ
Alınca destine ol şūḫ-ı pür-cefā mir'āt

İderdi şāne gibi şerḥa-zār sīnesini
Olaydı nüsḫa-ı zülfüŋe āşinā mir'āt

7. O şāh-ı ḥüsne felek var-ısa gedā geçinür
Ki mihr ü mehle ṣunar rūz u şeb aŋa mir'āt

Verā-yı ẓarfına vaṣf-ı 'izāruŋ itsem naḳş
'Uḳūsı göstere ma'ḳūṣ dāimā mir'āt

9. Ṭabī'at olsa keder-nāk sīnesin yād it
Küsūfda ṭutulur mihre **Vāhyī**'yā mir'āt

---

126. 19[b], (Vahyî Divanı, G.16). Divanda gazel 11 beyittir.

1 [Ayna sevgilinin yanağının aksiyle parlasa ışık dolu güneş (aynayı) kıskanır.]

2 [Ayna, o ayı kendini gören ve bencil biri yaptı. Onu yüz parçaya ayırsam buna şaşılmaz.]

3 [Ey padişah, Mani ve Bihzad'a söven olursa (buna layıklar) çünkü ayna bir lahzada (o sevgilinin) tasvirini ortaya çıkardı.] Divanda üçüncü ve dördüncü beyit yerleri değiştirilmiş şekildedir.

4 [(Ey sevgili) o huri gibi güzelliğin, yanağının cenneti olsa cennetteki gül bahçesi ile ayna, aynı değerde olur.]

5 [O cefa dolu güzel sevgili, aynayı eline alınca âşıklar kavuşma ümidine Nasuh tövbesi eder.]

6 [Ayna, saçına yakın olsaydı göğsünü tarak gibi parça parça ederdi.]

7 [Dünya, o güzellik padişahına dilenci olur çünkü gece gündüz ayı ve güneşi ona ayna olarak sunar.]

8 [Aynanın mahfazasının arkasına yanağının özelliklerini nakş etsem aynadaki yansımalar daima ters görünür.] Divanda bu beyitten sonra iki beyit daha gelmektedir:
"Ḫayāli cilvegeh itmez dili şeb-i ġamda
Ki baḫt ḫufte vü ma'kūs ḫāliyā mir'āt"
"Şikeste olsa da ṣuret-peẕīrdür ḫāli
Ki çekdi sīneye cānānı ibtidā mir'āt"

9 [Ey Vahyî, tabiat kararıp kederlense (sevgilinin) sinesini hatırla, zira güneş tutulması olunca güneşe ayna tutulur.]

20a

[127]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe 'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Şöhret-i ḥüsnüŋe erbāb-ı süḥāndır bā'iş
Revnaḳ-ı bezm-i güle murġ-ı çemendür bā'iş

Naḥl-i zībā-ile nāzik tenidür meyle sebeb
Ne ḳadd-i serv ne simā-yı semendür bā'iş

3. Girye ḳılsam ne 'aceb ḫāk-i rehinden dūram
Hep ġarib aġlamadan ḥubb-ı vaṭandur bā'iş

Perde-i nāleleri çıḳsa Ḥüseynīye n'ola
Dili zār itmeye ol vech-i ḥasendür bā'iş

5. Ṭūtiyi leẕẕet-i güftārı giriftār eyler
Derd ü ġam çekmege **Bāḳī**'ye bu fendür bā'iş

---

127. 20[a], (Bâkî Divanı, G.28).

1 [Güzelliğinin şöhretine sebep olan söz ehlidir. Gül meclisinin letafeti çimen kuşu yüzündendir.]

2 [Sevgiliye meylimizin sebebi güzel fidan boyuyla nazik tenidir, ne selvi boyu ne de yasemin çiçeği gibi yüzüdür.]

3 [(Ey sevgili), yolunun toprağından uzağım, bu yüzden ağlamama şaşılmaz. Hep gariplerin ağlamasının sebebi vatan sevgisidir.]

4 [İnlemelerimin perdesi Hüseyni makamına çıksa ne olur? Gönlün ağlamasına sebep olan hep (o) güzel üsluptur.]

5 Bāḳī: ey Bāḳī M. [Ey Bâkî! Papağan, sözlerinin tatlılığı sebebiyle kafeste tutulur, onun derd ve gam çekmesine sebep olan bu sanatıdır.]

[128]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe 'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Yaşumuz dökmege ol dürr-i 'Aden'dür bā'iş̱
Gönlümüz düşmege ol çāh-ı zeḳandur bā'iş̱

Ṭurre-i ṭāli'umuŋ böyle perīşānlıġına
Yine ol zülf-i pür-aşūb u fitnedür bā'iş̱

3. Sünbülüŋ niyyetidür başuma sevdā getüren
Çekdügüm mihnete göŋlüme bitendür bā'iş̱

Rūḥ-ı pāk ol yirüŋ eflāk ola 'İsī-mânend
Ḳalmaġa ḫāk-i mezelletde bu tendür bā'iş̱

5. Ḳafes-i ġamda yatur ṭūṭi-i ṭab'-ı **Bāḳī**
Çekdügi ḳahra anuŋ luṭf-ı suḫandur bā'iş̱

---

128. 20[a], (Bâkî Divanı, G.26).

1 [Gözyaşı dökmemize sebep olan o Aden incisidir. Gönlümüzün düşmesine sebep olan hep o çene çukurunun kuyusudur.]

2 [Baht kakülümün bu kadar perişan olmasının sebebi yine o kargaşa ve fitneyle dolu zülüflerdir.]

3 [Başıma sevda getiren sünbüle niyet (etmem)dir. Çektiğim mihnetin sebebi gönlümde yetişendir.]

4 [Ey gönül! Temiz ruhlu ol (ki) yerin İsâ gibi gökler olsun; hakir topraklarda kalmaya sebep olan bu tendir.]

5 [Papağan mizaçlı Bâkî gam kafesinde yatar, onun kahır çekmesinin sebebi latif sözlü olmasıdır.]

[129]. Bāḳī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. La‘lüŋle cām yoḳ yere eyler müdām baḥş
İzhār-ı Ḥaḳ degülse ġaraż ḫod ḫarām baḥş

Üstād eline girmedi nā-puḫtedür henüz
Nāvek şekle eylemesün sīm-i ḫām baḥş

3. Gül ġoncasınuŋ olmadı mesmūʻ sözleri
Lālüŋle gerçi eyledi mā-lā-kelām baḥş

Bülbül nevā-yı nāleme ḳılmaz muʻāraża
Zirā götürmez ey yüzi gül her maḳām baḥş

5. Ḥüsnüŋ ḳatında ṭoġmaduġa döndi her biri
Ḫurşīd ü māh eyler iken subḥ u şām baḥş

Erbāb-ı ʻaşḳ ḥubun ider aṣḥāb-ı zühd ile
Maḳṣūd sensin eyleseler ḫāṣ u ʻām baḥş

7. **Bāḳī** ferīd fenn-i süḫandur nizāʻı ḳo
İlzām iderler itme ṣaḳın iltizām baḥş

---

129. 20[a], (Bâkî Divanı, G.25).

1 [(Ey sevgili), kadeh daima dudağınla yok yere konuşur. Garazları Hakk'ın tecellisiyle ilgili değilse kendi haramları hakkındadır.]

2 Nāvek şekle: nāzük tenüŋle D. [Üstad eline girmedi henüz hamdır. Ham gümüşün bahsi ok şekline girmesin.]

3 [Henüz gül goncasının sözleri duyulmadı ama dudağınla tartışmasız bir konuşma oldu.]

4 [Ey gül yüzlü (sevgili), bülbül inleyen sesime karşı koyamaz zira her makam sohbet götürmez.]

5 Divanda 5. ve 6. gazelin yerleri değiştirilmiştir. [(Ey sevgili) güneş ve ay, sabah akşam dönüp dururlarken her biri güzelliğinin katına gelince doğmadılar.]

6 [Aşk erbabı, zühd ashabıyla (konuşmaya başladıklarında) herkesin maksadı sensin. (Senin) güzelliğini konuşup dururlar.]

7 [Bâkî'nin eşsiz sözleri bilimdir. İhtilaf etmeyi bırak. Susturmaya çalışırlarsa sakın onların tarafında olma.]

20b

[130]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Gözüm yaşına ol la'l-i leb-i sīr-āb olur bā'iş
Dem-ā-dem ḳana ey sāḳi şarāb-ı nāb olur bā'iş

2. Semā'a girse n'ola cām-ı meyden zāhid-i hūşyār
Ki raḳṣ-ı zerreye ḫūrşīd-i ālem-tāb olur bā'iş

3. Sürāḫi nālesin artursa n'ola cām-ı ṣahbādan
Fiġān-ı 'andelībe çün gül-i sīr-āb olur bā'iş

4. Firāḳ-ı dürr-i dendānuŋla cāri gözlerüm yaşı
Fenā-yı dār-ı bī-bünyāduma bu āb olur bā'iş

5. Vücūdum ḫānesin seyle virür **Bāḳī** gözüm yaşı
Bu baḥr-ı bi-kerān ol dürr-i nā-yāb olur bā'iş

---

[130]. 20[b], (Bâkî Divanı, G.25).

1 [Benim gözyaşımın (akmasına) o suya kanmış lal dudak sebep olur. Ey saki, daima kan akmasına saf şarap neden olur.]

2 [Uyanık zahit şarap kadehinin tesiriyle semaya başlasa ne olur? (Öyle ki) dünyayı aydınlatan güneş de zerrelerin dansına sebep olur.]

3 [Şarap kadehine akan sürahinin inlemesi artsa ne olur? Bülbülün feryat etmesine suya kanmış gül sebep olur.]

4 [(Ey sevgili), inci dişlerinin ayrılığıyla gözlerimin yaşı akar. Bu su temelsiz dünyanın yok olmasına sebep olur.]

5 [Bâkî, gözümün yaşı vücut evimi sele verir. Bu engin denizler o nadir bulunan incinin oluşmasına sebep olur.]

[131]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Gel ey dil ḥalḳa-i müşgin-i zülf-i pür-şikenden geç
Düşersin dām-ı tezvīre reh-i mekr ü fitenden geç

Saŋa cā-yı ḫırām ey naḫl-i bālā gülşen-i cāndur
Nesīm-i nev-bahārī gibi gel ṣaḥn-ı çemenden geç

3. Neden bu menzil-i ḫākīde ārām iḫtiyār itmek
Senüŋ cāndur yirüŋ ey tīr-i dilber sen bedenden geç

Bu bāzār içre düşmez dāne-i eşküm gibi gevher
Gel ey cān riştesi şimden girü dürr-i 'Adenden geç

5. Kemend-i zülfi ey **Bāḳī** saŋa çok bend geçmişdür
Velī sen ġamze-i ḫūn-rīzi derdin gör geçenden geç

---

[131]. 20[b], (Bâkî Divanı, G.30).

1 [Ey gönül gel, kıvrım dolu saçın misk kokulu halkasından geç. Hile ve fitne yolundan geç (yoksa) dolandırıcılık tuzağına düşersin.]

2 [Ey yüce (boylu) fidan, sana gezinti yeri benim canımın gül bahçesidir. İlkbahar rüzgârı gibi gel, çimenlikten sanılıp yürü.]

3 [Ey sevgilinin yan bakışının kılıcı, neden bu toprak renkli menzilde nişan olmak istiyorsun, senin yerin candır, sen bedenden geç.]

4 [Ey can ipliği, gel bundan sonra Aden incisinden (vaz)geç bu pazara benim gözyaşım gibi bir inci düşmez.]

5 derdin: cevrin D. [Ey Bâkî, (sevgilinin) saçının kemendi sana çok düğüm geçirmiştir. Sen kan saçan yan bakışı derdin (olarak) gör, senden geçenden sen de geç.]

[132]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Pür olup devr idicek meclis-i mestānı ḳadeḥ
Çarḫ olur ḫalḳa-i rindān meh-i tābānı ḳadeḥ

Felek-i 'işrete bir aḫter-i ferḫūnde iken
Yine Mirrīh-ṣıfat ṭurma döker ḳanı ḳadeḥ

3. Meclis-i mey ki bedenlerle ḥişār olmışdur
Şehr-i 'işretdür anuŋ āfet-i devrānı ḳadeḥ

Devr-i meclis ki ṣafā cāmi'inüŋ çemberidür
'Āb-ı rengīn ile ḳandīl-i fürūzānı ḳadeḥ

5. Yaraşur ḥalḳa-i rindāna disem ey **Bāḳī**
Ḫātem-i Cem'dür anuŋ la'l-i Bedaḫşānı ḳadeḥ

---

[132]. 21[a], (Bâkî Divanı, G.32).

1 [Kadeh dolup içki meclisini dolaşınca o meclisin rintler halkası gökyüzü, dolunayı da kadeh olur.]

2 [Kadeh, işret feleğine uğurlu bir yıldızken yine Mirrih gibi durmadan kan döker.]

3 [İçki meclisi bir işret şehridir, o meclisin güzelleri kadehler (gibi sıralanmışlar ve adeta bu) şehrin kalesi olmuşlardır.]

4 [Meclisin dönmesi safa câminin (kandillerinin) çemberidir, kadeh de içindeki renkli suyuyla (şarapla) (bu çemberde asılı) parlak kandillerdir.]

5 [Ey Bâkî, rintlerin halkasına Cem'in yüzüğü; kadehe de o yüzüğün Bedehşan taşı desem yakışır.]

[133]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün
+ – – – /+ – – – /+ – –

1. Baŋa ʿarẓ itmesün mihr-i seḥer ruḫ
Degül ḫaṭṭuŋ gibi ferḫunde ferruḫ

2. Ḳatı açılmasın devrüŋde ġonce
İŋen ʿarẓ itmesin gül-berg-i ter ruḫ

3. Alınmazdı göŋül yār olmayaydı
Ser-i zülfüŋ gibi keç-bāze ger ruḫ

4. Ṭarāvet kesb ider olsaŋ ʿaraḳ-nāk
Olur berg-i semenden tāze-ter ruḫ

5. Dil-i **Bāḳī** nīce ābād olur kim
Yıḳar ol ġamze-i fettān yaḳar ruḫ

---

133. 21[a], (Bâkî Divanı, G.33).

1 [Seher güneşi bana yanağını göstermesin, onun yanağının ayva tüyleri (güneşin ışıkları) senin ayva tüylerin kadar mübarek değil.]

2 [(Ey sevgili!) Senin devrinde gonca pek açılmasın. Taze gül yaprağı da yanağını pek fazla göstermesin.]

3 [Ey yâr! Saçlarının kıvrımlı uçları gibi yanağın da hileci olmasaydı (aşığın) gönlünü almazdı.]

4 [Ey sevgili, sen terlesen yanağın yasemin yaprağından daha taze ve taravetli olur.]

5 [O (sevgilinin) fitne çıkaran bakışı yıkıp, yanağı (da) yaktıkça, Bâkî'nin gönlü nasıl âbâd olur?]

[134]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + − −/+ + − −/+ + −

1. Leb-i ḫandānuŋ ile ḳılduŋ yād
Eyledüŋ mürdelerüŋ rūḫını şād

Beni yād eyledüŋ iḥyā itdüŋ
Öldiler gitdiler ammā ḥussād

3. Tīr-i hecrüŋle ber-ā-ber ḳılduŋ
Nāvek-i ġamzelerüŋ zaḫmı ziyād

Yüri ey serv-i ser-efrāz yüri
Ḳadd-i bālāŋa erüşmez şīmşād

5. Ḳāmetüŋ ḳullıġına düşmeyicek
Olmadı serv-i ḫırāman āzād

Bāḳī'ye 'emr nedür sulṭānum
Saŋa ḳul oldı mutī' ü münḳād

---

[134]. 21[b], (Bâkî Divanı, G.37).
1 [Gülen dudağın ile (ölüleri) yâd ederek onların ruhunu şad ettin.]
2 [Beni hatırlayarak canlandırdın, bana hayat verdin; ama hasetçiler de (hep) ölüp gittiler.]
3 tīr:tīġ D. [(Ey sevgili) ayrılık okunla yan bakış oklarının yarasını, beraberce artırdın.]
4 [Yürü ey başı yükseklerde olan servi! yürü, şimşad ağacı (bile) yüce boyuna yetişemez.]
5 [(Ey sevgili!) Salınan servi senin (yüce) boyun önünde kulluk etmeyince azat olmadı.]
6 [Sultanım, Bâki'ye emrin nedir? (Bâkī), sana itaatli ve terbiyeli (bir) kul oldu.]

[135]. Bāḳī

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ + − −/+ − + −/+ + −

1. Bulmaḳ isterdi 'aşḳ içinde murād
Yār-ı Şīrīn degil midür Ferḥād

Defter-i faẓl u dāniş evrāḳın
Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād

3. Günbed-i çerḫ u şu'le-i āhum
Tīġ-ı elmās u miġfer-i pūlād

Şeş-der-i ġamda zār ḳaldı gönül
Olmadı vuṣlatuŋ ḳapusı güşād

5. **Bāḳī** hecrüŋ ġamıyla cān virdi
Dād ey pādişāh-ı 'ālem dād

---

[135]. 21[b], (Bâkî Divanı, G.36).
1 [Ferhat, Şirin'in sevdiği değil midir? (Ferhat) aşk içinde murat bulmak isterdi.]
2 [Ahımın şiddetli rüzgarı fazilet ve bilgi defterini darmadağınık etti.]
3 [Dünyanın kubbesi çelik yeleğim, ahımın kıvılcımı da elmas bir kılıçtır.]
4 [Gönül, gam dünyasında ağladı, sızladı (ama senin) vuslatının kapısı açılmadı.]
5 [Bâkî, (senin) ayrılığının gamıyla can verdi. İmdâd ey âlemin padişahı imdâd!]

[136]. Derūnī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Ṣad ḥamd irdi rūz-ı meserret-fezā-yı ʻıyd
Dil oldı münbasiṭ ki budur muḳteżā-yı ʻıyd

Farṭ-ı ṣafādan itse n’ola ṭabʻ-ı Muḥteşem
Tāze-edā-yı şāhid-i naẓma ḳabā-yı ʻıyd

3. Yümn-i kudūm-ı Fā’iż Efendiyle bā-ḫuṣūṣ
Buldı kemāl üzre teżāyüd sefā-yı ʻıyd

Ḳıldı zülāl-i vaṣlı ile teşne-gānı sīr
İşrāb ider o ḥāleti bu mā-cerā-yı ʻıyd

5. Var rūz-ı ʻıyddur eyle ziyāret cenâbını
Ol şeh gedāya birri ider merḥabā-yı ʻıyd

Tavṣīf[i] mümkin olmaz anı ḳıl hemān duʻā
Lā-büd olur serīʻül-icābe duʻā-yı ʻıyd

7. Her dem **Derūnī** olmaya ḫālī sürūrdan
Rūz u şeb ola heme ṣubḥ u mesā-yı ʻıyd

---

[136]. 21[b], (Derûnî Divanı, G.?).

1 [Çok şükür! Sevinç günleri olan bayram geldi. Gönüller bereketlendi, bayramın gereği de budur. “münbit” kelimesinde vezin bozulmuştur.]

2 [Bayram cübbesi taze edalı nazım güzelini neşeden muhteşem yaradılışlı eylese ne olur, buna şaşılır mı?]

3 [Özellikle Faiz Efendi’nin ayağının uğuruyla bayramın neşesi artarak kemale /son haddine ulaştı.]

4 [(Faiz Efendi) kavuşma zülali ile susamışları suya doyurdu. Bu bayram macerası bu halde olanları (garip ve yoksulları) adeta suya kandırır.]

5 [Ey gönül, bayram günüdür, git onun cenabını ziyaret et, o padişah kölesine bayramı toprakmış gibi hissettirir.]

6 [Onun vasıflarını anlatmak mümkün değildir. Hemen dua et. Şüphesiz bayram duası zamanında çabuk yapılmalıdır.]

7 [Derûnî, hiç bir zaman mutluluktan ayrı olmasın, bütün gündüzleri ve geceleri her zaman bayram günü ve gecesi gibi olsun.]

22a

[137]. Bāḳī

Mef ʻūlü mefāʻīlü mefāʻīlü feʻūlün
– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –

1. Feryāduma irmezse n'ola ol boyı şīmşād
Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād

Devrüŋde güle niçün olur bende benefşe
Üstüne ḳılıçlar mı ṭutar sūsen-i āzād

3. Bir ġonce benefşe ḳoparup tācına ṣokmuş
Ṭaġlarda külüng atduġı dem başına Ferḥād

Eşkāl-i vefā resmi ḳabūl itmedi ḳalbüŋ
Āyīnedür ammā begüm āyīne-i pūlād

5. ʻAhdüŋde eger bir daḫi dünyāya gelürse
Ḳulluklar ider sen boyı şīmşāda Ferāḫşād

İbrāmı gel ey sāki-i gül-çehre ḳo sen de
Almışdur olan ʻaklımuz ol şūḫ-ı perī-zād

7. Rengīn ider evsāf-ı ruḫuŋ ḫāme-i **Bāḳī**
Ol ṣuʻreti virmez ṣanemā naḳşına Bih-zād

---

[137]. 22[a], (Bâkî Divanı, G.35).

1 [Boyu şimşir ağacı (olan sevgili), feryadımı duymazsa ne olur? Feryat ve inlemelerim mahallenden çıkar, felekleri aşar.]

2 [Menekşe, (senin) devrinde niçin güle köle olur? (Yoksa) özgür süsen (çiçeği) üzerine kılıçlar mı tutuyor?]

3 [Ferhat kazmayla dağları deldiği zaman, açılmamış bir menekşeyi koparıp başındaki tacına takmış.

4 [Beyim, kalbin vefa şekillerini çizmeyi kabul etmedi ama çelik ayna da aynadır.]

5 bir daḫi dünyāya: ʻāleme bir dāḫi D. [Eğer Ferahşad, senin zamanında dünyaya bir daha gelirse sen şimşad boyluya kulluk eder.]

6 [Ey gül yüzlü sâkî! Sen de zorlamayı bırak, gel artık. O periden doğmuş güzel, olan aklımızı da (başımızdan) almıştır.]

7 [Ey put gibi güzel sevgili! Bâkî'nin kalemi yanaklarının vasıflarını (kelimelerle) öyle renkli çizer ki Behzad bile (çizdiği) resimlerine o deseni veremez.]

[138]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ḳıldı āfāḳı münevver ṭal'at-ı raḫşān-ı 'ıyd
Ḫalḳa dībālar geyürdi māh-ı nūr-efşān-ı 'ıyd

Ṣalınur her şāḫ-ı gül nāzük nihāl-i erġuvān
Bāġ-ı cennetden nişān virdi bahāristān-ı 'ıyd

3. Şimdi ṭıġ-ı cevr ile öldürme ḳurbān olduġum
'Iyd-ı Eḍhā geldüġinde idesin ḳurbān-ı 'ıyd

Ayaġuŋ tozıyla vezin itmez birin ehl-i naẓar
Ṭopṭolu Yūsuf-liḳālarla bugün mizān-ı 'ıyd

5. 'Āşıḳa iḥsān ise maḳṣūd elüŋden dostum
Dest-i būsuŋdur muḥaṣṣal **Bāḳī**'ye iḥsān-ı 'ıyd

---

138. 22[a], (Bâkî Divanı, G.39).

1 [Bayramın parlak güzelliği ufukları nurlandırdı. Bayramın nur saçan ayı halka elbiseler giydirdi.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:
"Câme-i dībā ile tāvūs-ı zerrīn-bāldür
Dil-rübā kim eyler ol reftār ile cevlān-ı 'ıyd"

2 [Her gül dalı, nazik erguvan fidanına salınınca bayram baharı cennet bahçesinden izler gösterir.] Gazelin ikinci beyiti divanda 4. beyitte yer almaktadır. Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:
"Sākıyā rıtl-ı girān eksük gerekmez aradan
Yaḫşı agırlanmak ister hāsılı mihmān-ı 'ıyd"

3 [Kurban olduğum şimdi (bizi) cefa kılıcıyla öldürme (ki) kurban bayramı geldiğinde bizi kurban (edesin).]

4 [Nazar ehli bugün bayram mizanını dolduran Yusuf yüzlüleri senin ayağının tozuna bile denk görmez.]

5 [Ey sevgili, maksadın aşığa ihsanda bulunmaksa doğrusu Bâkî'ye bayram hediyesi (olarak) elini öptürmen (ihsan olarak) yeter.]

[139].Bāḳī

Mef ʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Ey dil gerekse vāsıṭa-i devlet-i ebed
Olmaz nigāruŋ işigi ṭaşı gibi sened

Gösterdi gāh zülfi ḳarasın gehī ḳaşın
Deryā-yı ḥüsn-i yāri ʿıyān itdi cezr ü med

3. Nā-dān elinden irse eger alma destüŋe
Şeh-bāz-ı āşiyāne-i devlet yed-en be-yed

Derd-i muḥabbet eylese cismi ʿaceb mi zerd
İksīr-i ʿaşḳ-ı pāk-ile altun olur cesed

5. Āyīne gibi ḫalḳa mürāʿīlik eylemez
Bāḳī safā-yı ḫāṭır-ile geydi bir nemed

---

[139]. 22[a], (Bâkî Divanı, G.43).

1 [Ey gönül, sonsuz mutluluğa vasıta gerekirse sevgilinin eşiğinin taşı gibi senet olmaz.]

2 yāri: dūst D. Divanda 2. ve 3. Beyit yer değiştirmiştir. [Sevgilinin güzellik denizinde med ve cezir çıkınca bazen zülfünü bazen kaşının karasını gösterdi.]

3 irse eger alma: alma eger irse D. [Saadet yuvasının kuşu eğer elden ele dolaşıp bir cahilin elinden sana gelirse onu eline alma.]

4 [Muhabbet derdi vücudumu sarartsa (buna) şaşılır mı? Temiz aşkın iksiriyle ölü beden altın olur.]

5 [Bâkî, ayna gibi halka ikiyüzlülük yapmaz, hatır safasıyla bir keçe giyer.]

[140]. Bāḳī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. İtdi şikār gönlümi bir şūḫ-ı şeh-levend
Müjġānı tīr ü ḳaşı kemān ṭurrası kemend

Telḫ-i şarāb-ı ġuṣṣa-ı devrānı defʻ ider
Şīrīn lebüŋ dehānuma alsam niteki ḳand

3. Bāzārlarda başladı ḫalḳı ṭonatmaġa
Dil baġlayalı ḳāmet-i zībāna naḫl-bend

Bu cism-i zerd ü zār u nizār ile nīce bir
Yanam firākuŋ ʻāteşine nitekim sipend

5. Her dūna şāḫ-ı gül gibi meyl itme dostum
Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend

Aʻdā yanuŋda ḫürrem ü ḫandān u şād-mān
Bāḳī ġamuŋda zār u dil-fikār u derd-mend

---

140. 22[a], (Bâkî Divanı, G.34).

1 [Kirpikleri ok, kaşları keman, saçları kement olan leventlerin şahı bir şuh güzel gönlümü avladı.]

2 [Ey sevgili! Tatlı dudağını ağzıma alsam aynı bir şeker gibi zamanın keder şarabının acılığını giderir.]

3 ḫalḳ-ı: nahli D. [Balmumcu, güzellerin boyuna gönül bağladığından beri halkı pazarlarda donatmaya (giydirmeye) başladı.]

4 pesend: sipend D. [Ben bu sarı ve zayıf vücudumla, senin ayrılığının ateşiyle sipend otu gibi daha ne kadar yanayım.]

5 [Dostum her alçağa gül dalı gibi meyletme. Başı yüksekte olan serviye eş olmak çimenlere düşmez.]

6 [(Sevgili), düşmanın yanında sevinçli, güleç ve bahtiyar görünür ama senin gamınla ağlamakta, gönlü yaralı ve dertlidir.]

[141]. Bāḳī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Kūh-ı ‘āşḳuŋda olursam Ferhād
Acıyup eyleye Şīrīn lebi dād

Baġlar sünbüle de ey meh-rū
Vaṣf-ı zülfündeki şi‘rin üstād

3. Dil ceres gibi ḥicāz-ı kūyuŋ
Yād idüp turmadın eyler feryād

Oŋmasun bitmesün ey serv-i revān
Göreyin bāġ-ı cihānda şīmşād

5. Dāne-i ḫāl-i siyāh ey **Bāḳī**
Ḫırmen-i ‘ömrümi itdi ber-bād

---

[141]. 22[b], (Bâkî Divanı, G.41).
1 [Aşkının dağında Ferhat olursam Şirin dudağı insaf edip acısın.]
2 şi‘rün: şi‘rüm D. [Ey ay yüzlü (sevgili), üstad, zülfünü vasfeden şiirini sümbüle de bağlar.]
3 [Gönül, ceres davulu gibi mahallenin hicazını hatırlayıp durmadan feryat eder.]
4 [Ey salınan servi!, dünya bahçesinde sen olmazsan şimşad yetişmesin, bitmesin.]
5 [Ey Bâkî, (sevgilinin) siyah ben tanesi ömür harmanımı darmadağın etti.]

[142]. Bāḳī

Mefā‘īlün fe‘ilātün mefā‘īlün fe‘ilün
+ – – – /+ + – – /+ – – – /+ + –

1. Riyāż-ı ḥüsnde olmış o la‘l-i nāb leẕīẕ
Cinān içinde bilürsin olur ḥoş-āb leẕīẕ

Dem-i viṣālde ḫoşdur yüzüŋ görüp ölmek
Bahār günleri olur seḥerde ḫ[v]āb leẕīẕ

3. Cefā-yı yār ile mu‘tād oluncadur müşkil
‘Azāb ‘azāb olur āḫir olur ‘itāb leẕīẕ

Ne deŋlü şerbet ile yaraşur ise her ni‘met
Şarāb-ı telḫ ile olur begüm kebāb leẕīẕ

5. Ġazellerüŋde lebi vaṣfın eyle ey **Bāḳī**
Şekerle olsa bilürsin olur hoş-āb leẕīẕ

---

142. 22[b], (Bâkî Divanı, G.45).

1 cinān: cihān D. // hoş-āb: şarāb D. [Cennetler içinde tatlı suyun leziz olması gibi güzellik bahçesinde de (senin o) saf dudağın lezzetli olur.]

2 [Kavuşma deminde yüzünü görüp ölmek hoştur. Bahar günlerinde seher vaktinde uyku tatlı olur.]

3 [Âşık sevgilinin cefasına alışıncaya kadar müşkül çeker. Azap önce azap olur ama sonra onun azarlaması lezzetli gelir.]

4 [Her nimet ne kadar şerbetle yakışsa da beyim kebap acı şarapla lezzetli olur.]

5 [Ey Bâkî, gazellerinde onun dudağını anlat. Bilirsin hoşaf şekerle lezzetli olur.]

23a

[143]. Bāḳī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻilü fāʻilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Mihr-i ruḫuŋla dilde kimüŋ tāze dāġı var
Tāb-ı çerāġ-ı şems ü ḳamerden ferāġı var

Zülfüŋ ḫamında ḫaddüŋi ḫūrşīde virmezin
Şemʻi nʼider şu kimse ki anuŋ şeb-çerāġı var

3. Āh itme naʻl-i esbi nişānın görüp dilā
Şāyed kimesne işide yirin ḳulaġı var

Lāle çemende başı açıḳ ḳıpḳızıl dili
Sevdā-yı ḫāl-i yār ile muḫtel dimāġı var

5. Cām-ı şarāb-ı nāb gibi dil-rübā ḳanı
Laʻlin ṭuṭaġı dür dişi gülgūn yaŋaġı var

Bāḳī gözinden eyle ḥazer ṣorma leblerüŋ
Zinhār ġāfil olma şarābuŋ yasaġı var

---

143. 23[a], (Bâkî Divanı, G.53).

1 [Ey sevgili! Yanağının sevgisiyle kimin ki (bedeninde) taze aşk yarası var; (sanki onun) güneşin ve ayın ışığından yapılmış mührü var.]

2 [Zülfünün kıvrımı altında (kalan) benini güneşe değişmem; elinde gece kandili olan kimse mumu ne yapar?]

3 [Ey gönül, (sevgilinin bedenindeki) at nalının izini görüp âh etme; yerin kulağı vardır, belki birisi işitir.]

4 dili: deli D. [Çimende lalenin başı açık, gönlü kıpkırmızıdır; sevgilinin beninin sevdasıyla aklını yitirdi.]

5 [Saf şarap kadehi gibi güzel nerede... Onun (kadehten daha güzel) lal dudağı, inci dişi ve gül renkli yanağı var.]

6 [Bâkî, (sevgilinin) gözünden sakın (ona) dudaklarını sorma. Aman gafil olma; çünkü şarabın yasağı var.]

[144]. Bāḳī

Mef ʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Bir ḥüsn daḫı baġladı ḫaṭdan ʿizār-ı yār
Eṭrāf-ı bāġ-ı ḥūb olur olsa benefşe-zār

Ebr-i bahār-ı ḥüsndür ol ḫaṭṭ-ı müşg-bār
Yağdı ʿizārı bāġına ḫaṭ ṣanma zinhār

3. Gülzār-ı ḥüsni olmaz idi böyle sebze-zār
Aḳıtmış idi yaşumı çoḳ çoḳ o gül-ʿizār

Esdürmeseydi ṣarṣar-ı āhum cefā-yı yār
Mirʿāt-ı ḥüsni olmaz idi böyle pür-ġubār

5. **Bāḳī** ʿizār-ı yārda ḫaṭ ṣanma görinen
Zerrātdur ki mihr-i münīr itdi āşikār

---

144. 23[a], (Bâkî Divanı, G.111).

1 [Sevgilinin yanağı ayva tüylerinden bir güzellik daha bağladı. Güzellik bahçesinin etrafı menekşe tarlası olsa güzel olur.]

2 [O misk saçan ayva tüylerin güzellik baharının yanağının bahçesine yağdırdığı yağmurudur, sakın (onları) ayva tüyü sanma!]

3 akışmış idi: aḳıtmamaydı D. [O gül yanaklı gözyaşımı çok çok akıttığından güzelliğin gül bahçesi böyle yeşillendi.]

4 esdürmeseydi: esdürmeyeydi D. [Sevgilinin cefası (benim) ahımın rüzgârını böyle estirmeseydi güzellik aynası böyle tozla dolmazdı.]

5 [Bâkî, sevgilinin yanağında görünenleri ayva tüyü sanma. Onlar parlak güneşte ortaya çıkan zerrelerdir.]

[145]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Dem-i vaṣluŋ irüşse çeşm-i ‘āşıḳdan baŋa artar
Ṣular ṭuġyān ider evvel bahār olduḳça mā artar

Ḳıyās eyler mi Nīl-i Mıṣr’a ol Yūsuf-liḳā yaşum
Anuŋ miḳyāsı yoḳdur ṭurmaz ol mā dā‘imā artar

3. Bu nūh ṭullābı gerdān eyleyen seyl-āb-ı eşkümdür
Yaşum ser-çeşmesinden baḫş idersem mā-cerā artar

Ṣular çaġlar ṭuyūr āvāzesinden kūhsār iŋler
Bahār eyyāmıdur şimden gerü ṣıyt u ṣadā artar

5. Güzellik burcına bir māh-ı nevdür ol hilāl-ebrū
Çerāġ-ı ḥüsnine günden güne ṭurmaz żiyā artar

Ṭoyulmaz ḫᵛān-ı iḥsāna ḳana‘āt gelmez insāna
Kerem gördükde ey **Bāḳī** gedālardan ricā artar

---

[145]. 23[b], (Bâkî Divanı, G.64).

1 ‘āşıḳdan: ‘āşıḳda D. [Kavuşma vakti gelse bana aşığın gözyaşı (yeter de) artar. Bahar gelince sular coşar, artar.]

2 [O Yusuf yüzlü gözümün yaşını Nil nehriyle kıyaslar mı. Onun ölçüsü yoktur, suyu durmaz daima artar.]

3 [Bu dokuz feleği döndüren benim gözyaşı selimdir. Gözyaşımın kaynağından bahsetsem macera çoğalır.]

4 ṣıyt: şīt D. [Kuşların cıvıltısından sular çağlar, dağlar inler. Bahar günleridir bundan sonra ses sedâ artar.]

5 [O hilal kaşlı güzellik burcunda yeni bir aydır. Güzellik mumunun ışığı günden güne durmadan artar.] Bu beyitten sonra divanda farklı bir beyit daha gelmektedir:
“Dil-i dervīş-i dil-rīşüŋ du‘ā-yı ṣubḥgāhından
Belālar eksilür cāh u celāl u kibriyā artar”

6 gördükde: gördükçe D. [İnsana kanaat gelmez (insan) ihsan sofrasında doymaz. Ey Bâkî, dilenciler kerem gördükçe ricaları artar.]

[146]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Gönül bir rind-i ‘ālem-sūz u şūḫ-ı şeh-levend ister
Ki ‘aşḳ oduna yanmaġa dil u cāndan sipend ister

Belā-yı bend-i zülfünden beni ḥālī olur ṣanma
Esīr-i miḥnet-i ‘aşḳuŋ ne bend ü ne kemend ister

3. Ḳarar itmez gönül murġı bu bāġuŋ degme şāḫunda
Nihāl-i ḳadd-i dilber gibi bir serv-i bülend ister

Mezāḳın zehr-i ḳahr-ı miḥnet-i eyyām telḫ itmiş
Lebünden ‘āşıḳ-ı bī-ṣabr u dil bir pāre ḳand ister

5. Murādı sīneye bir serv-i sīm endāmı çekmekdür
Semend-i ṭab‘-ı **Bāḳī** bir gümüşden sīne-bend ister

---

[146]. 23[b], (Bâkî Divanı, G.143).

1 [Gönül, boylu poslu bir güzel ve âlemi yakan bir rint ister. Bin can ile aşk ateşinde yanmak için sipend (üzerlik) ister.]

2 [Beni saçının bağının belasından kurtulur sanma. Aşk derdinin esiri ne ip ne kement ister.]

3 [Gönül kuşu bu bahçenin her dalına konmaz. Sevgilinin boyu fidanı gibi yüce bir servi ister.]

4 [Günlerin mihneti, kahrı ve zehri onun tadını acılaştırmış. Bu sebeple sabırsız ve gönlü daralmış âşık senin dudağından şeker ister.]

5 [Bâkî'nin çevik at gibi tabiatı gümüşten bir göğüs ipi ile gümüş endamlı bir serviyi kendine çekmeyi ister.]

[147]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Cūy-bār-ı vādi-i ġam eşk-i çeşm-i ter yiter
Rūy-ı zerd ol cūy-bāra berg-i nīlūfer yiter

ʿAġzı laʿlīŋ ḥoḳḳa yaḳūtī müferriḥ lebleri
Cevherī terkīb istersеŋ leb-i dilber yiter

3. Ḫᵛāce ursun başına destār-ı mermer-şāhiyi
Lā-ubāli ʿāşıḳuŋ farḳında bir sāġar yiter

Pādişāh-ı ʿaşḳa besdür gūşe-i külḫan serīr
Bister-i sincāb ise maḳṣūd ḫāḳister yiter

5. **Bāḳī**'yā meyl eylemez ārāyiş-i dünyāya dil
Rūy-ı zerd-i gevher-i eşküm zer ü zīver yiter

---

147. 24ᵃ, (Bâkî Divanı, G.49).

1 [Nemli gözümün yaşı gam vadisine akarsu olarak, sarı yüzüm de o vadinin nehrine nilüfer yaprağı olarak yeter.]

2 [Sevgilinin ağzı lal renkli hokka, kırmızı dudakları ferahlık verici ilaç gibidir; bir araya dizilmiş cevher ararsan da dilberin dudağı yeter.]

3 [Hoca, başına mermerşahi bezinden bir sarık bağlasın. Laubali aşığın başına bir kadeh yeter.]

4 bister: pister D. [Aşk padişahına taht (olarak) külhan köşesi yeter. Sincab döşek olarak da o külhandaki küller yeter.]

5 [Ey Bâkî, gönül dünya süsüne meyletmez. Gözyaşımın incileri ve sarı yüzüm altın ve süs (olarak) yeter.]

[148]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Leşker-i fitne saŋa ḫayl-i ḫaṭ u ḫāl yiter
Ṭīġ lāzım degil ol ġamze-i ḳaṭṭāl yiter

Fitneler ḳaynadup ey dost n'ider ol ḫāl u ḫaṭuŋ
Göŋül almaġa ruḫuŋ eyledügi āl yiter

3. Ayaġuŋ altına baḳ eyle naẓar ben ḫāke
Pādişāhum yiter itdüŋ beni pā-māl yiter

Ġarażuŋ ṣayd ise ey dil o hümā-pervāzı
Şāh-bāz-ı naẓar-ı himmetüŋi ṣal yiter

5. Ehl-i dil câme-i dībā-ile zibālanmaz
Bāḳī'yā 'ārif olan kimseye bir şāl yiter

---

148. 24[a], (Bâkî Divanı, G.151).

1 [(Ey sevgili), sana fitne askeri olarak ayva tüyleri ve ben ordusu yeter, (birini öldürmek için de) kılıç gerekmez (sana) o katil yan bakışlar yeter.]

2 [Ey dost, o ayva tüyleri ve benin fitne çıkararak ne yapmaya çalışıyor? Gönül almak için yanağın yaptığı hileler yeter.]

3 Pādişāhum: şeh-süvārum D. [(Ey sevgili), ayağının altındaki ben toprağa bir bak! Padişahım yeter bana yaptıkların beni ayaklar altına aldığın yeter.]

4 [Ey gönül, niyetin o hüma kuşunu avlamak ise himmet eden bakışının doğan kuşunu sal, yeter.]

5 [Gönül ehli o çiçekli elbiseyle süslenmez. Ey Bâkî, arif olan kimseye bir şal yeter.]

[149]. Bāḳī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Cām-ı şarāb la'l-i lebüŋ mübtelāsıdur
Şol būseler ki andan alur ḳan bahāsıdur

Rişteyle baġlayup lebün ol şūḫ-ı şīvekār
Mihmān-ı ḫᵛān-ı vaṣluma bu diş kirāsıdur

3. Ḥaṭṭ-ı ruḫuŋ ki dāḫı ḥicāb-ı ḫafādadur
'Aşḳ ehlinüŋ efendi görinmez belāsıdur

Bālā-yı ser-nişīmen-i şeh-bāz-ı 'aşḳdur
Farḳumda na'l ṣūreti şāhin yuvasıdur

5. **Bāḳī** süḫanda saŋa bugün hem-cenāḥ yoḳ
Ṭab'-ı bülendüŋ evc-i belāġat hümāsıdur

---

[149]. 24[a], (Bâkî Divanı, G.80).

1 [Şarap kadehi dudağının müptelasıdır. Şu buseler ondan kan bahası alır.]

2 [O güzel sevgili, dudağını bir iple bağlamış ve vuslat soframın misafirine bu diş kirasıdır (der).]

3 [Yanağının ayva tüyleri (zülüf) örtünün altında gizlenmiştir. Efendi, (bu) aşk ehlinin görünmez belasıdır.]

4 [Başımdaki nal şeklindeki şahin yuvası, aşk doğanının konduğu yüce yerdir.]

5 [Bâkî, bugün söz söylemede sana rakip yok. Yüce tabiatın belagat zirvesinin hüma kuşudur.]

[150]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Rindler cāmuŋ ḥabāb-āsā yüzine baḳdılar
Mey gibi sāḳi-i bezmüŋ ayaġına aḳdılar

Keştī-i ṣahbā keş-ā-keşden ḫalāṣ olmaz diyü
Ṭutdılar ḳanlu gibi muḥkem resenler taḳdılar

3. Raḫt u baḫtın zevraḳun ḫışm āteşine yaḳmaġa
Vardılar ġammāzlar şāh-ı cihāna çıḳdılar

Bir iki mismārına var ise göz diktüŋ diyü
Başına ġammāzuŋ erbāb-ı ẓarāfet ḳaḳdılar

5. **Bāḳī**'yā ḳılsun muʿaṭṭar bezm-i āfāḳı nesīm
Pādişāhuŋ micmer-i ʿadlünde sāndal yaḳdılar

---

[150]. 24[a], (Bâkî Divanı, G.117).

1 [Rintler kadehin su kabarcığı olan yüzüne baktılar. Mey gibi meclis sakisinin ayağına aktılar.]

2 [Şarap gemisi keşmekeşten kurtulamaz diye tuttular katili tutar gibi sağlam ipler taktılar.]

3 [Gammazlar rahat ve şans kayığını öfke ateşinde yakmak için cihan padişahına çıkıp gammazladılar.]

4 [Zarafet erbabı bir iki çiviye göz diktin diye gammazın başına (çivi) kaktı.]

5 [Ey Bâkî, padişahın adalet buhurdanında sandal ağacını güzel koksun diye yaktılar, kokusu yaktılar, sabah rüzgarı şimdi ufuk meclisini misk kokulu yapsın.]

[151]. Bāḳī

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün
+ – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Nişāne sūz-ı dile āhumuŋ şerāresidür
Belī belāyı iden ‘āşıḳa sitāresidür

Şihāb sanma felekde giceler ẓāhir olan
Maḥabbet ehlinüŋ ol tīġ-i āhı yarasıdur

3. Sevād-ı ṣübha-ı ṣad-dāne şeyḫ-i sālūsuŋ
Ḥaḳīḳate naẓar olınsa yüzi ḳarasıdur

‘İzār-ı sādesi üzre ṣan ol ruḫ-ı rengīn
Görinür āyīneden la‘l-i gūş-vāresidür

5. Ḥayāt bulsa n’ola vaṣl-ı yār ile **Bāḳī**
Dehānı cānı leb-i la‘li cānı pāresidür

---

151. 24[a], (Bâkî Divanı, G.94).

1 [Gönül ateşinin nişanı ahımın kıvılcımıdır. Evet, aşığa bela çıkaran (aşığın âşık olduğu) yıldızdır.]

2 [Geceleri gökyüzünde görüneni yıldız sanma. O muhabbet ehlinin ahıyla oluşan kılıç yarasıdır.]

3 [Riyakâr şeyhin, yüz taneli tesbihin karalığı hakikatte bakılırsa (aslında) yüzünün karalığıdır.]

4 [Pürüzsüz yüzünün üzerindeki o parlak yanağı sanki aynada görünen küpenin lal taşıdır.]

5 [Bâkî, sevgiliye kavuşup hayat bulsa ne olur? Ağzı, canı, lal dudağı canının bir parçasıdır.]

[152]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. İderken tīr-i müjgānuŋ gibi hükmin revān ḫançer
Görüp şemşīr-i ġamzeŋ kendüden geçdi hemān ḫançer

'Adūnuŋ tīġ-i kāfir gibi lerzān itdi endāmın
Miyānına ṭaḳındı ḥüsrev-i ṣāḥib-ḳırān ḫançer

3. Çemende berg-i sūsen gökde māh-ı nev degül peydā
Çeker a'da-yı dīn üzre zemīn ü āsmān ḫançer

Şehā bir dem mey-i cāmuŋ cihān bezminde diŋlensün
İçürsün düşmene cām-ı fenāyı bir zamān ḫançer

5. 'Adūnuŋ ḳılsın endāmın ser-ā-pā ḳana müstaġraḳ
Bitürsin bāġ-ı nuṣretde nihāl-i erġavān ḫançer

Niṯār itdi ġazā yolına dergāh-ı şehen-şāha
Muraṣṣa' bir kemer gerdūn meh-i nev zer-nişān ḫançer

7. Taẓarru' demleri geldi Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ey **Bāḳī**
İdüp feṭḥ āyetin ezber dilin ḳılsın revān ḫançer

---

[152]. 24[b], (Bâkî Divanı, G.155).

1 [Hançer, senin kirpik okun gibi hükmünü yürütürken senin yan bakış kılıcını görüp kendinden geçti.]

2 [Hançer, kafirin kılıcı gibi düşmanın boyunu titretti, hiç yenilmeyen o padişah, beline hançer takındı.]

3 [Çimende (çıkan) süsen yaprağı, gökte çıkan da yeni ay değildir. Yeryüzü ile gökyüzü din düşmanları üzerine hançer çekiyor.]

4 mey-i cāmuŋ: ney-i hāmeŋ D. [Ey padişah, kadehteki şarap bir kez olsun dünya meclisinde (oturup) dinlensin. Hançer bir zaman düşmana yokluk şarabını içirsin.]

5 [Hançer düşmanın boyunu baştan ayağa kadar kana bulasın. Hançer, erguvan fidanını nusret bahçesinde yeşertsin.]

6 [Şahlar şahının dergahına, gaza yolunda taksın diye gökyüzü süslü bir kemer, yeni ay da altınlı bir hançer hediye etti.]

7 [Ey Bâkî, Cenabı Hakk'a yalvarma günleri geldi. Gönül feth ayetini ezberleyip hançeri de (kan) akıtsın.]

[153]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Temāşāgāh-ı ‘uşşāḳ cemāl-i ‘ālem-ārādur
Ser-i kūyında ‘ālem mest ü şeydā bir temāşādur

Ḥarīf-i sādedür sāġar velī mey ḫūb hem-demdür
Nedīm-i şūḫdur bülbül gül ammā meclis-ārādur

3. Tekellefsüz gelür bād-ı ṣabā tārāc ider her gün
Çemen bezminde gūyā süfre-i gül ḫᵛān-ı ni‘mādur

Ḫaṭ-ı menşūr-ı devletdür benefşe rind-i meyḫᵛāra
Çemende şāḫ-ı sünbül aŋa bir ṭuġrā-yı ġarrādur

5. Edāsı ḫūbdur ma‘nāsı rengīn şi‘r-i **Bāḳī**’nüŋ
Ki reşk itdüren erbāb-ı naẓmı hep bu ma‘nādur

---

[153]. 24[b], (Bâkî Divanı, G.127).

1 [Âşıkların seyrettikleri yer âlemi süsleyen yüzündür. Mahallenin başında halk, sarhoş çıldırmış bir halde (seni) seyirdedir.]

2 [Kadeh gösterişsiz bir meslektaştır ama şarap da güzel bir arkadaştır. Bülbül güzel bir sohbet arkadaşıdır ama gül de meclisi süsleyendir.]

3 her: bir D. //ni‘mādur: yaġmādur D. [Sabah rüzgârı her gün teklifsizce gelir, (sofrayı) yağmalar. Sanki çimen meclisindeki gül sofrası, ihsan sofrasıdır.]

4 [Menekşe, şarap içen rintler için devletten gelen bir ferman, çimende sünbüllerin şahı da ona parlak bir tuğradır.]

5 rengīn: ra ‘nā D. [Bâkî’nin şiirlerinin, edası güzel, manası da hoştur. Şiir ehlini kıskandıran da hep bu (hoş) manadır.]

154. Bāḳī

Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün

++ – – /+ – – – /+ + –

1. Sāḳiyā cām-ı mey ne ḫoş gül olur
Eline kim alursa bülbül olur

Dir gören taze dāġı başında
Ne güzel ḳırmızı ḳaranfil olur

3. Ġam-ı zülfüŋle dūd-ı āh-ı kebūd
Lāciverdī laṭīf sünbül olur

Rişte-i mūy-ı dil-bere ṭolaşan
Beste-i bend-i zülf ü kākül olur

5. **Bāḳī**'yā āb-ı vaṣluŋ irmez ise
Āteş-i 'aşḳa yanar kül olur

---

154. 24b, (Bâkî Divanı, G.156).

1 [Ey saki, şarap kadehi ne hoş bir güldür. Eline kim alırsa bülbül kesilir.]

2 [Başındaki taze yarayı gören ne güzel kırmızı karanfil olmuş der.]

3 [Saçının gamıyla mavi ahımın dumanı laciverdi hoş bir sünbül olur.]

4 [Sevgilinin saçının ipine dolaşan (kişi), saçının ve kâkülünün ipine tutulur.]

5 [Ey Bâkî, (sevgilinin) kavuşma suyu sana yetişmezse aşk ateşinden yanar kül olursun.]

[155]. Bāḳī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Ḳaddüŋ ḳatında ḳamet-i şimşād pest olur
Zülfüŋ yanında revnaḳ-ı 'anber şikest olur

Tāb-ı ruḫuŋla la'lüŋ igen 'aḳluŋ aldırur
Şevḳ ile içse kişi meyi ḳatı mest olur

3. Reftāra gelse ḳamet-i 'ar'ar-ḫırām-ı yār
Bālā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur

Zinhār eline āyīne virme o kāfirüŋ
Zīrā görünce ṣūretini büt-perest olur

5. **Bāḳī** çeker mi bāde-i engūr minnetin
Her kim ki mest-i cür'ā-i cām-ı Elest olur

---

[155]. 24[b], (Bâkî Divanı, G.97).

1 [(Ey sevgili senin) boyunun yüceliği yanında şimşir ağacının boyu alçak kalır. Saçının (kokusu) yanında anberin güzelliği etkisiz kalır.]

2 igen: aŋan D. [Yanağının parlaklığıyla dudağın birçok kişinin aklını alır. Kişi şevkle içki içerse çok sarhoş olur.]

3 -ı yār: ile D. [Sevgilinin salınan 'ar'ar ağacı gibi olan boyu yürüse çimendeki servi, sevgilinin yüceliği yanında el altında kalır.]

4 virme: virmeŋ D. [O kâfirin eline sakın ayna verme yoksa (kendi) yüzünü görüp put perest olur.]

5 [Bâkî, her kim ki Elest meclisinin kadehinin tortusuyla âşık olursa (o kişi) üzüm şarabına minnet mi eder?]

[156]. Bāḳī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/ – + – +/ + – – +/ – + –

1. Dil derdini ġamuŋla dil-figār olan bilür
Bīmār ḥālini yine bīmār olan bilür

'Aşḳuŋ ġamıyla sırrını eşk-i revānumuŋ
Cūyā-yı yār u 'āşıḳ-ı dīdār olan bilür

3. Āsīb-i rūzgār gülistān-ı dehrde
Sen serv-i gül'izāra hevādār olan bilür

Cān acısını ḥaste-i derd-i firāḳ olup
Dildāde-i nigār-ı sitemkār olan bilür

5. Sevdā-yı zülf-i yār ile **Bāḳī** ne çekdigün
Bend-i kemend-i 'aşḳa giriftār olan bilür

---

156. 24[b], (Bâkî Divanı, G.83).

1 dil-figār: dil-efkār D. [Gönlün derdini (senin) gamınla gönlü yaralı olan bilir. Hastanın halini (yine) hasta olan bilir.]

2 revanumuŋ : revānuŋ M. [Akan gözyaşımın aşk gamıyla sırrını sevgiliyi arayan ve onun yüzüne âşık olan bilir.]

3 [Zamanın gül bahçesinde rüzgârın çıkardığı felaketi ancak senin gibi gül yanaklı serviye hevesli olan bilir.]

4 [Can acısını ayrılık derdinin hastası olup sitemkâr sevgilinin aşığı olan bilir.]

5 [Bâkî, sevgilinin saçının sevdasıyla çok dert çektin (bunu) aşk kemendine tutulmuş olan bilir.]

25a

[157]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Ṣafā bezminde şol zerrīn-ḳadeḥ kim ṭolu sahbādur
Kenār-ı bāġ-ı ‘işretde açılmış verd-i ra‘nādur

Nihāl-i nārven ṣaḥn-ı çemende açılur gūyā
Cihān pür-şūr u ġavġā şöyle beŋzer ‘ıyd-ı eḏḥādur

3. Dizilmiş lāleler bir bir ḥarīm-i bāġa zeyn olmuş
Sarāy-ı şāhda san ḳāse ḳāse ḫᵛān-ı ni‘mādur

Gül ü nergis yine altun beneklü cāmeler giymiş
Libāsı lālenüŋ egninde bir dibā-yı zībādur

5. Ne reng ü būya meftūn ol ne hāy-ı hūya ey **Bāḳī**
Bu fānīden beḳā itmez temennā şol ki dānādur

Eger dünyā vü dīn emrinde bir nāfī‘ ‘amel dirseŋ
Du‘ā-yı devlet-i sulṭān mu‘izz-i dīn ü dünyādur

---

157. 25[a], (Bâkî Divanı, G.135).

1 [Sefa meclisinde şu altından kadeh şarap doludur. (Kadeh) eğlence bahçesinin kenarında açılmış güzel bir gonca (gibi)dir.]

2 açılur: salınur D. // Cihān pür-şūr u ġavġā şöyle beŋzer ‘ıyd-ı eḏḥādur: Miyân-ı ‘îdgehde bir nigâr-ı serv-i bâlâdur D. [Çimenin ortasında karaağaç fidanı açıldığında sanki dünya şöyle kalabalık kurban bayramı yerine benzer.] Bu beyitten sonra faklı bir beyit daha gelmektedir:
“Misâl-i hûn-ı kurbândur şekâ’ik sahn-ı gülşende
Cihân pür-şûr u gavgâ şöyle beñzer ‘ıyd-ı edhâdur”

3 ḫᵛān ni‘mādur: hᵛân-ı yağmâdur D. // bir bir: ṣaḥn-ı D. [Laleler bahçenin harem dairesine bir bir dizilmiş süs olmuş. (Sen onları) padişahın sarayında kase kase nimet sofrası zannet.]

4 cāmeler giymiş: câme geymişler D. [Gül ve nergis yine altın benekli elbiseler giymiş. Lalenin sırtındaki elbisesi de süslü ipek elbisedir.]

5 [Ey Bâkî, (bu dünyanın) ne rengine ne kokusuna ne de hay u huyuna düşkün ol. Alim insan bu fani dünyadan sonsuzluk ümid etmez.]

6 bir nāfī‘: nāfī‘ bir D. [Eğer dünya ve din emrinde hayırlı bir amel (yapayım) dersen sultanın hükmettiği devletin duası, dini ve dünyayı yüceltendir.]

[158]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Yüzüŋ şems-i duḥā rūz-ı viṣālüŋ ‘ıyd-ı eḏḥādur
Cemālüŋden müzeyyen her ṭaraf ‘ālem temāşādur

Ḥaremden na‘re-i Lebbeyk Lebbeyk irdi eflāke
Ser-i kūyunda gūyā nāle-i ‘uşşāḳ-ı şeydādur

3. Göŋül ḫāk-i ḥarīm-i āsitānuŋ ārzū eyler
Derūn-ı dilde niyyet āb-ı zemzemden muṣaffādur

Cenāb-ı Ḥażrete yüz ṭut kim oldur ḳıble-i ‘ārif
Sücūddan ġaraz zīrā rıża-yı Rabbü’l-a‘lādur

5. İrüşsün Ka‘be-i kūy-ı rıżaŋa tek dil-i **Bāḳī**
Ḥarīm-i ḥürmetüŋ ḳurbunda ḳurbān eyle irẓādur

Murāduŋ Ḫān Murāduŋ himmetinden ḳıl recā ey dil
Kim ol sulṭān-sūret pādişāh-ı mülk-i ma‘nādur

---

[158]. 25[a], (Bâkî Divanı, G.65).

1 [Yüzün kuşluk vaktinin güneşi, kavuşma günün de kurban bayramıdır. Yüzünün güzelliğinden her taraf süslenmiş bayram yerine dönmüştür.]

2 [Haremden lebbeyk lebbeyk naraları gökyüzüne ulaştı, sanki (bu naralar) mahallendeki divane âşıkların inleyişidir.]

3 [(Ey sevgili), gönül, dergâhının toprağını arzular. Gönlün içindeki niyet ise zemzem suyundan bile temizdir.]

4 [Yüzünü Cenab-ı Hazrete dön (çünkü) ariflerin kıblesi orasıdır. Zira secdeden kasıt yüce Allah'ın rızasıdır.]

5 [Bâkî'nin gönlü (senin) rızanın Kabe'sine kadar ulaşsın. Onu hürmetli hanenin yakınında kurban eyle, gönlü razıdır.]

6 [Ey gönül, muradını Murat hanın himmetinden iste. O sultan yüzlü Murad Han, mana mülkünün padişahıdır.]

[159]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Gerçi ġayet mestdür ol nergis-i ḫūn-rīzler
Ḳatı geçkindür veli ol ġamze-i ser-tīzler

Sen yatursın mesned-i ḥüsn üzre ḫᵛāb-ı nāzda
Ḫalḳı uyutmaz fiġān u nāle-i şeb-hīzler

3. Yıḳdılar dil kişverīn cevr ile tālān itdiler
Dil-berān-ı şūḫ u şehr-āşūb u şūr-engīzler

Meclis-i 'aşḳuŋda çengī Zühre deffāf āfitāb
N'eylesin raḳṣ itmesin mi ẕerre-i nā-cīzler

5. Ġam degil **Bāḳī** iŋen açılmasa ol gül'izār
Ser-girān olurlar ekser-i ġonce-i nev-ḫīzler

---

[159]. 25[a], (Bâkî Divanı, G.86).

1 [Gerçi, o kan döken nergis (bakışlar) baya sarhoştur. Fakat o keskin yan bakışlar da çok delicidir.]

2 [Sen güzellik makamında naz uykusunda yatarsın ama geceleri uyanık kalıp figan eden âşıkların halkı uyutmazlar.]

3 [(Güzel sevgili!) şehri birbirine katan ve karışıklık çıkaran dilberler gönül ülkesini cefayla yıkıp talan ettiler.]

4 [Aşk meclisinde zühre çengi, güneş defçidir. Naçiz zerreler dans etmesin de ne yapsınlar?]

5 [Ey Bâkî! O gül yanaklı çok açılmazsa gam değil. Yeni tomurcuklanan goncaların çoğu (diğer âşıklar) (onun güzelliğini görürlerse) sarhoş olurlar.]

[160]. Bāḳī

Mef ʾūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
– – +/ – + – +/ + – – +/ – + –

1. Şām-ı firāḳuŋ aḫiri ṣubḥ-ı viṣāldür
Mihr-i münīri pertev-i nūr-ı cemāldür

ʿĀr itse ṭaŋ mı içmege bezm-i Cem içre cām
Her ki segān-ı kūyuŋ ile hem-sifāldür

3. Bār-ı ġam muḥabbeti yüklenme ey göŋül
Āḫir taḥammül itmeyesin iḫtimāldür

Ādāb-ı bezm-i vuṣlatı pervāneden görüŋ
Bülbül gibi degildurur ol ehl-i ḥāldür

5. Reşk itme ʿömr-i devlet-i dünyāya **Bāḳī**
Kim ḫᵛāb-ı ġaflet içre hemān bir ḫayāldür

---

160. 25[a], (Bâkî Divanı, G.96).

1 [Ayrılık akşamının sonu kavuşma sabahıdır. (Bizim için) parlak güneş ise (senin) yüzünün nurunun parlaklığıdır.]

2 ki: kim D. [(Ey sevgili!) mahallenin köpekleriyle aynı çanaktan içen aşığın Cem meclisinde kadeh içmekten utansa buna şaşılır mı?]

3 [Ey gönül! muhabbet gamının yükünü yüklenme. Sonunda tahammül edememe ihtimalin vardır.

4 [Vuslat meclisinin adabını, erkanını pervaneden öğrenin, o bülbül gibi değildir, hal ehlidir.]

5 [Bâkî, dünya mutluluğunu ve hayatını kıskanma (çünkü) o gaflet uykusu içinde yalnızca bir hayaldir.]

[161]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
++ – –/++ – –/++ – –/++ –

1. Ṣanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur
Sīnede tīr-i ġam-ı ġamze-i cānānumdur

Ḫ[v]āb-ı ġafletde yatur baḫt-ı siyāhum ammā
Giceler 'ālemi bī-dār iden efġānumdur

3. Görinen encüm-i eflāk zühāldür ey meh
Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd-ı dil ü cānumdur

Ney-şeker vaṣf-ı lebüŋ yazdıġu işitdi meger
Ki kemer-beste-i kilk-i şeker-efşānumdur

5. Ẓāhirā gerçi gedā ṣūretem ammā **Bāḳī**
Maḫzen-i genc-i ma'ārif dil-i vīrānumdur

---

161. 25[a], (Bâkî Divanı, G.118).
1 [Ten iklimine hâkim olan canımdır sanma! Göğsümdeki sevgilinin yan bakışının gam okudur.]
2 [Kara bahtım gaflet uykusunda uyuyor ama geceler (boyu) dünyayı uyutmayan figanımdır.]
3 zühāldür: degildür D. [Ey ay, feleklerin yıldızı (gibi) görüneni Zühre (sanma), o gönlümün ve canımın kıvılcımlı ateşinin ahının ahının dumanıdır.]
4 Yazdugum: yazdığun D. [Şeker kamışı, (sevgilinin) dudağının özelliklerini yazdığını işitti. Meğer şeker saçan kalemini kemerine bağlamış.]
5 ma'ārīf: ma'ānī D. [Ey Bâkî! Gerçi (ben) görünüşte dilenci kılıklıyım ama viran gönlüm, marifet hazinesinin mahzenidir.]

[162]. Bāḳī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – +/ + – – +/ + – – +/ + – –

1. ʻĀşıḳlara çün derd ü belā zevk u sefādur
Yā zevḳ ü ṣefā derdine düşmek ne belādur

Abdāllaruz n'iyleyelim tāc u ḳabāyı
Dervīşlerüŋ tācı fenā başı ḳabādur

3. Dünyāda çeker miḥneti erbāb-ı muḥabbet
Ey ṣūfi bugün saŋa ise irte baŋadur

Bāġ-ı ṭarab u ʻıyş-ı mey-i nāb u dem-i nāy
Ḥaḳḳa bu ʻaceb ḫūb u laṭīf āb u hevādur

5. Geh ḳulḳul-ı mey göŋlüm alur gāh dem-i nāy
Maḳṣūd benim pādişehüm ḥüsn-i edādur

ʻUşşāḳ iŋiler güm güm öter günbed-i gerdān
Ḥaḳḳa bu ʻaceb ḫūb u ṣafā-baḫş sadādur

7. **Bāḳī**'ya n'ola pervāz bülend itse ġazelde
Bāl u per aŋa himmet-i yārān-ı ṣafādur

---

162. 25[b], (Bâkî Divanı, G.105).

1 [Âşıklara dert ve bela, zevk ve sefadır. (Sevgili senin aşkının) zevk ve sefasının derdine düşmek nasıl bir beladır.]

2 [(Biz) dervişiz taç ve kabayı ne yapalım? Dervişlerin tacı yokluk, (vücudundaki) yaralar da kabadır.]

3 saŋa ise irte baŋadur: baŋa ise irte saŋadur D. [Muhabbet erbabı dünyada mihneti çeker. Ey sûfî! Bugün sanaysa yarın da banadır.]

4 [Eğlence bahçesi, saf şarabın zevki ve neyin sesi; doğrusu bu ne acayip, ne güzel bir ortamdır.]

5 alur: açur D. [Bazen şarabın kulkul sesi bazen de neyin ahengi gönlümü alır. Padişahım benim maksadım güzel edadır.]

6 ʻaceb: güzel D. [Dönen gökyüzü güm güm öter, âşıklar inler. Doğrusu bu ne acayip bir güzellik ve neşe verici sestir.]

7 [Ey Bâkî, gazelde yükseklerde uçsa(n) ne olur sanki? Sefa meclisinin dostlarının himmeti ona kanat olmuştur.]

[163]. Bāḳī

Mef ʾūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Sāḳī zamān-ı ʿıyş u mey-i ḫoş-güvārdur
Birkaç piyāle nūş idelüm nev-bahārdur

Būy-ı nesīm ü reng-i gül ü revnaḳ-ı bahār
Āşār-ı faż̈l u raḥmet-i Perverdigārdur

3. Ġāfil geçürme furṣatı kim bāġ-ı ʿālemüŋ
Gül devri gibi devleti nā-pāydārdur

Eyyām-ı zühd ü mevsim-i rızḳ u riyā degül
Menzil kenār-ı bāġ u leb-i cūy-bārdur

5. Dil zevraḳını lücce-i ġamdan hevā-yı ʿaşḳ
Elbette bir kenāra atar rūzgārdur

Bāḳī nihāl-i maʿrifetüŋ mīve-i teri
ʿĀrif ḳatında bir ġazel-i āb-dārdur

---

[163]. 25[b], (Bâkî Divanı, G.152).

1 [Ey sâkî, eğlence ve lezzetli hoş şarabın (vaktidir). Birkaç kadeh içelim ilkbahar (mevsimi)dir.]

2 [Rüzgârın kokusu, gülün rengi ve baharın sefası Allah'ın rahmetinin ve fazlının eserleridir.]

3 [Dünya bahçesinin fırsatını gaflet içinde geçirme, (bu dünya) gül devri gibi geçicidir.]

4 Dördüncü beytin ilk mısraı divanda verilen ilk mısrayla örtüşmektedir. Fakat ikinci mısraı aşağıdaki gibidir:
Menzil kenār-ı bāġ u leb-i cūy-bārdur: Hengām-ı ʿıyş u ʿişret ü geşt ü güzārdur D. [Ey zahid! Şimdi bağın kenarında ve nehrin yanında oturma zamanıdır; takva günleri, rızk ve riya peşinde koşma zamanı değildir.] Divanda beşinci beyit mecmuadaki dördüncü beyitin ikinci mısraıdır. Mecmuadaki dördüncü beyitin ilk mısraı başka bir beyitte iken diğer mısraı farklı bir beyitte yer almaktadır.
"Eyyām-ı zühd ü mevsim-i zerk u riyā degül
Hengām-ı ʿıyş u ʿişret ü geşt ü güzārdur"
"Zāyi' geçürme 'ömri bu dem künc-i gamda kim
Menzil kenâr-ı bāg u leb-i cūybārdur"

5 [Aşkın havası gönül kayığını gam denizinden elbette bir kenara çıkaracaktır, şimdi zamanıdır.]

6 maʿrifetüŋ: maʿrifetün D. [Bâkî, marifet fidanının taze meyvesi ariflerin katında taptaze bir gazeldir.]

[164]. Bāḳī

Mef ʾūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bir ān içinde ġamzeŋ oḳı nīce ḳan ider
Dil cān evinde ṣaḳlayup anı nihān ider

Ṣanmaŋ göŋülde ṣaḳlana rāz-ı muḥabbeti
Āṣār-ı mihr gün gibi kendin ʿayān ider

3. Sen urduġuŋca tīrüŋi sīnemden özgeye
Ṭaʿn-ı ḥaṣūd derd ile ḳaddüm kemān ider

Rāh-ı vefāda yitüre diyü ġamuŋ beni
Ḫūn-āb-ı dīde yollara yir yir nişān ider

5. Vaṣlına cān dilerse dirīġ itme **Bāḳi**ʾyā
Zinhār ġāfil olma seni imtiḥān ider

---

[164]. 25[b], (Bâkî Divanı, G.109). Gazel divanda 7 beyittir.

1 [Yan bakışının oku bir anda çok kan akıtır. Gönül onu can evinde saklayıp gizler.] Bu beyitten sonra farklı bir beyit daha gelmektedir:
"Kühsâr-ı gamda gözyaşı hecrüñle dem-be-dem
Hāşāk u hārı şāh-ı gül ü erguvān ider"
"Hüsnüñ hayāli vasluñ ümīdiyle ʿāşıka
Nār-ı cāhīmi gül-şen-i bâg-ı cinân ider"

2 [(Sevgiliye olan) muhabbetin sırrı gönülde saklanır sanmayın. Sevginin izleri güneş gibi kendini belli eder.]

3 [(Ey sevgili!) sen bakış oklarını göğsümden başka yere attıkça hasetçilerin ayıplama derdi boyumu yay gibi büker.]

4 [(Ey sevgili!) gamın beni vefa yoluna ulaştırsın diye bakışlarımdan akan kanlı su yollara yer yer iz bırakır.]

5 [Ey Bâkî, can kavuşmanı dilerse esirgeme (ver). Sakın gafil olma, seni imtihan eder.]

[165]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Berg-i gülden ruḫı ol lāle-'izāruŋ terdür
Nükte fehm eyle begüm ḫaylīce nāzük yerdür

Murġ-ı dil naġmeleri şevḳine gül ruḫlarınuŋ
Ne ṣafā-baḫş edālar ne güzel yerlerdür

3. 'Aynıma ṣanma ġubārı ala erbāb-ı naẓar
Bizi ḥayrān iden esrār-ı leb-i dil-berdür

Mīve-i vaṣlına bir ḳāmeti Ṭūbā güzelüŋ
Zāhidā her kim irüşdiyse yitişmiş erdür

5. Cūy-ı ḥüsn-ābı ṭaşup çıḳmış o servüŋ belüne
Bāḳī'yā ṣanma miyānında ṭūran ḫançerdür

---

[165]. 25[b], (Bâkî Divanı, G.107).

1 nāzük: rengīn D. [Beyim, o lale yanaklının (yüzü) gül yaprağından bile tazedir (bu) nükteyi anla zira haylice nazik yerdir.]

2 [Gönül kuşunun nağmeleri gül yanaklarının arzusu içindir. Bu (nağmeler) ne sefa bağışlayan edalardır ne güzel yerlerdir.]

3 'Aynıma: 'Aynına D. [Nazar erbabının gözüne toz alacağını sanma (çünkü) bizi hayran eden sevgilinin dudağının esrarıdır.]

4 [Ey zahit, Tuba ağacının kavuşma meyvesi gibi olan sevgilinin boyuna yetişen (kişi) er kişidir.]

5 [Ey Bâkî, güzellik ırmağının suyu taşıp o sevgilinin beline kadar çıkmış (sen) onun belinde duranı hançer sanma.]

[166]. Fā'iż

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ – – –/+ + – –/+ – – –/+ + –

1. Ne dem ki bezme mey-i āteşīn ḥabāb gelür
Ṣafā virür dile cism-i nizāra āb gelür

Niyāz-nāme ile kūy-ı yāre gitdi ṣabā
Ne nāmemizden eṯer var ne bir cevāb gelür

3. Derūna fikri daḫi tāb-baḫş olur dā'im
Ḫayāl-i la'li ile çeşmüme şarāb gelür

Ne rūzumuzda ṣafā var küdūret ġamı ile
Ne şebde dīdemize ẕerre deŋlü ḫᵛāb gelür

5. Görince 'ārıẓ-ı rengīn-i dilberi **Fā'iż**
O demde ḫāṭıra ṣahbā-yı şu'le-tāb gelür

---

166. 25ᵇ, (Edirneli Fâ'iz Divanı, G.10).

1 āb: tāb D. [Ateş gibi olan şarap kabarcığı ne zaman meclise gelirse o zaman gönüle sefa verir, bitkin vücuduma da su gelir.]

2 nāmemizden: nāme-berden D. [Sabah rüzgarı niyazname ile sevgilinin mahallesine gitti ama ne namemizden eser var ne de cevap gelir.]

3 [(Ey sevgili), dudağının hayali gözüme şarap (gibi) gelir. Gönlüme daima (dudağının) fikri aydınlık bağışlar.]

4 [Kaygı gamıyla ne gündüzümüzde safa var ne de geceleyin gözümüze zerre kadar uyku gelir.]

5 [Fâ'iż, sevgilinin yanağının rengini görünce o zaman aklına ateş gibi parlak olan kadeh gelir.]

[167]. Bāḳī

Mef ʿūlü mefā ʿīlü mefā ʿīlü feʿūlün
– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –

1. Cānāne cefā ḳılsa nʾola cāna safādur
Aġyār elemin çekdügümüz ya ne belādur

Her tāc olımaz faḳr u fenā şāhına ser-tāc
Terk ehlinüŋ ey ḫᵛāce biraz başı ḳabadur

3. İzüŋ tozına āyine-veş sürdi yüzin dil
Maşḳūd benüm pādişehüm kesb-i ṣefādur

ʿAşḳ ehline şol cāmı ṣunar sāḳi-i ʿaşḳuŋ
Kim ʿaḳla cilā ḳalbe ṣefā rūḥa ġıdādur

5. Hep derd ü belādur güzelüm mihr ü muḥabbet
ʿĀlemde hemān mihr ü vefā ḥüsn-i edādur

Vallāhi ġazel söylemeden çoḳdan uṣandum
Maḳṣūd hemān ḥāside bir pāre ezādur

7. Sāḳi mey-i **Bāḳī**'yi getür bezme ṣafā vir
Çün kār-ı cihān ʿāḳıbetü'l-ʿemr fenādur

---

167. 26ᵃ, (Bâkî Divanı, G.106).

1 [Sevgili cefa etse ne olur sanki (sevgilinin cefası) cana sefadır. Ağyar elemi çekmemiz bize fazlasıyla beladır.]

2 [Ey hoca, terk ehlinin başı biraz kabadır; her tac, yoksulluk ve yokluk padişahına baş tacı olamaz.]

3 āyine-veş sürdi yüzin dil: sürdi yüzin âyineveş dil D. [(Ey sevgili), gönül yüzünü ayna gibi (yürüdüğün) yolun izinin tozuna sürdü. Böyle yaparak padişahım benim isteğim neşelenmektir.]

4 ʿaşḳuŋ: laʾlüŋ D. [Aşk sakisi aşk ehline şu kadehi sunar ki (O kadeh) akla cila, kalbe safa, ruha gıda gibidir.]

5 [Güzelim, sevgi ve muhabbet hep dert ve beladır. Ama dünyada sevgi ve vefanın edası hep hoştur.]

6 [Vallahi, gazel söylemekten çoktan usandım. Maksat haset edenlere bir parça eziyet çektirmektir.]

7 [Saki, Bâkî'nin şarabını /ebediyyet şarabını getir de meclise sefa ver. Çünkü dünyadaki amelin sonrası fenadır/yokluktur.]

[168]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Cür‘adân abdāla gerçi Maḫzenü’l-esrārdur
Rind-i dürd-āşāma ṣaġar Maṭlau’l-envārdur

Gülistān-ı bezme ṣāġar gonce-i sīr-āb ise
Āteşīn ruḫsārı sāḳīnüŋ de bir gül-nārdur

3. Her gedā tab‘ aŋlamaz āyīn-i Cem’dür bezm-i mey
Bunda bir şāhāne ṭavr u özge ‘ālem vardur

Dām-ı āġūş içre düşmez ol peri-rū ḫoş-ḫırām
Dāne-i eşküm egerçi lü‘lü-i şeh-vārdur

5. ‘Aşḳ-ile kaddüŋ büküp Zünn’ūn-ı vaḳt olsaŋ eger
Kām-rān ol kimsedür kim mālik-i dünyādur

Mihr-i ‘ālem-tāb olupdur ol büt-i mehveş bugün
Aŋa nisbet māh-ı enver sūret-i dīvārdur

7. Ol ṣanemden **Bāḳī**’yā bir būse da‘vet ḳıl yüri
Söylemezse öp hemān aġzın sükūt iḳrārdur

---

168. 26[a], (Bâkî Divanı, G.58).

1 [Dervişe bir yudum (esrar), Mahzenü’l-Esrar gibidir. Şarabın tortusunu içen rinde şarap kadehi Matlau’l-Envar gibidir.]

2 [Kadeh, meclisin gül bahçesine taze bir gül ise sakinin yanağının ateşi de ateşten bir güldür.]

3 [Şarap meclisi Cem’in aynasıdır. Her dilenci bu gerçeği anlamaz. Bunda şahane bir tavır, farklı bir âlem vardır.]

4 peri-rū ḫoş-ḫırām: tezerv-i hoş-hırâm D. [Benim gözümün yaşı her ne kadar iri taneli inci olsa da yine de o peri yüzlü, hoşça salınan (sevgili) kucaktaki tuzağa düşmez.]

5 eger: yine D.// Mālik-i Ziyādur: Mālik-i Dinārdur D. [Aşk yüzünden boyunu büküp vaktin Yunus peygamberi olursan eğer mutlu ol (çünkü) o kimse dünyalara sahip (kimse gibidir).]

6 [O ay gibi olan put, bugün âlemi aydınlatan güneş olduğu için parlak ay, ona oranla duvar gibidir.]

7 da‘vet ḳıl: da‘vā ḳıl D. [Ey Bâkî, yürü o put gibi güzel olan sevgiliden bir buse iste eğer konuşmazsa hemen ağzını öp “sükût ikrardır”.]

[169]. Bāḳī

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Dil derd-i 'aşḳ-ı yār ile bezm-i belādadur
Ḳad çeng ü nāle nāy ciger hūnı bādedür

Ten ḫāk-i rehde dīde zülāl-i visālde
Cān āteş-i firākda ḫāṭır hevādadur

3. Kuçmak naṣīb olur mı miyānuŋ kemer gibi
Cānā niteki ḫancer-i hicrān aradadur

Ferzāne-i cihānsın o leblerle sen begüm
Şāhān hüsn-i atuŋ öŋince piyādedür

5. Men' eyleme her yanuŋca sürinsün ḳo sāyevār
Bāḳī ḳuluŋ da pādişehüm bir fütādedür

---

[169]. 26[a], (Bâkî Divanı, G.87).

1 [Gönül sevgilinin aşkının derdiyle bela meclisindedir. Boyu (belâ meclisinin) çengi, inlemesi neyi, ciğer kanı ise şarabıdır.]

2 [Ten (beden) yolunun toprağında, göz kavuşmak için ağlamaktadır. Can ayrılık ateşinde yanmakta akıl ise aşktadır/hevestedir.]

3 [(Ey sevgili) belini kemer gibi sarmak nasip olur mu? Ey can nitekim ayrılık hançeri aradadır.]

4 O leblerle sen begüm: o ruhlarla sen bugün D. [Beyim sen o dudaklarla dünyanın en seçkin güzelisin. Padişahlar güzellik atının önünde yürüyen piyadelerdir.]

5 [Padişahım! Bâkî, kulunu yanıbaşından men eyleme (bırak) gölgen gibi sürünsün. (O) bir düşkündür.]

[170]. Bāḳī

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ + − −/+ − + −/+ + −

Ḥaremüŋ ravżа-i cināne deger
İşigüŋ tāḳ-ı āsmāna deger

Ḫançerüŋ sīnemi delerse eger
Şöyle bir ḫayr ider ki cāna deger

Oḳlaruŋ sīneye naṣīb olıncak
Ser-i peykānuŋ üstüḫ[v]āne deger

Zer-i nāb oldı rūy-ı zerd ammā
Ḳaçan ol ḫāk-i āsitāne deger

La'l-i nāb oldı gözyaşı āḫir
Bu ḫaber gūş-ı dil-sitāne deger

Bilüŋe yoḳ bedel velī saçuŋuŋ
Girihin çözseŋ ol miyāna deger

Elüŋ ol zülfe degmek ey **Bāḳī**
Ḥāṣılı 'ömr-i cāvidāne deger

---

170. 26[a], (Bâkî Divanı, G.113).

1 [(Sevgili senin), haremin (bizim için) cennet bahçesi, kapının eşiği ise gökyüzünün takına eş değerdir (onun kıymetindedir.)]

2 [(Sevgili senin) hançerin göğsümü delerse eğer canıma değecek bir hayır işlemiş olur.]

3 sīneye naṣīb olıncak: sehmi sîneye iricek D. [(Ey sevgili, bakışlarının) temreni nasip olur da göğsüme değerse eğer temrenin ucu kemiğe değer.]

4 [Sarı yüzüm saf altın gibi oldu ama acaba (yüzüm) o dergâhın toprağına ne zaman değecek?]

5 [Gözyaşı sonunda saf lal taşı gibi oldu. Acaba bu haber gönül alan o sevgilinin kulağına ne zaman değer?]

6 çözseŋ: ḳursaŋ M. [Beline paha biçilemez ama saçının düğümünü çözsen o, beline kadar iner.

7 [Ey Bâkî, elin o saça değerse ebedî hayata değmiş gibi olur.]

[171]. Fā'iżî

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün

– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Yā Rab ya baŋa ḳayd-ı cihāndan ferāġ vir
Ya ġuṣṣa-i cihāna döyer bir dimāġ vir

Muḥtāc-ı mürde şemʻ-i ḫıred eyleme beni
Envār-ı ʻaşḳuŋ ile söyinmez çerāġ vir

3. Yaḳ ġayretüŋle ḫārsitān-ı ʻalāyıḳı
Deşt-i ümīde ḥālet-i gülzār u bāġ vir

Ben n'eyleyin şarāb-ı cedel-hīzi sāḳiyā
Sermāye-i muḥabbet olur bir ayāġ vir

5. Çıḳsın ko ḫalḳa dūd-ı duḫānuŋ feleklere
Şemşīr-i āha **Fā'iżî**'yā durma zāġ vir

---

[171]. 26[a], (Kafzade Fâʻizî Divanı, G.40).

1 [Ya Rab! Ya bana cihan endişesinden vazgeçme şansı ver ya da dünyanın kederine sabreden, tahammül eden bir akıl ver.]

2 [Beni ölülerin muhtaç olduğu akıl mumu etme, aşkının nurları ile sönmeyen bir ışık ver.]

3 ġayretüŋle: nār-ı hasretüŋle D. [Dünya bağlarıyla dolu dikenliği gayretinle yak. Ümit çölünü gül bahçesi şeklinde bir bahçeye çevir.]

4 [Ey saki, ben ağız dalaşı çıkaran şarabı ne yapayım? (Bana) muhabbet sermayesi olacak bir kadeh ver.]

5 dūd-ı: ḫalḳa D. [Ey Faʻizî! Ahımın dumanını bırak feleklere çıksın, sen ah kılıcını durma cilala, keskinleştir.]

[172]. Bāḳī

Fāʻilātün fāʻilātün fāʻilātün fāʻilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Nergis üzre berg-i gülden jāleler kim vardur
Er çerāġına dizilmiş dirhem ü dinārdur

Manṭıḳu't-tayr oḳumayı başladı murġ-ı çemen
Güşe-i gülzār şimdi külbe-i ʻAṭṭārdur

3. Ṭutdı başın tīşe-i merge ġam-ı Şīrīn ile
Ehl-i ʻaşḳ içre anuŋ çün Kūh-ken serdārdur

Gevher-i eşküm eriyüp ṣu gibi aḳsa nʼola
Böyledür aḥvāli her kim ʻāşıḳ-ı dīdārdur

5. **Bāḳī**'yā ol āfitāb-ı ʻālem-ārā germ olup
Māhdan ġarrā yirüm var dirse vechī vārdur

---

[172]. 26[b], (Bâkî Divanı, G.110).

1 gülden: zerd D. [Nergis üzerinde gül yaprağından düşen çiğ taneleri var. O çiğ taneleri dervişlerin mum yaktığı ışığın dibine dizilmiş dirhem ve dinardır.]

2 [Çimendeki kuşlar Mantıku't-Tayr okumaya başladı. Gül bahçesinin köşesi şimdi Attar'ın kulübesi gibidir.]

3 [Şirin'in gamıyla başını ölüm baltasına tutan Ferhat âşıklar zümresinin serdarıdır.]

4 [Gözyaşı incilerim su gibi eriyip gitse ne olur? Sevgiliye âşık olanın hali böyledir.]

5 [Ey Bâkî, o dünyayı süsleyen güneş hararetlenip aydan parlak yerim var derse haklıdır.]

[173]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Lebüŋe dirlerse ġonce-i gülden terdür
Ṣaḳın incünme begüm ḫaylice nāzük yirdür

Dehenüŋ ṭūti-i şekker-şiken olsa n'aceb
Leb-i Şīrīn ü ḫaṭ-ı sebz aŋa bāl ü perdür

3. Zülfine gerçi hemān sünbül-i ter hem-serdür
İkisinden de siyeh kākül-i bālā terdür

Ḫalḳa-i zülfi ḫayāli gözümüzden gitmez
Gūyiyā çeşm-i 'alīl üzre siyeh çenberdür

5. Dökilen ḳanlara baḳ dīde-i giryānumdan
Dostum **Bāḳī**'ye raḥm eyliyecek demlerdür

---

[173]. 26[b], (Bâkî Divanı, G.108).

1 [Beyim dudakların gül goncasından tazedir derlerse sakın incinme dudakların haylice nazik yerdir.]

2 [Dudakların şeker kıran papağan olsa buna şaşılmaz. Tatlı dudağın ve yeşil ayva tüylerin ona kol kanattır.]

3 [Taze sünbül gerçi (siyahlıkta) saçına arkadaştır; (ama) başındaki kâkül ikisinden de siyahtır.]

4 [Saçının halkasının hayali gözümden gitmez. Sanki hasta gözlerimin üzerinde duran siyah çemberdir.]

5 giryānumdan: giryānından D. [Dostum ağlayan gözlerimden dökülen kanlara bak, Bâkî'ye merhamet etme zamanıdır.]

[174]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Ne la'l-i kāna mā'il 'aşḳ eri ne tālib-i zerdür
Sirişküŋ al ü rūy-ı zerd aŋa ḫoş zīb ü zīverdür

Ġamuŋdan nevbet-i āh [u] fiġān [u] zāra ḳudret yoḳ
Çimende bülbül-i şūrīde şimdi başḳa mehterdür

3. Raḳīb āzār ider yār işigüŋde secde eylersem
Yüzüme yapışur gūyā ġubār-ı kūy-ı dilberdür

İzüŋ tozına sürdi rūy-ı zerdin 'āşıḳ-ı şeydā
Fenā ehli ḳatında ḫāk ü zer ya'ni berāberdür

5. Şikest eylerse nādān sözlerüŋ ġam çekme ey **Bāḳī**
Yine ehl-i baṣīret ṭūtiyā eyler bu cevherdür

---

174. 27[a], (Bâkî Divanı, G.149).

1 [Aşk eri ne lal taşının kaynağına meyillidir ne de altına taliptir. Gözyaşın kırmızısı ve sarı yüzün ona süs ve altındır.]

2 [(Ey sevgili), gamın yüzünden ah nöbetine, figan edip ağlamaya güç kalmadı. Şimdi çimendeki âşık bülbül başka bir makamda çalmaktadır.]

3 secde eylersem: eylesem secde D. [Rakip sevgilinin eşiğinde secde edersem yüzüme yapışıp beni incitir, sanki sevgilinin mahallesinin toprağı gibidir.]

4 sürdi: urmış D. sürdi: urmış D. [Divane âşık sarı yüzünü (sevgilinin geçtiği yolun) izinin tozuna sürdü. (Çünkü) yokluk ehlinin nazarında altınla toprak eşittir.]

5 [Ey Bâkî! Cahiller senin sözlerine değer vermezse üzülme, senin cevher gibi sözlerini basiret ehli sürme gibi gözlerine çeker.]

[175]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Ruḫuŋ 'aksiyle ṣahn-ı dīde bāġ u gülsitānumdur
Nihāl-i ser-bülendüŋ ḫaylīden ḫāṭır-nişānumdur

Göŋül iŋler ġamuŋdan dem-be-dem rūḥ-ı revān aġlar
Bir bāġuŋ çeşmesārı hep benüm eşk-i revānumdur

3. Temāşā-yı gül ü gülşende ārām eylemez cānum
Ser-i kūyunda cānānuŋ ġaraż ārām-ı cānumdur

Şirār-ı nār-ı āhumla sipihrüŋ tās-ı pūlādı
Döner her şeb belā bezminde cām-ı zer-nişānumdur

5. Yaşum deryādur ey **Bāḳī** içinde şāḥ-ı mercānı
Ḥayāl-i naḫl-i bālā-yı nihāl-i erġavānumdur

---

[175]. 27[a], (Bâkî Divanı, G.128).

1 [Yanağının aksi ve göz bebeğin, bağ ve bostanım gibidir. Başı yüksekte olan fidan boyun epeydir hatırımdadır.]

2 [Gönül, her zaman sevgilinin gamıyla inleyip ağlar. Bu bahçenin çeşmesinin başı hep benim akan gözyaşımdır.]

3 [Canım, gülü ve gül bahçesini seyretmekle huzur bulmaz. Maksadım, sevgilinin mahallesinin başında canımın huzur bulmasıdır.]

4 [Ahımın ateşinin kıvılcımıyla gökyüzünün çelikten tası her gece bela meclisinde altın işlemeli bir kadeh gibi döner.]

5 nahl: nahl-i D. [Ey Bâkî, derya gibi gözyaşlarımın içinde erguvan fidanlarının yüksek nahıllarının hayali mercanların şahı gibidir.]

[176]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. ‘Ārıẓuŋ ḫūrşīd-i ‘ālem-tāb māhiyyetlüdür
Anuŋ-içün ḥüsnüŋüŋ bāzārı germiyetlüdür

Câme-i dībā-yile ḫūrşīd zībālanmasun
Şimdi ondan ḫil‘at-ı ḥüsnüŋ senüŋ şöhretlüdür

3. Sen tarāvet bāġınuŋ bir ġonce-i ḥandānısun
Jāle düşmüş berg-i gül aġlamış ṣūretlüdür

Ḫançer-i cānān ecel cāmına ṭurmaz ṣu ḳatar
Yolına cān virmek anuŋ şol ḳadar leẕẕetlüdür

5. Yeŋmez āb-ı çeşme-i çeşmüm düketse leẕẕetün
Şehd-i şīrīn-i muḥabbet şol ḳadar ḳuvvetlüdür

Gerçi kim ol ġamzeler nāzük geçerler nāzda
Lîkin anlardan hilāl ebrūlaruŋ diḳḳatlüdür

7. Kīmyādur **Bāḳi**’yā ḫāk-i cenāb-ı mey-fürūş
Āsitānı ḫidmetünden ḳaçma bir devletlüdür

---

[176]. 27[b], (Bâkî Divanı, G.60).

1 [Yanağın dünyayı aydınlatan güneş gibidir. Onun için güzelliğinin pazarı hararetlidir.]

2 [Güneş ipekli kumaşla süslenmesin. Şimdi senin güzellik kaftanın ondan daha meşhurdur.]

3 berg-i gül: taze gül D. [Sen eğlence bahçesinin gülen goncasısın. Üzerine çiğ tanesi düşmüş gül yaprağı sanki ağlamış gibidir.

4 [Sevgilinin hançeri ecel kadehine (hiç) durmadan su katar. Onun yoluna can vermek o kadar lezzetlidir.

5 düketse: dökinse D. [Sevgilinin tatlı muhabbeti o kadar kuvvetlidir ki o muhabbetin tesiriyle akan göz yaşım (kendi) lezzetini tüketse onun tadından yenmez]

6 [Gerçi o yan bakışlar naz yaparken oldukça nazik diye bilinirler. Lakin o hilal kaşların onlardan daha incedir.]

7 [Ey Bâkî, meyhanecinin şerefli toprağı kimya gibidir. Onun saadetli dergâhının hizmetinden kaçma.]

[177]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ḥalḳa ḥalḳa zülf kim ol ḫaṭṭ u ḫāl üstindedür
Şekl-i ṭuġradur miṣāl bī- miṣāl üstindedür

'Ārıẓ-ı gülgūnuŋuŋ dā'im ḫaṭ u fermânına
Fitneden ḫālī degül her laḥẓa āl üstindedür

3. Naḳş-ı ḫaṭṭ-ı lāle-reng ol 'ārıẓ-ı pākīzede
Berg-i güldür gūyiyā āb-ı zülal üstindedür

'Āşıḳ-ı bī-çāreler bār-ı belāŋ altındadur
Derd-mend üftādeler görseŋ ne ḥāl üstindedür

5. Çerḫ yüz döndürmedin gülşende 'ıyş it **Bāḳi**'yā
Sebzeler zībā hevālar i'tidāl üstindedür

---

[177]. 27[b], (Bâkî Divanı, G.124).Gazel divanda 8 beyittir.

1 [O ayva tüylerinin ve beninin üstüne düşen halka halka saçların tuğraya benzeyen emsalsiz bir misaldir.]

2 gülgūnuŋuŋ: gülgūnuŋ D. [Gül renkli yanağın hattı ve fermanıyla daima fitne çıkarmaktan boş değildir, her an hilekarlık üstüne düşünür.] Bu beyitten sonra divanda farklı bir beyit daha bulunmaktadır:

"Sā'id-i sākī ile cām-ı mey-i gülgūna bak
Bir gül-i sīr-ābdur gūyā nihāl üstindedür"

3 ḥaṭṭ: hadd D. [O güzel yanağındaki lale renkli ayva tüylerinin nakşı sanki gül yaprağı üstündeki saf su gibidir.]

4 [(Ey sevgili), çaresiz âşıklar (senin) bela yükünün altındadır. Dertli âşıkları görsen ne haldeler?] Bu beyitten sonra divanda farklı iki beyit daha bulunmaktadır:

"Mīmdür gūya dehānuŋ safha-i māh üstindedür
Sīne beŋzer şāne-i zülfüŋ ki sāl üstindedür"

"Rūy-ı bahtı bedr olur bürc-i şerefde 'āḳıbet
Her ki māh-ı nev gibi kesb-i kemāl üstindedür"

5 [Ey Bâkî, felek yüzünü döndürmeden (ömrün geçip gitmeden sen) gül bahçesinde eğlen. Çimenlikler yeşillenmiş, havalar itidal üzre gitmektedir.]

[178]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Var-iken kūyuŋla seyr-i bāġ-ı ʿuḳbā bundadur
Cennet evsāfın ḳılur vaʿiẓ temāşā bundadur

Ḥūr u Kevṣerden mey ü maḥbūb ise maḳṣūd eger
ʿIyş u nūş esbābı hep hāżır müheyyā bundadur

3. Mürdeye cānlar virür bīmāra ṣıḥḥat lebleri
Ḥikmet-i Loḳmān u iʿcāz-ı Mesīḥā bundadur

Zülfüŋ el bir eyleyüp ṭurreŋle pinhān itdiler
Ḫātem-i dil ḥāṣılı ya andadur ya bundadur

5. Hāy u hūy-ı ḫānḳāh u naʿra-i mestāneden
Hep viṣālüŋ cengidür maḳṣūd-ı ġavġa bundadur

İctināb it ṣoḥbet-i ehl-i riyādan **Bāḳi**'yā
Kim rıżā-yı Ḥażret-i Bārī Teʿālā bundadur

---

[178]. 28[a], (Bâkî Divanı, G.157). Divanda gazel 7 beyittir.

1 kūyuŋla: kūyuŋ ki D. [(Ey sevgili senin) mahallenle cennet bahçende gezinmek, oraları temaşa etmek varken, vaiz cennetin vasıflarını anlatır.]

2 [Eğer cennet hurisi ve Kevser suyundan maksat şarap ve sevgiliyse eğlence için gerekli olan her şey burada hazırdır.]

3 [(Sevgilinin) dudakları hastaya sağlık, ölüye de can verir. Lokman hekimin hikmeti ve Mesih'in mucizesi bundadır.]

4 [(Ey sevgili), saçınla saçının lüleleri sonunda el birliği yapıp gönül mührünü sakladılar o mühür ya ondadır ya bunda.] Bu beyitten sonra araya başka bir beyit daha eklenmiştir:

"ʿĀkıbet kim ser-fürū kılmaz gedā vü şāhdan
Bārgāh-ı ʿaşka kim aʿlā vü ednā bundadur"

5 cengidür: küncidür D. [Tekkenin kargaşasının sebebi ve sarhoşların nara atmasının ve kavgaların maksadı hep sana kavuşma savaşları yüzündendir.]

6 [Ey Bâkî, riya ehliyle sohbet etmekten çekin. Çünkü Allah'ın rızası bundadır.]

[179]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ṣalınan kūyında ol serv-i semen-sīmā mıdur
Gülşen-i cennetde şāḫ-ı Sidre vü Ṭūbā mıdur

Zaḫm-ı sīnem üzre cānā ḳanlu peykānuŋ senüŋ
Ġoncede pinhān olan berg-i gül-i ḥamrā mıdur

3. Mürde-i derd ü ġama cānlar baġışlar cür'ası
Sāḳiyā billāh mey-i ḥamrā dem-i 'İsā mıdur

Aġzuŋ içre diş midür yā ġonce içre jāle mi
Kevkeb-i dürrī midür ya lū'lū-yi lālā mıdur

5. **Bāḳi**-yi dil-ḥasteye cevr-i firāvān itmeden
Ḳaṣduŋ öldürmek mi yoḳsa nāz u istiġna mıdur

---

[179]. 28[a], (Bâkî Divanı, G.120).

1 [(O) mahallesinde salınarak (yürüyen) yasemin yüzlü servi boylu mudur (yoksa) cennet bahçesindeki Sidre ve Tuba ağacının dalı mıdır?]

2 ḥamrā: ra'nā D. [Ey sevgili, göğsümün yarası üzerindeki senin kanlı peykânın mıdır yoksa goncanın içinde saklanan kırmızı gül yaprağı mıdır?]

3 [(Aşkın bir) yudumluk içkisi dertten ve gamdan ölene can bağışlar. Ey saki, billahi bu kırmızı şarap mı yoksa İsa'nın nefesi midir (bilmem).]

4 [(Ey sevgili!) Ağzının içindeki diş midir yoksa goncanın içindeki çiğ tanesi mi? İnci gibi parlayan yıldız mıdır yoksa parlak inci midir (bilmem)?]

5 [Hasta gönüllü Bâkî'ye çok cefa çektirmeden kastın öldürmek mi yoksa naz mıdır (bilmem.)]

180. ʻĀṭıf

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – + /– + – + /+ – – + /– + –

1. Āyā o māhuŋ ülfeti kimdür kimüŋledür
Her dem ḳarīn-i vuṣlatı kimdür kimüŋledür

Evvel cemāl-i ḥüsnüŋe üftāde ben idüm
Şimdi eşīr-i miḥneti kimdür kimüŋledür

3. Ol şūḫ-ı şīvekāruŋ ʻaceb şimdi ey ṣabā
Dildāde-i muḥabbeti kimdür kimüŋledür

ʻUzlet-güzîn-i āhū-yı çeşm-i siyāhınuŋ
ʻĀlemde defʻ-i vaḥşeti kimdür kimüŋledür

5. **ʻĀṭıf** ʻaceb o şāh-ı gülistān-ı behçetüŋ
Gül-ġonce-çīn-i vuṣlatı kimdür kimüŋledür

---

180. 28[a], (Âtıf Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır).

1 [O ayın yakınlığı kimedir, kiminledir? Her zaman vuslatına yakın olan kimdir, kiminledir?]

2 [Önceden güzel yüzüne düşkün olan bendim. (Ama) şimdi mihnetinin esiri kimdir, kiminledir?]

3 [Ey sabah rüzgarı, acaba şimdi o nazlı güzelin âşığı kimdir, muhabbetine gönül veren kimdir, (sevgili şimdi) kiminledir?]

4 [(Bu) âlemde siyah gözlerinin ahusunun yalnızlığı seçtiği vahşetten uzak olan köşe kimin köşesidir, orada kimlerledir?]

5 [Âtıf, acaba o güzellik bahçesinin şahı, vuslatının gül ve goncalarını deren kimdir, (o güzel) kimlerledir?]

[181]. Reʿfet

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün
+ – + –/+ + – –/+ – + –/+ + –

1. O şūḫı ṣanma ki aġūşına hemān çekilür
Ḫayāl-i ḳaddi daḫi sīneye nihān çekilür

Nevāziş olsa da vażʿı çekülmez aġyāruŋ
ʿİtāb ise ne ḳadar nāz-ı dilberān çekilür

3. Cihānı cām-ı lebüŋ ḳıldı mest ü āşüfte
ʿAbes yere yoḳdur nām-ı mey-keşān çekilür

Tenezzül itmedi bir kere bezm-i ʿuşşāḳa
Velīk meclis-i aġyāra her zamān çekilür

5. Çün olduŋ a mürüvetüʾl-niʾamla **Reʿfet** şād
Ne rütbe ḫām ise bu naẓm-ı hoş-beyān çekilür

Vekīl-i ṣadr-ı kerīm āṣaf-ı kerem muʿtād
Ṣadā-yı midḥati dünyāya armaġān çekilür

7. Ḫüdā muʿammer ide devlet-ile zātını kim
Nevā-yı himmeti āfāḳa rāyegān çekilür

---

181. 28[a], (Reʿfet Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır).

1 [(Ey âşık!) O güzel sevgili hemen kucağına gelir sanma. Boyunun hayali bile göğsüne gizlice çekilir.]

2 [Düşmanlar devamlı okşayıp sevse de çekilmezler; ama dilberlerin nazı, (âşıkları) paylayıp azarlamaları çekilir.]

3 [(Ey sevgili!) Dudak kadehin dünyayı sarhoş edip dağıttı. Şarap içenin namı kötü değildir, çekilir.]

4 [(Sevgili) âşıkların meclisine bir kere tenezzül edip gelmedi. Ama ağyar meclisine her zaman gider.]

5 Ey Râfet! Sen sevgilinin nimetlerinin lütfuyla dolu dolu oldun, bu hoş beyanlı nazmın ne kadar olgunlaşmamış olsa da çekilir, dinlenilir.]

6 [O, daima keremin Asaf'ı olan kerem sahibi sadrazamı öven bu sözlerim cihana armağan olarak yükselir.]

7 [Allah onun zatını ve devletini uzun ömürlü kılsın, lütfunun sadâsı göklere bol bol ağsın.]

28b

[182]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Dem-i ṣubḥ irdi getür bāde-i ṣoḥbet demidür
Mey-i nāb-ile pür it saġārı 'işret demidür

Yār ise maḥrem-i aġyār u göŋül hem-dem-i zār
Gözlerüm ḳan aḳıdurṣa n'ola ġayret demidür

3. Çoḳ belā çekdi senüŋ ceng-i ġamında dil-i zār
Nāyveş nāleler eylerse şikāyet demidür

'Aşḳuŋı ṣaḳlar idüm sīnede ammā şimdi
Āh idersem beni 'ayb eyleme fürḳat demidür

5. Miḥneti dil ser-i zülfüŋde çeker ey **Bāḳī**
Kāfiristāna düşen kimsede miḥnet demidür

---

[182]. 28[b], (Bâkî Divanı, G.81).

1 [Sabah vakti geldi, sohbet kadehini getir, (tam) vaktidir. Saf şarapla kadehi doldur, eğlence zamanıdır.]

2 [Ağyarın mahremi sevgili, ağlama arkadaşı gönül ise gözlerim kan akıtsa ne olur sanki şimdi gayret zamanıdır.]

3 [Ağlayan gönül senin gam savaşında çok bela çekti. Ney gibi inlerse (doğrudur) şimdi şikâyet zamanıdır.]

4 [(Ey sevgili) şimdiye kadar aşkını göğsümde saklardım ama artık ah edersem beni ayıplama (şimdi) ayrılık zamanıdır.]

5 [Ey Bâkî, gönül (sevgilinin) saçının ucunda mihnet çeker. (Nitekim) kâfiristana düşen kimse için mihnet çeker.]

[183]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
\+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Murġ-ı dil ḳonmaġa bir ḳameti bālā gözedür
Serv ü şīmşādı begenmez ḳaṭı a'lā gözedür

Menzilin bāġ-ı İrem ḳılsalar itmez ārām
Ehl-i dil cennet-i kūyuŋ gibi me'vā gözedür

3. Ḫam-ı ebrūŋa baḳar vaṣluŋ ümīd-y-ile cihān
Ḥasret-i 'ıyd ile māh-ı nevī dünyā gözedür

Bī-baṣar farḳ idemez ḳanda baṣar ol āhū
Yine izi tozını dīde-i bīnā gözedür

5. 'Ārıżuŋ ḫasreti bir 'āriżadur **Bāḳī**'ye kim
Teşne-dil ḥaste yatur iki gözi mā gözedür

---

[183]. 28[b], (Bâkî Divanı, G.67).Gazel divanda 7 beyittir.

1 bālā: Tūbā D. [Gönül kuşu konmak için boyu yüce (olan bir sevgili) arar. Servi ve şimşir ağacını beğenmez de daha yüce (boylusunu) arar.]

2 [(Ey sevgili) gönül ehlinin menzilini cennet bahçesi yapsalar bile yine de rahat etmez (çünkü gönül ehli) cennet bahçen gibi bir yer ister.] Divanda bu beyitten sonra başka bir beyit daha gelmektedir:
"Gamze aslâ gözine kimseyi hîç ildürmez
Yine dil hastesin ol nergis-i şehlâ gözedür"

3 [(Ey sevgili), dünya kavuşma ümidiyle kaşının kıvrımına bakar, (sanki) cihan halkı bayram hasretiyle hilalin görünmesini bekler.]

4 tozına: tozını D. [O ahunun nerede gezindiğini basiretsiz (rakipler) göremez. (O ahunun) izini ve tozunu yine basiretli (âşıkların) gözü görür.] Divanda bu beyitten sonra başka bir beyit daha gelmektedir:
"Âşıkuñ düşmeni çok bahre dönüpdür yaşı
İki zevrakdur iki dîdesi deryâ gözedür"

5 ḫasreti: ḫayreti M.// Teşne-dil: teşne-leb M. [Ey sevgili! Bâkî yanağının hasretiyle hasta olmuştur. Gönlü susamış hasta vaziyette yatmakta ve iki gözü de su verecek birini gözetmektedir.]

29a

[184]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Bād şol dem ki ġubār-ı reh-i cānān getürür
Naẓar-ı ehl-i dile kuhl-ı Ṣıfāhān getürür

Göricek mu'cize-i naḳşını ṣūretger-i Çīn
Götürüp ḫāme gibi parmaġın imān getürür

3. Çehresinde lebi yād-y-ıla gelür dil gūyā
Şarḳdan ḫᵛāce gelür la'l-i Bedeḫşān getürür

Eşk-i ḥasret yüzümüz āl ider aŋduḳça lebin
Mey-i gülgūn içerüz beŋzümüze ḳan getürür

5. Zülfi endīşesine varma ṣaḳın ey **Bāḳī**
Anda mecmū'-ileten 'aḳlı perīşān getürür

---

[184]. 29[a], (Bâkî Divanı, G.131).

1 [Rüzgâr, sevgilinin yolunun tozunu getirdiği zaman gönül ehlinin nazarına Isfahan sürmesini getirmiş olur.]

2 ḫāme gibi: ḫāme-ṣıfāt D. [Çin ressamları nakışlarındaki mucizeyi görünce parmağını kalem gibi kaldırıp iman getirir.]

3 [Yüzünde dudağının hatırasıyla gelen gönül sanki Bedehşan lali getiren bir tüccar gibidir.]

4 [(Sevgilinin) dudağını andıkça hasret gözyaşı yüzümüzü kızartır. Gül renkli şarap içeriz, benzimize kan getirir.]

5 [Ey Bâkî, sevgilinin saçının fikrine düşme sakın!] (Okunuşu belirsiz olan bir mısra olduğu için çevirisi yapılmamıştır.)

[185]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
+ – – – /+ – – – /+ – –

1. Ruhuŋ berg-i gül-i sīr-āba beŋzer
Leb-i la‘lüŋ şarāb-ı nāba beŋzer

Fürūġ-ı daġ-ı ‘aşḳuŋ sīnem üzre
Şu‘ā-ı mihr-i ‘ālem-tāba beŋzer

3. Eşigüŋ Mescid-i ‘Akṣa’ya mānend
Yüzüŋ ḳıble ḳaşuŋ miḥrāba beŋzer

Ser-i zülf siyehkāruŋ şeb-i tār
‘İzāruŋ pertevi mehtāba beŋzer

5. Cihān efsānedür aldanma **Bāḳī**
Ġam u şādī ḫayāl-i ḫ[v]āba beŋzer

---

185. 29[a], (Bâkî Divanı, G.116).

1 [(Ey sevgili) yanağın taze gül yaprağına benzer. Lal dudağın da saf şaraba benzer.]

2 [(Ey sevgili), göğsümün üzerindeki aşk yarasının ışığı, âlemi aydınlatan güneşin ışığına benzer.]

3 [(Ey sevgili), eşiğin Mescid’i Aksa’ya benzer, yüzün kıble kaşın da mihraba benzer.]

4 [(Ey sevgili), saçının ucundaki karalık, karanlık geceye, yanağının parlaklığı da mehtaba benzer.]

5 [Ey Bâkî, dünya efsanedir, aldanma. (Dünyanın) mutluluğu da gamı da uyku hayaline benzer.]

[186]. Muḥibbī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Her ḳaçan ʿaşḳ oḳını sīneye cānan getürür
Ḫaḳ budur kim bu benüm derdime dermān getürür

Görse ʿābid saçuŋuŋ küfrini zünnār idinür
Yüzinüŋ nūrını görse o dem imān getürür

3. Bezm-i ḥüsnünde ḳaçan zülf gelür ʿārızına
Meclisi ziynet ider sünbül [ü] reyḥān getürür

Ḫıżr eger arayaraḳ buldı ise āb-ı ḥayāt
Pīr-i meyḫāne keremden anı her an getürür

5. Ey **Muḥibbī** bu gözüm merdümi ġavvaṣ-ṣıfāt
Ṭaluben baḥr-ı ġama dürr-ile mercān getürür

---

186. 29[a], (Muhibbî Divanı, G.1002).

1 ʿaşḳ: ġamze D. [Sevgili ne zaman aşk okunu göğsüme getirirse doğrusu bu benim derdime derman getirmiş olur.]

2 idinür: idine D. [Sevgili, abid (çok ibadet eden) saçının karalığını görse zünnar edinir. Fakat sonra yüzünün nurunu görürse yine o zaman iman getirir.]

3 [Güzelliğinin meclisinde ne zaman saçın yanağının üzerine gelirse sümbül ve reyhan getirip meclisi süslemiş olur.]

4 [Hızır (a.s) her ne kadar abı hayatı arayarak bulduysa da meyhanenin piri keremiyle onu her zaman getirir.]

5 [Ey Muhibbî, dalgıç sıfatlı gözümün göz bebeği gam denizine dalıp mercan ve inci getirir.]

[187]. Ṣābrī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Bezmine kim ki gece bir meh-i tābān getirür
Gün gibi şu'le virür şem'-i şebistān getirür

Sāḥil-i baḥr-ı sirişkimde tenim bir cānım
Mürdedür ṣanki kenāra anı ummān getirür

3. Āyet-i ḥüsnini görmüş bu cihān-deyrinde
Getirüp parmaġını māh-ı nev īmān getirür

Ey Ḫalīl'üm yolına sen gözi İsmā'īlüŋ
Perrin açup Rūḥ-ı Ḳuds cānını ḳurbān getirür

5. **Ṣābri** cümle pesendīde olur 'ālemde
Mülk-i naẓma şu ġazel ki anı sulṭān getirür

---

187. 29[a], (Sâbrî Divanı, G.?). Bu gazel divanda yer almamaktadır. Yüksek lisans tezi olarak çalışılan eser 1990 yılına aittir. Bu sebeple gazel o dönemde okunmamış olabilir. Çalışmada aynı redifle yazılmış başka bir gazel bulunmaktadır.

1 [Her kim ki meclisine geceleyin bir ay yüzlü güzel getirir, sanki gecesini gündüz gibi aydınlatan bir mum getirir.]

2 [Tenim gözyaşımdan oluşan sahil kenarı gibidir. Canım ise sanki ölüdür de onu deniz, kenara getirir.]

3 [(Ey sevgili), yeni ay bu dünya kilisesinde güzellik ayetlerini görüp parmağını kaldırıp şahadet getirir.]

4 [Ey Halil'im, sen İsmail gözlünün yoluna Cebrail kanatlarını açıp canını sana kurban getirir.]

5 [Sabrî, şiir mülküne sultanın getirdiğin şu gazelin herkes tarafından beğenilir.]

[188]. Żiyā’ī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Kimini devr-i felek gül gibi ḫandān getirür
Bülbül-āsā kimini ‘āleme nālān getirür

Dile ‘aşḳuŋ gelicek bile gelür ġuṣṣa ü ġam
Şu sipāhi gibi kim taḫtına sulṭān getirür

3. Virdi ben ḫāke ḥadīṯ-i dehenüŋ āb-ı ḥayāt
Dem-i ‘Īsā nitekim mürde dile cān getirür

Görse meclisde yüzüŋ nūrını şem‘-i kāfūr
Şevḳden parmaġını ḳaldırup īmān getirür

5. Ḳıldı kūyuŋda varup cānı **Żiyā’ī** teslīm
Döndi şol ḥācıya kim cānını ḳurbān getirür

---

188. 29[a], (Ziyâ‘î Divanı, G.?). (Baki ile aynı dönemde yaşamış Mostarlı Hasan Ziyai adında bir şairin divanı Dr. Müberra Gürgendereli tarafından çalışılmış fakat aradığım şiir bu çalışmada yer almamaktadır.)

1 [Feleğin dönmesi kimine gül gibi mutluluk getirir kimisini de dünyaya bülbül gibi ağlayarak getirir.]

2 [(Ey sevgili), aşkın gönle gelince keder ve gam da gelir. Onlar sanki tahtına sultan getiren sipahi askerler gibidirler.]

3 [Sevgili senin ağzının sözü ben toprağa hayat suyu verdi. Nitekim İsa’nın nefesi gönlü ölü olana hayat getirir.]

4 [(Ey sevgili), kâfurdan yapılmış mum (senin) yüzünün nurunu görse şevkten parmağını kaldırıp iman getirir.]

5 [Ziyâ’î (sevgilinin) mahallesine varıp canını teslim edince canını kurban edeb hacılara döndü.]

[189]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Her ḳaçan gönlüme fikr-i ʿārıż-ı dilber düşer
Gūyiyā mirʿāta ʿaks-i pertev-i ḥaver düşer

Ger ölürsem ḥasret-i ḳadd-ile o servüñ beni
Bir yere defin eyleñüz kim sāye-i ʿarʿar düşer

3. Taŋ mı ġam öldürse meydān-ı melāmetde beni
Bu neberd-i ʿaşḳdur anca dilāverler düşer

Anuŋçün varmazam ben kūyuŋa giryān olup
Ḥāk-i rāhuŋ ḳorḳaram cānā gözümden ter düşer

5. ʿĀrıż-ı ruḥsāruŋı vaṣf itse **Bāḳī** her ḳaçan
Şiʿri ey gül-çehre anuŋ böyle rengīŋ-ter düşer

---

[189]. 29[b], (Bâkî Divanı, G.119).

1 [Gönlüme ne zaman sevgilinin yanağının fikri düşse sanki şark güneşinin parlaklığının aksi aynaya düşer.]

2 [Eğer sevgilinin o servi boyunun hasretiyle ölürsem beni öyle bir yere gömün ki 'ar'ar ağacının gölgesi düşsün.]

3 [Melamet meydanında beni gam öldürse ayıp mı? Bu aşk savaşıdır ancak dilaverler düşer.]

4 [Ey canım! Gözümden yaş düşer de toprağını ıslatır diye korktuğum için senin semtine ağlayarak gelmem.]

5 [Ey gül yüzlü sevgili, Bâkî, ne zaman yanağının parlaklığını anlatsa onun şiiri böyle daha renkli ve parlak olur.]

[190]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Açıl bāġuŋ gül ü nesrīni ol ruḫsārı görsünler
Ṣalın serv ü ṣanavber şīve-i reftārı görsünler

Ḳapuŋda ḥāṣıl itdi bu devāsız derdi hep göŋül
Ne derde mübtelā oldı dil-i bīmārı görsünler

3. Açıldı daġlar sīnemde çak itdüm giribānum
Muḥabbet gülşeninde açılan gülnārı görsünler

Ten-i zārumda pehlum üstüḫ[v]ānı ṣayılur bir bir
Beni seyr itmeyen aḥbāb mūṣīḳārı görsünler

5. Güzeller mihribān olmaz dimek yanlışdur ey **Bāḳī**
Olur vallahi billahi hemān yalvārı görsünler

---

190. 29[b], (Bâkî Divanı, G.55).

1 [(Ey sevgili), açıl da bahçenin gülü ve nesrini yanağını görsünler. Salın da sanavber ve servi ağacı, (yürüyüşündeki) edayı görsünler.]

2 [(Ey sevgili), gönlüm, bu devasız derdi senin kapındayken aldı. Hasta gönlü görsünler nasıl bir derde müptela oldu.]

3 [Göğsümde yaralar açıldı, yakam yırtıldı. Sevginin gül bahçesinde açılan narçiçeğini görsünler.]

4 [Zayıf vücudumdaki kemikler bir bir sayılıyor. Beni görmeyen dostlar musikar kuşuna baksalar halimi anlarlar.]

5 [Ey Bâkî, güzeller merhametli olmaz demek yanlıştır vallahi billahi hemen yalvarı görsünler, (merhametli) olurlar.]

[191].ʿUlvī

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Elünde sāġar-ı gülgūn ile dildārı görsünler
Cinān bāġında açılmış gül-i bi-ḫārı görsünler

Cemālüŋ āfitābın ʿarż idüp refʿ-i niḳāb eyle
Peri-peykerler ol āyīne-i ruḫsārı görsünler

3. Ṭutup nabżum benüm bu derdüme bir çāre bulsunlar
Eṭibbāya ḫaber eyleŋ dil-i bīmārı görsünler

Mezāristānda pür-dendān fenālar ṭurmayup söyler
Ecel mutrībleri çalduġı mūsīḳārı görsünler

5. Naẓīre söylesünler **ʿUlvi**'yā bu naẓm-ı cān-baḫşa
Dirilsünler cihān şāʿirleri eşʿārı görsünler

---

[191]. 29[b], (Ulvî Divanı, G.185). (Zemin-i Ulvi başlığı atılmıştır.)

1 cinān: cihān D. //bi-ḫārı: zībāyı D. [Sevgiliyi elinde pembe renkli kadehiyle görsünler. (Ona bakınca sanki) cennet bahçesinde açılmış olan dikensiz gülü görürler.]

2 [(Ey sevgili), yüzünün örtüsünü kaldır güneş (yüzünü) göster. Peri yüzlüler o yanağının aynasını görsünler.]

3 [Benim nabzımı tutup bu derdime çare bir bulsunlar. İtaat edenlere haber edin hasta gönlü (aşığı) görsünler.]

4 fenālar ṭurmayup söyler: -ı ḳafalar remizdür D. [Kabristanda ağzında dişleri dolup kalan ölümlüler durmadan konuşurlar. (Onlar) ecel çalgıcılarının çaldığı musikârı görsünler.]

5 Naẓīre söylesünler 'Ulvi'yā bu naẓm-ı cān-baḫşa: Ne ḥālet baḫş ider güftārına ey 'Ulvī bilsünler D. [Ey Ulvî, bu can bağışlayan şiire nazire söylesinler. Dünya şairleri dirilsinler de bu şiirleri görsünler.]

[192]. Maḳālī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Giderseŋ ‘işveyi güller o [gül] ruḫsārı görsünler
Ḳosun feryādı bülbüller bu āh u zārı görsünler

Neden pür-jengdür āyīne-i ḳalbüŋ diyen aḥbāb
Senüŋ levḥ-i ruḫuŋda şol ḫaṭ-ı jengārı görsünler

3. Girībānum ḫalāṣ olsun diyenler dost cevrinden
Düşüp pāyına dāmānı gibi yalvarı görsünler

Ṣavılmaz bir ḳażādur nāvek-i tīr-i ciger-dūzı
Görünmez bir belādur ol perī ruḫsārı görsünler

5. **Maḳālī** ey ṣanem ‘aşḳuŋla döndi bir heyūlāya
Anı seyr itmeyenler ṣūret-i divārı görsünler

---

[192]. 29[b], (Makâlî Divanı, G.?). (Divanına ulaşılamamıştır).

1 [Sevgili sen işveye gidersen güller o gül yüzlüyü görsünler. Bülbüller feryadı bırakıp ah edip ağlamayı görsünler.]

2 [Dostlarının kalbinin aynası neden pas doludur diyen kişi senin canının levhasındaki şu paslı hattı görsünler.]

3 [Dost cefasında yakam kurtulsun diyenler, eteği gibi ayağına düşüp yalvarsınlar(yalvarı görsünler).]

4 [Ciğer dikici okunun temreni savılmaz bir kazadır. O peri yüzlüyü görsünler, (o ne) görünmez bir beladır.]

5 [Ey put gibi güzel olan sevgili, senin aşkınla Makâlî bir heyulaya döndü. Onu seyretmeyenler duvar suretini seyretsinler.]

[193]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Gönül almaġa gelür şīveye āġāz eyler
Dil-i bī-çāreyi ben ʿarż idicek nāz eyler

Ne hümā ḳaydı ser-i zülfi hevāsında baŋa
Gönül ol mertebelerden yüce pervāz eyler

3. Ḳāmet-i naḫle göre şīve-i reftārlaruŋ
Yine şīveyi ol serv-i ser-firāz eyler

Göreyin ṭur seni bir laḥża disem yollarda
Yine ol şūḫ-ı cihān şīveyi ṭurmaz eyler

5. Bend-i zülfinden elem çekme iŋen ey **Bāḳī**
Seni aġyārdan ol fend ile mümtāz eyler

---

[193]. 30[a], (Bâkî Divanı, G.126).

1 [(Sevgili) gönül almaya gelir, nazlanmaya başlar. Ben çaresiz gönle arz edecek (ama) naz ediyor.]

2 hevāsında: nevāsında D. [(Sevgilinin) saçının ucunun hevesiyle gönül öyle yükseklerde uçar ki hüma kuşunu bile aşağılarda bırakır.]

3 şīve-i reftārlaruŋ: hâlet-i reftār olsa D. [O fidan boyuna göre ne işvelerin var. o işveleri başı yükseklerde olan selvi boylum yapar.]

4 yine: baŋa D. [(Ey sevgili), seni bir an yollarda göreyim desem o dünya güzeli yine durmaz (naz eder).]

5 [Ey Bâkî! Sevgilinin kemend gibi bağlayan saçından bu kadar elem çekme; o seni düşmanların arasından (kemendiyle kendine çeker), seçkin kılar.]

[194]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Gönlün alup ġonceveş āl ile dil-teng itdiler
Bülbül-i şūrīdeye güller 'acep reng itdiler

Ḳıldı mürġān-ı çemen ḳadd-ı nihāl-i servi ḫam
Muṭrib-i bezm-i bahāra gūyiyā çeng itdiler

3. Cān u dil baḥş-ı kitāb-ı 'aşḳda bülbülleri
Ġonceveş söyletmeyüp dem-beste vü reng itdiler

Dil derūn-ı sīnede la'lünle ḳıldı baḥş-ı 'aşḳ
Birbiriyle iki bülbül gūyiyā ceng itdiler

5. Ruḫlaruŋ medḫin ser-āġāz itdi **Bāḳī** bāġda
Düşdiler hep yanına bülbüller āheng itdiler

---

194. 30[a], (Bâkî Divanı, G.121).

1 [Hileyle gönlünü alıp gonca gibi daralttılar. Güller acaba aşık bülbüle ne oyun oynadılar (onu ne hallere düşürdüler).]

2 [Çimendeki kuşlar servi fidanının boyunu büktüler. Sanki bahar meclisinin çalgıcısına çeng aleti yaptılar.]

3 reng: deng D. [Can ve gönül aşk kitabının bahsinde bülbülleri gonca gibi söyletmeyip susmuş hale getirdiler.]

4 [Gönül, göğsün içinde dudağınla aşktan bahsetti. Sanki iki bülbül birbiriyle savaştılar.]

5 [Bâkî, bahçede yanaklarını medhetmeye başladı. Bülbüller de hep yanına konup ona eşlik ettiler.]

[195]. Vecdī

Mef ʻūlü fāʻilātü mefāʻīlü fāʻilün
– – +/– + – +/+ – – +/– + –

1. Eşküm firāḳ-ı laʻlüŋle ceyḥūna nāz ider
Āhum hevā-yı zülf ile gerdūna nāz ider

Sīnemde ārzū-yı temāşā-yı ḫāl ile
Dāġum hemīşe lāle-i pür-ḫūna nāz ider

3. İtdikçe baḥş derd-i belā dīdegān-ı ʻaşḳ
Şerḫ-i ġamum ḥikāyet-i Mecnūnʼa nāz ider

Yā Rabb ne ṭurfe fitne-i ʻālī-cenābdur
Ol ġamzeler ki siḥre vü efsūna nāz ider

5. **Vecdī** ṭabiʻatum eşer-i feyz-i ʻaşḳ ile
Bir şūḫdur ki şiʻre vü naẓmuna nāz ider

---

[195]. 30[a], (Vecdî Divanı, G.10).

1 laʼlüŋle: laʼ ile D. [Gözyaşım dudağının hasretiyle ırmağa naz eder. Saçının arzusuyla ahım dünyaya naz eder.]

2 sinemde: sinemle M. [Göğsümde yaram, yüzündeki benini seyretme arzusuyla daima kan dolu laleye naz eder.]

3 dīdegān: dīde kān D. [Aşkının gözcüleri bela derdinden bahsettikçe gamımın (açtığı) yaralar Mecnun hikâyesine naz eder.]

4 [Ya Rabb, (bu) nasıl taze, yücelik sahibi fitnedir. O yan bakışlar ki sihir ve büyüye (bile) naz eder.]

5 [Vecdî, (benim) tabiatım aşk feyzinin eseriyle öyle bir güzeldir ki şiire (bile) naz eder.]

30b

[196]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Künc-i ebrūsın ḫayāl it gūşe-i gülzārı gör
Halḳa-i zülfün ḳıyās it ṭabla-i ʿāṭṭārı gör

Ṭurreler egnindeki müşgīn girihler seyrin it
Ġamzeler ṭaḳındugı şemşīr-i cevherdārı gör

3. Baḳma çerḫ-i ser-keşüŋ ol miġfer pūlādına
Dilden āhum çekdügi şemşīr-i āteşbārı gör

Seyr-i bāġ-ı bezme gel cām-ı mey-i gülgūna baḳ
Gülşen-i cennetde açılmış gül-i bī-ḫārı gör

5. Cām içüp hem-vāre bī-hūş olduġum maʿzūr ṭut
Çerḫ peydā itdüġi evzāʿ-ı nā-hem-vārı gör

Görme ey zāhid günāhum çoḳluġın şol ʿālemi
Maġfiret deryāsına ġarḳ eyleyen Ġaffārı gör

7. Giceler ʿıyş u ṣafā-yı çeng ü nāy olmaz ʿaceb
Subḥ-dem **Bāḳī** derūn-ı dilden istiġfārı gör

---

196. 30[b], (Bâkî Divanı, G.71).

1 [(Sevgilinin), kaşının köşesini hayal et, gül bahçesinin köşesini görmüş olursun. Saçının halkasını ver ki attarın tablasını göresin.]

2 girihler: zirihler D. [Alnındaki saçların misk kokulu düğümlerini seyret. Yan bakışlarının takındığı mücevherli kılıcı gör.]

3 [İsyankar feleğin o çelik miğferine bakma. (Sen) gönülden çıkan ahımın çektiği ateş yağdıran kılıcı gör.]

4 [(Ey sevgili), meclis bahçesini seyretmeye gel ve gül renkli şarap kadehine bak. (O zaman) cennet bahçesindeki açılmış dikensiz gülü görürsün.]

5 [Kadeh içip her zaman sarhoş olmamı mazur gör, feleğin ortaya çıkardığı bana layık olmayan işleri gör.]

6 [Ey zahit, şu dünyadaki günahımın çokluğunu görme. Affedici Allah'ın bağışlama denizini gör.]

7 [Bâkî, geceler boyu yeme-içme eğlence, çalgı ve neyle meşgul olamk tuhaf değildir, sen sabaha kadar gönülden yapılan istiğfarı gör.]

[197]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Zülf-i pür-ḫam çün ruḫuŋ üzre perişān-ḥāl olur
Kendüsin cemʿ idemez ol nīce māh u sāl olur

Tāb-ı zülfüŋle göŋül ḳılduḳça āh-ı āteşīn
Dūd-ı dil cevlān ider ṭāvūs-ı zerrīn-bāl olur

3. Farḳ-ı serde şekl-i şemşīrüŋ yiter perr-i küleng
Bā-vücūd ol dem ki ḫūn-ı zaḥmum içre āl olur

Aŋma ʿaşḳ aḥvālinüŋ rāzın helāk eyler seni
Bunlaruŋ esrārı ey zāhid ḳatı kattāl olur

5. Serde ey **Bāḳī** ġam-ı zülf-i hümāyūn-fāl var
Sāye-i baḫt [u] saʿādet māye-i iḳbāl olur

---

[197]. 30[b], (Bâkî Divanı, G.72).

1 [Kıvrımlarla dolu saçın yanağının üzerinde perişan halde olduğu için aylar ve yıllar geçse de kendini toplayamaz.]

2 [Saçının parlaklığıyla gönül ateşli ahlar ettikçe (benim) gönül dumanım altın yapraklı tavus kuşu olup havalara yükselir.]

3 bā-vücūd: bā vücūdum M// M. Ki: kim M. [Başımın üstünde kılıcının şekli turna kuşunun kanadı olarak yeter, o zaman vücudumun hepsi yaralarımın kanı içinde kırmızı olur.]

4 aḥvālinüŋ: abdālınuŋ D. [Ey zâhid! Âşıklık hallerinin sırlarını anma zira bunların sırları çok öldürücü olur.]

5 [Ey Bâkî! Başımda uğurlu zülfünün derdi var, mutluluk ve bahtın gölgesi rahatlığın mayası olur.]

[198]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ḥadden efzūn mihrüm ol nā-mihribān bilmezlenür
Hep bilür çoḳ sevdigüm ammā hemān bilmezlenür

Āşinālıḳ virmeyüp bī-gāne resmin ḳullanur
Nāz ider her gördügince bir zamān bilmezlenür

3. İltifāt-ı ḥāl-i dervişe 'ulüvv-i şān ḳomaz
Hep bilür aḥvāli şāh-ı kāmrān bilmezlenür

Ġamzesi zaḫm urduġınca la'li dermān itmede
Gerçi dil derdin ol āşūb-ı cihān bilmezlenür

5. Nāz [u] istiġnā ile **Bāḳī**'ye ṭoḳunmaz geçer
Rāst gelse yolda ol serv-i revān bilmezlenür

---

198. 31[a], (Bâkî Divanı, G.73).

1 Mecmuada sevdigüm kelimesinden sonra" kim" sözcüğü yazılmış fakat divanda yok. Vezin gereği olmaması uygundur. [Güneşim, o merhametsiz haddinden çok bilir de bilmezlikten gelir. Çok sevdiğimi hep bilir ama bilmezlikten gelir.]

2 gördügince: gün dökünce M. [Yakınlık göstermeyip yabancı gibi davranır. Her gördüğünde naz eder, bir zaman bilmezden gelir.]

3 [O padişah şanının yüceliği sebebiyle dervişin haliyle ilgilenmez, aslında bütün ahvali bilir ama bilmezden gelir.]

4 cihān: cān D. "kim" sözcüğü mecmuada yazılmamış. Vezin gereği olmaması uygundur. [(Sevgilinin) yan bakışı yara açtıkça dudağı o yaralara derman vermektedir. Gerçi gönül derdini o dünyayı birbirine katan (sevgili) (bilir de) bilmezden gelir.]

5 [(Sevgili), naz ve mağrurluk içinde geçip gider de Bâkî'ye bakmaz. Yolda karşılaşsalar o yürüyen selvi bilmezden gelir.]

[199]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Dil ne miḥnetden ḳaçar hergīz ne ġamdan incinür
Hecr elinden çekdigi cevr ü sitemden incinür

Ḳatlime engüşt-i yār itsün işāret ġam degül
Ḳanḳı nādāndur o kim ḥükm ḳılmadan incinür

3. Olsa ḳahruŋla muḳayyed luṭfıdur iḥsānıdur
Yā eger incinse de maḥż-ı keremden incinür

Ḳameti servin nem-i eşküm ser-firāz eyledi
N'oldı ol nazük nihālüm şimdi ġamdan incinür

5. Ḫūn-ı eşküm bir zamān ālūde ḳıldı eşigün
Baŋa dilber **Bāḳi**'yā dāḫī o demden incinür

---

199. 31[a], (Bâkî Divanı, G.76).

1 [Gönül ne mihmetten kaçar ne de gamdan incinir. Ayrılık yüzünden çektiği cefa ve sitemden incinir.]

2 [Benim ölümüme sevgilinin parmağı işaret versin gam değil. Hangi bilgisizdir ki o (sevgili) emir vermeden incinir.]

3 [(Sevgilinin) kahrıyla endişelensek (bu sevgilinin) lütfudur, ihsanıdır. Eğer incinirse de kereminin ta kendisinden incinir.]

4 [O servinin boyu akan gözyaşımı yükseltti. Ne oldu o nazik fidanım şimdi gamdan mı incinir?]

5 [Ey Bâkî, gözyaşımın kanı bir zaman (sevgilinin) eşiğine bulaştı; sevgili o andan / kandan dahi incinir.]

[200]. Birrī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Zebūn-ı ‘aşḳ idüp aldı dili ol çeşm-i cādūlar
Ne ḥāletdür bu kim şīr-i neri ṣayd itdi āhūlar

Degil mi pertev-i şems-i ḥaḳīḳat ḥüsni ḫūbānuŋ
‘Aceb mi şevk-baḫşā-yı derūn olursa meh-rūlar

3. Zamīri Hakk’a rāci’dür ḥakīki ‘āşıḳuŋ zāhid
Hüviyyet ehlidür ḥaḳḳā çekenler ‘aşḳ-ile hūlar

Saŋa tebliġ ider mergüŋ selāmın püşt-i ham ey pîr
Kefen tezkīrini eyler aġarmaz bīhude mūlar

5. Dür-i nābı heves-nāk olma itlāfa ferāġat ḳıl
Nedür beyhūde ey **Birrī**-süḫanda bu tekāpūlar

---

[200]. 31[a] (Birrî divanına ulaşılamamıştır.)

1 [O cadı bakışlar aşka müptela edip gönlümü aldılar. (Sanki), ahular; erkek aslan avladılar, bu ne haldir?]

2 [O ay yüzlü güzeller gönle neşe bağışlarsa buna şaşılır mı, güzellerin güzelliği hakikat güneşinin ışığı değil mi?]

3 (Okunuşu belirsiz olan bir beyit olduğu için çevirisi yapılmamıştır.)

4 [Ey pîr, (yaşlı kimse) eğri ok sana ölümün selamını iletir, o saçlar boş yere ağarmaz, (beyazlığıyla adeta) kefeni zikrederler.]

5 [(Ey sevgili) saf incilere heveslenme, gel bundan vazgeç. Ey iyi sözün sahibi olan Birrî, boş yere bu dalkavukluklar niye?]

[201]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Biz ki tabʿ-ı pāk u ḳalb-i pür sefāya māliküz
Gūyiyā āyine-i ʿālem-nümāya māliküz

Yaşımuz deryālara döndürdi cevr-i rūzgār
Hāliyā ey māh-rū bahr-i belāya māliküz

3. Yaḳdı yandırdı ġamuŋdan dostum düşmen beni
Didi kim biz dūzaḫ-ı cevr ü cefāya māliküz

Tīre-dildir lāle-i Nuʿmānı ʿarż itmeyen bize
Gül gibi cām-ı şarāb-ı dil-güşāya māliküz

5. Ser-firāz olsaḳ bu devr içre ʿaceb mi **Bāḳī**
Biz ṣurāḫīveş bugün rengīn-edāya māliküz

---

[201]. 31[b], (Bâkî Divanı, G.191).

1 [Biz ki temiz tabiatlı sefa dolu kalbe sahibiz. Sanki dünyayı gösteren aynaya sahibiz.]

2 [Rüzgarın cefası/şiddeti gözyaşımızı deryalara çevirdi. Ey ay yüzlü şimdi bela denizine sahibiz.]

3 [Dostum, düşman beni gamıyla yaktı kül etti. O dost dedi ki biz cefa ve eziyet cehennemine sahibiz.]

4 [Numan'ın lalesini bize sunmayan kötü kalplidir; (biz) gül gibi içi ferahlatan şarap kadehine sahibiz.]

5 [Bâkî, bu devir içinde dik başlı olsak buna şaşılmaz. Biz bugün sürahi gibi hoş edaya sahibiz.]

[202]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
\+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Eger biŋ zaḫm ura tīrüŋ ten-i ‘üryāna incinmez
Ucundan tek hemān bir ḥiṣṣe degsün cāna incinmez

Ġam u ġuṣṣa dil-i ‘uṣṣāḳa yārān-ı ṣafādandur
Göŋül ḥażż eyler anlardan kişi yārāna incinmez

3. Dil-i ṣad-çāk o mūy-ı müşk-būyuŋ bendine ḳalmaz
Vücūdun şu‘le-i şem‘e ṣalar pervāne incinmez

Göŋül çeng-i muḥabbetde yine ṣabr itmese mümkündür
Reg-i cān lîk zaḫm-ı nāḫun-ı hicrāna incinmez

5. Yiter ḫaṭṭ u ruḫ-ı sāḳī bu bezme ziynet ey **Bāḳī**
Ḳadeḥ nūş it ki dil vaḳt-i gül ü reyḫāna incinmez

---

[202]. 31[b], (Bâkî Divanı, G.199). Gazel üçüncü beyitin birinci mısrasından sonra farklı beş mısra ile devam etmektedir: Çeker zülf-i dil-āvīzüŋ cefāsın şāne incinmez (3. Gazel ikinci mısra)
“Döker ‘âşık yoluñda dâne dâne gevher-i eşki
Yatur hâk-i mezelletde yine bir dâne incinmez”
“Zebân-ı ta’n-ı a’dâdan perîşân olma ey Bâkî
Hezârân tîşe-i âzâr ururlar kâne incinmez”

1 tirüŋ: gamzeŋ //üryāna: cüryāne D.// Degsün: çıksun D. [(Ey sevgili, bakışlarının) oku çıplak tenime bin yara bile açsa (yine de tenim) incinmez. Okun ucundan hemen cana bir hisse bile değse bile yine de incinmez.]

2 [Keder ve gam, aşıkların gönlüne safa veren dostlardan gelir, Gönül onlardan haz eder, kişi dostlarına incinmez.]

3 buyuŋ: bunuŋ D. [Yüz parça olan gönül, sevgilinin o misk kokulu saçının kemendinde kalmaz. (Nitekim) pervâne de vücudunu mumun ışığına bırakır ve incinmez.]

4 [Gönül muhabbet eğlencesinde yine sabretmezse bu mümkündür, (lakin) şah damarı ayrılık tırnağının yarasından incinmez.] İlk mısrada vezin hatası mevcuttur.

5 [Ey Bâkî, bu meclise süs olarak sakinin yanağı ve ayva tüyleri yeter. Sen kadeh iç ki gönül gül ve reyhan vaktinde incinmez.]

[203]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Pür-hevādur ney gibi ‘aşḳuŋla ṭab‘-ı pür-heves
Derd-i dilden bā-ḫaber ‘ālemde yoḳ bir hem-nefes

Çāk çāk itsün beni şemşīr-i ġamzeŋ şāneveş
Zülfüŋe tek ‘āḳıbet olsun müyesser dest-res

3. ‘Aşḳuŋuŋ deryāsına nisbet vücūd-ı kā’ināt
Mevc-i baḫr-ı bī-kerān üzre bir āvuç ḫār u ḫes

‘Āḳil oldur gelmeye dünyā metā‘ından ġurūr
Müddet-i devr-i felek bir demdür ādem bir nefes

5. Devr elinden **Bāḳi**’yā ġam çekme ‘ālem böyledür
Gül naṣīb-i hār u ḫes bülbül giriftār-ı ḳafes

---

[203]. 32[a], (Bâkî Divanı, G.211).

1 [Pek arzulu tabiatım senin aşkınla ney gibi hevesle doludur, (ama) dünyada gönül derdinden haberdar olan bir arkadaş yoktur.]

2 [(Ey sevgili!) yan bakışlarının kılıcı beni tarak gibi parça parça etsin. Yeter ki sonunda zülfüne elim ulaşsın.]

3 [(Ey sevgili) kâinatın varlığı, senin aşkının deryasına nisbetle sonsuz denizin dalgası üzerinde bir avuç çalı çırpı gibidir.]

4 [Akil kişi dünya menfaatinden gurur duymayıp (bu menfaatlerle) mutlu olmayandır. Feleğin devrinin müddeti (dönüşü) bir an, insanoğlu(nun hayatı da) bir nefestir.]

5 [Ey Bâkî, dünyanın elinden gam çekme, dünya böyledir. Gül, çalı çırpının nasibi, bülbül kafese müpteladır.]

[204]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Gönül dāġ-ı ġamuŋla sīnede bir şem' uyandırmış
Çerāġ-ı 'aşḳa bir ġarrā ḳızıl altūn yandurmuş

Gönüller naḳdin almış yār girmiş ḫalḳa-i zikre
Bir iki derd-mend āvāreyi varmış ṭolandurmuş

3. Dimeŋ Mecnūn'a gelmiş 'āḳıbet Leylā'dan 'istiġnā
Belā-yı 'aşḳ o ser-gerdānı cānından uṣandurmuş

Bulup saḳḳā-yı hicrān teşne-leb ṣaḥrāda Mecnūn
Ecel peymānesin ṣunmuş ḥayāt ābına ḳandurmuş

5. Bugün **Bāḳī**'ye ol āfet viṣālin vā'deler kılmış
Yalanlar söyleyüp miskīni gerçekten inandurmuş

---

[204]. 32[a], (Bâkî Divanı, G.219).

1 [Gönül gamının yarasıyla göğüste bir mum yakmış. (Sanki) aşk çerağına (aşk meclisi için) parlak bir kızıl altın yakmış.]

2 [Sevgili, zikir halkasına girmiş, onların gönül nakdini almış. (Bir hırsız gibi) bir iki dertli avareyi gitmiş, dolandırmış.]

3 [Mecnûn'a Leylâ'dan naz gelmiş demeyin. Aşk belası o perişan halli (Mecnun'u) canından usandırmış.]

4 [Ayrılık sakkası (sucusu) Mecnun'u çölde dudağı kurumuş bir halde bulup ecel kadehini sunmuş, hayat suyuna kandırmış (hayat suyu diye içirmiş /hayatına doyurmuş).]

5 kılmış: itmemiş M. [Bâkî'ye bugün o (güzel) sevgili kavuşma vaatleri vermiş, miskine yalanlar söyleyip gerçekten kandırmış.]

[205]. Bāḳī

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –

1. Benem şol la'l-i meygūnuŋ ġamında eşki āl olmuş
Ḥarābat ehline gönŋli şikeste bir sifāl olmuş

Temāşa ḳılmaġa gülzār-ı ḥüsn-i yāri bī-minnet
Sevād-ı dīde-i Mecnūn ruḫ-ı Leylā'da ḫāl olmuş

3. Te'ālallah ne ebrūlardır ol ḥüsn-i āfitābında
Ġamından ḳameti māh-ı şeb-ārānuŋ hilāl olmuş

Yine ol ġonce-leb bülbüllerüŋ ḳanına girmişdür
Güzellik-vār bugün ġāyet ḳızarmış āl āl olmuş

5. Temennā ḳılsa **Bāḳī** sen şehüŋ vaṣlın n'ola Ḥaḳ'dan
Ne denŋlüyse umar cāndur tutalım kim muhāl olmuş

---

[205]. 32[b], (Bâkî Divanı, G.215).

1 [Şu şarap renkli dudağın gamıyla gözyaşı kırmızıya dönen benim. Gönül, harabat ehline kırık bir çanak olmuş.]

2 [Sevgilinin güzellik bahçesini minnetsiz izlemek için Mecnun'un gözünün karası, Leyla'nın yanağında ben olmuş.]

3 ārānuŋ: efrūz D. [Tealallah o güneş gibi olan güzelliğindeki (kaşlar) nasıl kaşlardır öyle. (Ey sevgili) senin gamınla geceyi süsleyen ayın boyu (bile) hilal olmuş.]

4 [O gonca dudaklı (sevgili) yine bülbüllerin kanına girmiş. Bugün güzellik gibi gayet kızarmış al al olmuş.]

5 [Bâkî, Hak'tan sen padişaha kavuşmak istese ne olur? Farzedelim ki arzusuna kavuşması muhal olsa da istediği candır.]

[206]. Bāḳī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'lün fe'ilün
+ – + –/+ + – –/+ – + –/+ + –

1. ʻAvām oḳur seni tesḫīr içün hemīşe ḫavāṣ
Bu muḥlisüŋ işi dā'im muḥabbet ü iḫlāṣ

Olurdı pūte-i ʻaşḳunda yanmaġa rāżı
Bulaydı şaṣt-ı ġamuŋdan dil-i figende ḥalāṣ

3. Alındı ʻaşḳuŋa dil ḳaldı fikr-i bī-ḥāṣıl
Sipāhī gibi ki tīmārını iderler ḫāṣ

O dürri vaṣf iderüm ḳarşu baḥr-ı naẓmumda
Sözüm güherlerine ser-fürū ider ġavvāṣ

5. Elinde ḫātem-i fażl-ı belāġat ey **Bāḳī**
ʻAdū-yı kec-naẓar inkār iderse gözine baṣ

---

[206]. 32[b], (Bâkî Divanı, G.220).

1 [Halk daima seni ele geçirmek için sana övgüler yağdırır, bu salihin ise işi daima muhabbet ve ihlastır.]

2 [(Ey sevgili), âşığın yıkık gönlü gam halkasından kurtulsaydı aşkının potasında yanmaya razı olurdu.]

3 [Âşığın gönlü, senin aşkın için elinden alındı, âşık bir kazancı olmayan fikirlerle (başbaşa) kaldı, sanki (köylünün) tımarlı sipahi askerini alıp (sarayın) has ordusuna (asker) ederler.]

4 iderüm: iderin D. [Şiir denizimin karşısına oturup o inciyi anlatırım. Söz incilerime dalgıç baş eğer.]

5 [Ey Bâkî, elinde belagat faziletinin mührü (var), kem bakışlı düşman inkâr ederse gözüne bas!]

[207]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Āsitānuŋ ḫākidür firdevs-i ‘ālādan ġaraż
Ḳāmetüŋdür ravża-i cennetde Ṭūbā’dan ġaraż

Mürdeler iḫyā ider enfās-ı müşgīnüŋ senüŋ
Nuṭḳ-ı cān-baḫşuŋdur ‘icāz-ı Mesiḫā’dan ġaraż

3. Sīm-i eşküŋ yolına ḫarc eylemekden aġlama
Ya nedür ey ‘āşıḳ-ı şūrīde dünyādan ġaraż

Ārzū-yı cilve-yi naḫl-ı revānuŋdur senüŋ
Bāġda seyr-i ḫırām-ı serv-i bālādan ġaraż

5. **Bāḳi**’yā dil mülkini dilber niçün tārāc ider
Pādişāh olan nedür şehrini yaġmadan ġaraż

---

[207]. 33[a], (Bâkî Divanı, G.221).

1 [(Ey sevgili), yüce cennetten maksat eşiğinin toprağıdır. Cennet bahçesindeki Tuba ağacından maksat ise boyundur.]

2 [(Ey sevgili), senin misk kokulu nefeslerin ölüleri diriltir. Mesih’in mucizesinden kasıt (senin) can bağışlayan sözlerindir.]

3 [Gözyaşı gümüşünü sevgilinin yoluna harcadığın için ağlama. Ey perişan âşık dünyadan garaz nedir?]

4 [Bahçedeki yüce boylu servinin salınışını seyretmekten maksat senin salınan fidan (boyunun) cilvesini arzuladığımızdandır.]

5 olan nedür: olandur M. [Ey Bâkî, sevgili gönül mülkünü niçin yağmalar? Padişahın kendi şehrini yağmalamasından maksadı nedir?]

[208]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Ṣaḥn-ı gülşen mülk-i Baġdād oldı āb-ı cūy Şaṭ
Yāseminler ṣu yüzünde seyr ider mānend-i baṭ

Bir gülistān yazdı bir āy içre faṣl-ı nev-bahār
Lāle yer yer surḫ olupdur sebze ḫaṭ şebnem nuḳaṭ

3. Aldılar ol şem'-i bezm-ārāyı aġyār ortaya
Ẓāhir oldı nükte-i *lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ*

Ṣaḥn-ı bāġı ṭutdı encüm gibi nergis şöyle kim
Mestler farḳ eylemez yerden gögi eyler ġalaṭ

5. Ḫaṭṭ-ı la'lin **Bāḳī**'yā ol ġonce-i nev-restenüŋ
Seyr idenler didiler Yāḳūt'uŋ olmaḳdur bu ḫaṭ

---

[208]. 33[a], (Bâkî Divanı, G.222).

1 [Gül bahçesinin ortasında akan su Bağdat diyarının Şat nehri (gibi) oldu. Yaseminler su üzerinde kaz gibi yüzerler.]

2 [İlkbahar mevsimi bir ayda (sanki) bir gülistan kitabı yazdı, laleler (o kitabın) yer yer kırmızı mürekkebi, çimenler hattı, çiğ taneleri de noktaları oldu.]

3 [Ağyar o meclisi süsleyen mumu ortaya aldı. (Sonra) "*Lā hayre illâ fi'l-vasat*" sözü ortaya çıktı.] "İşlerin en hayırlısı orta olandır."

4 [Nergis çiçekleri yıldızlar gibi bahçenin meydanını baştan başa öyle bir kapladılar ki sarhoşlar, yerle göğü fark edemeyip hataya düşerler.]

5 Yāḳūt'uŋ: handānun D. [Ey Bâkî, o yeni yetişmiş goncanın, dudağının ayva tüylerini seyredenler, bu ayva tüyleri Yâkût'un hattı olmalıdır, dediler.] Yâkût-ı Mustasmî, hattat'tır.

[209]. Bāḳī

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. N’ola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dil-rübādan ḥaẕ
İder ḫasta ne deŋlü nā-ümīd olsa devādan ḥaẕ

Ġam-ı ‘aşḳuŋ cihān mülküŋde buldum şād-mān oldum
Kişi ġurbet diyārında idermiş āşinādan ḥaẕ

3. Sefā-yı cām-ı la‘lüŋden ne ḥālet kesb ider sofī
Ki tab‘-ı bī-mezāk itmez şarāb-ı dil-güşādan ḥaẕ

Be-her taḳdīr olur mā’il güzeller ‘āşıḳ-ı zāra
Ṭabīb olanlar elbette iderler mübtelādan ḥaẕ

5. Çerāġ-ı māh-ı hüsnüŋ ḳarşu ṭutdum çeşm-i aġyāra
Gözüm nūrı ne deŋlü eyleye a’ma żiyādan ḥaẕ

İlāhī ṭab‘-ı **Bāḳī**’den rüsūm-ı ġayrı maḥv eyle
Ki aṣlā ḳalmaya ḳalbinde naḳş-ı māsivādan ḥaẕ

---

[209]. 33[b], (Bâkî Divanı, G.223).

1 [Ne olur sevgilinin derdiyle yaralı gönle haz gelse, hasta ne kadar ümitsiz de olsa devadan haz alır.]

2 [(Ey sevgili), dünyada (senin) aşkının gamıyla mutluluk buldum. Kişi gurbetteyken tanıdık olandan haz alırmış.]

3 [Sofi, (senin) dudak kadehinin sefasıyla ne keyif alırmış? Lezzetsiz tabiatlı (olan) ferahlatıcı şaraptan haz etmezmiş.]

4 [Her durumda güzeller, ağlayan aşığa meyilli olurlar (nitekim) doktorlar da elbette hasta gördükçe mutlu olurlar.]

5 [Ağyarın gözüne karşı güzelliğinin ayının ışığını tuttum. A gözümün nuru! Kör ışıktan ne kadar zevk alır!]

6 [Allah’ım Bâkî’nin tabiatında senden başka bütün sözleri, şekilleri yok et ki kalbinde asla masivadan neşe kalmasın.]

[210]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Şemʿ-i hüsnüŋdür viren ḫalvet-sarāy-ı cāna lemʿ
Olamaz ol meclise ḫūrşīd-i ʿālem-tābʿ şemʿ

Almaġa āvāze-i pāy-ı ṣemendüŋ gūş-ı cān
Ḳaldı yollarda nişān pāy-ı esbüŋ gibi semʿ

3. Yaḳdı nār-ı fürḳat-i şehd-i lebüŋ cān riştesin
Aḳıdursam ṭaŋ degil şemʿ-i şeb-ārā gibi demʿ

Tūb-ı āhumla ider ḫayl-i sirişküm ʿāḳıbet
Ḳale-i hicrānı ḳalʾu leşker-i endūhı kamʿ

5. Ġam şebinde **Bāḳiyā** besdür perişān dillere
Ḫānḳāh-ı ʿaşḳ-ara dāġum fitīli şemʿ-i cemʿ

---

[210]. 33[b], (Bâkî Divanı, G.225).

1 [(Ey sevgili), can sarayının halvet yerine parlaklık veren güzellik mumundur. Dünyayı aydınlatan güneş o meclise mum (bile) olamaz.]

2 pāy-ı: naʾl-ı D. [Çevik atının ayağının sesini can kulağıyle duymak için kulağım, yollarda atın nalı gibi iz olarak kaldı.]

3 [Can ipliğini dudağının balının ayrılık ateşi yaktı. Geceyi süsleyen mum gibi gözyaşı akıtırsam ayıp değil.]

4 [Gözyaşı askerlerim ve ah topum en sonunda ayrılık kalesini temelinden yıkar ve gam ordusunu zapteder.]

5 [Ey Bâkî, gam gecesinde perişan gönülleri aşk dergahında bir araya toplamak için yaramın fitili toplanma mumuna (fitil olarak) yeter.]

34a

[211]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Zāhidā 'ibret gözün aç ṣūret-i zībāya baḳ
Bir naẓar āyīne-i sun'-ı cihān-ārāya baḳ

Dildür ol baḥr-ı ḥaḳīḳatden vücuduŋ mülkine
Şol derūnuŋ 'āleminde mevc uran deryāya baḳ

3. Baḫt-ı bī-bünyād içün renc-i ṭalebden fāriġ ol
Bari birḳaç gün ḥuzūr-ı ḳalb-ile dünyāya baḳ

Cāmveş kimdür bu bezm içre ciger-ḫūn olmayan
Ġonce-i gülzārı seyr it lāle-i ḥamrāya baḳ

5. Ḥāl-i zār-ı **Bāḳi**-i bī-dilden isterseŋ nişān
Ḳāmet-i çeng-i dü-tāya rūy-ı zerd-i nāya baḳ

---

[211]. 34[a], (Bâkî Divanı, G.239).

1 [Ey zahit, ibret gözünü aç süslenmiş yüze bak. Dünyayı süsleyen sanat aynasına bir bakış at.]

2 [Vücudun mülküne hakikat denizinden dalga vuran hep o gönüldür. Şu iç aleminde dalga vuran denize bak..]

3 [Sonu yokluk olan bahtın için talep sıkıntısından vazgeç. Bari birkaç gün kalp huzuruyla dünyaya (yaşamaya) bak.]

4 [Bu meclis içinde kadeh gibi ciğeri kanlı olmayan kimdir? Gül bahçesindeki goncayı seyret, kırmızı laleye bak.]

5 [Âşık Bâkî'nin ağlayan halinden nişan istersen boyu iki büklüm olmuş çenge ve neyin sarı yüzüne bak.]

[212]. Bāḳī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
– + – –/– + – –/– + – –/– + –

1. Nev-bahār açdı cemālüŋ muṣḥafından bir varaḳ
Ol varaḳdan başladı gülşende bülbüller sebaḳ

Gül gül oldı bāde-i ʿaşḳuŋla rūy-ı gülsitān
Tāb-ı meydendür cebīn-i ġonce-i terde ʿaraḳ

3. Bezm-i şevḳüŋ içre devr eyler felek bir cāmdur
Cāmda bir cürʿadur ʿaşḳuŋ şarābından şafaḳ

Nükte-i sırr-ı vücūdı şerḥ ider her berg-i ter
ʿĀrif-ı āgāha bu gülşende besdür bir varaḳ

5. Ḫūbdur ḥüsn-i ʿamel taḳvā vü ṭāʿat gerçi kim
Mānīʿ olmaz nesne ey **Bāḳī** ölünce feyż-i Ḥaḳ

---

[212]. 34[a], (Bâkî Divanı, G.243).

1 [(Ey sevgili) ilkbahar, güzelliğinin kitabından bir sayfa açtı. Bülbüller gül bahçesinde o sayfadan ders almaya başladılar.]

2 [Gül bahçesinin yüzü aşkının kadehiyle gül gül oldu. Taze goncanın alnındaki ter, şarabın hararetindendir.]

3 [Şevk meclisi içinde felek dönen bir kadehtir. Şafak da kadehteki aşk şarabından bir yudumdur.]

4 [Her taze yaprak, varlığın sırrının nüktelerini şerh eder. Bu gül bahçesinde uyanık arife bir sayfa yeter.]

5 [Ey Bâkî, güzel amel, takve ve ibadet güzeldir, Allah'ın verdiği feyizle sen ölünceye kadar bunları yerine getirmen için hiç birşey sana engel olmaz.]

[213]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –

1. Seyr-i gülşende ne ḥāṣıl bile yār olmayıcaḳ
Şāh-ı gülden ne biter tāze bahār olmayıcaḳ

Ṣavt-ı mürġān-ı çemen 'ālemi ṭutdı gerçi
Muṭribā n'eyleyelüm naḳş-ı nigār olmayıcaḳ

3. Menzilüŋ bāġ-ı behişt eylesek ārām itmez
Cānda ṣabr u dil-i şeydāda ḳarar olmayıcaḳ

Her ġazelüŋ tek ü pü itmede ardınca göŋül
Şāhlar eglenemez ṣayd u şikār olmayıcaḳ

5. **Bāḳi**'yā şāhid-i maḳṣūd olur çehre-nümā
Ṣaf u pāk āyine-i dilde ġubār olmayıcaḳ

---

[213]. 34[a], (Bâkî Divanı, G.240).

1 [(Sevgilinin) olmadığı gül bahçesini gezmekten ne çıkar? Taze bahar olmayınca gül yaprağından ne yeşerir?]

2 nakş-ı: nakşı M. [Ey çalgıcı, çimendeki kuşların sesi dünyayı sardı, ama sevgilinin yüzü olmayınca (bu sadayı) ne yapalım?]

3 menzilüŋ: menzilin D.//ārām itmez: itmez ārām D. [Canda sabır ve deli gönülde karar olmadıkça menzilin cennet bahçesi olsa (bile yine de) orada durulmaz.]

4 [Senin gazellerin (ceylan gibi) koşup seğirtmede, gönül de (avcı gibi) onların ardınca koşmaktadır. Avlanma olmayınca padişahlar eğlenemezler.]

5 [Ey Bâkî, gönül aynasında toz olmayınca saf ve temiz olur ve sevgilinin yüzünü gösterir.]

[214]. Bāḳī

Mef ʻūlü mefā ʻīlü mefā ʻīlü feʻūlün
– – + /+ – – + /+ – – + /+ – –

1. Devrān ayaġın şöyle şikest itdi şarābuŋ
Gūyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuŋ

Keyfiyyet-i esrāra döşendi ẓürefāʼ hep
Yārān ayaġın almada ḥayrān mey-i nābuŋ

3. Esbāb-ı ṭarab seyl-i mey-i nāb-ile gitdi
Āvāzı boġıldı giderek çengüŋ ü rebābuŋ

Peymāne şikest oldı yatur ḫaylī zamāndur
Yanup yaḳılur ḫāṭırı mecrūḫı kebābuŋ

5. **Bāḳī** yine ṣaçıldı nemek bāde-i nāba
Bilseŋ ʻacabā aṣlı nedür bu şeker-ābuŋ

---

214. 34[b], (Bâkî Divanı, G.269).

1 [Dünya, şarabın kadehini öyle bir kırdı ki sanki saf şaraba su kabarcığının gözü değdi.]

2 [Zarifler hep esrar içmeye başladılar, dostlar ise saf şarab kadehini hayran bir halde ele almışlar.]

3 [Eğlence çalgıları saf şarabın akmasıyla gitdi. Çeng ve rebabın sesi giderek kısıldı.]

4 [Kadeh kırıldı, uzun zamandır, (yerde) yatıyor. Kebabın yaralanmış hatırı da yanıp yakılmaktadır.]

5 [Bâkî, yine şaraba tuz katıldı. Bu şekerli suyun aslı nedir acaba bir bilsen?]

[215]. Bāḳī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
– + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Ey sabā dil raḫtın ol gīsū-yı ‘anber-bāra çek
‘Āşıḳ-ı divāneyi zencir-i zülf-i yāra çek

Ola kim bir pāre yaşun döktürüp ḳanın kese
Ḫāk-pāyuŋ ṭūṭiyāsın dīde-i ḫūn-bāra çek

3. Cām-ı gülgūn al ele nūş eyle bī-pervā bugün
Ḳuvvet-i bazuŋ-ile bir dilber-i meh-pāre çek

Dürr dişi vaşfında ey dil baġla bir ‘aḳd-i güher
Lü‘lü-yi lālā-yı naẓmuŋ rişte-i efkāra çek

5. Sīne bir eglenceden ḫālī gerekmez [**Bāḳi**yā]
Yāre sen ḳādir degilsin bāri miskīn yāra çek

---

[215]. 34[b], (Bâkî Divanı, G.254).

1 ‘anber bār: müşgīn tār D. [Ey sabah rüzgârı, gönlünün eyer takımını o anber yağdıran misk kokulu saçlara çek. Deli aşığı, sevgilinin saçının zincirine çek.]

2 döktürüp: diŋdürüp D. [Ey sevgili! Ayağının tozunun sürmesini kan saçan gözlerime çek de belki bir parça gözyaşımı döktürüp, kanımı keser.]

3 [Bugün pervasızca gül renkli kadehi eline al iç. Pazılarının kuvvetiyle ay yüzlü bir sevgili(yi kendine doğru) çek.]

4 [Ey gönül, (sevgilinin) inci dişlerini vasfeden inciden bir düğüm bağla, sözün parlak incilerini fikir ipliğine çek.]

5 Mecmuada mahlasa yer verilmemiş fakat divanda bulunmaktadır. [Ey Bâkî, sinede daima bir gönül eğlencesi lazımdır, sen yâre ulaşmaya kadir değilsin bari miskin yâre benze.]

[216]. Ḥasīb

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

\+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Āteş-i hecri söyünmez bedenümden yārüŋ
Yekdür Allāh deriz 'aşḳı ile dizdāruŋ

Fālyadan ḫālī degildür o güzeller şāhı
Topdan öldürse 'aceb mi kümesin 'aġyāruŋ

3. Aldı cebḫāneyi dil ḫumbara-i 'aşḳundan
Ber-hevā oldı işi 'āşıḳ-ı miḥnet-kāruŋ

Bir ṣıḳı lāzım idi yāri ṭıḳup ṭoldurmuş
Boş degildür çapını seyr idiŋüz meḳḳāruŋ

5. O deli fişegi perdāḫt nice ḳābildür
Ṣanki el ḫumbarasıdur felek-i gaddāruŋ

Yürüyüş ard-ḳapudan ġayri olurdı āsān
Girse miftāḥı ele ḥışn-ı zafer-etvāruŋ

7. Dām-ı tezvīrdür aldanma ṣaḳın aġyāra
Ḥīledür ṣanki şirān-pūlarıdur küffāruŋ

Bir fitīl ile anı atmaḳ olur idi **Ḥasīb**
Olmasa ḥavfı eger gülle-i āteş-bāruŋ

---

216. 34[b], (Hasîb Divanı, G. ?).

1 [Sevgilinin ayrılık ateşi bedenimden ayrılmaz. Dizdar'ın aşkıyla Allah tektir deriz.]

2 [O güzellerin şahı topunun ağzı boş değildir. Ağyarı top ateşiyle öldürse buna şaşılmaz, (sen onu) göm.]

3 [(Ey sevgili), gönül aşkının sarhoşluğundan cephenesini aldı. Mihnet çeken aşığın işi havaya uçmuş.]

4 [Sevgiliyi (namlunun içine) tıkayacak bir sıkı lazımdı. Hilecinin çapını seyredin (içi) boş değildir.]

5 [O deli fişeği çokça parlatmak makbüldür. Sanki gaddar feleğin el bombasıdır.]

6 [Zafer kazanılmış kalenin anahtarı ele geçerse arka kapıdan yürümek daha kolay olurdu.]

7 [(Ey sevgili), sakın ağyara aldanma! O yalanlarla dolu bir tuzak gibidir. Sanki kafirlerin aslan postuna girme hilesidir.]

8 [Hasib, eğer ateş yağdıran güllenin korkusu olmasaydı bir fitille onu atardık.]

35a

[217]. Bāḳī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
+ – + – /+ + – – /+ – + – /+ + –

1. Dilā cihānı sirişkümle pür-şarāb itdüŋ
Behey ḫarāb olası 'ālemi ḫarāb itdüŋ

Şarāb ṣoḥbetün ellerle eyledüŋ varduŋ
Firāḳuŋ āteşine baġrımuz kebāb itdüŋ

3. Ne sende mihr ü vefā var ne bende ṣabr u ḳarār
O yoḳ bu yoḳ ne'aceb bizden ictināb itdüŋ

Şemīm nāfe-i ḫālinden ey nesīm-i seḥer
Dimāġ-ı 'ālemi pür būy-ı müşk-i nāb itdüŋ

5. Saçı kelāmın o deŋlü uzatduŋ ey **Bāḳī**
İki ṣaḥīfe yiri başḳa bir ḳitāb itdüŋ

---

217. 35[a], (Bâkî Divanı, G.259).

1 [Ey gönül, dünyayı gözyaşımla şarap doldurdun. Behey harap olası dünyayı harap ettin.]

2 bağrımız: bağrımı D. [Sevgili şarap sohbetini gittin yabancılarla yaptın. Ayrılık ateşine bağrımızı kebap yaptın.]

3 [Sevgili ne sende sevgi ve vefa var ne bende sabır ve karar kaldı. O yok bu yok yoksa bizden mi çekindin?]

4 [Ey seher yeli, sevgilinin benindeki nafenin güzel kokusuyla dünyanın dimağını saf misk kokusuyla doldurdun.]

5 [Ey Bâkî, saçının sözünü o kadar uzattın ki iki sayfada anlatacağına adeta başka bir kitap yazdın.]

[218]. Bāḳī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
– + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Cām-ı la'lüŋdür senün āyīne-i rūy-ı enverüŋ
Adı var cām-ı Cemüŋ āyīne-i İskenderüŋ

Kāh ḥüsn-i yāre baḳ seyr it ḥam-ı ebrūsını
Adın aŋma ṭaḳ-ı Kisrā ile ḳasr-ı Ḳayṣerüŋ

3. Nūş iden cām-ı lebüŋ ölmekden aṣla ġam yimez
Kim ḥumārı olmaz ey sāḳī şarāb-ı Kevserüŋ

Nār-ı āhumdan ḥazer ḳıl ey sipihr-i pīre-zen
Ṭutışur bir gün ṣaḳın ol āsmānī çemberüŋ

5. Bir içim ṣu istedi hecrüŋde **Bāḳī** ḥaste-dil
Virmedi kat'a cevāb aŋa ṭayandı ḫançerüŋ

---

[218]. 35[a], (Bâkî Divanı, G.258).

1 [(Ey sevgili), senin parlak yüzünün aynası lal gibi kırmızı olan dudağındır. İskender'in aynasının, Cem'in kadehinin (ancak) adı var.]

2 [Bazen sevgilinin güzelliğine bak bazen de kaşının kıvrımını seyret. (Sevgilinin bu güzelliklerinin yanında) Kayser'in sarayını, Kisra'nın takının adını anma.]

3 [(Ey sevgili), dudağının kadehinden içen ölse de asla gam yemez. Ey saki, Kevser şarabı baş dönmesi yapmaz.]

4 [Ey kocakarı gibi olan gökyüzü, ahımın ateşinden sakın. (Kendini) koru, zira bir gün gelir o gökyüzü çemberin tutuşur.]

5 [Hasta gönüllü Bâkî, ayrılığında bir bardak su istedi. Hançerin dayandı da ona yine de cevap vermedi.]

35b

[219]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Ġonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüŋ
Ya'ni seyr eyleyelüm sīneŋi çöz dügmelerüŋ

Revnāk-ı ḥüsne ḥalel virmez o ḫaṭṭ-ı müşgīn
Arturur belki şeb-i tār şu'a'ın ḳamerüŋ

3. Ḳandesin biz de gel ey āfet-i devrān görelüm
Nice bir öpe kuca görişe tavḳ u kemerüŋ

'Āşıḳa küḥl-i cilā yārüŋ ayaġı tozıdur
Ḥāṣılı bendesiyüz 'ārif-i ṣāhib-naẓaruŋ

5. Zāhidā rind-i ḫarābāta igen ṭa'n itme
Var ise ẕerre ḳadar sırr-ı ḳaẓādan ḫaberüŋ

Cümle tedbīr pes-i per[de]den üstāduŋdur
İḫtiyārī mi ṣanursın ḥarekātüŋ suverüŋ

7. Şi'r-i **Bāḳī**'ye ḳulaḳ ṭutmasa zāhid ne 'aceb
Söz güherdür ne bilür ḳadrini nādān güherüŋ

---

219. 35[b], (Bâkî Divanı, G.277).

1 [(Ey sevgili), taze gül yaprağını goncalar içinde saklama. Yani düğmelerini çöz, göğsünü seyredelim.]

2 [(Ey sevgili), o misk kokulu ayva tüylerin güzelliğin parlaklığına halel getirmez. Belki karanlık gecede ayın parlaklığını (dahi) arttırır.]

3 [Ey dünya güzeli nerdesin, gel de gerdanın nasıl öpülür , kemerin nasıl kucaklanır bir görelim.]

4 [Âşığa, sevgilinin ayağının tozu parlak sürmedir. Özetle/hâsılı basiret sahibi ariflerin kölesiyiz.]

5 igen: ineŋ D. [Ey zahit, zerre kadar kaza ve kaderin sırlarından haberin varsa meyhane rintlerini ayıplama!]

6 [Tüm tedbirler, perdenin arkasındaki (gayb âlemindeki) üstadındur. Suretlerin hareketlerinin kendi istekleriyle mi olduğunu sanıyorsun?]

7 [Zahit, Bâkî'nin şiirlerine kulak asmazsa buna şaşılmaz. (Çünkü) söz mücevherdir, cahil kimse sözün kıymetini ne bilir?]

[220]. Bāḳī

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –

1. Şikāyet cevr-i dilberden dil-i şeydāyı söyletseŋ
Günāh andan yine ol şūh-ı bī-pervāyı söyletseŋ

Ḥadīs-i ʿaşḳı ḥarf u lafẓ-la ḳılmaz edā ammā
Ne raʿnâ söyler ol maʿnāyı çeng ü nāyı söyletseŋ

3. Nebāt-ı ḫaṭṭ u ḳand-i laʿl-i nābuŋ düşmez aġzından
Biraz gūş eyleseŋ ṭūṭī-i şekker-hāyı söyletseŋ

Ne dillerden ne dürler dökdügin deryā-ṣıfāt görseŋ
Ḫurūş u cūş ile bir gün dil-i dānāyı söyletseŋ

5. Kelām-ı ʿaşḳ ey **Bāḳī** ser-ā-ser sırr-ı vaḥdetdür
Murādı cümlenüŋ birdür bütün dünyāyı söyletseŋ

---

220. 35[b], (Bâkî Divanı, G.264). (Gazel divanda 7 beyittir).

1 [Deli gönlü söyletsen sevgilinin cefasından şikâyet (eder). O pervasız sevgiliyi söyletsen suçu yine ona (deli gönlüme) atar.]Bu beyitten sonra divanda iki beyit daha gelmektedir:
"Firāk-ı cām-ı la'lüŋle ne çekdi sāgar-ı gamdan
Ne kanlar yutdı görseŋ gonca-i ra'nāyı söyletseŋ" [BD, G.264 3. beyit]
"Leb-i la'lüŋle mey bahsinde gavgā hadden aşmışdur
İşitseŋ kīl ü kâli şīşe-i sahbāyı söyletseŋ" [BD, G.264 4. beyit]

2 [Aşk sözünü harf ve sözle anlatamazsın ama çengi ve neyi söyletsen o manayı ne güzel anlatırlar.]

3 [Biraz kulak tutup şeker yiyen tutiyi söyletsen saf lal taşı gibi olan dudağının şekeri ve ayva tüylerinin tatlısı ağzından düşmez.]

4 gūş: cūş D. [Bir gün coşup gürleyen âlim gönlümü söyletsen adeta bir deniz gibi (sevgiliye) ne diller ne inciler döker bir görsen.]

5 [Ey Bâkî, aşk kelamının sırrı baştanbaşa aynıdır. Bütün dünyayı söyletsen hepsinin muradı birdir.]

[221]. Bāḳī

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
++ – – /+ – – – /+ + –

1. Ḫūbda çehre ile sīne gerek
Belki maḥbūb böylesine gerek

Geçmege baḥr-i ġamdan ey Bāḳī
Zevrāḳ-ı mey gibi sefīne gerek

3. Gülmek ol ġonceye münāsibdir
Aġlamaḳ bu dil-i ḥazīne gerek

Mıṣr-ı ḥüsn içre ey şeh-i ḫūbān
Almaġa vaṣluŋı hazīne gerek

5. Künc-i ġamda ko aġlasun **Bāḳī** kim
Yār sevmek anuŋ nesine gerek

---

[221]. 35[b], (Bâkî Divanı, G.282).

1 belki: baŋa D. [Güzelde yüz ve göğüs gerek. Belki de âşık böyle (güzel olana) gerek.]

2 Bāḳi: sāki D. [Ey Bâkî, gam denizinden geçmek için şarap kayığı gibi gemi gerek.]

3 Gülmek ol ġonceye münāsibdir /Aġlamaḳ bu dil-i ḥazīne gerek: Bûseyi eksük eylemez cânân / Bundan artuk baña dahı ne gerek D. [Gülmek o goncaya yakışır, ağlamak bu hazine gönle gerek.]

4 [Ey güzellerin sultanı! Güzellik ülkesinde sana kavuşmak için hazine gerek.]

5 "kim" sözcüğü mecmuada var ama divanda yazılmamıştır. [Bâkî'yi bırak gam köşesinde ağlasın. Yâr sevmek onun nesine gerek…]

[222]. Bāḳī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –

1. Devr-i la'lüŋde ümīdüm bu ki ḥaḳḳāḳ-ı felek
Gevherüŋ nāmın ide ṣafḥa-ı 'ālemden ḥak

Dehenüŋ var ise bir būse ḳıl iḥsān didim
Nāz-ile yoḳ didi ol ġonce-i ḫāndan gülerek

3. Telḫ-kām itme beni dostum acı söz ile
Lebüŋ emdürmez iseŋ ṭatlu dilüŋ bārī gerek

Kimse ḥall eylemedi müşkil-i rāz-ı felegi
Var ise 'ıkd-ı ṯüreyyādur aŋa noḳṭa-ı şek

5. İltifāt itme bu alçaklara sen ey **Bāḳī**
Himmetüŋ murġ-ı hümāyūnı hümādan yüksek

Dest-gīrüŋ yine şāhenşeh-i devrān yaraşur
Sāḳi-i devr-i felek cām ṣunarsa el çek

7. Ya'ni sulṭān-ı cevān-baḫt Mehemmed-hān kim
Yirde meddāhı beşer gökde ṯenā-h[v]ānı melek

---

[222]. 35[b], (Bâkî Divanı, G.274).

1 [(Ey sevgili), (senin kıymetli) lal taşı gibi dudağının hükmettiği bu zamanda ümidim bu ki felek hakkakı dünya yüzündeki bütün cevherleri kazıyıp yok etsin. (Senin dudağının cevheri varken onlara gerek yoktur.)]

2 iḥsān: ikrār D. [(Sevgiliye) dudağın var ise bir öpücük bağışla dedim. O gülen gonca gülerek nazlanarak yok dedi.

3 dilüŋ: dilim D. [Dostum, beni acı sözlerle kederlendirme. Dudağını emdirmezsen bari tatlı sözler söyle.]

4 [Kimse feleğin sırlarının muammasını çözemedi. Süreyya yıldızı ancak bir şüphe noktası olarak kaldı.]

5 [Ey Bâkî sen bu alçaklara alaka gösterme. (Senin) himmetinin hümayun kuşu hümadan (bile) yüksektedir.]

6 [(Senin) elinden tutanın olmak yine devrin padişahlarının padişahına yakışır. Feleğin devreden sakisi kadeh sunarsa el çek, elini verme.]

7 [Yerde insanların övdüğü gökte meleklerin methettiği o talihli sultan Mehemmed Han'dır.]

MECMUANIN 3a-35b VARAKLARI ARASINDAKİ ŞİİRLERİN MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

TABLO:4

	Yer Nu.: Berlin Milli Kütüphanesi Ms. Or. Oct. 2216						
Vr. nu.	**Mahlas**	**Matla' beyti / bendi**	**Makta' beyti / bendi**	**Nazım şekli / birimi**	**Nazım türü**	**Vezin**	**Açıklamalar**
2a	**Ḥüsnī**	Ḥabbezā-rişte bend-i nüsḫā-i pāk Bir müferriḥ laṭīf mecmū'a	Resm olunursa Ḥüsnī tārīḫi *Ḫūb olur bu laṭīf mecmū'a*	Tarih		+ + − − / + − + − / + + −	
2a	**Nehrī**	Zihī mecmū'a-ı şīrīn-edā maḥbūb-ı müsteşnā 'Adīm'ül-meşel genc-i dürr-i bī-mānend ü bī-hem-tā	Liyāḳat yoġ-iken güftār-ı naẓma Nehrī'yā āḫir Düşürdüm aŋa bir tārīḫ *bu mecmū'a ne ḫoş-zībā*	Tarih		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
2a	**Şerīfī**	Bi-ḥamdillāh ne ḫoş mecmū'a-ı pāk Derūnı genc-i eş'ār-ı belāġat	Şerīfī didi düşünce bu tārīḫ *Budur mecmū'a-ı dürr-i feṣāḥat*	Tarih		+ − + − / + − + − / + − −	
2a	**Şehrī**	Bāġdur ṣānki bu mecmū'a-ı pāk Tāze maẓmūnları mīve-i ter	Bu faḳīrüŋ daḫi bu bāġ içre Bir ḳalem aşlaması ḳalsun eşer	Tarih		+ + − − / + + − − / + + −	
2b	**Aḥmed Lüṭfī**	'Āzim-i dār-ı beḳā olduḳda bu mecmū'ama Her kim olur ise mālik ṣāḥibin yād eyleye	Kātib-i maḥkeme-i şer'-i şerīf-i nebevī Aḥmed-i Lüṭfī ḫaṭīb-i cāmi'-i Rüstem Paşa	Tarih		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
2b	**Lüṭfī Efendi**	Te'ālallāh zihī mecmū'a-yı bī-miṣl ü nev-peydā Şerīfī'ye sa'īd ide buŋı Mevlā-yı bī-hem-tā	N'ola reşk itse bu mecmū'a-ı zībāyı seyr iden Bulunmaz mümteni'dür bir naẓīr ola aŋa aṣla	Tarih		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
2b	**Lüṭfī**	Leṭāfetde anuŋ her mıṣra'ı ṣan ḳāmet-i maḥbūb Anuŋ her noḳṭası bir cebhe üzre ḫāldür gūyā	Temāşā eyledikde Lüṭfī'yā didüm aŋa tārīḫ *Şerīfī'ye mübārek ide bu mecmū'aı Mevlā*	Tarih		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
3a	**Şerīfī**	Eyā nāẓır teraḥḥum ḳıl faḳīre Du'ā-yı ḫayr ile bir kerre yād it	Budur sizden ricām ancaḳ baḳınca Diyesiz rūḥunı yā Rabb şād it	Tarih		+ − − − / + − − − / + − −	
3a	**Sırrī**	Ḫoşā zerrīn-ḳalem müşkīn-raḳam mecmū'a-ı zībā Zihī şīrāze-bend-i bī-manend vādī-i nev-īcād	Gülistān-ı hünerdür niḫal-i bāġ-ı ma'rifetdür bu Sezā reşk itse ṭūbā olsa şermende behişt-ābād	Tarih		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
3a	**Sırrī**	Vezīrī-ḳıṭ'a ḫoş-endām bir maḥbūb-ı ra'nādur Perīşān zülfīdür gūyā ki her bir saṭrı revnaḳ-dād	İderken fikr tārīḫin didi bir ehl-i dil Sırrī Zihī mecmū'a-ı zībende ferrūḫ-bād tārīḫ-bād	Tarih		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
3b	**Ṣābit**	Ḥamd u sipās u minnet o sulṭāna ibtidā Tevfīḳ virdi bendeye dīvāne ibtidā	Ṣābit bu penc beyti ḳılup zād-ı āḫiret Ḫamse-mübārek ile ider ḫᵛāna ibtidā	Tarih		− − + / − + − + / + − − + / − + −	

3b	**Ḥanīf**	Ey bir nefesde ʻālemi var eyleyen Ḫüdā Āfāḳı sunʻ-ı ḥikmete dār eyleyen Ḫüdā	İtmiş Ḥanīf bendeŋi bir ʻandelīb-i zār Sen ġonce-şūhı bir gülʻizār eyleyen Ḫüdā	Tarih		−−+/−+−+/+−−+/−+−	
4a	**Ṣābit**	Cānum ol bāz-ı ber-efrāşte dil-dāra fedā Yaʻni maḥbūb-ı ḫüdā Aḥmed-i muḫtāra fedā	Cām-ı laʻlüŋden umar feyż-i şefāʻat Ṣābit Ḳoya bir kāse-i kevşer o kühen-kāra fedā	Tarih		+−−/+−−/+−−/+−+	
4b	**Kāmī**	Düşdi rind-i lā-ubālī cām-ı ṣahbādan yaŋa İltifāt itmez felek de çerḫ-i mīnādan yaŋa	Kāmi'yā eyler ḳażā elbette keşf rāz-ı ʻaşḳ Çāki-i dāmen düşer dest-i Züleyḫā'dan yaŋa	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
4b	**Kāmī**	Murād üzre degil eṭvār-ı ʻālem bīş ü kemdür hep Ḥesābın kimse idrāk eylemez cezr-i aṣamdur hep	ʻAcepdür kim dilin kesdikçe durmaz keşf-i rāz eyler Seni dildār ile meşhūr iden Kāmī ḳalemdür hep	Gazel		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
5a	**Kāmī**	Reşk-i ḫūrşīd ü cihān-ı ʻālem-ārādur o şūḫ Taḥtgāh-ı ḥüsne şāh-ı dād-fermādur o şūḫ	Eksük olmaz Kāmi'yā hengāme-i dārü's-selām Ḥüsn-i Havrā-sūz ile āşūb-ı Zevrā'dur o şūḫ	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
5a	**Kāmī**	Nevāzişler ider güftār-ı gevher-bār ile her bār Velī mümkin degül ol şāhid-i bāzār ile bāzār	Tecellī Kāmi'yā her ẕāta bir yüzden muḳadderdür Dil-i ḫod-bīn-i Manṣur'a görindi dār ile dīdār	Gazel		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
5b	**Kāmī**	Sirişküm sīne-i pür-dāġa seyl-āb olmak istermiş O bāġuŋ gülleri āteşle şād-āb olmak istermiş	Heveskār-ı mesā'il-senc-i nuʻmānī idi Kāmī Meger rūmāl-i ḫāk-ile şeref-yāb olmaḳ istermiş	Gazel		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
5b	**Kāmī**	Ḳudsiyān-ı ʻālem-i nā-sūte dīvān itdi feyż Ḥaşr-ı emvāt-ı bahārsitāna fermān itdi feyż	Kāmi'yā şimdi kim iskāt-ı süḫan-sencān ider Ṭabʻ-ı şūḫı sāde-nuṭḳ-ı lāli selmān itdi feyż	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
6a	**Kāmī**	Şemʻ-i ḥüsni her bün-i mūdan fürūzān itdi ḫaṭ Lālezār-ı ʻārıż-ı yārin çerāġān itdi ḫaṭ	Beyt-i maʻmūre siyeh nūr oldı ẓāhir Kāmi'yā Reh-revān-ı Kaʻbe'yi hācı-peşīmān itdi ḫaṭ	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
6a	**Kāmī**	Şanmaŋuz kim Mevlevī bī-ıżṭırāb eyler semāʻ Gird-bād-ı ʻaşḳ-la pür pīç ü tāb eyler semāʻ	Ḳabr-i Mevlānā'da ḳurbān olmaḳ ister Kāmi'yā Āsitānında berāy-ı intisāb eyler semāʻ	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
6b	**Kāmī**	Olmaya āḫir ḫaṭ-āver rūy-ı cānān görmedük İrmeye aḫşāma bir mihr-i dıraḫşān görmedük	Pīç ü tāb-ı ṣayd-ı dil bād-ı ṣabādan ıżṭırāb Ḥāṣılı zülfüŋ gibi biz bir perīşān görmedük	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
6b	**Kāmī**	Dükenmez mi dürūġ-ı bī-fürūġı çeşm-i cādūnuŋ Meger efsāneye vā-bestedür te'sīri efsūnuŋ	Libās-ı pāk-ṭıynet Kāmī'yā yaŋar yek-reng olur dā'im Ḳabūl itmez teġayyür bir lisānda ismi ṣābūnuŋ	Gazel		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
7a	**Ṭıflī**	Söyledükçe leblerüŋ hem ġonce hem güldür baŋa Kākül-i ḫamdur ḫamuŋ bir ṣaçlı sünbüldür baŋa	Vaṣf-ı rūy-ı yāri taḥrīr eyledükçe bāġda Ṭıfli'yā kilk-i ṣarīr-engīz bülbüldür baŋa	Gazel		−−+/−+−−/−+−−/−+−	

7a	**Ṭıflī**	Gerçi kim ey şūḫ ʻaşḳunḏan cüdā olmaḳ da güc Fikr-i dūr-ā-dūr vaṣla mübtelā olmaḳ da güc	Bī-vefā yārān ile düşvār ülfet gerçi kim Ṭıfli’yā hem-ṣoḥbet-i ehl-i riyā olmaḳ da güc	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
7b	**Ṭıflī**	ʻĀlem-i ʻıyş u ṣafāyı cām-ı ṣahbā gösterür Ḥāṣılı āyīne-i sāġar temāşā gösterür	Ṭıfli’yā esbāb-ı ḥüsni hep yerindeyken yine Câme-i zîbā o bālā ḳaddi aʻlā gösterür	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
7b	**Ṭıflī**	Fikr-i zülfüŋ ʻāşıḳa ebr-i bahār-ı giryedür Pertev-i mihr-i ruḫuŋ perverdigār-ı giryedür	Fikr-i vaṣl itdikçe Ṭıflī bīm-i hicrāndur hücūm Ḫandesi erbāb-ı ʻaşḳuŋ yār-ı ġār-ı giryedür	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
8a	**Ṭıflī**	ʻĀşıḳım mā’ide-i derd-i belā ḫᵛānumdur ʻUlüvv-i āteş-i dil anda meges-rānumdur	Dest-i miḥnetde emīnim ḳader-i rāḥatda Ṭıfli’yā baḫt-ı siyeh anda nigeh-bānumdur	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
8a	**Ṭıflī**	ʻĀşıḳuŋ sūziş-i dille nefesi āteş olur Nār-ı Nemrūd gibi pīş ü pesi āteş olur	Ṭıfli’yā ʻaşḳ ile perverde olan murġ-ı dilüŋ Dānesi aḫker-i sūzān ḳafesi āteş olur	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
8b	**Ṭıflī**	Pākdür reng-i kudūretden dil-i bī-kīnemüz Ṣūret-i cānāna maẓhardur bizim āyīnemüz	Biz fenā şeklinde şāh-ı kām-rānuz Ṭıfli’yā ʻAşḳ ile virāne-i dildür bizüm gencīnemüz	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
8b	**Ṭıflī**	ʻĀşıḳuz ol zülf-i ʻanbere düşdi göŋlümüz Şimdi bir dūr u dırāz efkāra düşdi göŋlümüz	Bir güherdür düşmesin her şūḫa derdim Ṭıfli’yā Düşmedi bir seng-i dil mekkāra düşdi göŋlümüz	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
8b	**Seyyid Vehbī**	Ḫalāṣ eyle İlāhī beni bu berzaḫdan Ne deŋlü mücrim isem de çıḳar bu dūzaḫdan	Remīdeyem şu ḳadar kim girān gelür Vehbī İşitmekden ismini şīrīn-lebān ḫalluḫdan	Gazel		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	
8b	**Sırrī**	Aziz nice mümkin firār berzaḫdan Seni ḳażā getirür ṣad hezār fersahdan	Bu ʻāşıḳāne kelāmın iledür ey Sırrī Peyām-ı vuṣlat-ı şīrīn-lebān ḫalluḫdan	Gazel		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	
9a	**Ṭıflī**	ʻĀḳlı terk it ʻāşıḳ olduŋsa şarāb-ı nāba düş Yanduŋ ey bī-çāre-i ʻaşḳ u muḥabbet-āba düş	Resm-i devletden eşer yoḳdur ṣorulmaz Ṭıflī’yā ʻĀşıḳ-ı bī-dār-iseŋ dīvāne-i bī-ḫᵛāba düş	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
9a	**Ṭıflī**	Bahār eyyāmıdur güllerle şādān olmada bülbül Açıl ey ġonce-i bāġ-ı melāḥat söylemezsüŋ gül	Güm itmişdür dili çāh-ı zenāḫdānında ey Ṭıflī O müjgān ol ḫaṭ u ebrū o zülf o ṭurre ol kākül	Gazel		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
9a	**Ṭıflīyā**	ʻAdüv nevāziş-i dest-i keremle şād olsun Hemān yanuŋda şikest-i dilüm murād olsun	Der-i cefāsını Ṭıflī’ye itmesün mesdūd Hemīşe düşmene bāb-ı vefā küşād olsun	Gazel		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	
9b	**Ṭıflī**	Gel yetiş ben zāra göster rūy-ı ālüŋ gül gibi Gözlerüm yollarda ḳaldı şeh-süvārum pül gibi	Rāh-ı ʻaşḳında ayaḳlanmaḳ dilerseŋ Ṭıfli’yā Ol sehi-ḳaddüŋ ṣarıl ayaġına kākül gibi	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	

9b	**Bāḳī**	Gelüŋüz yüz ṭutalum bārgeh-i Ġaffāra Cān u dilden gelelüm tevbe vü istiğfāra	ʻAceb ol ṭaʻat u taḳvā diyü zuʻm itdigimüz Varıcaḳ nʼolsa gerekdür naẓar-ı Cebbāra	Gazel		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
9b	**Naẓmī**	Ḫancer kemer-i yāre münāsib o bel ince Ḫancer kemerince kemeri ince belince	Oldı güher naẓmı Naẓmiʼnüŋ yine bir silk Sʻay itdi veli miśḳab endīşe delince	Gazel		– – + /+ – – + / – – + / + – –	
10a	**Bāḳī (Tetim-me)**	Ẓulmet-i cehlde cevher deyü cemʻ itdügimüz Ḳorḳum oldur çıḳa ol rūzda seng-i ḫāra	Himmetüŋ şimşādınuŋ şāḫ-ı bülendi var iken Ḳanda yapsun şāh-bāz-ı tabʻ-ı Bāḳī āşiyān	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
10a	**Bāḳī**	Gel ey sāḳi bulunmaz böyle ʻāli dil-güşā meclis Getür cām-ı muṣaffāyı ki olsun pür-ṣafā meclis	Ḳadeḥ fısḳıyye mey ṣu ḥalḳa-i rindān anuŋ ḥavżı Serāy-ı şevḳa şadırvān olupdur Bāḳīʼyā meclis	Gazel		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
10a	**Sāmī**	Şemşīrini ṭaḳınca ne hoşdur o bel ince Şemşīri niṭāḳınca niṭāḳ ince bilince	Naẓmı yine Sāmīʼnüŋ olur raġbete şāyān Olmazsa da ey ḫāme Naẓīmʼuŋ ġazelince	Gazel		– – +/ + – – +/ – – +/ + – –	
10b	**Bāḳī**	Ḫalḳa ḫalḳa zülf kim ol ḫaṭṭ u ḫāl üstindedür Şekl-i ṭuġrādur miśāli bī-miśāl üstindedür	Çerḫ yüz döndürmedin gülşende ʻayş it Bāḳiʼyā Sebze zibā vü hevālar iʻtidāl üstindedür	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
10b	**Bāḳī**	Şeb-i tārīk görinür gözlerüme dūd-ı firāḳ Dūd-ı āhumla meger ṭoldı ser-ā-ser āfāḳ	Bāḳiʼnüŋ nāle vü āhı-la cihān ṭoldı yine Yine var ise ʻaduv eyledi yārine nifāḳ	Gazel		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
10b	**Nābī**	Bu bezm ki peymāne-i devlet var içinde Ne kimseye pāyende ne rāḥat var içinde	Nābī bilemem farḳı nedür beyʻ u şirādan Ol ẕühd kʼanuŋ ḫᵛāhiş-i cennet var içinde	Gazel		– – + / + – – +/ + – – +/ + – –	
10b	**Vehbī**	İdenler çeşm-i ḥırş u āzı beste zer ḫuṣūṣında İşin altūn ider feyż-i naẓarla her ḫuṣūṣında	Tehī-destān ḳısmet kendü ḳassām olsa da Vehbī Olur ṣıfrüʼl-yed āḫir itdügü defter ḫuṣūṣında	Gazel		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
11a	**Bāḳī**	Şevḳ-i gülden nāle itmekdür ṣefāsı bülbülüŋ Bī-riyā ʻāşıḳ durur olmaz riyāsı bülbülüŋ	Olsa Bāḳī olmasa fāni eger gülşende gül Olmaz idi zār-la eyle ṣedāsı bülbülüŋ	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
11a	**Bāḳī**	Ḫūn-ı dil mey kāse-i ser anda bir peymānedür ʻİşret-ābād-ı muḥabbet anda bir meyḫānedür	Bāḳīʼyā baş egme dehr-i dūna çün rūy-ı niyāz Āsitān-ı ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫānadur	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
11a	**Ḥāsīb**	Bir āyīne kim cilve-i vaḥdet var içinde Ṣad-pāre de olsa yine ṣūret var içinde	Aġyārı bile ḫābda ger yār ile görsem Daʻīmā Ḥasīb yoramam ḫayra keşāfet var içinde	Gazel		– – +/ + – – +/ + – – +/ + – –	
11a	**Nedimā**	Riyāsı zāhidüŋ der-kārdur dilber ḫuṣūṣunda Velīkin ẓālimüŋ ārāmı ḳalmaz zer ḫuṣūṣunda	Nedimā sīne vü bāzuŋı nerm it yār geldikçe Misāfir raḥat ister baliş ü pister ḫuṣūṣunda	Gazel		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	

11b	**Bāḳī**	Seyre çıḳsın ne temāşa ola peydā göresin Bir iki gün hele ṣabr eyle temāşā göresin	Bāḳī'yā cilve ḳılur ṣūret-i iḳbāl ol dem Ki göŋül āyīnesin pāk-i mücellā göresin	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
11b	**Bāḳī**	Ġam-ı ḫaṭṭıyla yāruŋ dil nice bir pāy-māl olsun Sür ey sāḳi ayaġı mūr-ı ġuṣṣa tār-ı māl olsun	Dirīġ eyler mi Bāḳī cān-ḳurbān olduġum senden Fidā yoluŋa cānı tek hemān 'ıyd-ı viṣāl olsun	Gazel		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
11b	**Bāḳī**	Tende bir köhne ḳabā dilde biraz nān olsun 'Āşıḳ-ı bī-ser ü pā başına sulṭān olsun	Bāḳī'yā söyle biraz lebleri esrārından Ehl-i dil naẓm-ı dil-avīzüŋe ḫayrān olsun	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
11b	**Cevrī**	Gile-mend olma nigāh-ı sitem-āmīzinden Yine yegdür kerem-i ġamze-yi ḫūn-rīzinden (G.185-1)	Böyle ḫᵛāb içre olan hīç uyanur mı Cevrī 'Āşıḳuŋ nāle-i şeb-gīr ü seḥer-ḫīzinden	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
11b	**Cevrī**	Ḫūrşīd yanar şu'le-i āh-ı seherümden Dūzaḫ söyinür mevc-i yem-i eşk-i terümden	Ġavġā-yı ḳıyāmetle ṭolar 'ālem-i ervāḥ Cevrī'yā dem-i fürḳatde olan nālelerümden	Gazel		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
12a	**Bāḳī**	Ruḫuŋ āteş ḫaṭ u ḫālüŋ buhūr-ı müşk ü 'anberdür Ḥam-ı zülf-i siyāhuŋ ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı micmerdür	Zer-i ḫāliş gibi rengīn olup gitmekde eş'āruŋ Elüŋde ḫāme ey Bāḳī meger kibrit-i aḥmerdür	Gazel		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
12a	**Bāḳī**	Riyāż-ı cennetüŋ ey reşk-i ḥūri ·Bulınur kūyuŋa nisbet ḳuṣūrı	Cihān mülküŋde ey Bāḳī ne ḥāṣıl Bilürsin behre-i Behrām-ı Gūrı	Gazel		+ − − − / + − − − / + − −	
12a	**Bāḳī**	Nām u nişāne ḳalmadı faṣl-ı bahārdan Düşdi çemende berg-i dıraḫt i'tibārdan	Bāḳī çemende ḫayli perīşān imiş varaḳ Beŋzer ki bir şikāyeti var rüzgārdan	Gazel		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
12a	**Bāḳī**	Şeb-i zülfüŋ nihān eyle ruḫuŋ rūşen nehār olsun Gider ebr-i ḫaṭuŋ yüzden cemālüŋ nev-bahār olsun	Cenāb-ı şāha ey Bāḳī niṣār it lü'lü-yi naẓmuŋ Bu ṣandūḳ-ı ṣadefkār ile dürr-i şāh-vār olsun	Gazel		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
12a	**Bāḳī**	Pervāne gibi şu'le-i şevḳüŋle yanmadın 'Āşıḳ muḥabbet adın aŋar mı utanmadın	Kesb-i hevā-yı 'aşḳ ide gör Bāḳī'yā bugün Dil ḫānesine revzen-i dīdeŋ kapanmadın	Gazel		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
12b	**Bāḳī**	Nedür bu ḫandeler 'işveler bu nāz u istiġnā Nedür bu cilveler bu şīveler bu ḳāmet-i bālā	Vefā ummaz cefādan yüz çevirmez Bāḳī 'āşıḳdur Niyāz itmek aŋa cāna yaraşur saŋa istiġnā	Gazel		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
12b	**Bāḳī**	Sāḳiyā ḳalmaz imiş kimseye ṣoḥbet bāḳī Mey-i gül-gūn içelüm bāde-i cennet bāḳī	Bāḳī ölsün yoluŋa pādişehim sen ṣaġ ol Baḫt-ı pāyende Ḫūdāvend-i sa'ādet bāḳī	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
12b	**Vecdī**	Mestāne dili meclis-i rindāna getürdüm Bir bülbül-i şūrīde gülistāna getürdüm	Bir dürr-i girān-māye ġazel baḥr-ı beyāndan Ḫāk-i ḳadem-i ḳadr-şināsāna getürdüm	Gazel		− − + / + − − + / + − − + / + − −	

12b	**Vecdī**	Olalı meclis-i nāzuŋda mey-i nāb ḥarām Oldı ey dīde-i maḫmūr baŋa āb ḥarām	Bezm-i ġayrı ruḥı pür-nūr eyle inṣāf inṣāf Şeb-i Vecdī'ye ola şu'le-i mehtāb ḥarām	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
12b	**Vecdī**	Nigāh-ı mest mi tīr-i ḳaża mıdur bilmem Bürehne-ḥanceri ḳaṣdı baŋa mıdur bilmem	Dem-i Mesīḥ o lebüŋ ḫandesiyle midür Vecdī Senüŋ sözünde gey ḥüsn-edā mıdur bilmem	Gazel		+ − − − / + + − − / + − − − / + + −	
13a	**Bāḳī**	İtdürür zühhāda ol miḥrāb-ı ebrū ser-fürū Ḳıldurur 'uṣṣāḳa ol ḫāk-i ser-i kū ser-fürū	Dürr-i naẓmuŋ Bāḳī'yā baş egdürür her tālibe Kim żarūri itdürür ġavvāṣa lü'lü' ser-fürū	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
13a	**Bāḳī**	Nihāl-i ḳāmetüŋ ḥaḳḳā 'aceb naḥl-i dil-ārādur Egerçi ḳaddüŋ a'lā kākülüŋ a'lādan a'lā dur	Kenār-ı baḥr-ı naẓma yine dürler dizmiş ey Bāḳī Süṭūr-ı defter-i şi'rüŋ meger emvāc-ı deryādur	Gazel		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
13a	**Cevrī**	Sırr-ı dehān-ı dilber ile mühr ber-lebem Rāz-ı derūnı ṣaḳlamada ġonce-meşrebem	Cevrī bu sāde resmī-i kām u ümīd ile Āsūde-i münāḳaşa-i baḫt u kevkebem	Gazel		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
13a	**Vecdī**	Dil virdim anuŋ zülfüŋe ṭūl-ı emel aldum Āzāde iken zevḳi degişdüm kesel aldum	El tügmelerin çözdi ben emdüm leb-i la'lin Ḳan içdi 'adū gerçi ki ben mā-ḥaṣal aldum	Gazel		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
13a	**Cevrī**	Bezm-i şevḳe çerāġdur göŋlüm Sīne-i 'aşḳa dāġdur göŋlüm	'Aşḳı pervāne itmiş ey Cevrī Bir fürūzān çerāġdur göŋlüm	Gazel		+ + − − / + − − + / + + −	
13b	**Bāḳī**	Zevraḳ-ı ṣahbāyı ṣundı sāḳi çün nūş eyledüm İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm	Nāleler ḳılsam ser-i kūyında yārüŋ Bāḳi'yā Bülbülān-ı gül-sitān-ı dehri ḫāmuş eyledüm	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
13b	**Bāḳī**	Başlar kesilür zülf-i perīşānuŋ ucından Ḳanlar dökilür ġamze-i fettānuŋ ucından	Murġ-ı dil-i Bāḳī'yi görüŋ fāhte-āsā Efġān ider ol serv-i ḫırāmānuŋ ucından	Gazel		− − + / + − − + / + − − + / + −	
13b	**Dervīş**	Cānum seni ben ḥūr ile ġılmāna degişmem Kūyuŋı senüŋ cennet-i rıżvāna degişmem	Dervīş ġazelüŋ oḳuyuban didi o gül-ruḫ Bu şi'rüŋi biŋ defter ü dīvāna degişmem	Gazel		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
13b	**Mahvī**	Āzāde gelüp 'āleme ḥayfā heme düşdüm Fikr-i zeḳān-ı yār ile çāh-ı ġama düşdüm	Girdāb-ı ḫayāle düşürüp dāne-i ḫāli Āvāre kebūter gibi Maḥvī yime düşdüm	Gazel		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
13b	**Cevrī**	İtdikçe lebüŋ luṭf ile iẓhār-ı tebessüm Gūyā açılur ġonce gülzār-ı tebessüm	İtdi dil-i Cevrī gibi gülşende o leble Her ġonce-i ḫandānı giriftār-ı tebessüm	Gazel		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
14a	**Bāḳī**	Şeb-nem gibi şaçılsın koŋ eşk-i firāvānum Güller gibi açılsun tek ġonce-i ḫandānum	Bāḳī reh-i 'aşḳuŋda döksin güher-i eşki Maḥsūl-i dil ü dīde hep yoluŋa sulṭānum	Gazel		− − + / + − − − / − − + / + − − −	

14a	**Bāḳī**	Ruḥ-ı yāri görelüm berg-i semen-ber yirine Ḳāmetin seyr idelüm serv-i ṣanavber yirine	İşigüŋ ṭaşı ile ḫāk-i ḥarīmüŋ besdür Bāḳī-i ḫaste-dile bāliş ü bister yirine	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
14a	**Cevrī**	Sāḳiyā āyine-i sāġarı göster görelüm Nīce seyr eyledi dünyāyı Sikender görelüm	Neşve virmez bize Cevrī bu tehī cām-ı felek Varalum mey-gedeye bir ṭolı sāġar görelüm	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
14a	**Cevrī**	Kām-ı dilden geçelüm bahta niyāz itmeyelüm Ḫūn-ı dil zevḳin idüp ni’mete nāz itmeyelüm	Dil-i Cevrī gibi ḫᵛān-ı ġama rāzı olalum Çeşm-i āzı ni’am-ı ‘āleme bāz itmeyelüm	Gazel		+ + − − /+ + − − /+ + − − /+ + −	
14a	**Cevrī**	Vaṣf-ı lebüŋde nādire-perdāzdur sözüm Nā-süfte gevher-i ṣadef-i rāzdur sözüm	Cevrī bu ḫūb ṭarz u bu nāzük-edā ile Bir şīve-kār dilber-i ṭannāzdur sözüm	Gazel		− − + / − + − + / + − − +/ − + −	
14b	**Bāḳī**	Ol şeh-i ḥüsnüŋ gözi üzre baḳanlar ḳaşına Sāye-i perr-i hümā düşmiş ṣanurlar başına	Naḳş-ı ḥüsnüŋ kimse Bāḳī gibi taṣvīr itmeye Ṣafḥa-i eş‘ārda anca ḳalemler aşına	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − /− + −	
14b	**Bāḳī**	Ḳorḳum oldur göz dege ḫāk-i der-i cānānuma Yoḫsa kühl-āsā çekerdim çeşm-i ḫūn-efşānuma	Yār defterden yine Bāḳī ḳazınmaḳ var dimiş Yaŋlış aŋlatmış ‘adūlar ben ḳulın sulṭānuma	Gazel		− + − − /− + − − /− + − − /− + −	
14b	**Bāḳī**	Maḥabbet baḥridür āhum yelinden mevc urur yaşum Melāmet fülkidür ser aŋa lengerdür iki ḳaşum	Ayurdı siḥr idüp yāri sipihr-i pīre-zen benden Ne lu‘b itdi baŋa gör Bāḳī’yā Billāhi oynaşum	Gazel		+ − − − /+ − − − /+ − − − /+ − − −	
14b	**Bāḳī**	Levḥ-i ḫāṭırda ḫaṭuŋ naḳşını yazmaḳ ‘amelüm Künc-i ḥalvetde senüŋ fikr-i lebüŋdür emelüm	Bāde-i mihr ü vefā sāġarıdur ey Bāḳī N’ola devr eyler ise bezm-i cihānı ġazelüm	Gazel		+ + − − /+ + − − /+ + − − /+ + −	
14b	**Bāḳī**	Gülşen isterseŋ işte meyḫāne Gül-i ḫandān gerekse peymāne	Bāḳī’yā ṭarż-ı şi‘r böyle gerek Hem ẓarīfāne hem levendāne	Gazel		+ + − − /+ − − +/ ++ −	
15a	**Bāḳī**	Ḳāmeti vaṣfını ‘arż eylediler Ṭūbāya Ser-fürū eyledi ol serv-i sehī-bālāya	Kemer eylerdi ḳolın ince belüŋe Bāḳī Girmese ḫancer-i ḫūn-rīzüŋ eger araya	Gazel		+ + − − /+ + − − /+ + − − /+ + −	
15a	**Bāḳī**	Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḥurrem Ġoncenüŋ göŋli açıldı güle düşdi ‘ālem	Ābdār olsa n’ola mīve-i şi‘r-i Bāḳī Urmadı kimse bu bāġ içre daḫi böyle ḳalem	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
15a	**Bāḳī**	N’ola dehr içre nişānum yoġ ise ‘anḳāyem Ne ‘aceb seyl gibi çaġlamasam deryāyem	Bāḳī’yā dīn-i Muḥammed ḥaḳ çün ‘ālemde Dem-i cān-baḫş ile naẓm içre bugün ‘İsāyem	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
15a	**Bāḳī**	Gül-sitān bezm-i şarāb u cām-ı mey güldür baŋa Kulkul-ı ṣavt-ı ṣürāḫi ṣavt-ı bülbüldür baŋa	Hayder-i Kerrārıyam meydān-ı naẓmuŋ Bāḳi’yā Nevk-i ḫāme Zülfikār u ṭab‘-ı Düldüldür baŋa	Gazel		− + − − /− + − − /− + − − /− + −	

15b	**Bāḳī**	Eylesün vaṣlını dermān dil-i bīmāra meded Dostlar işde ben öldüm baŋa bir çāre meded	Mededüŋ ḳalmadı feryād u fiġān eyleyecek Saŋa kimden ire ey Bāḳī-i bī-çāre meded	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
15b	**Ḳābulī**	Bir gedā himmeti yegdür bize begden aġadan Ḳurṭarurdı hele bāri başımız daġdaġadan	Zāhidin ṭa'nı Ḳabūlī bizi taġyīr eylemez Āb-ı pāke ne żarār laḳlaḳa-i ḳurbaġadan	Gazel		+ + − − /+ + − − /+ + − − /+ + −	
15b	**Rāsih**	Ey şūḫ 'aceb ki derd-i nihānı bilür misin 'Aşḳuŋ ne ḥālete ḳodı cānı bilür misin	Rāsiḫī şikāyet itme kerem bil cefāsını Kimdür o şāh-ı milket anı bilür misin	Gazel		− − + /− + − + /+ − − +/− + −	
15b	**Vaṣıḳ**	Biten ḫār-ı cefādur şāḫsar-ı nev-bahārumdan Gül-i ra'nā mı bitsün mācerā-yı eşk-i bārumdan	Sipihrüŋ nā-pesend evża'ını Vāṣıḳ yeter çekdüm Uṣandum ma-hasal bu gerdiş-i leyl ü nehārumdan	Gazel		+ − − −/+ − − −/+ − − −/+ − − −	
16a	**Bāḳī**	Hergiz ne ḳadr u cāh u ne sīm ü zer isterin Bir serv boylu dil-ber-i sīmīn-ber isterin	Bāḳī gedā-yı meygede-i 'aşḳ olup yine Bezm-i ġamında o ṣanemüŋ sāġar isterin	Gazel		− − + /− + − + /+ − − +/− + −	
16a	**Bāḳī**	Fitne-i 'ālemi ol ḳāmet-i bālādan bil Her belā kim yitişür 'ālem-i bālādan bil	Devlet-i dār-ı cihān devr-i zamān ey Bāḳī Pāyidār olmadıġun ḳıṣṣa-i Dārādan bil	Gazel		+ + − −/+ + − −/+ + − −/+ + −	
16a	**Vecdī**	Gülistān-ı ġamuz biz zīb-i bāġ-ı sīnemüz sensün Ḫarāb-ender-ḫarāb olsaḳ n'ola gencīnemüz sensün	O şūḫ-āşinā-keş ülfet itmiş bu heveslerle Dimez Vecdī'ye gel kim 'āşıḳ-ı dīrīnemüz sensün	Gazel		+ + − − −/+ + − − −/+ + − − −/+ − − −	
16a	**Vecdī**	Nīce vaṣf itsün o şūḫı dil-i hoş-dem ne disün Miṣli yoḳ beŋzedecek ḥüsn-i müsellem ne disün	Ḳomaduŋ söz yeri i'cāz- süḫanda Vecdī Böyle mu'ciz-nefese 'İsī-i Meryem ne disün	Gazel		+ + − −/+ + − −/+ + − −/+ + −	
16a	**Vecdī**	Aç ṭurre-i ḫam-der-ḫamuŋı gūş görinsün Biŋ ḫalḳa-i dīde aŋa mengūş görinsün	Vecdī mihekk-i 'arża ur ibrīz-i kelāmuŋ Ḫāliṣ-i zer ile nekre-i maġşūş görinsün	Gazel		− − + /+ − − + /+ − − + /+ − −	
16b	**Bāḳī**	Ser-i kūyuŋ ṣanemā cennet-i a'lā bilürin Müntehā ḳāmetüŋi Sidre vü Ṭūbā bilürin	Bāḳī'yā gülşen-i firdevsi baŋa 'arż itme Āsitānın ben anuŋ cennet-i Mevā bilürin	Gazel		+ + − −/+ + − −/+ + − −/+ + −	
16b	**Bāḳī**	Göŋül aḳdı gözüm yaşı gibi ol ḳadd-i dil-cūya Niçün meyl itmez ol serv-i ḫırāmānum aḳar ṣuya	Yine 'aşḳuŋda Bāḳī ḫancerüŋle yaralar çizdi Ṣanasın sāde-rū bir dil-rūbālar çekdi pehlūyā	Gazel		+ − − −/+ − − −/+ − − −/+ − − −	
16b	**'Ümīdī**	Bekler bu cān çıḳınca seni reh-güzārda İziŋ ṭozına iki gözüm inṭiẓārda	Gülmekde oynamaḳda cihān ḫalḳı dem-be-dem Cān u göŋül Ümīdī velī āh u zārda	Gazel		− − + /− + − + /+ − − + /− + −	
16b	**Bāḳī**	Mestāne düşmişin bu gice sāġar üstine Sāḳi-i bezm didi yüzüŋ güller üstine	Nūşīn-lebinde ḫaṭṭını kim görse Bāḳī'yā Şīrīnlik yazıldı ṣanur şekker üstine	Gazel		− − + / − + − + /+ − − + / − + −	
16b	**Bāḳī**	Dili al ey büt-i Çīn ḫayruŋa bir deyr eyle Saŋa bir būseye ṣatduḳ yüri var ḫayr eyle	Ḫayr dilde yir it diŋle sözüŋ Bāḳī'nüŋ Dil[i] al ey büt-i Çīn ḫayruŋa bir deyr eyle	Gazel		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	

17a	**Bāḳī**	Şeb-i zülfüŋ nihān eyle ruḫuŋ rūşen nehār olsun Gider ebr-i ḫaṭuŋ yüzün cemālüŋ nev-bahār olsun	Cenāb-ı şāha ey Bāḳī niṣār it lü'lü-yi nazmuŋ Bu ṣandūḳ-ı ṣedefkārīde dürr-i şāh-vār olsun	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –	
17a	**Bāḳī**	Sīneye çegmege bir serv-i dil-ārām olsa Ser-keş olmasa iŋen 'āşıḳına rām olsa	Terk iderdi mey ü maḥbūb hevāsın Bāḳī Cānda ṣabr u dil-i āvārede ārām olsa	Gazel		+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –	
17a	**Bāḳī**	Ḳıyām itdi çemende yāre ḳarşu Çenār u 'ar'ar u şimşād ḳamu	Cihān enfās-ı müşkīnüŋle ṭoldı Saŋa Ḥaḳ'dan 'aṭādur Bāḳī'yā bu	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – –	
17b	**Bāḳī**	Çıḳar eflāke derūnum şereri döne döne Dökilür ḫāke yaşum ḳaṭreleri döne döne	Ḳaṭre-i eşkine öyküdi diyü Bāḳī'nüŋ Çarḫ-ı ḥakkāki yonupdur güheri döne döne	Gazel		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
17b	**Bāḳī**	Düşse zülfünden 'araḳ ruḫsār-ı cānān üstine Gūyiyā şeb-nem düşer gül-berg-i ḫandān üstine	Ġam degil gelse dile Bāḳī pey-ā-pey derd ü ġam Eksük olmaz tekyedür miḥmān miḥmān üstine	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
17b	**Bāḳī**	Lebüŋe āl ile öpmüş ola mı peymāne İçeyin ölmez isem ḳanını ḳana ḳana	'Iyş u 'işret demidür çekme ġam-ı devrānı Bāḳī'yā gel berü sāġar çekelüm rindāne	Gazel		+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –	
17b	**Bāḳī**	Mestāne düşmişin bu gice sāġar üstine Sāḳi-i bezm didi yüzüŋ güller üstine	Nūşīn-lebinde ḫaṭṭını kim görse Bāḳī'yā Şīrīnlik yazıldı ṣanur şekker üstine	Gazel		– – + / – + – + /+ – + + / – + –	
18a	**Bāḳī**	Ne cām-ı bāde-i gülgūna beŋzer yār-i hem-dem var Ne ṣadr-ı ṣuffe-i meyḫāne gibi cāy-ı ḥurrem var	Şefā-yı ḥālet-i ṭab'uŋ yiter eglence ey Bāḳī Bī-ḥamdi'llāh ne ġam yirsin elüŋde sāġar-ı Cem var	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –	
18a	**Bāḳī**	Ezelden şāh-ı 'aşḳuŋ bende-i fermānıyuz cānā Muḥabbet mülkünüŋ sulṭān-ı 'ālişānıyuz cānā	Cihānı cām-ı naẓmum şi'r-i Bāḳī gibi devr eyler Bu bezmüŋ şimdi biz de Cāmī-i devrānıyuz cānā	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –	
18a	**'Arżī**	Vücūdumı n'ola vaḳf eylesem muḥabbetüŋe Alışdum āteş-i ḥasretle dāġ-ı fürḳatüŋe	Ḳalur mı yoḫsa bu vādide 'Arżī-sergerdān Yanar mı āteş-i ḥasretle dāġ-ı fürḳatüŋe	Gazel		+ – + –/+ + – –/+ – + – +/+ + –	
18a	**Ṣabīt**	Nice mā'il olmasınlar duḫter-i pāk-i reze Eylemez rindāne hīç meclisde vaẓ'-ı bī-meze	Ṣāf-ı dil-i ṣūfī-menişden Hüdā dervīş olan Ḫırḳa-i ṣad-pāresin virmez ḳumāş-ı ṣad geze	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
18b	**Bāḳī**	'Ārızuŋ āb-ı nābdur gūyā Zekānuŋ bir habābdur gūyā	Bāḳī'yā ḫāl-i 'anberini anuŋ Nāfe-i müşg-i nābdur gūyā	Gazel		++ – – /+ – + – +/++ –	
18b	**Bāḳī**	Nev-bahār irişdi vü gitdi şitā *Keyfe yuḥyi'l-arza bade mevtihā*	Eşk-i çeşmüm yāra 'arż itdim didi Bāḳī'yā ma'lūm oldı mācerā	Gazel		– + – –/– + – –/– + –	
18b	**Bāḳī**	Belini kuçmadadur ol ṣanemüŋ derd ü belā Yoḫsa 'āşıḳlara şīrīn-lebi ḥaẓır ḥelvā	Lūle-i hāme ile çeşm-i dilden Bāḳī Eyledi kā'ide-i āb-ı ḥayātı icrā	Gazel		+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –	

18b	**Bāḳī**	Ḫurşīd kim feżā-yı felekdür seyr aŋa Degmez gedālar içre eşigüŋde yer aŋa	Bāḳī süḫanda fevḳ-i sipihre ḳadem başar Luṭf-ı Ḥüdā olursa eger dest-gīr aŋa	Gazel		−−+/−+−+/+−−+/−+−	
18b	**Bāḳī**	Cevr ü cefāŋa ḳā'il olurdum velī şehā Maḫṣuṣ olaydı ol da cihānda hemān baŋa	Vaṣṣāfısın o serv-ḳadüŋ rāstī bugün Ṭab'-ı bülend-i naẓmuŋa ahsent Bāḳī'yā	Gazel		−−+/−+−+/−+−+/−+−	
19a	**Bāḳī**	Gün yüzin 'arż eyledi nev-rūzda ol meh-liḳā Mihr altūn ḳaplu bir āyīne virdi rū-nümā	Ġonce-veş cām-ı dil-i Bāḳī'yi pür-ḫūn itdiler Dem-be-dem zārī ḳılur gülzār-ı bezmüŋden cüdā	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
19a	**Bāḳī**	Olsa zülfi o gül'izāra nikāb Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb	Ġam-devrān-ı dūnı çekme yüri Bāḳī'yā ol hemīşe mest ü ḫarāb	Gazel		+−−−/+−−−/++−	
19a	**Bāḳī**	Şöyle olmuş cām-ı 'aşḳ-ı yārdan mest ü ḫarāb Kendüni dīvārdan dīvāra urmış āfitāb	Bāḳī'ye senden ferāġat virdi ey gerdūn-ı dūn Südde-i devlet-me'āb-ı pādişāh-ı kām-yāb	Gazel		−+−− /−+−− /−+−− /−+−	
19b	**Bāḳī**	Ey ṣafā-yı 'ārızuŋdan çeşme-i ḫūrşīde āb Şu'le-i şem'-i cemālüŋ nūr-baḫş-ı āfitāb	Dehri enfāsuŋ mu'aṭṭar ḳıldı ey Bāḳī yine Ṭīb-i ḫāṭır virdi beŋzer ol ḫıṭāb-ı müstetāb	Gazel		−+−− / −+−− / −+−− / −+−	
19b	**Bāḳī**	Gül yüzüŋ vaṣfında bülbül ḳılsa elḥānı dürüst Bāġda bir ġoncenüŋ ḳalmaz girībānı dürüst	Bāḳī'yā fennüŋde ṭutmaz kimse noḳṣānuŋ senüŋ Ḥamduli'llāh ṭab'ı mevzūn 'aḳl-ı mizānı dürüst	Gazel		−+−−/−+−−/−+−−/−+−	
19b	**Vahyī**	Niḳāb-ı zülfüŋi aç rüyıŋa nigāh olsun Ko reşkden ruḫ-ı mihr-i felek siyeh olsun	Bu şi'r-i pāki şeref-baḫş-ı levḥ-i ebrār it Ki ḥāl-i ehl-i ḥased Vaḥyi'yā tebāh olsun	Gazel		+−+−/++−−/+−+−/++−	
19b	**Vahyī**	Bulursa 'aks-i ruḫ-ı yār ile cilā mir'āt Olur ḥased-fiken-i mihr-i pür-żiyā mir'āt	Ṭabī'at olsa keder-nāk sīnesin yād it Küsūfda ṭutulur mihre Vāhyīyā mir'āt	Gazel		+−+− /++−−/+−+−/++−	
20a	**Bāḳī**	Şöhret-i ḥüsnüŋe erbāb-ı süḫāndır bā'iş Revnaḳ-ı bezm-i güle murġ-ı çemendür bā'iş	Ṭūtiyi leẕẕet-i güftārı giriftār eyler Derd ü ġam çekmege Bāḳī'ye bu fendür bā'iş	Gazel		+++−− /++−− /++−− /++−	
20a	**Bāḳī**	Yaşumuz dökmege ol dürr-i 'Aden'dür bā'iş Göŋlümüz düşmege ol çāh-ı zeḳandur bā'iş	Ḳafes-i ġamda yatur ṭūṭi-i ṭab'-ı Bāḳī Çekdügi ḳahra anuŋ luṭf-ı suḫandur bā'iş	Gazel		+++−− /++−− /++−− /++−	
20a	**Bāḳī**	La'lüŋle cām yoḳ yere eyler müdām baḫş İzhār-ı Ḥaḳ degülse ġaraż ḫod ḫarām baḫş	Bāḳī ferīd fenn-i süḫandur nizā'ı ḳo İlzām iderler itme şaḳın iltizām baḫş	Gazel		−−+/−+−+/+−−+/−+−	
20b	**Bāḳī**	Gözüm yaşına ol la'l-i leb-i sīr-āb olur bā'iş Dem-ā-dem ḳana ey sāḳi şarāb-ı nāb olur bā'iş	Vücūdum ḫānesin seyle virür Bāḳī gözüm yaşı Bu baḥr-ı bi-kerān ol dürr-i nā-yāb olur bā'iş	Gazel		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
20b	**Bāḳī**	Gel ey dil ḫalḳa-i müşgin-i zülf-i pür-şikenden geç Düşersin dām-ı tezvīre reh-i mekr ü fitenden geç	Kemend-i zülfi ey Bāḳī saŋa çok bend geçmişdür Velī sen ġamze-i ḫūn-rīzi derdin gör geçenden geç	Gazel		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	

21[a]	**Bāḳī**	Pür olup devr idicek meclis-i mestānı ḳadeḥ Çarḫ olur ḫalḳa-i rindān meh-i tābānı ḳadeḥ	Yaraşur ḥalḳa-i rindāna disem ey Bāḳī Ḫātem-i Cem'dür anuŋ la'l-i Bedaḫşānı ḳadeḥ	Gazel		+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –	
21[a]	**Bāḳī**	Baŋa 'arẕ itmesün mihr-i seḥer ruḫ Degül ḫaṭṭuŋ gibi ferḫunde ferruḫ	Dil-i Bāḳī nīce ābād olur kim Yıḳar ol ġamze-i fettān yaḳar ruḫ	Gazel		+ – – – /+ – – – /+ – –	
21[b]	**Bāḳī**	Leb-i ḫandānuŋ ile ḳılduŋ yād Eyledüŋ mürdelerüŋ rūḫını şād	Bāḳī'ye 'emr nedür sulṭānum Saŋa ḳul oldı mutī' ü münḳād	Gazel		+ + – – / + + – –/ + + –	
21[b]	**Bāḳī**	Bulmaḳ isterdi 'aşḳ içinde murād Yār-ı Şīrīn degil midür Ferḥād	Bāḳī hecrüŋ ġamıyla cān virdi Dād ey pādişāh-ı 'ālem dād	Gazel		+ + – – /+ – + –/+ + –	
21[b]	**Derūnī**	Ṣad ḥamd irdi rūz-ı meserret fezā-yı 'ıyd Dil oldı münbit ki budur muḳteżā-yı 'ıyd	Her dem Derūnī olmaya ḫālī sürūrdan Rūz u şeb ola heme ṣubḥ u mesā-yı 'ıyd	Gazel		– – +/– + – +/+ – – +/– + –	
22[a]	**Bāḳī**	Feryāduma irmezse n'ola ol boyı şīmşād Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād	Rengīn ider evsāf-ı ruḫuŋ ḫāme-i Bāḳī Ol ṣu'reti virmez ṣanemā naḳşına Bih-zād	Gazel		– – +/+ – – +/+ – – +/+ – –	
22[a]	**Bāḳī**	Ḳıldı āfāḳı münevver ṭal'at-ı raḫşān-ı 'ıyd Ḫalḳa dībālar geyürdi māh-ı nūr-efşān-ı 'ıyd	'Āşıḳa iḥsān ise maḳṣūd elüŋden dostum Dest-i būsuŋdur muḥaṣṣal Bāḳī'ye iḥsān-ı 'ıyd	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
22[a]	**Bāḳī**	Ey dil gerekse vāsıṭa-i devlet-i ebed Olmaz nigāruŋ işigi ṭaşı gibi sened	Āyīne gibi ḫalḳa mürā'īlik eylemez Bāḳī safā-yı ḫāṭır-ile geydi bir nemed	Gazel		– – +/– + – +/+ – – +/– + –	
22[a]	**Bāḳī**	İtdi şikār göŋlümi bir şūḫ-ı şeh-levend Müjġānı tīr ü ḳaşı kemān ṭurrası kemend	A'dā yanuŋda ḫürrem ü ḫandān u şād-mān Bāḳī ġamuŋda zār u dil-fikār u derd-mend	Gazel		– – +/– + – +/+ – – +/– + –	
22[b]	**Bāḳī**	Kūh-ı 'āşḳuŋda olursam Ferhād Acıyup eyleye Şīrīn lebi dād	Dāne-i ḫāl-i siyāh ey Bāḳī Ḫırmen-i 'ömrümi itdi ber-bād	Gazel		+ + – – /+ + – – /+ + –	
22[b]	**Bāḳī**	Riyāż-ı ḥüsnde olmış o la'l-i nāb leẕīẕ Cinān içinde bilürsin olur ḫoş-āb leẕīẕ	Ġazellerüŋde lebi vaṣfın eyle ey Bāḳī Şekerle olsa bilürsin olur hoş-āb leẕīẕ	Gazel		+ – – – /+ + – – /+ – – – /+ + –	
23[a]	**Bāḳī**	Mihr-i ruḫuŋla dilde kimüŋ tāze dāġı var Tāb-ı çerāġ-ı şems ü ḳamerden ferāġı var	Bāḳī gözinden eyle ḫazer ṣorma leblerüŋ Zinhār ġāfil olma şarābuŋ yasaġı var	Gazel		– – +/– + – +/+ – – +/– + –	
23[a]	**Bāḳī**	Bir ḥüsn daḫı baġladı ḫaṭdan 'izār-ı yār Eṭrāf-ı bāġ-ı ḥūb olur olsa benefşe-zār	Bāḳī 'izār-ı yārda ḫaṭ ṣanma görinen Zerrātdur ki mihr-i münīr itdi āşikār	Gazel		– – +/– + – +/+ – – +/– + –	
23[b]	**Bāḳī**	Dem-i vaṣluŋ irüşse çeşm-i 'āşıḳdan baŋa artar Ṣular ṭuġyān ider evvel bahār olduḳça mā artar	Ṭoyulmaz ḫᵛān-ı iḥsāna ḳana'āt gelmez insāna Kerem gördükde ey Bāḳī gedālardan ricā artar	Gazel		+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – –	

23[b]	**Bāḳī**	Gönül bir rind-i ʻālem-sūz u şūḫ-ı şeh-levend ister Ki ʻaşḳ oduna yanmaġa dil u cāndan sipend ister	Murādı sīneye bir serv-i sīm endāmı çekmekdür Semend-i ṭabʻ-ı Bāḳī bir gümüşden sīne-bend ister	Gazel		+ − − − /+ − − − /+ − − − /+ − − −	
24[a]	**Bāḳī**	Cūy-bār-ı vādi-i ġam eşk-i çeşm-i ter yiter Rūy-ı zerd ol cūy-bāra berg-i nīlūfer yiter	Bāḳī'yā meyl eylemez ārāyiş-i dünyāya dil Rūy-ı zerd-i gevher-i eşküm zer ü zīver yiter	Gazel		− + − − /− + − − /− + − − /− + −	
24[a]	**Bāḳī**	Leşker-i fitne saŋa ḫayl-i ḫaṭ u ḫāl yiter Ṭīġ lāzım degil ol ġamze-i ḳaṭṭāl yiter	Ehl-i dil câme-i dībā-ile zibālanmaz Bāḳī'yā ʻārif olan kimseye bir şāl yiter	Gazel		+ + − − /+ + − − /+ + − − /+ + −	
24[a]	**Bāḳī**	Cām-ı şarāb laʻl-i lebüŋ mübtelāsıdur Şol būseler ki andan alur ḳan bahāsıdur	Bāḳī süḫanda saŋa bugün hem-cenāḥ yoḳ Ṭabʻ-ı bülendüŋ evc-i belāġat hümāsıdur	Gazel		− − +/− + − +/+ − − +/− + −	
24[a]	**Bāḳī**	Rindler cāmuŋ ḥabāb-āsā yüzine baḳdılar Mey gibi sāḳi-i bezmüŋ ayaġına aḳdılar	Bāḳī'yā ḳılsun muʻaṭṭar bezm-i āfāḳı nesīm Pādişāhuŋ micmer-i ʻadlünde sāndal yaḳdılar	Gazel		− + − − /− + − − /− + − − /− + −	
24[a]	**Bāḳī**	Nişāne sūz-ı dile āhumuŋ şerāresidür Belī belāyı iden ʻāşıḳa sitāresidür	Ḥayāt bulsa n'ola vaṣl-ı yār ile Bāḳī Dehānı cānı leb-i laʻli cānı pāresidür	Gazel		+ − + − /+ + − − /+ − + − /+ + −	
24[b]	**Bāḳī**	İderken tīr-i müjgānuŋ gibi hükmin revān ḫançer Görüp şemşīr-i ġamzeŋ kendüden geçdi hemān ḫançer	Taẓarruʻ demleri geldi Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ey Bāḳī İdüp feth āyetin ezber dilin ḳılsın revān ḫançer	Gazel		+ − − − /+ − − − /+ − − − /+ − − −	
24[b]	**Bāḳī**	Temāşāgāh-ı ʻuşşāḳ cemāl-i ʻālem-ārādur Ser-i kūyında ʻālem mest ü şeydā bir temāşādur	Edāsı ḫūbdur maʻnāsı rengīn şiʻr-i Bāḳī'nüŋ Ki reşk itdüren erbāb-ı naẓmı hep bu maʻnādur	Gazel		+ − − − /+ − − − /+ − − − /+ − − −	
24[b]	**Bāḳī**	Sāḳiyā cām-ı mey ne ḫoş gül olur Eline kim alursa bülbül olur	Bāḳī'yā āb-ı vaṣluŋ irmez ise Āteş-i ʻaşḳa yanar kül olur	Gazel		++ − − /+ − − − /+ + −	
24[b]	**Bāḳī**	Ḳaddüŋ ḳatında ḳamet-i şimşād pest olur Zülfüŋ yanında revnaḳ-ı ʻanber şikest olur	Bāḳī çeker mi bāde-i engūr minnetin Her kim ki mest-i cürʻā-i cām-ı Elest olur	Gazel		− − +/− + − +/+ − − +/− + −	
24[b]	**Bāḳī**	Dil derdini ġamuŋla dil-figār olan bilür Bīmār ḥālini yine bīmār olan bilür	Sevdā-yı zülf-i yār ile Bāḳī ne çekdigün Bend-i kemend-i ʻaşḳa giriftār olan bilür	Gazel		− − +/− + − +/+ − − +/− + −	
25[a]	**Bāḳī**	Ṣafā bezminde şol zerrīn-ḳadeḥ kim ṭolu sahbādur Kenār-ı bāġ-ı ʻişretde açılmış verd-i raʻnādur	Eger dünyā vü dīn emrinde bir nāfiʻ ʻamel dirseŋ Duʻā-yı devlet-i sulṭān muʻizz-i dīn ü dünyādur	Gazel		+ − − − /+ − − −/+ − − −/+ − − −	
25[a]	**Bāḳī**	Yüzüŋ şems-i duḥā rūz-ı viṣālüŋ ʻıyd-ı eḍḥādur Cemālüŋden müzeyyen her ṭaraf ʻālem temāşādur	Murāduŋ Ḫān Murāduŋ himmetinden ḳıl recā ey dil Kim ol sulṭān-sūret pādişāh-ı mülk-i maʻnādur	Gazel		+ − − − /+ − − −/+ − − −/+ − − −	

25a	**Bāḳī**	Gerçi ġayet mestdür ol nergis-i ḫūn-rīzler Ḳatı geçkindür veli ol ġamze-i ser-tīzler	Ġam degil Bāḳī iŋen açılmasa ol gül'izār Ser-girān olurlar ekser-i ġonce-i nev-ḫīzler	Gazel		− + − − /− + − − /− + − − /− + −	
25a	**Bāḳī**	Şām-ı firāḳuŋ aḫiri ṣubḥ-ı viṣāldür Mihr-i münīri pertev-i nūr-ı cemāldür	Reşk itme 'ömr-i devlet-i dünyāya Bāḳī Kim ḫᵛāb-ı ġaflet içre hemān bir ḫayāldür	Gazel		− − +/− + − +/+ − − +/− + −	
25a	**Bāḳī**	Ṣanma iḳlīm-i tene ḥākim olan cānumdur Sīnede tīr-i ġam-ı ġamze-i cānānumdur	Ẓāhirā gerçi gedā ṣūretem ammā Bāḳī Maḫzen-i genc-i ma'ārif dil-i vīrānumdur	Gazel		++ − −/++ − −/++ − −/++ −	
25b	**Bāḳī**	'Āşıḳlara çün derd ü belā zevk u sefādur Yā zevḳ ü ṣefā derdine düşmek ne belādur	Bāḳī'ya n'ola pervāz bülend itse ġazelde Bāl u per aŋa himmet-i yārān-ı ṣafādur	Gazel		− − +/ + − − +/ + − − +/ + − −	
25b	**Bāḳī**	Sāḳī zamān-ı 'ıyş u mey-i ḫoş-güvārdur Birkaç piyāle nūş idelüm nev-bahārdur	Bāḳī nihāl-i ma'rifetüŋ mīve-i teri 'Ārif ḳatında bir ġazel-i āb-dārdur	Gazel		− − + /− + − + /+ − − + /− + −	
25b	**Bāḳī**	Bir ān içinde ġamzeŋ oḳı nīce ḳan ider Dil cān evinde ṣaḳlayup anı nihān ider	Vaṣlına cān dilerse dirīġ itme Bāḳī'yā Zinhār ġāfil olma seni imtiḥān ider	Gazel		− − + /− + − + /+ − − + /− + −	
25b	**Bāḳī**	Berg-i gülden ruḫı ol lāle-'izāruŋ terdür Nükte fehm eyle begüm ḫaylīce nāzük yerdür	Cūy-ı ḥüsn-ābı ṭaşup çıḳmış o servüŋ belüne Bāḳī'yā ṣanma miyānında ṭūran ḫançerdür	Gazel		+ + − −/+ + − −/+ + − −/+ + −	
25b	**Fā'iż**	Ne dem ki bezme mey-i āteşīn ḥabāb gelür Ṣafā virür dile cism-i nizāra āb gelür	Görince 'ārıż-ı rengīn-i dilberi Fā'iż O demde ḫāṭıra ṣahbā-yı ṣu'le-tāb gelür	Gazel		+ − − −/+ + − −/+ − − −/+ + −	
26a	**Bāḳī**	Cānāne cefā ḳılsa n'ola cāna safādur Aġyār elemin çekdügümüz ya ne belādur	Sāḳi mey-i Bāḳī'yi getür bezme ṣafā vir Çün kār-ı cihān 'āḳıbetü'l-'emr fenādur	Gazel		− − +/+ − − +/+ − − +/+ − −	
26a	**Bāḳī**	Cür'adân abdāla gerçi Maḫzenü'l-esrārdur Rind-i dürd-āşāma ṣaġar Maṭlau'l-envārdur	Ol ṣanemden Bāḳī'yā bir būse da'vet ḳıl yüri Söylemezse öp hemān aġzın sükūt iḳrārdur	Gazel		− + − −/− + − −/− + − −/− + −	
26a	**Bāḳī**	Dil derd-i 'aşḳ-ı yār ile bezm-i belādadur Ḳad çeng ü nāle nāy ciger hūnı bādedür	Men' eyleme her yanuŋca sürinsün ḳo sāyevār Bāḳī ḳuluŋ da pādişehüm bir fütādedür	Gazel		− − +/− + − +/+ − − +/− + −	
26a	**Bāḳī**	Ḥaremüŋ ravża-i cināne deger İşigüŋ tāḳ-ı āsmāna deger	Elüŋ ol zülfe degmek ey Bāḳī Ḥāşılı 'ömr-i cāvidāne deger	Gazel		+ + − −/+ − + −/+ + −	
26a	**Fā'iż**	Yā Rab ya baŋa ḳayd-ı cihāndan ferāġ vir Yā ġuṣṣa-i cihāna döyer bir dimāġ vir	Çıḳsın ko halka dūd-ı dehānuŋ feleklere Şemşīr-i āha Fā'iżi'yā durma zāġ vir	Gazel		− − +/− + − +/+ − − +/− + −	
26b	**Bāḳī**	**Bāḳī**'yā ol āfitāb-ı 'ālem-ārā germ olup Māhdan ġarrā yirüm var dirse vechī vārdur	Nergis üzre berg-i gülden jāleler kim vardur Er çerāġına dizilmiş dirhem ü dinārdur	Gazel		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	

26[b]	**Bāḳī**	Lebüŋe dirlerse ġonce-i gülden terdür Ṣaḳın incünme begüm ḫaylice nāzük yirdür	Dökilen ḳanlara baḳ dīde-i giryānumdan Dostum Bāḳī'ye raḥm eyliyecek demlerdür	Gazel		+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –	
27[a]	**Bāḳī**	Ne la'l-i kāna mā'il 'aşḳ eri ne tālib-i zerdür Sirişküŋ al ü rūy-ı zerd aŋa ḫoş zīb ü zīverdür	Şikest eylerse nādān sözlerüŋ ġam çekme ey Bāḳī Yine ehl-i baṣīret ṭūtiyā eyler bu cevherdür	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –	
27[a]	**Bāḳī**	Ruḫuŋ 'aksiyle ṣahn-ı dīde bāġ u gülsitānumdur Nihāl-i ser-bülendüŋ ḫaylīden ḫāṭır-nişānumdur	Yaşum deryādur ey Bāḳī içinde şāḥ-ı mercānı Ḥayāl-i naḫl-i bālā-yı nihāl-i erġavānumdur	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –	
27[b]	**Bāḳī**	'Ārıżuŋ ḫūrşīd-i 'ālem-tāb māhiyyetlüdür Anuŋ-içün ḥüsnüŋüŋ bāzārı germiyetlüdür	Kīmyādur Bāḳi'yā ḫāk-i cenāb-ı mey-fürūş Āsitānı ḥidmetünden ḳaçma bir devletlüdür	Gazel		– + – – /– + – – /– + – – /– + –	
27[b]	**Bāḳī**	Ḥalḳa ḥalḳa zülf kim ol ḫaṭṭ u ḫāl üstindedür Şekl-i ṭuġradur miṣāl bī- miṣāl üstindedür	Çerḫ yüz döndürmedin gülşende 'ıyş it Bāḳi'yā Sebzeler zībā hevālar i'tidāl üstindedür	Gazel		– + – – /– + – – /– + – – /– + –	
28[a]	**Bāḳī**	Var-iken kūyuŋla seyr-i bāġ-ı 'uḳbā bundadur Cennet evsāfın ḳılur va'iż temāşā bundadur	İctināb it ṣoḥbet-i ehl-i riyādan Bāḳi'yā Kim rıżā-yı Ḥażret-i Bārī Te'ālā bundadur	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
28[a]	**Bāḳī**	Ṣalınan kūyında ol serv-i semen-sīmā mıdur Gülşen-i cennetde şāḫ-ı Sidre vü Ṭūbā mıdur	Bāḳī-yi dil-ḥasteye cevr-i firāvān itmeden Ḳaṣduŋ öldürmek mi yoḳsa nāz u istiġna mıdur	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
28[a]	**'Āṭıf**	Ayā o māhuŋ ülfeti kimdür kiminledür Her dem ḳarīn-i vuṣlatı kimdür kiminledür	'Āṭıf 'aceb o şāh-ı gülistān-ı behçetüŋ Gül-ġonce-çīn-i vuṣlatı kimdür kiminledür	Gazel		– – + /– + – + /+ – – + /– + –	
28[a]	**Rāfet**	O şūḫı şanma ki aġūşına hemān çekilür Ḫayāl-i ḳaddi daḫi sīneye nihān çekilür	Ḫüdā mu'ammer ide devlet-ile zātını kim Nevâ-yı himmeti âfāḳa rāyegān çekilür	Gazel		+ – + –/+ + – –/+ – + –/+ + –	
28[b]	**Bāḳī**	Dem-i ṣubḥ irdi getür bāde-i ṣoḥbet demidür Mey-i nāb-ile pür it saġārı 'işret demidür	Miḥneti dil ser-i zülfüŋde çeker ey Bāḳī Kāfiristāna düşen kimsede miḥnet demidür	Gazel		+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –	
28[b]	**Bāḳī**	Murġ-ı dil ḳonmaġa bir ḳameti bālā gözedür Serv ü şīmşādı begenmez ḳatı a'lā gözedür	'Ārıżuŋ ḫasreti bir 'āriżadur Bāḳī'ye kim Teşne-dil ḥaste yatur iki gözi mā gözedür	Gazel		+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –	
29[a]	**Bāḳī**	Bād şol dem ki ġubār-ı reh-i cānān getürür Naẓar-ı ehl-i dile kuhl-ı Ṣıfāhān getürür	Zülfi endīşesine varma ṣaḳın ey Bāḳī Anda mecmū'-ileten 'aḳlı perīşān getürür	Gazel		+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –	
29[a]	**Bāḳī**	Ruhuŋ berg-i gül-i sīr-āba beŋzer Leb-i la'lüŋ şarāb-ı nāba beŋzer	Cihān efsānedür aldanma Bāḳī Ġam u şādī ḫayāl-i ḫ[v]āba beŋzer	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – –	

29a	**Muḥibbī**	Her ḳaçan ʿaşḳ oḳını sīneye cānan getürür Ḫaḳ budur kim bu benüm derdime dermān getürür	Ey Muḥibbī bu gözüm merdümi ġavvaṣ-ṣıfāt Ṭaluben baḥr-ı ġama dürr-ile mercān getürür	Gazel		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
29a	**Ṣābrī**	Bezmine kim ki gece bir meh-i tābān getirür Gün gibi şuʿle virür şemʿ-i şebistān getirür	Ṣābri cümle pesendīde olur ʿālemde Mülk-i naẓma şu ġazel ki anı sulṭān getirür	Gazel		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
29a	**Żiyā'ī**	Kimini devr-i felek gül gibi ḫandān getirür Bülbül-āsā kimini ʿāleme nālān getirür	Ḳıldı kūyuŋda varup cānı Ẓiyā'ī teslīm Döndi şol ḥācıya kim cānını ḳurbān getirür	Gazel		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
29b	**Bāḳī**	Her ḳaçan göŋlüme fikr-i ʿārıż-ı dilber düşer Gūyiyā mirʿāta ʿaks-i pertev-i ḥaver düşer	ʿĀrıż-ı ruḥsāruŋı vaṣf itse Bāḳī her ḳaçan Şiʿri ey gül-çehre anuŋ böyle rengīŋ-ter düşer	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
29b	**Bāḳī**	Açıl bāġuŋ gül ü nesrīni ol ruḥsārı görsünler Ṣalın serv ü ṣanavber şīve-i reftārı görsünler	Güzeller mihribān olmaz dimek yanlışdur ey Bāḳī Olur vallahi billahi hemān yalvārı görsünler	Gazel		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
29b	**ʿUlvī**	Elünde sāġar-ı gülgūn ile dildārı görsünler Cinān bāġında açılmış gül-i bi-ḫārı görsünler	Naẓīre söylesünler ʿUlviʾyā bu naẓm-ı cān-baḫşa Dirilsünler cihān şāʿirleri eşʿārı görsünler	Gazel		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
29b	**Maḳālī**	Giderseŋ ʿişveye güller o ruḥsārı[nı] görsünler Ḳosun feryādı bülbüller bu āh u zārı görsünler	Maḳālī ey ṣanem ʿaşḳuŋla döndi bir heyūlaya Anı seyr itmeyenler ṣūret-i divārı görsünler	Gazel		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
30a	**Bāḳī**	Göŋül almaġa gelür şīveye āġāz eyler Dil-i bī-çāreyi ben ʿarż idicek nāz eyler	Bend-i zülfinden elem çekme iŋen ey Bāḳī Seni aġyārdan ol fend ile mümtāz eyler	Gazel		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
30a	**Bāḳī**	Göŋlün alup ġonceveş āl ile dil-teng itdiler Bülbül-i şūrīdeye güller ʿacep reng itdiler	Ruḥlaruŋ medḫin ser-āġāz itdi Bāḳī bāġda Düşdiler hep yanına bülbüller āheng itdiler	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
30a	**Vecdī**	Eşküm firāḳ-ı laʿlüŋle ceyḥūna nāz ider Āhum hevā-yı zülf ile gerdūna nāz ider	Vecdī ṭabiʿatum eşer-i feyz-i ʿaşḳ ile Bir şūḫdur ki şiʿre vü naẓmuna nāz ider	Gazel		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
30b	**Bāḳī**	Künc-i ebrūsın ḫayāl it gūşe-i gülzārı gör Halḳa-i zülfün ḳıyās it ṭabla-i ʿāṭṭārı gör	Giceler ʿıyş u ṣafā-yı çeng ü nāy olmaz ʿaceb Subḥ-dem Bāḳī derūn-ı dilden istiġfārı gör	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
30b	**Bāḳī**	Zülf-i pür-ḫam çün ruḫuŋ üzre perişān-ḥāl olur Kendüsin cemʿ idemez ol nīce māh u sāl olur	Serde ey Bāḳī ġam-ı zülf-i hümāyūn-fāl var Sāye-i baḫt [u] saʿādet māye-i iḳbāl olur	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
31a	**Bāḳī**	Ḥadden efzūn mihrüm ol nā-mihribān bilmezlenür Hep bilür çoḳ sevdigüm ammā hemān bilmezlenür	Nāz [u] istiġnā ile Bāḳīʾye ṭoḳunmaz geçer Rāst gelse yolda ol serv-i revān bilmezlenür	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
31a	**Bāḳī**	Dil ne miḥnetden ḳaçar hergīz ne ġamdan incinür Hecr elinden çekdigi cevr ü sitemden incinür	Ḫūn-ı eşküm bir zamān ālūde ḳıldı eşigün Baŋa dilber Bāḳiʾyā dāḫī o demden incinür	Gazel		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

31a	**Birrī**	Zebūn-ı ʻaşḳ idüp aldı dili ol çeşm-i cādūlar Ne ḥāletdür bu kim şīr-i neri ṣayd itdi āhūlar	Dür-i nābı heves-nāk olma itlāfa ferāġat ḳıl Nedür beyhūde ey **Birrī**-süḥanda bu tekāpūlar	Gazel		+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –	
31b	**Bāḳī**	Biz ki tabʻ-ı pāk u ḳalb-i pür sefāya māliküz Gūyiyā āyine-i ʻālem-nümāya māliküz	Ser-firāz olsaḳ bu devr içre ʻaceb mi Bāḳī Biz ṣurāḫīveş bugün rengīn-edāya māliküz	Gazel		– + – – /– + – – /– + – – /– + –	
31b	**Bāḳī**	Eger biŋ zaḫm ura tīrüŋ ten-i ʻüryāna incinmez Ucundan tek hemān bir ḥışṣe degsün cāna incinmez	Yiter ḫaṭṭ u ruḫ-ı sāḳī bu bezme ziynet ey Bāḳī Ḳadeḥ nūş it ki dil vaḳt-i gül ü reyḫāna incinmez	Gazel		+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –	
32a	**Bāḳī**	Pür-hevādur ney gibi ʻaşḳuŋla ṭabʻ-ı pür-heves Derd-i dilden bā-ḫaber ʻālemde yoḳ bir hem-nefes	Devr elinden Bāḳi'yā ġam çekme ʻālem böyledür Gül naṣīb-i hār u ḥes bülbül giriftār-ı ḳafes	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
32a	**Bāḳī**	Göŋül dāġ-ı ġamuŋla sīnede bir şemʻ uyandırmış Çerāġ-ı ʻaşḳa bir ġarrā ḳızıl altūn yandurmuş	Bugün Bāḳī'ye ol āfet viṣālin vā'deler kılmış Yalanlar söyleyüp miskīni gerçekten inandurmuş	Gazel		+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –	
32b	**Bāḳī**	Benem şol laʻl-i meygūnuŋ ġamında eşki āl olmuş Ḥarābat ehline göŋli şikeste bir sifāl olmuş	Temennā ḳılsa Bāḳī sen şehüŋ vaṣlın n'ola Ḥaḳ'dan Ne deŋlüyse umar cāndur tutalım kim muhāl olmuş	Gazel		+ – – – /+ – – – /+ – – – /+ – – –	
32b	**Bāḳī**	ʻAvām oḳur seni tesḫīr içün hemīşe ḫavāṣ Bu muḥlisüŋ işi dā'im muḥabbet ü iḫlāṣ	Elinde ḫātem-i faż̇l-ı belāġat ey Bāḳī ʻAdū-yı kec-naẓar inkār iderse gözine baş	Gazel		+ – + –/+ + – –/+ – + –/+ + –	
33a	**Bāḳī**	Āsitānuŋ ḫākidür firdevs-i ʻālādan ġaraż Ḳāmetüŋdür ravża-i cennetde Ṭūbā'dan ġaraż	Bāḳi'yā dil mülkini dilber niçün tārāc ider Pādişāh olan nedür şehrini yaġmadan ġaraż	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
33a	**Bāḳī**	Ṣaḥn-ı gülşen mülk-i Baġdād oldı āb-ı cūy Ṣaṭ Yāseminler ṣu yüzünde seyr ider mānend-i baṭ	Ḥaṭṭ-ı laʻlin Bāḳī'yā ol ġonce-i nev-restenüŋ Seyr idenler didiler Yāḳūt'uŋ olmaḳdur bu ḫaṭ	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
33b	**Bāḳī**	N'ola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dil-rübādan ḥaẓ İder ḫasta ne deŋlü nā-ümīd olsa devādan ḥaẓ	İlāhī ṭabʻ-ı Bāḳī'den rüsūm-ı ġayrı maḥv eyle Ki aṣlā ḳalmaya ḳalbinde naḳş-ı māsivādan ḥaẓ	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –	
33b	**Bāḳī**	Şemʻ-i hüsnüŋdür viren ḫalvet-sarāy-ı cāna lemʻ Olamaz ol meclise ḫūrşīd-i ʻālem-tābʻ şemʻ	Ġam şebinde Bāḳiyā besdür perişān dillere Ḫānḳāh-ı ʻaşḳ-ara dāġum fitīli şemʻ-i cemʻ	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
34a	**Bāḳī**	Zāhidā ʻibret gözün aç ṣūret-i zībāya baḳ Bir naẓar āyīne-i sunʻ-ı cihān-ārāya baḳ	Ḥāl-i zār-ı Bāḳi-i bī-dilden isterseŋ nişān Ḳāmet-i çeng-i dü-tāya rūy-ı zerd-i nāya baḳ	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
34a	**Bāḳī**	Nev-bahār açdı cemālüŋ muṣḥafından bir varaḳ Ol varaḳdan başladı gülşende bülbüller sebaḳ	Ḫūbdur ḥüsn-i ʻamel taḳvā vü ṭāʻat gerçi kim Mānīʻ olmaz nesne ey Bāḳī ölünce feyż-i Ḥaḳ	Gazel		– + – –/– + – –/– + – –/– + –	
34a	**Bāḳī**	Seyr-i gülşende ne ḥāṣıl bile yār olmayıcaḳ Şāh-ı gülden ne biter tāze bahār olmayıcaḳ	Bāḳi'yā şāhid-i maḳṣūd olur çehre-nümā Ṣaf u pāk āyine-i dilde ġubār olmayıcaḳ	Gazel		+ + – –/+ + – –/+ + – –/+ + –	

34[b]	**Bāḳī**	Devrān ayaġın şöyle şikest itdi şarābuŋ Gūyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuŋ	Bāḳī yine ṣaçıldı nemek bāde-i nāba Bilseŋ ʿacabā aşlı nedür bu şeker-ābuŋ	Gazel		– – + /+ – – + /+ – – + /+ – –	
34[b]	**Bāḳī**	Ey sabā dil raḫtın ol gīsū-yı ʿanber-bāra çek ʿĀşıḳ-ı divāneyi zencir-i zülf-i yāra çek	Sīne bir eglenceden ḫālī gerekmez [Bāḳiyā] Yāre sen ḳādir degilsin bāri miskīn yāra çek	Gazel		– + – – /– + – – /– + – – /– + –	
34[b]	**Ḥasīb**	Āteş-i hecri söyünmez bedenümden yārüŋ Yekdür Allāh deriz ʿaşḳı ile dizdāruŋ	Bir fitīl ile anı atmaḳ olur idi Ḥasīb Olmasa ḥavfı eger gülle-i āteş-bāruŋ	Gazel		+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –	
35[a]	**Bāḳī**	Dilā cihānı sirişkümle pür-şarāb itdüŋ Behey ḫarāb olası ʿālemi ḫarāb itdüŋ	Saçı kelāmın o deŋlü uzatduŋ ey Bāḳī İki ṣaḥīfe yiri başḳa bir ḳitāb itdüŋ	Gazel		+ – + – /+ + – – /+ – + – /+ + –	
35[a]	**Bāḳī**	Cām-ı laʿlüŋdür senün āyīne-i rūy-ı enverüŋ Adı var cām-ı Cemüŋ āyīne-i İskenderʾüŋ	Bir içim ṣu istedi hecrüŋde Bāḳī ḥaste-dil Virmedi katʿa cevāb aŋa ṭayandı ḫançerüŋ	Gazel		– + – – /– + – – /– + – – /– + –	
35[b]	**Bāḳī**	Ġonceler içre nihān eyleme gül-berg-i terüŋ Yaʿni seyr eyleyelüm sīneŋi çöz dügmelerüŋ	Şiʿr-i Bāḳīʾye ḳulaḳ ṭutmasa zāhid ne ʿaceb Söz güherdür ne bilür ḳadrini nādān güherüŋ	Gazel		+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –	
35[b]	**Bāḳī**	Şikāyet cevr-i dilberden dil-i şeydāyı söyletseŋ Günāh andan yine ol şūh-ı bī-pervāyı söyletseŋ	Kelām-ı ʿaşḳ ey Bāḳī ser-ā-ser sırr-ı vaḥdetdür Murādı cümlenüŋ birdür bütün dünyāyı söyletseŋ	Gazel		+ – – –/+ – – –/+ – – –/+ – – –	
35[b]	**Bāḳī**	Ḫūbda çehre ile sīne gerek Belki maḥbūb böylesine gerek	Künc-i ġamda ko aġlasun Bāḳī kim Yār sevmek anuŋ nesine gerek	Gazel		++ – – /+ – – – /+ + –	
35[b]	**Bāḳī**	Devr-i laʿlüŋde ümīdüm bu ki ḥaḳḳāḳ-ı felek Gevherüŋ nāmın ide ṣafḥa-ı ʿālemden ḥak	Yaʿni sulṭān-ı cevān-baḫt Mehemmed-hān kim Yirde meddāhı beşer gökde şenā-hᵛānı melek	Gazel		+ + – – /+ + – – /+ + – – /+ + –	

SONUÇ

Çalışmamızın konusu olan Berlin Milli Kütüphanesi MS. OR. OCT 2216 numarada kayıtlı olan toplamda 138 varak olan mecmua 16., 17. ve 18. yüzyıllarda yaşamış çeşitli şairlere ait şiirleri barındırması açısından şiir antolojisi hüviyetindedir. 2[a] ve 35[b] varakları arasındaki şiirlerin 142 şiir Baki'ye aittir. Geriye kalan şiirlerin yoğunluğunu Kami, Tıfli, Cevri, Vecdi gibi şairlere aittir. Bunlar dışında o döneme ait 31 şairin de birer ikişer olmak üzere mecmuada şiirleri mevcuttur. Toplamı 223 şiirden 10 tanesi tarihtir.

Mecmuanın fiziki durumu iyi, yazı stili okunaklı, imlası yerleşmiş durumdadır. Mecmuada mürekkep dağılması ve haşeratların verdiği ufak tefek zararlar dışında herhangi bir tahribat olmamıştır. Başına tarih düşürülüp ketebe kaydıyla müstensihi ve istinsah tarihi verilmiştir. Sonunda ise cetvelle üçgen çizilerek ve tarih düşürülerek bittiği belirtilmiştir. Bu özellikleriyle mecmuanın bir plan dâhilinde ilerleyip bir bütün halinde muhafaza edildiğini görülmektedir.

Divan Edebiyatının artık klasikleştiği 16., 17. ve 18. yüzyıllara ait şiirleri barındırması açısından önem arz eden mecmuamız tam bir derleme özelliği taşır. Bu yüzyıllarda yaşamış birçok şairin şiirine birer tane dahi olsa yer verilmiştir. Sadece bizim çalıştığımız bölümde bile 36 şairin şiiri bulunmaktadır. Mecmuamız, geniş bir yüzyıla hitap etmesi sebebiyle hem gelenek-görenek, sosyal hayata dair bazı detaylara yer vermiş olup hem de bu dönemlerin şiir zevkini, kabul gören şairlerini ve şiire konu olan alanlarını bir arada görme olanağı tanımıştır. Mecmualar üzerine yapılan çalışmalar divanı olmayan şairlerin şiirlerine vakıf olmamızı, isimlerini bugünlere taşınmasını sağlar. Günümüzde ismi unutulan şairlerin birçoğu kalıcılığını mecmualardaki şiirleriyle yakalamış olur. Divanlarını tertip etmiş fakat şairliğini sürdüren şairlerin belki de en yetkin şiirlerine mecmualar vasıtasıyla ulaşmış oluruz. Çalışılan bu mecmuada da 36 farklı şairin kendi ait üsluplarıyla dönemin şiir zevkini yansıtmışlardır.

Çalışmamızın konusu olan mecmuada ise Bâkî ve Sâbit gibi isimlerin yayınlanmış divanlarında yer almayan şiirler açığa çıkmıştır. Toplamda 15 şiir ilgili kaynaklarda tespit edilememiştir. Bunun dışında bazı beyitlerin de yayınlanmış

kaynaklarda olmadığı görülmüştür. Ortaya çıkan bu metinlerin divanlara eklenmesinin yolu böylece açılmıştır. Bazı şiirlerin ise nüsha farkları tespit edilmiş olup bu farklar dipnotlarda detaylandırılmıştır. Çalışmamızda tespit ettiğimiz şiirlerle akademik sahaya katkı sağlamayı temenni ederiz.

KAYNAKÇA

AK, Coşkun, *Muhibbî Divanı İzahlı Metin Kanuni Sultan Süleyman*, C.II, Trabzon Valiliği Yayınları, Trabzon 2006.

AKSU, Cemal, *İbrahim Hanif Divanı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996, 351 s.

AYDEMİR, Yaşar, *Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü*, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Bilig-19/Güz' Ankara 2001.

AYDIN, Haluk, *Cevri Divanı'nın Tahlili,* Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Balıkesir 2010, 702 s.

BİLKAN, Ali Fuat, *Nâbî'nin Türkçe Divanı (Karşılaştırmalı Metin)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Tezi Ankara 1993.

ÇAĞLIİŞLEK, Aynur, *Yahya Nazım Divanı II. (İnceleme- metin)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1991, 150 s.

ÇETİN, İsmail, *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni),* Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1993, 660 s.

DEMİR, Tarık, *Edirneli Faiz Divanı İnceleme-Metin-Dizin*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006, 243 s.

DİKMEN, Hamit, *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 1991, 905 s.

EKİNCİ Ramazan, DONUK Suat, *Hayrabolulu Hasib Divanı*, Gece Kitaplığı Yayınları, 2015.

ERİŞEN YAZICI, Gülgün, *Edirneli Kâmî ve Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2017, 395 s.

ERDOĞAN, Mustafa, *Kabûlî İbrahim Divanı, Hayatı Edebi Kişiliği ve Divanı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 2008, 685 s.

GÜMÜŞ, Nevin, *Yahya Nazım Divanı I (İnceleme- metin)*: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992, 565 s.

GÜRGENDERELİ, Müberra, *Hasan Ziyâ'î Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divan Metninin Tesbiti ve İncelemesi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Edirne 1999.

KARACAN, Turgut, *XVII. Yüzyıl Şairlerimizden Sabit ve Edisyon Kritikli Divan Metni I. İnceleme*: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1981, 666 s.

KASIR, Hasan, *Sabri Mehmed Şerif Divanı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin),* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1990.

KAZAN, Şevkiye Kazan, *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divan'ı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 2003, 486s.

KILIÇ, Atabey, "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı,* Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, 77-95 s.

KURBAN, Ahmet, *Yahya Nazım Divanı (IV. Divan) (İnceleme- metin)*: Kayseri 1992, 241 s., Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

KURTOĞLU, Mehmet, *Urfalı Nâbî (Şair Nâbî),* Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 2008.

KUTLAR OĞUZ, Fatma Sabiha, *Arpaemîni-zade Mustafâ Sâmî Dîvân,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2017, 428 s.

KÜÇÜK, Sabahattin, *Bâkî Divanı Tenkitli Basım,* Türk Dil Kurumu Yayınları 2. Baskı, Ankara 2011.

MACİT, Muhsin, *Nedîm Divânı,* Ankara 2012, 349 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları.

OKATAN, Halil İbrahim, *Kafzâde Faizi Hayatı Eserleri Sanatı-Tenkitli Divan Metni*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir 1995, 300 s.

ÖZDİNGİŞ, Vicdan, *Tıflî Ahmed Çelebi Hayatı, Eserleri ve Divānı'nın Tenkidli Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya 1991, 411 s.

ÖZTEKİN, Özge, *Râsiḫ Divanı İnceleme-Tenkitli Metin Özel Adlar Dizini*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997, 517 s.

SARAÇ, Yekta, *Klasik Türk Edebiyatı Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye-*, Gökkubbe Yayınları, İstanbul 2013.

SARAÇ, Yekta, *Klasik Türk Edebiyatı Bilgisi -Belagat-*, Gökkubbe Yayınları, İstanbul 2013.

ŞİMŞEK, Mehmet, *Yahya Nazım Divanı (III. Divan) (İnceleme- metin)*: Kayseri 2007, 258 s., Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

TAŞ, Hakan, *Vahyî Divanı ve İnceleme*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul 2004, 611 s.

ULUDAĞ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2016.

UZUN, Mustafa İsmet "*Mecmua*", DİA, C. 28, Ankara 2003, s. 265.

YANMAZ, Eşref, *Vecdî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1995, 187 s.

TIPKIBASIM

Dış kapak

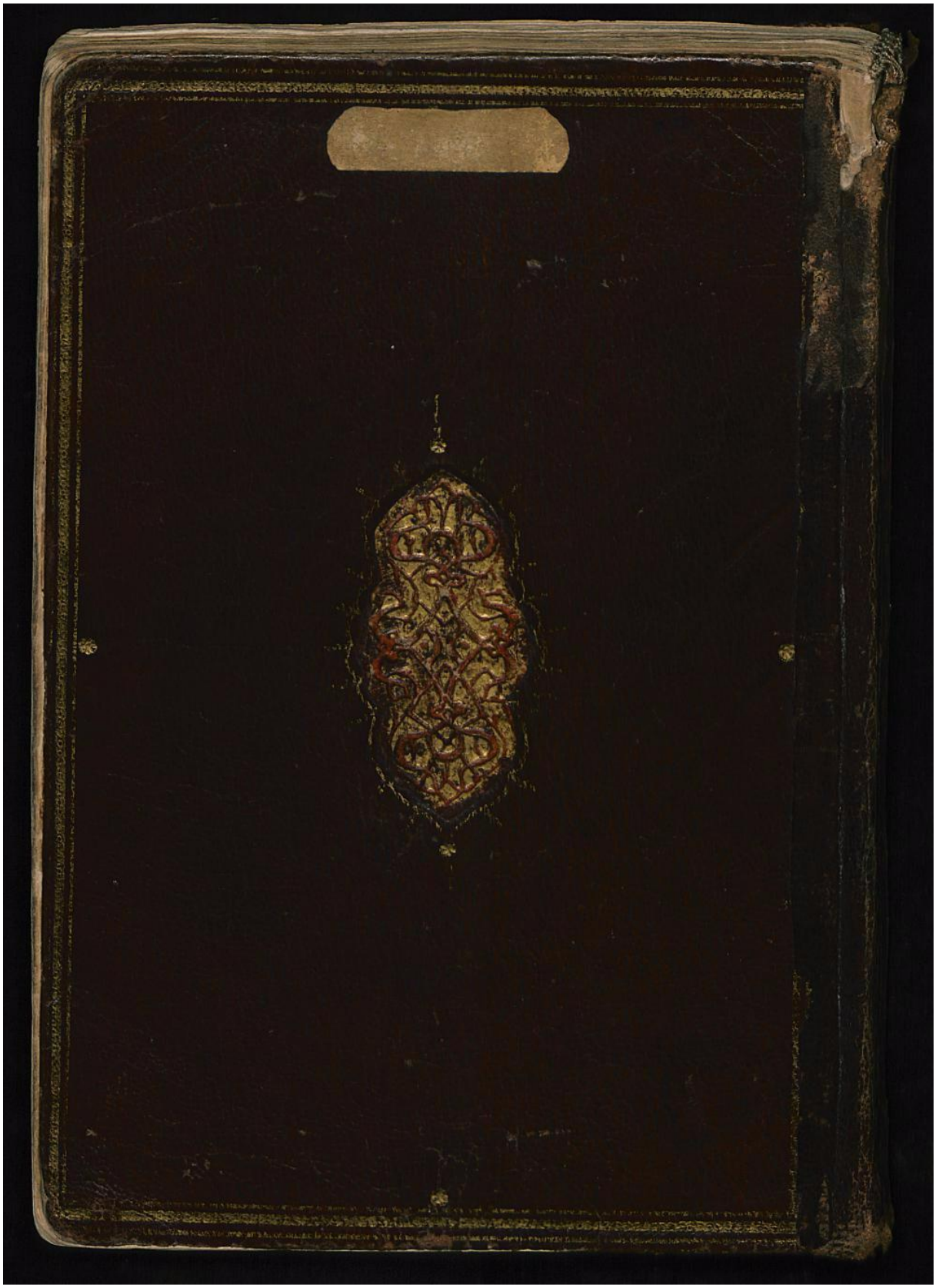

İç kapak

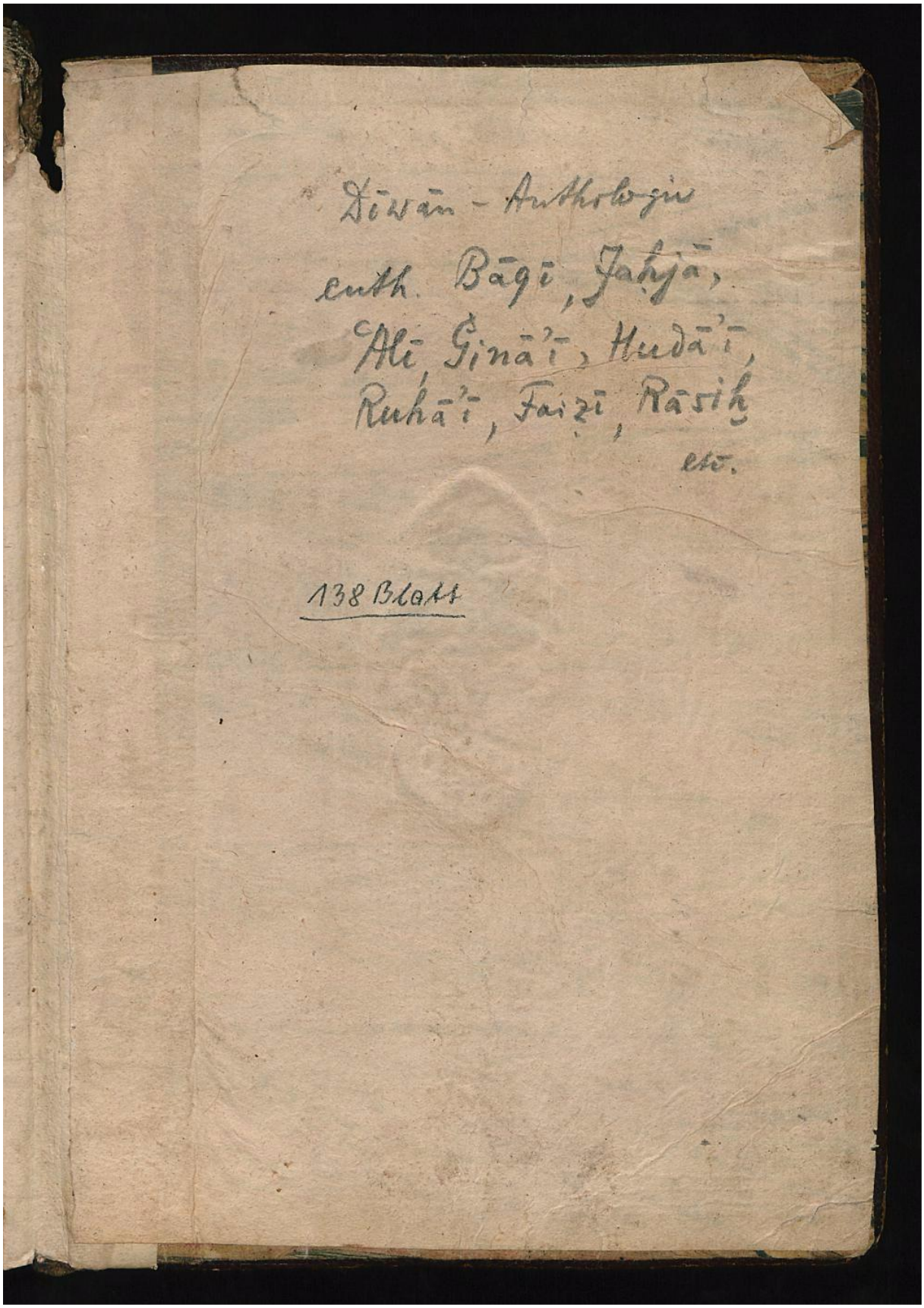
Dīwān - Anthologie
enth. Bāqī, Faḥyā,
ʿAlī Ginā'ī, Hudā'ī,
Ruhā'ī, Faiẓī, Rāsiḫ
etc.
138 Blatt

1a

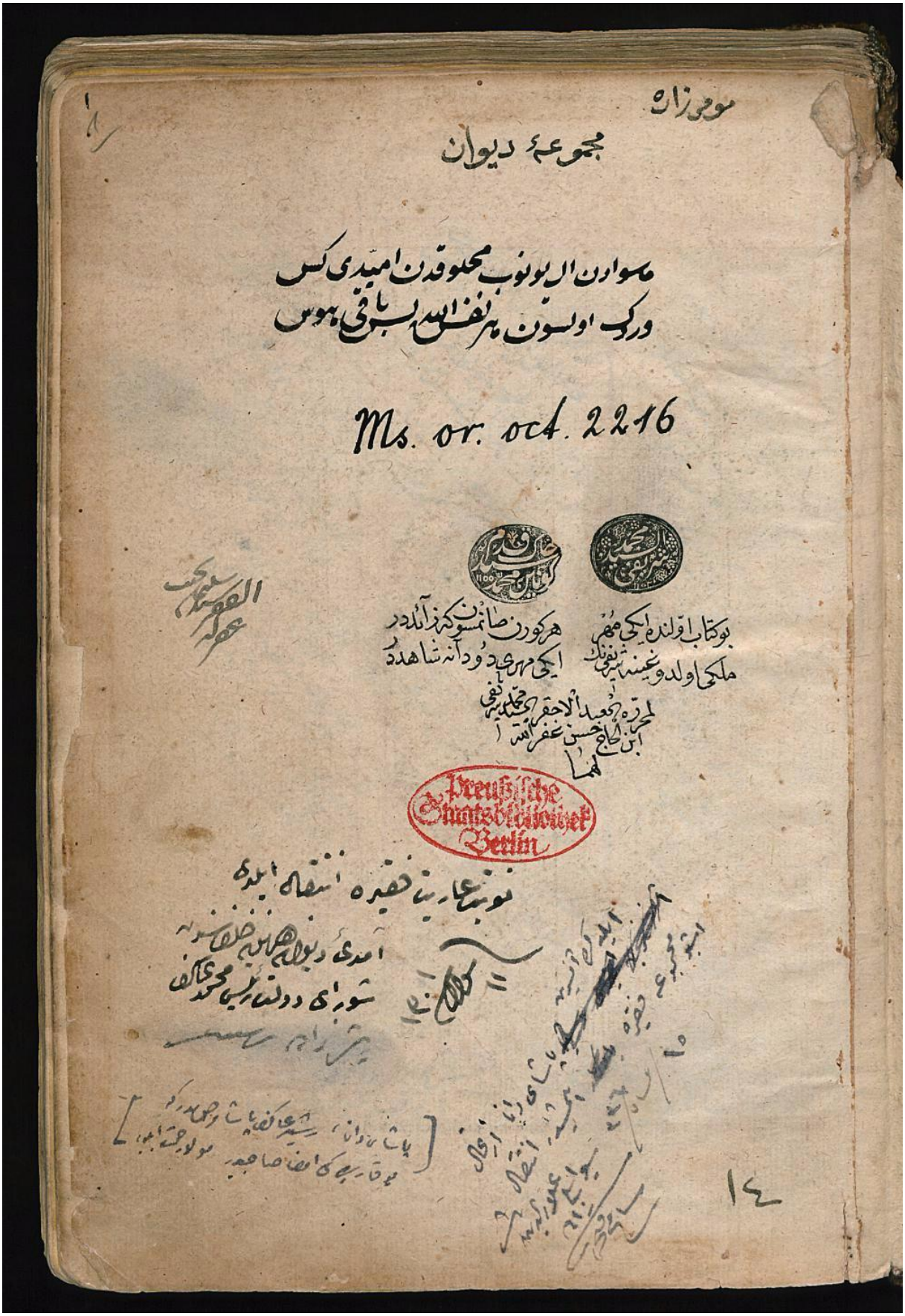
مجموعهٔ دیوان
Ms. or. oct. 2216
Preußische Staatsbibliothek
Berlin

1b

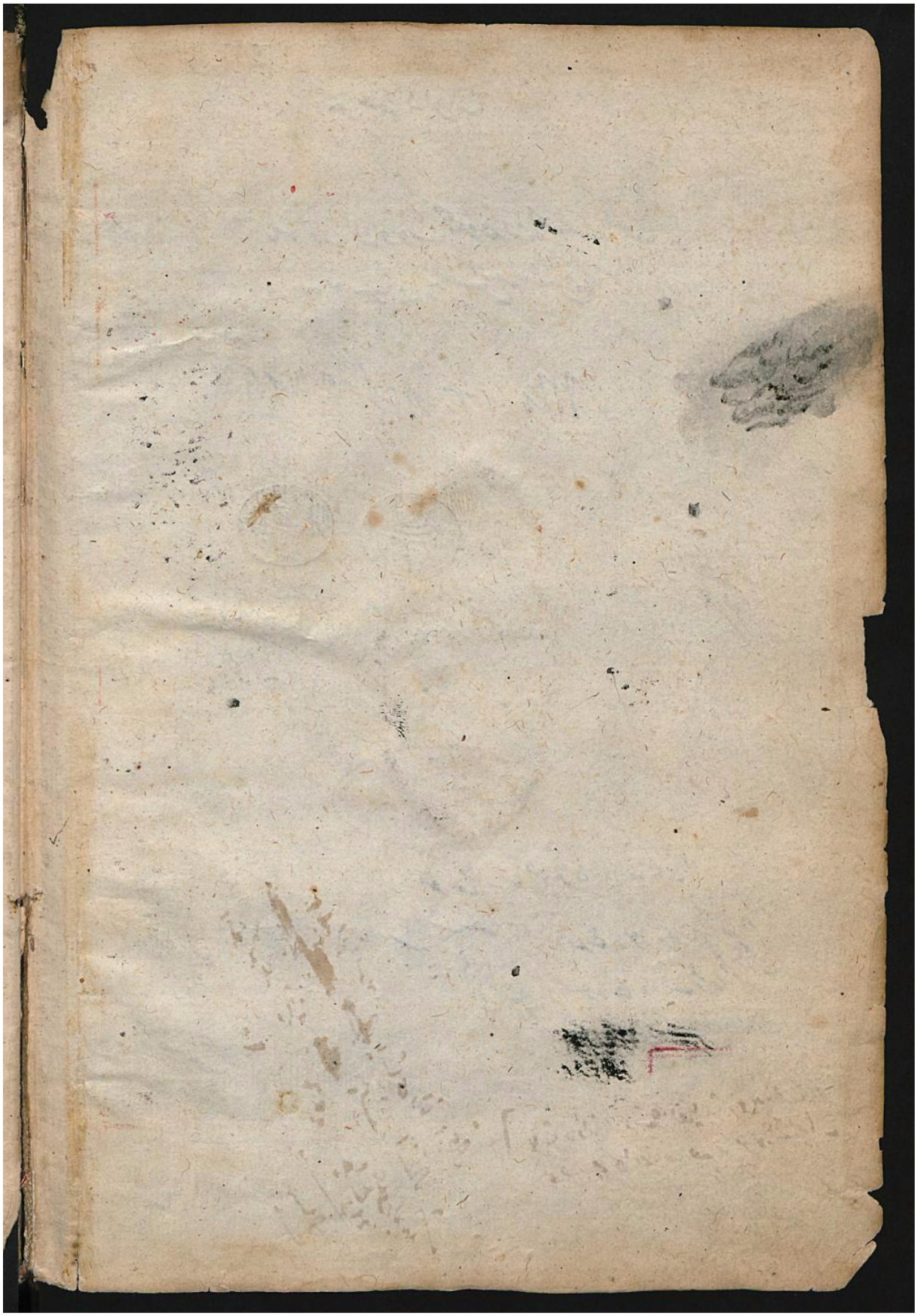

rec. ms. or. 1926. 28

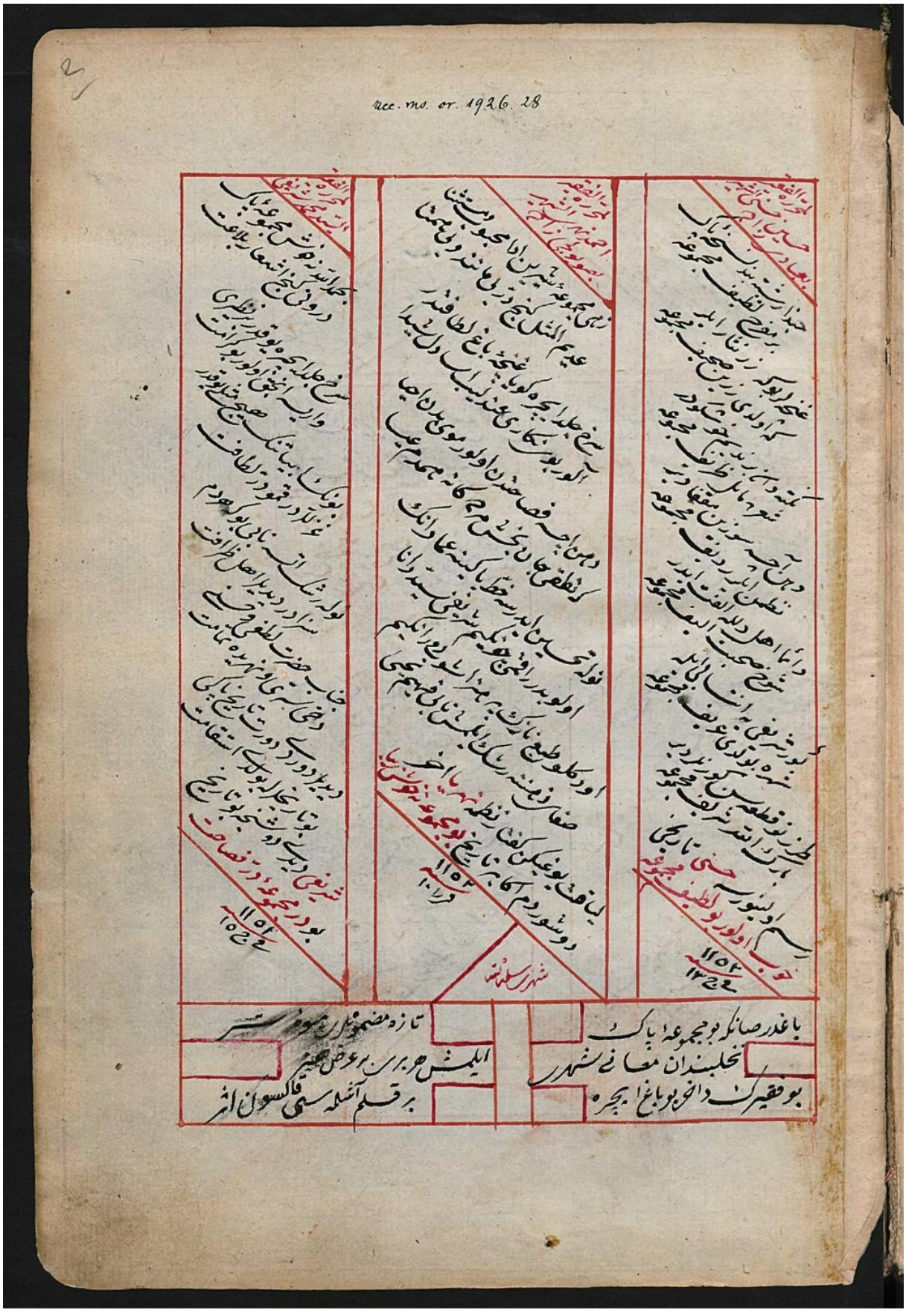

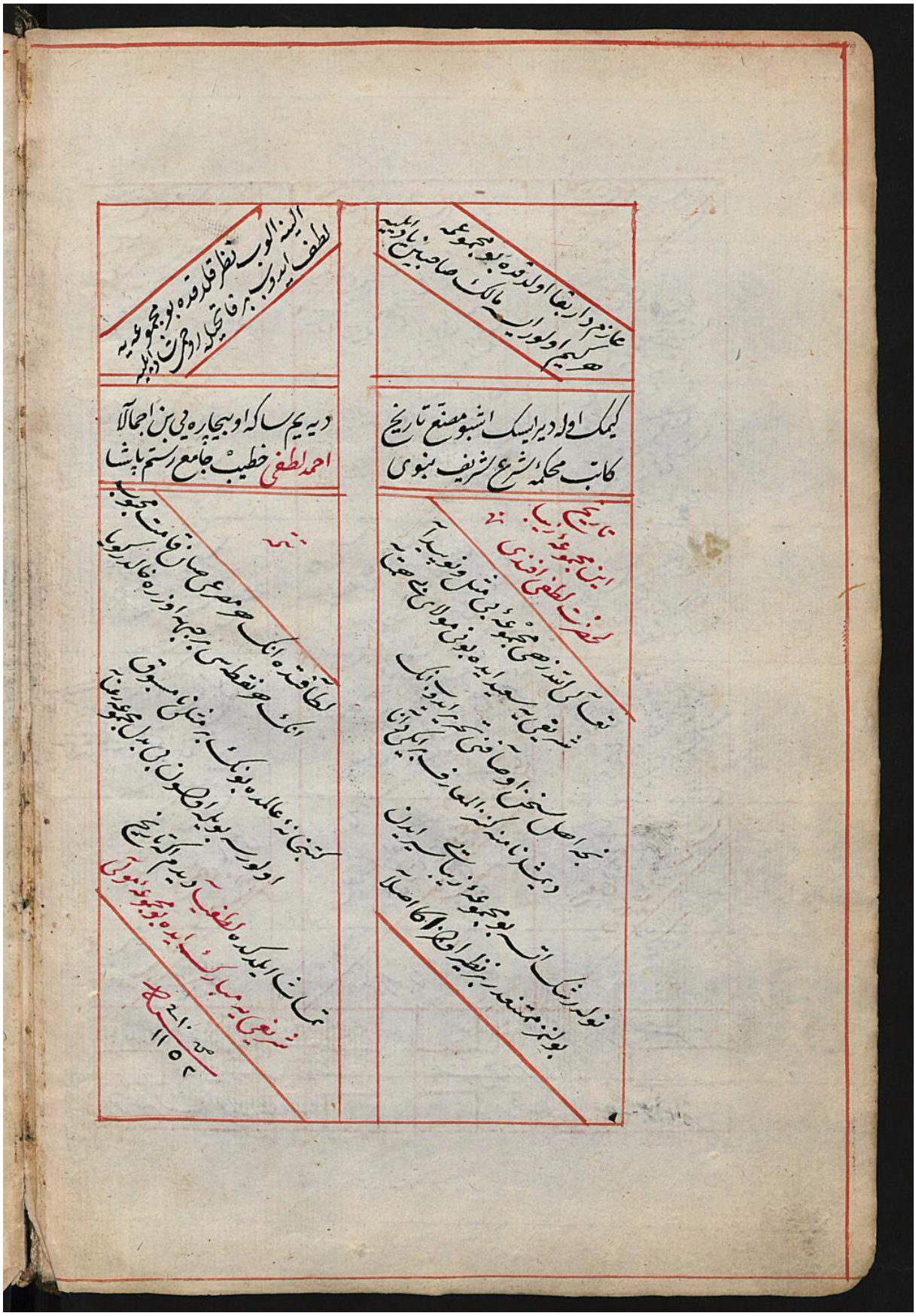

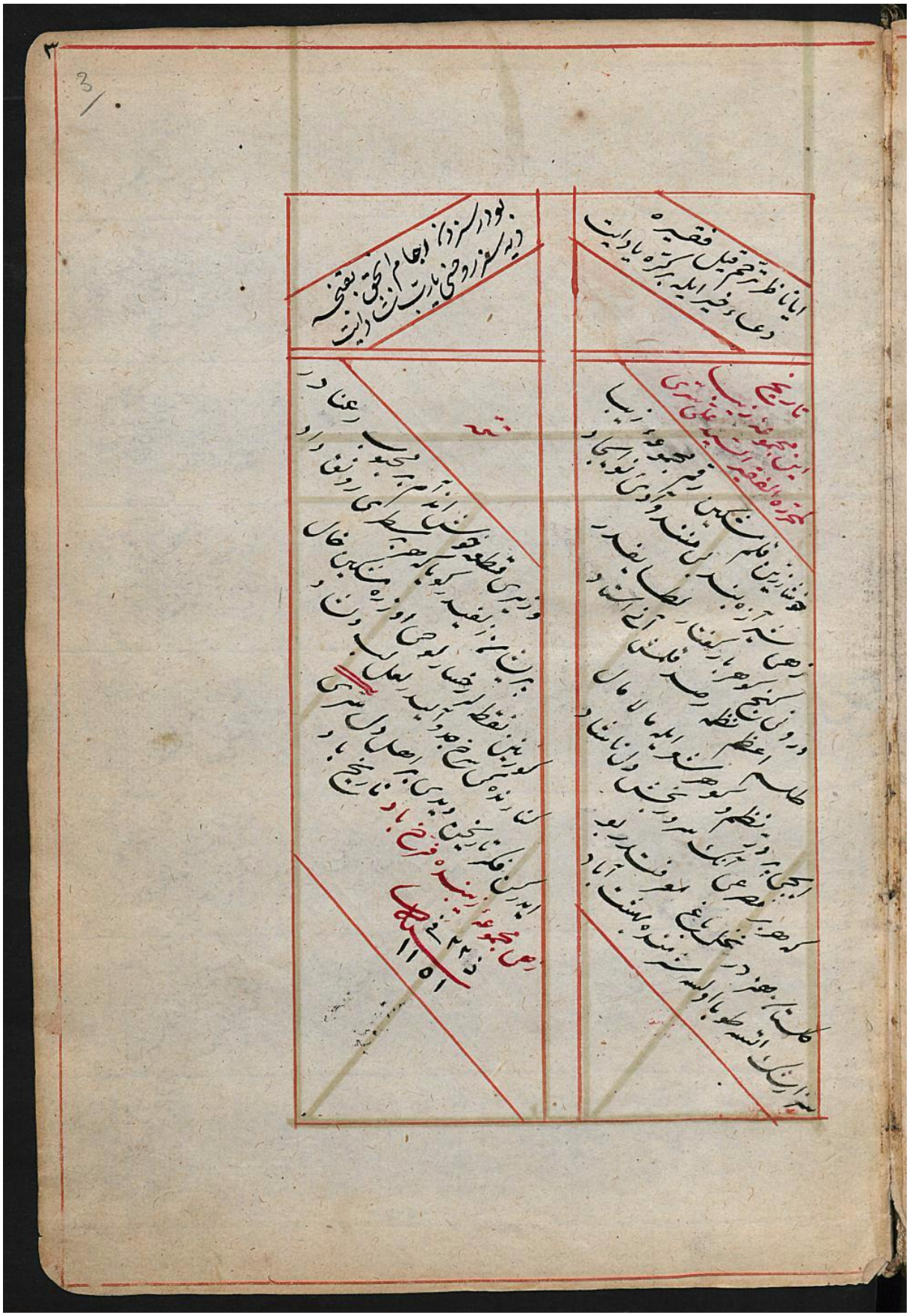

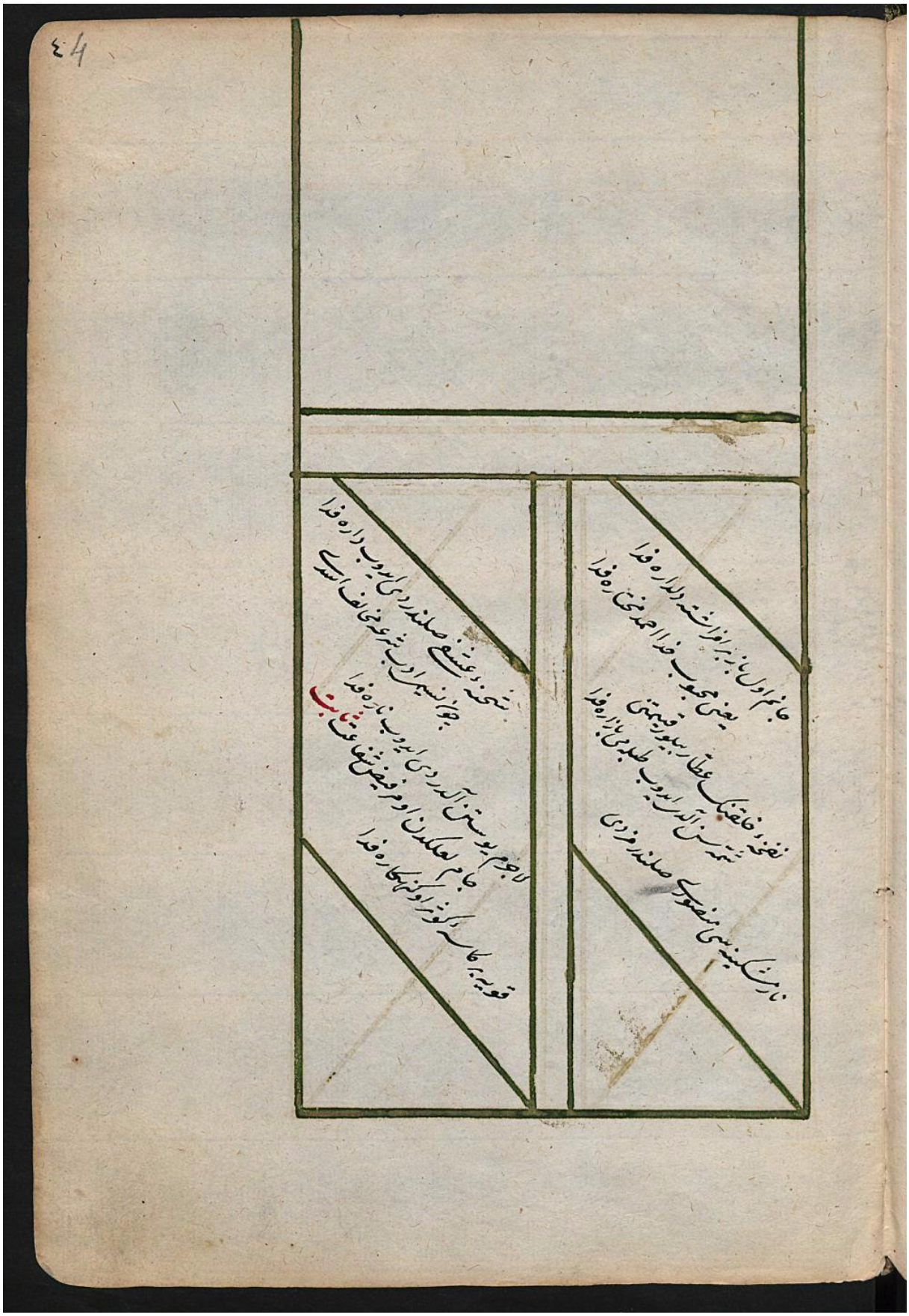
جامع اول بازار افراشته دلداره فدا
یعنی محبوب خدا احمد مختار ره فدا
نفوذ خاقانیک عطار ربیوره قیمتی
نمونه سنن آلدرایدوب طلبدی بازاره فدا
نارمن سلیمی منصور صلندر دی
نمونه سنن آلدردی ایدوب صلندر دی ایدوب داره فدا
بنجه ذ عشق صلندر دی ایدوب داره فدا
بوایسه سلیم ارب شرعه خالف ایدر
لاجرم یوسنن آلدردی ایدوب بازاره فدا
جامع لعلکدن اوم فیض شفاعت ثابت
قویه رجامع اکوزاولنکاره فدا

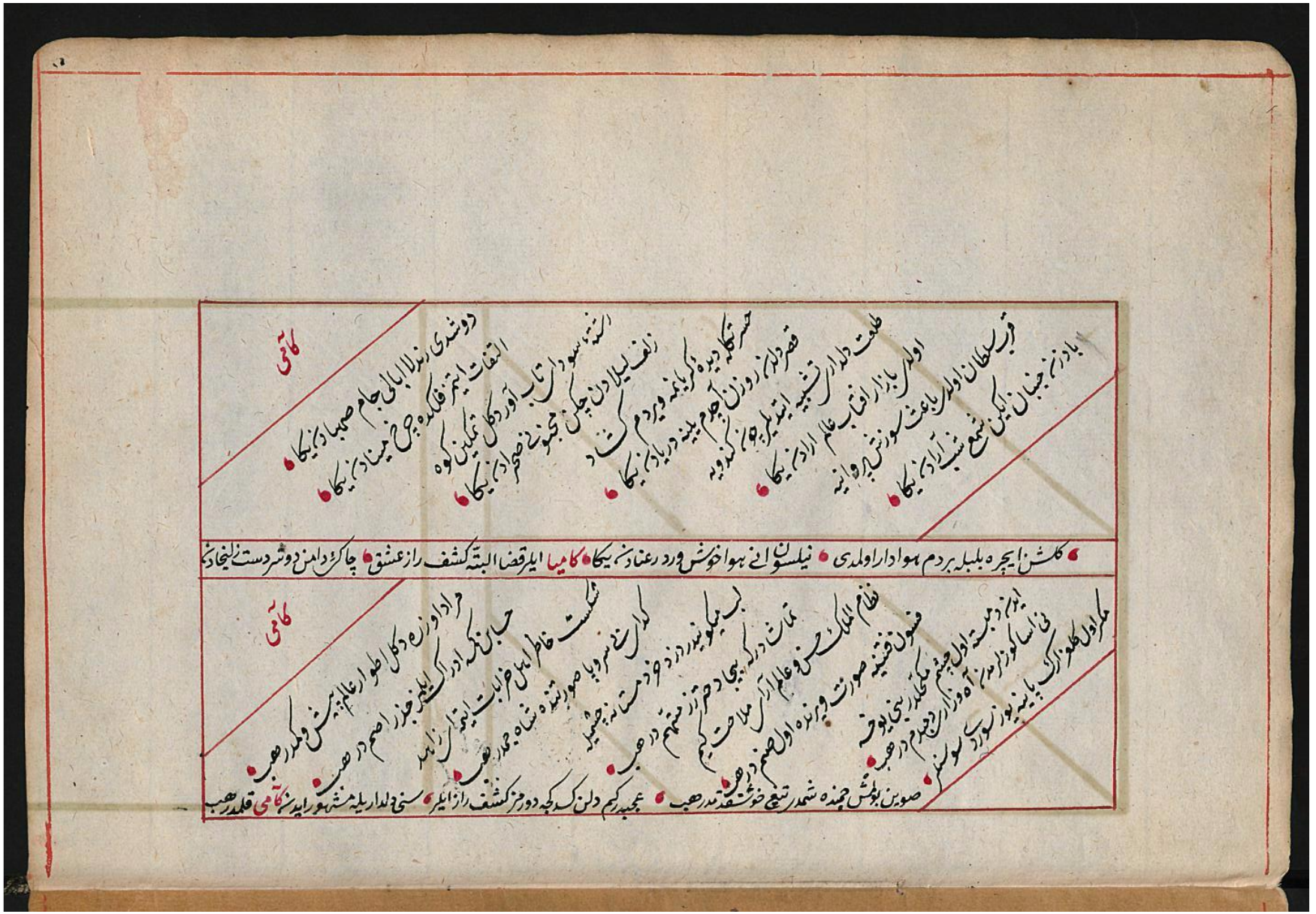

کامی

دوشنبی زنبلا ایاقی جام صهبا دیکا
اتفاقا ایتم قلکده چی خمیناد دیکا
دشته سودا تاب آور دکل تکلین کوه
زلف لیلادن چکن مجنونه ضحاد دیکا
حسرتکله دیده کریانمه ویردم کشاد
قصر دلدن روزن آچدم پنبه دریاد دیکا
طلعت دلدار تشبیه ایتمیرم کنویه
اولمز بازار افتاب عالم آراد دیکا
قرب سلطان اولمز یاغت سورتش پروانه
بادزن خبیان اکلن شمع شب آراد دیکا

• کلشن ایچره بلبله بردم هوادار اولدی • نیلسون انی هوا خوش ورد رعنا دیکا • کامیا ایلرقضا البته کشف راز عشق • چاکر دامن دوشر دست زلیخا دیکا

کامی

مراد اوزره دکل اطوار عالم پیش وکم رهب
حباب اسکه ادراک ایلمز جز اصم در هب
شکست خاطر اهل خرابات ایتمه شاه جهان رهب
کدار خ سرو پا صورتنه دوست نه چشمیله
لب میکو بنوردن دوست نه چشمیله
نظام الملک حسن وعالم آرای ملاحت کم
ثمانت درکه بیجا دم زن خیمنم در هب
فسون فتنه صورت ویرنه اول صنم در هب
ایرم دیمه اول چشم مکحلدر بنی یوقه
صوین بوش چمنده شمدر تیغ خوشقدمدر هب
فی اسا کوزلرم آه وزارم قیلدم در هب
عجبه کیم دلن کدکجه دورمز کشف راز ایلر
ملکاول کلمز آرک پایه نور سوردی سونسن

سنی دلدار یله مشهور ایدن کامی قلندر هب

سامی

رشک خورشید جهانتاب عالم آرا در او شوخ
تخته حسن شاه داد فرمادر او شوخ
عکس داغ سینه ذوق گلشن بهرام بهار
هر دلی بر لاله زار ایتش دلدار او شوخ
اول صنوبر قد یکه آهسته ایدر کبک خرام
نشه بخش دیده و کیف دل افکار او شوخ
بزنگاه جانستان نشور شش ملک خوف
عالمی مجموع ایدر بر نقطه پرکار او شوخ
الکساک اولمز کامیا هنگامه دار السلام
حسن جوراسور ایله آشوب زوار او شوخ

کامی

نوازش ایدر کنار کوهسار ایله هر بار
ولی بیکس دکل اول شاهد بازار ایله بازار
دکلدر عید حسن یارم صحیح بر کل معمور
یتوب حاطر اوضاع نبهور ایله هموار
کل نازک دلان بزم خاص الخاص آیین ساغر
اولور ناسازشی مستی مینای ایله خمار
کورور جلوه سر کله باغ رخسار دلدار ایله کلزار
کمال حسرتندن اولدیکر کلزار ایله کلزار
تجلی کامیا هر دانه بر یوزدن منقش در
دل خودبین منصوره کوزندی آرایله دیدار

کامی

سر شک سینه پر داغم سیلاب اولق استر مدعش
او باغک کلاری آتشدر شاداب اولق استر مدعش

توجه ایتدردی طفل ایکن زهاد دیر بنی
او اوزر مکر طوردیغم محراب اولق استر مدعش

هر اسان اولمین چاه ذقنه چوجنکده
کرفتار رهانابود کرداب اولق استر مدعش

چکرم کان قت قت چشمی اوزره غمزه بن یارم
بنه اول مست ناز الوم خواب اولق استر مدعش

کامی

هوسکار لب لعل سنج نعمانی ایدرسک
مکر دوماک خاکیدر فیاب اولق استر مدعش

کامی

فریبان عالم اناسوده دیوان ایتدی فیض
حشر اموات بعارستان مزقا ایتدی فیض

آجر روی عالم دلشاد و خندان ایلدی
مرکبا هر خاصیت بخشش غوغان ایتدی فیض

شعله باب اولدی قبل لااله منیا درون
جامع کلشده قندیل فروزان ایتدی فیض

هر دم دفتر خشک الیاس ایتدی تشریف بیات
منکران حشر ایچون تحقیق برهان ایتدی فیض

کامی شعری کیم اسکات سخن سنجان ایدر
طبع شوخ و بیاض لطف لال مسلمان ایتدی فیض

کامی

شمع حسنم هر زمان بود افزون آن ایتدی خط
ناله زار غارض مایین چراغان ایتدی خط
اشک لولو کرچه کم باران ابر نوبهار
عالمی طوفانه حسرتله طوفان ایتدی خط
ایلیوب سودا کریبان باد آتشه دامن خزر
شمع حسنی زیر دلما مانده دیبان ایتدی خط
نوبهار حسنک بیجانه ویرمز برگ سن
نودمنده سنبل خیلی پریشان ایتدی خط
بیت معمور سیه نور اولدی ظاهر کامیا
رهروان کعبه عشقه چاغی ایتدی خط

کامی

صنمکر کیم مولوی نه اضطراب ایلر سماع
کردباد عشقله پیچ تاب ایلر سماع
کوشتر رعطشان عشقه جیفه مقصود اول
زهولی آب مغ پرشتاب ایلر سماع
بحر حیرت رای عشقک اوغه مشکل کرداینه
ذوقیاب بابس ساحل چون حباب ایلر سماع
آتش عشق الهیدر ناپذیر دل شمعمن
بیجو فانوس خیال شعله یاب ایلر سماع
کامیا
قیمولا نام قربان اولیق استر
آستانندن براق التماس ایلر سماع

تائ

اولیه آن خط آورد روی جانان کورمدرک
ای پیمه احشا مده بر بهر درخشان کورمدرک
نفح جنبکدن نسیمک کلسه محروم اولماش
قالمانش کویکده غنچه کبی پرخون کورمدرک
ای پرآل دنیا یاکور مز سنسن عشاق کوزی
نوردیدم از سنک کبی انسان کورمدرک
حاصل الفک کبی بادصبا دن اضطراب
پیرایشان کورمدرک

تاج

دولغزی دروغ بی فروغ جشم جادونک
مکر اف نه یه وابسته در تاثیری افسونک
بجز له محل وقته ارضی وسما حیران
مقابلده مسیحا ایله منکا عاجزدرمان
قورتری قاچی تبدیل کیف ایدر انسانی حیوانک
دیماغ میله تویض اتمسی بابنده یوقدر
درنظم عبارت زیور کوشش قبول اما
فدار روح ایجون اشعار تازه مفتونک
لبس پاک طینت تاجیدر اوردای
قبول ایتمز تغیر السادن اسمی صاحبونک

طغرا

سویله یه کلبرک هم غنچه هم گلدر بکا
گاه گاه خضر خلق ز ماهی سکندرم
کیم بقر جام جم آینه اسکندرم
دور بین عالم دل ساغر گلدر بکا
فکر انگلدر بنی سیاه ملک چین ایدم
باعث اولان گل سودای گلدر بکا
چون نیکبختان راه عشقک اولدم پیروی
شمدی اسباب سفر ترک بجلدر بکا
وصف روی یار کم ز البدر به یغزه
طغرا کلک صورت انگیز بلبلدر بکا

طغرا

کریم کلم اشغ عشقکه جا اولمقده کوچ
فکر دوراردوم صلح مبتلا اولمقده کوچ
دانه کبی دل دوشدی آسیا عشقکه
نیلسون آرزم دشنک بقا اولمقده کوچ
بیت بیکانه خویک دوشدی سودا سنه
برک عشق ایلکده مشکل آشنا اولمقده کوچ
قیلدی دور رسم بلعن چوکان غمزه آسا دکل
کول دشل اوارده دشت بلا اولمقده کوچ
بیوفا یاراه ایلدی شوار الفت کریم
طغرا هم صحبت اهل ریا اولمقده کوچ

طفل

عالم عیش و صفایی جام صهبا کوثر
حاصل آینه و ساغر تماشا کوثر
طبع پاکیزه بهم نکو یاکه طوبی آیینه در
هر جا بینی نگاه اول نفس معنی کوثر
رهلک سرزمین ایچون آیینه آلده دیکه
اس ملک هر کندیه اول روی جلا کوثر
نام و محل عاشق دلسوز ایکن روانه
یا مه نک یولین بکله شمع شب آرا کوثر
طفلیا اسباب حسنی هب بیر یکین یه
جامه زیبا او بالا قدرس اعلا کوثر

طفل

فکر نفک عاشقه ابر بهار کریه در
برق تهور نفک پر ور دکار کریه در
دیده در یا بحر حسرت دل بسر اراضی نم
موسم طوفان آتش روز کار کریه در
قوتیای دیده نم خاک قدر خاک رهلک
سجده کاه آستانک کریه زار کریه در
آرزو لیستی دیدار کلدی خورشید ناز
هنکام خنده آمیز دوچار کریه در
فکر وصل ایتدیکه طفل بیم هجر ایله بوم
خنده سی یا باب عشقلک یار غار کریه در

طفلی

عاشقم عاشقم عاشقم دردبلا جوانمرد
علوآتش دل آنده مکس رانمرد
دست تدبیرم کی مرهم بپیوند جز
خنده سازلب زخم دل ناکسان نمرد
بن سودازده فیض جنون نوشیم
عقل دیوانه کی قدر بهشا نمرد
معنی لفظ خرد وقت فرار آرک
در فیض سخنده ایکی دریا نمرد
طفلی بخت سیه آنده بکلبی نمرد
دست همچو ده امیدم قدر راحته

طفلی

عاشقم سوزش دلکه نفسی آتش اولور
نارنمرودی بی بیس ولیسی آتش اولور
سینه ملک چاکلرنده کورینور نعلهٔ دل
دست همدرد انکه فارو خسی آتش اولور
کنج غمخانه زاریکه کی خوان دیلک
لشتر اه دکلدر مکسی آتش اولور
آنی دربند کلودن بیرام آهمدر
کاروان نفسک کیم جرسی آتش اولور
طفلی عشقله بزم دهر اولانه مرغ دلک
دانه سی اکر سودان قفسی آتش اولور

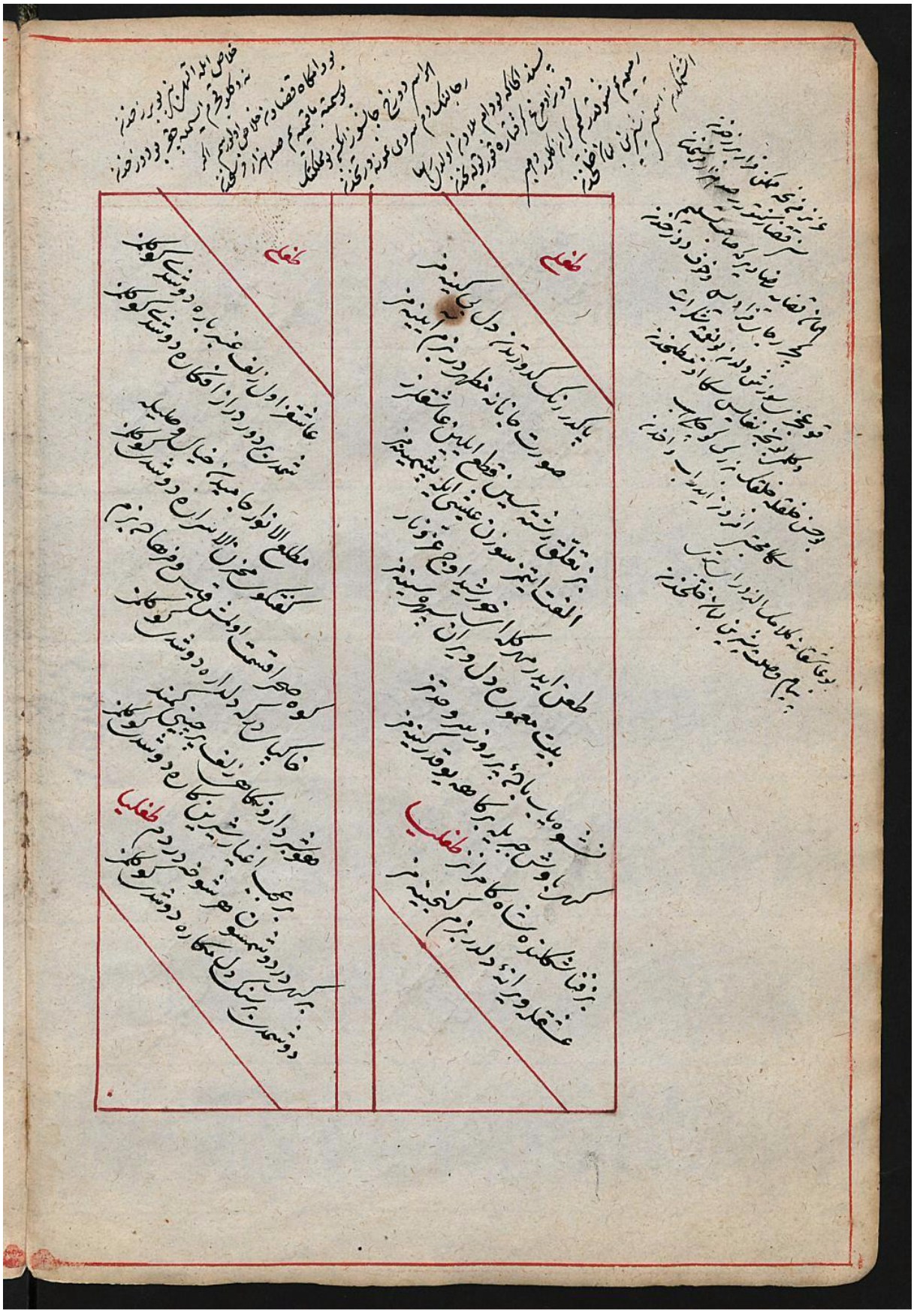

طفل

عقل مرک است عاشق او لدرک شراب ناب دوش
یا ندک ایتکاره عشق وجنت آب دوش
سکیر یوق لعل دلبردن جدا ایتمک زیم
طاقا بروس قیلس بایتنها غیر ایله دوش
خلقه توحید ایدرمش کرمش کرداب دوش
غیرت عشقیله ایلیه قتل دیمیمی
غمزه سندن ایله قومه وار خنجر ایله دوش

طفلیب

دامن الدن اترمیوقدر صورلر طفلیب
عاشق بیدار یسک دیوانه یوقدر دوش

طفل

بهار ایا بیدر کلکلرلدن اولده بلبل
آجلر لغنچه باغ ملاحت سویلر بیلبل
رنگ عکسی قدحه تاب می رخسار ایلکده
آجلدی کلشن ایلکده کویا ایکی قرنکل
طولشدی هجیسی باشندن ایاغ سنبل
داغلشدی مار زلفی دیده اغیار داغلی
همنور آچلمامش رخ خندانده اسکی طفل
کمسنک اول خطلو بردر اورلف اوطره اول کاکل

طفل

درجفاکر طفل یه انسه مدد در
ایلیم دلشده یاب دناکش دلسوز
فرد وزارشی دلت کلمه ش دلسوز
فغانیکده شکست دلم دراد لسوز
زیاده حسنک ایله لطف ایلمش زیاد
بکا فغانیله لطف ایلمش زیاد
اوه کلوکنده یکجام ایدم کرآد لسوز
شکسته سازنده اش ایلدن بیل
کرک افسرزین کیقباد لسوز

تتمه

ظلمت جهلده بوهر دیو جمع ایدیلر
قورقمه اولدر جمعه اول اوزره سنگ خاره
بوتصور لر اکر باطل اولورسه بیخ اولور
قتال ورد هوا غایت آچلرق غایت
قتی جرئت پیدر اکر آچلرق بجاره
ابشمه قالدی کمال کرم ستاره
ملک طهماسپ سویلدی
طوطی شوق شکر در کتورا کفتاره
باقی لذت وصلک
بلاغ
قنده بابا سوزلرنی هپسنه طوغری آشیان
هپسک عشقنه دیک شاخ بلندک ایکین

باقی

کل ای ساقی قوی بولسون بو بزم نور بیله عالی دلکش مجلس
کتور جامی مصفادن کده افتاب ایله السون بو صفا مجلس
پیاله کلسه مرآت فلکده افتاب ایله السون بو صفا مجلس
قوی غم سلغرو صهبادن اولسون بو صفا مجلس
شراب آب حیات جام زرین افتاب ایله
جهان ایچره کرکمز بالکه جانان اولسا مجلس
قدح قان اغلیوب دف سینه دوکیلسه فغان ایله
مکر دردو غم عشقه اولدیر مبتلا مجلس
سراغنه نه شاد دوراندر باقی مجلس
قدح فقیری صوحلقه زنجان انک حوضی

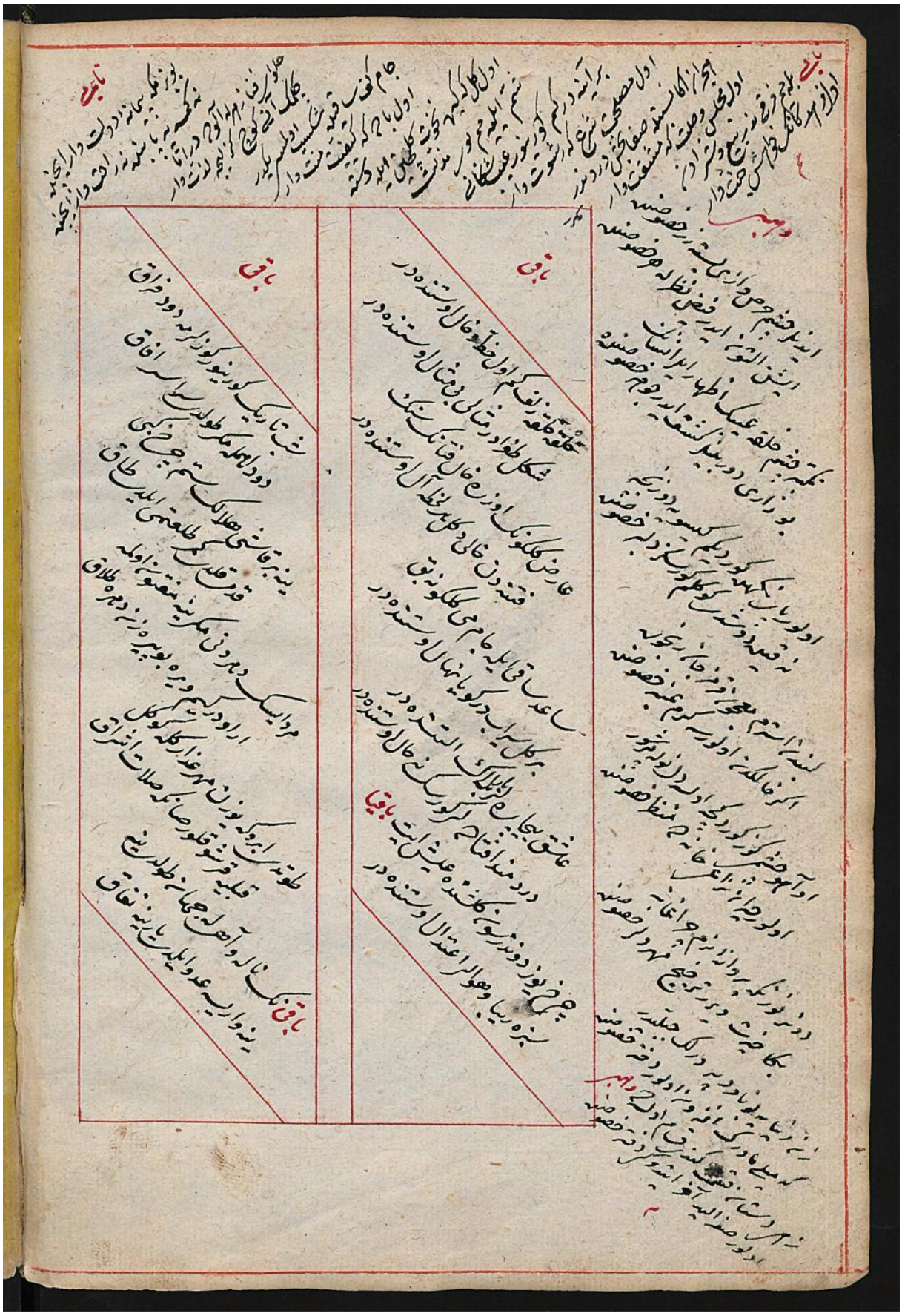

باقی

شوق گلزن نالهٔ بلبل رضا می بلبلک
بی ریا عاشق مدام بی خبر تا می بلبلک
واصل او لفظ کلمه وردش دعا می بلبلک
غنچه لبخند از جرأت زبان حالله
هیچ ز آوازه اینک اویلیم غش قیلم
اولسه باقی اولسه فانی اگر گلشن گل
اولمزیدی زاره ایله صدا سی بلبلک

باسمه

چون دل می کامانه سر آینده بر بیانه در
عشرت بار بحث آینده بر بیانه در
یار اوراجی پرچم کبر رشحهٔ رخسار شوخ قیلدل
یا مدام پروا یله هر خرمنه پروانه در
بر خط ای دل او مجمع بو جمع جمع ایدر ایدی بات
کیم بیچم ایرانه کلخن خانه دیر ایدر در
معنیده بر دود پیدا افلش آشدر جهان
صورتا بر خوب کاشی تخته لو کاشانه در
باقیا باش اکمه دهر دونه چوار اولر نیاز
آستانه حضرت سلطان سلیمان خانه در

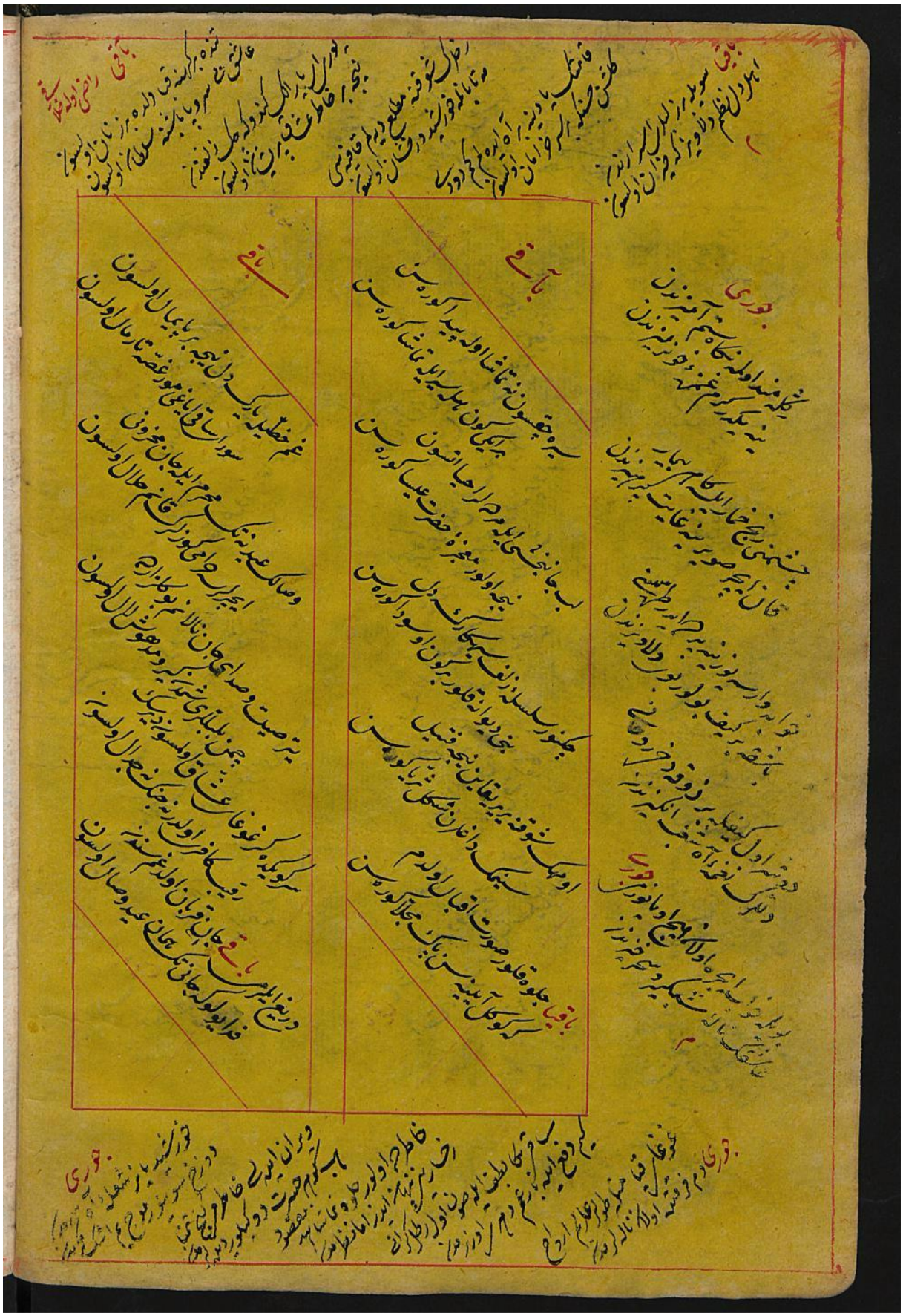

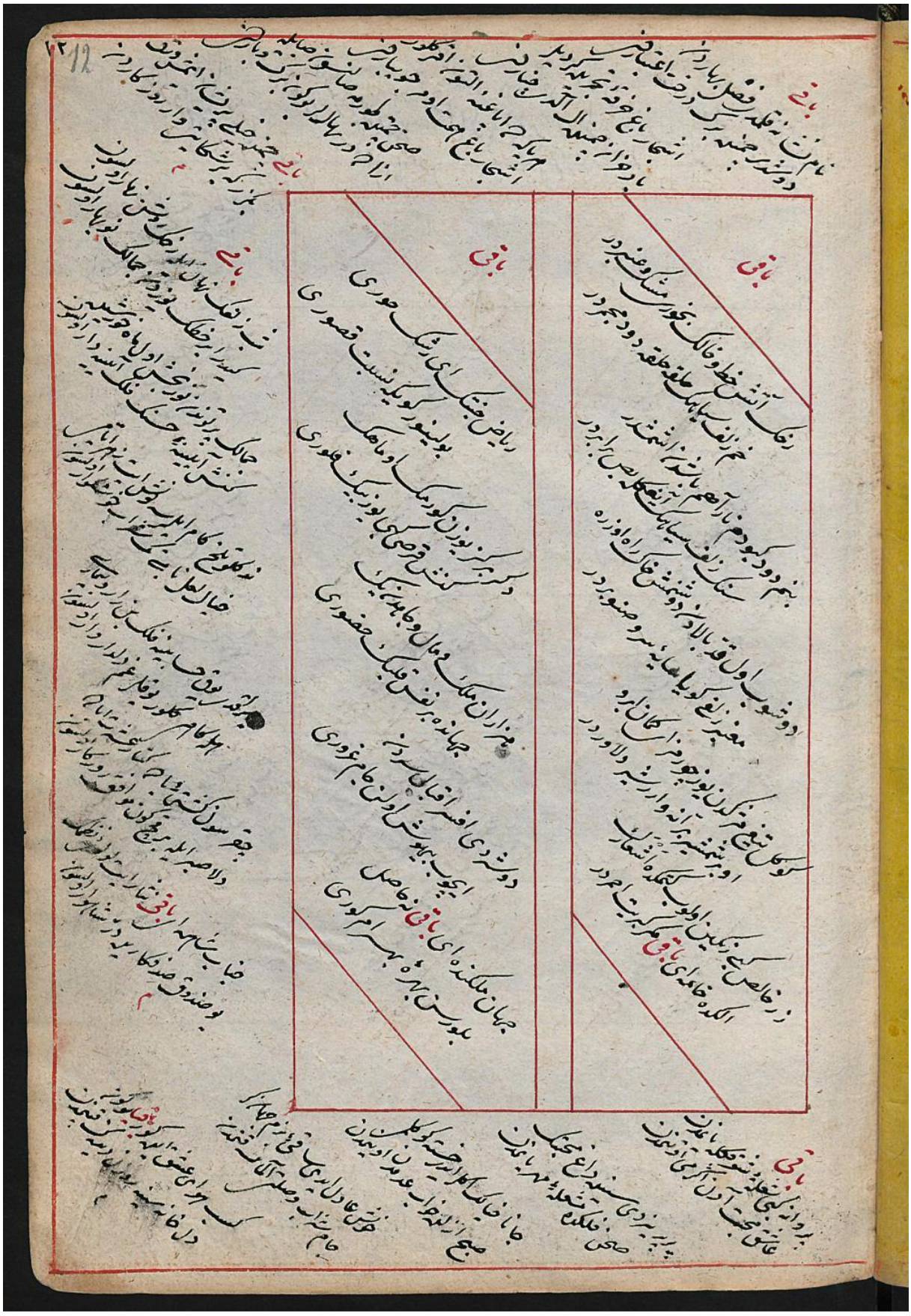

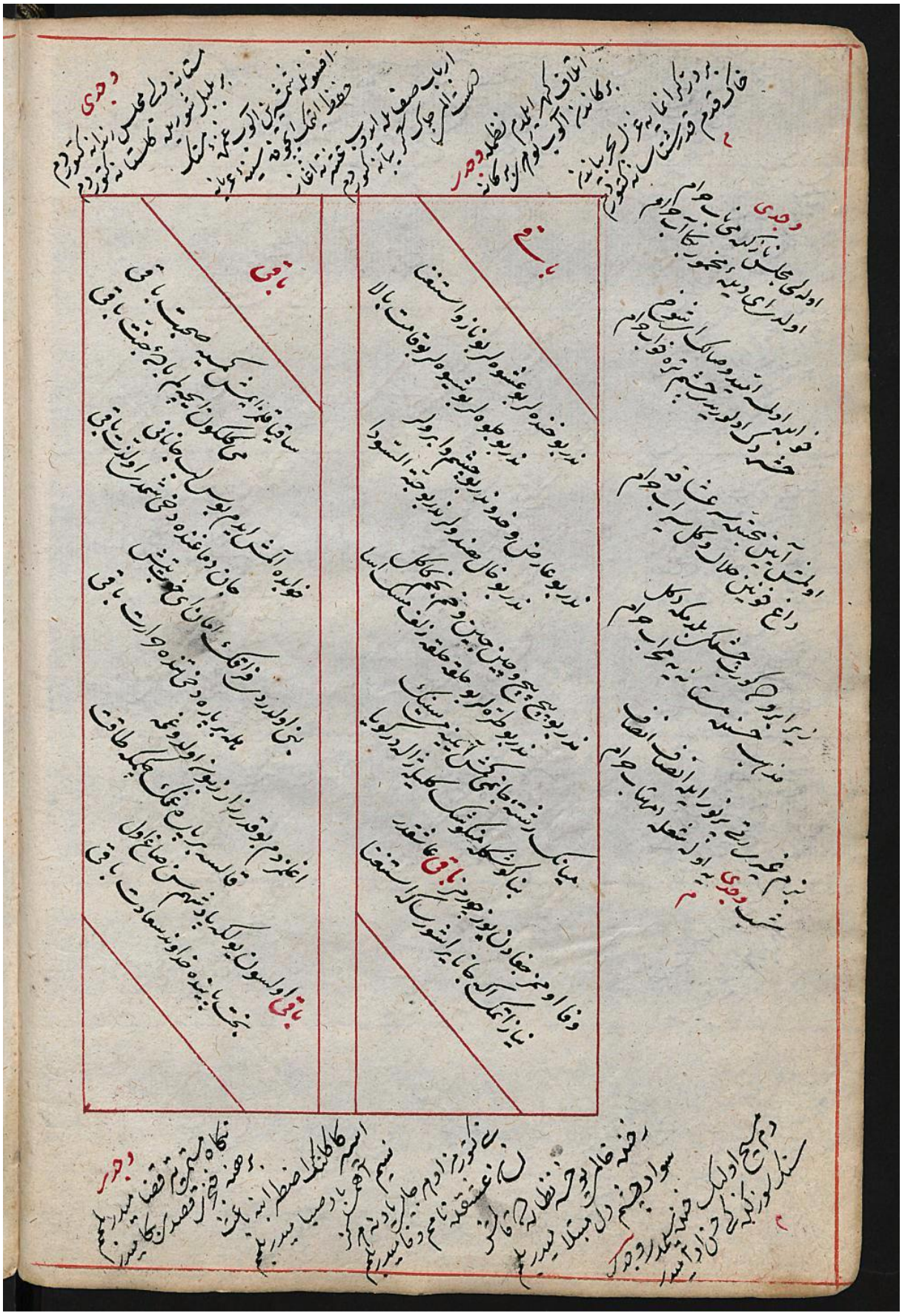

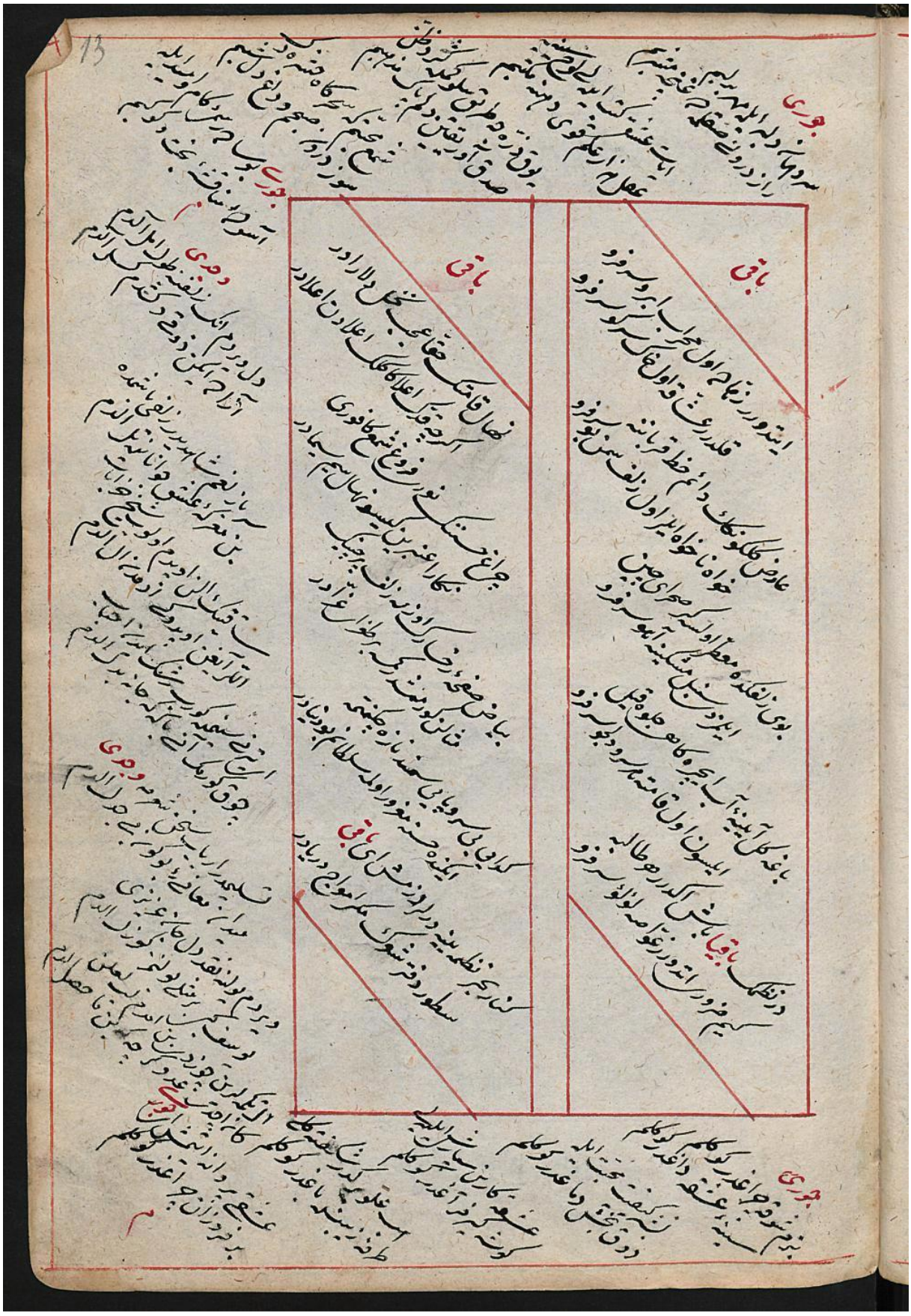

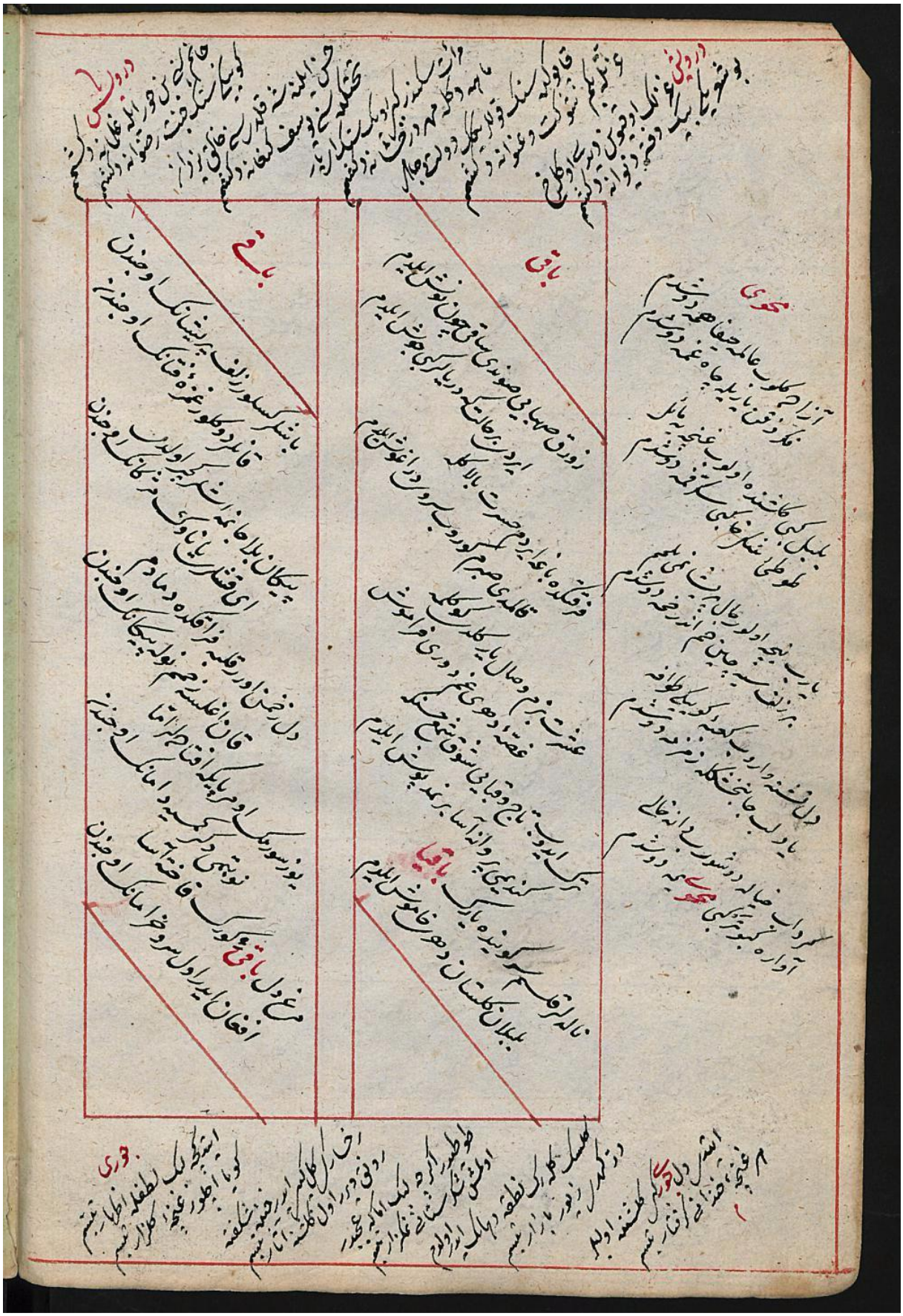

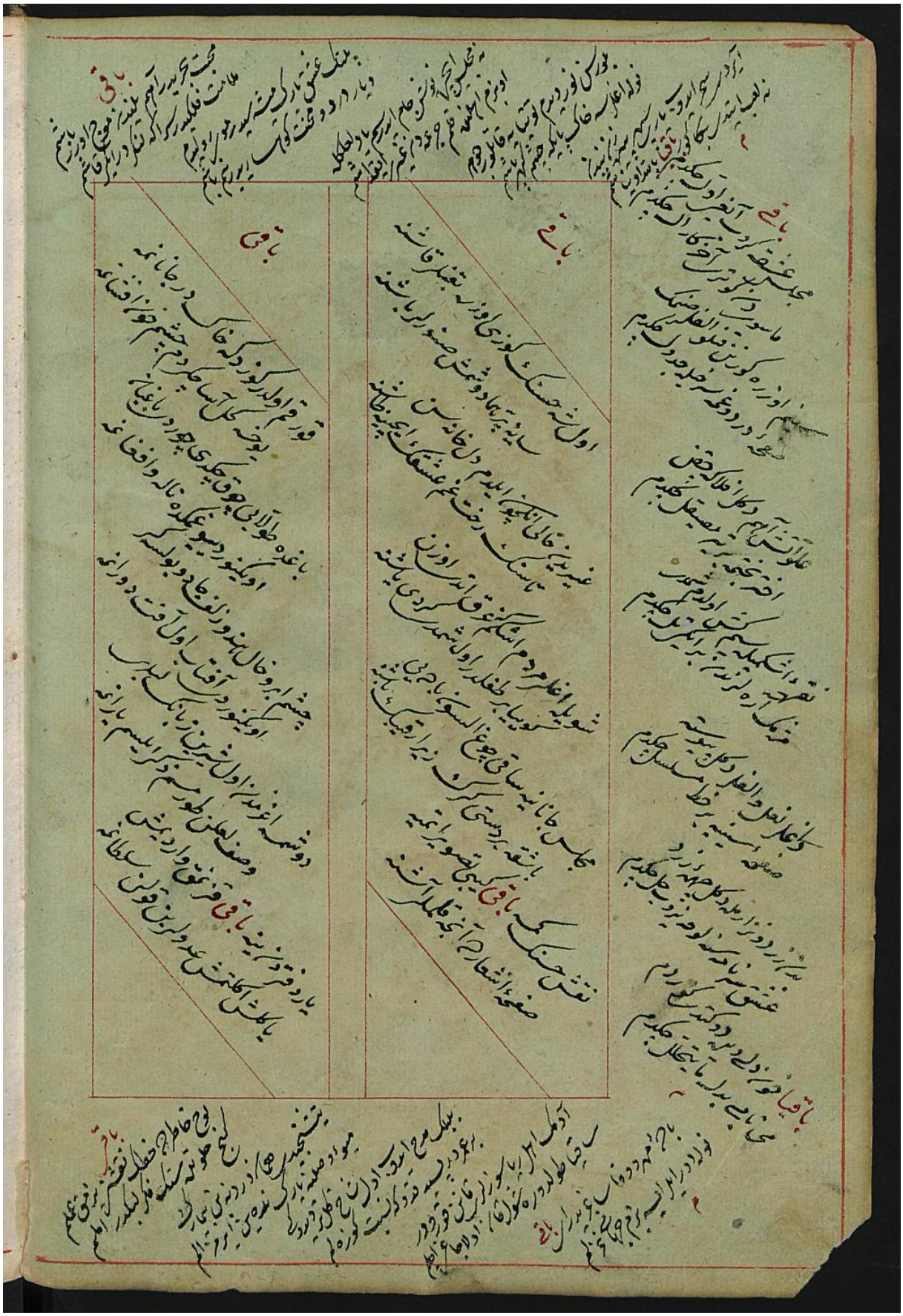

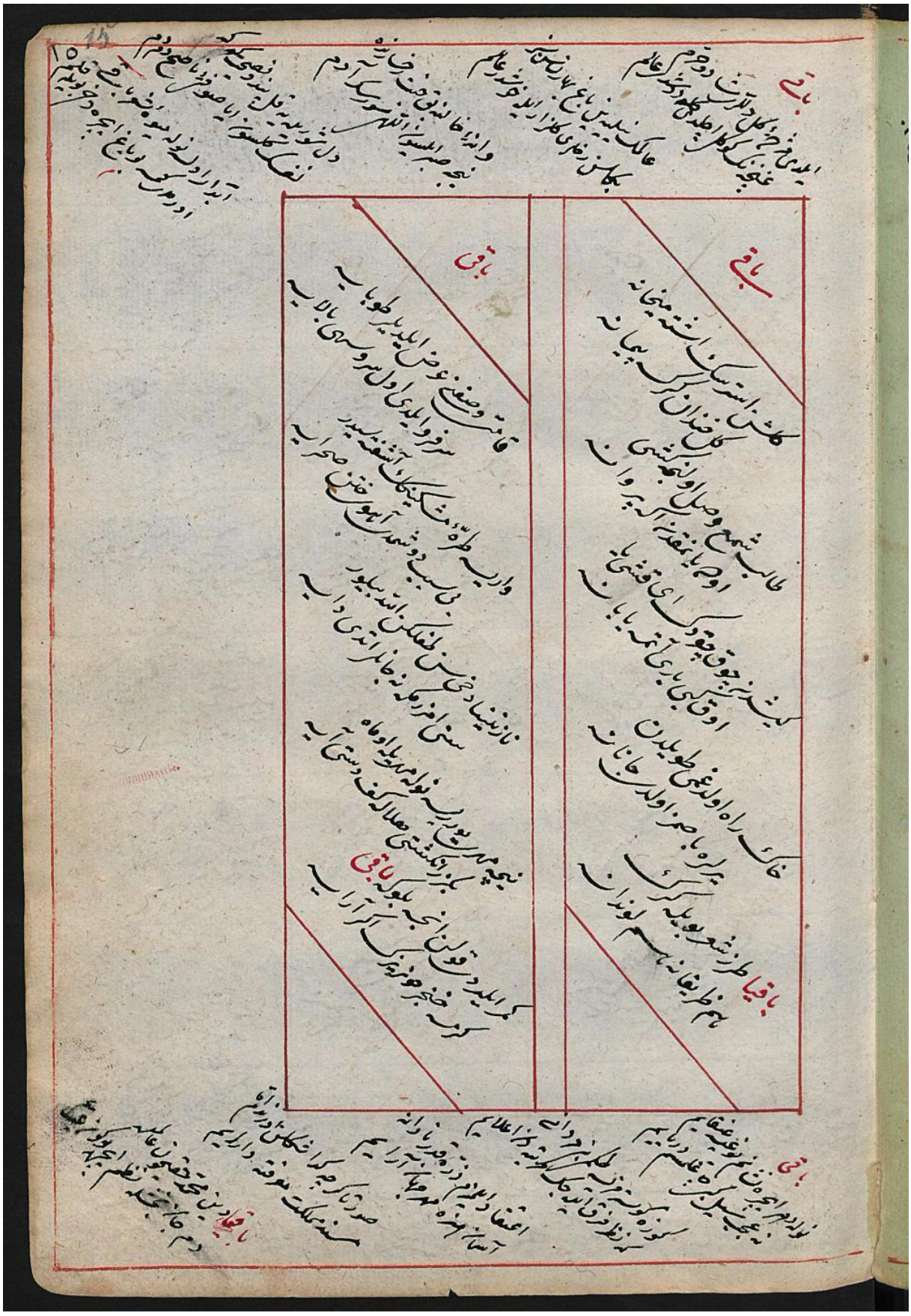

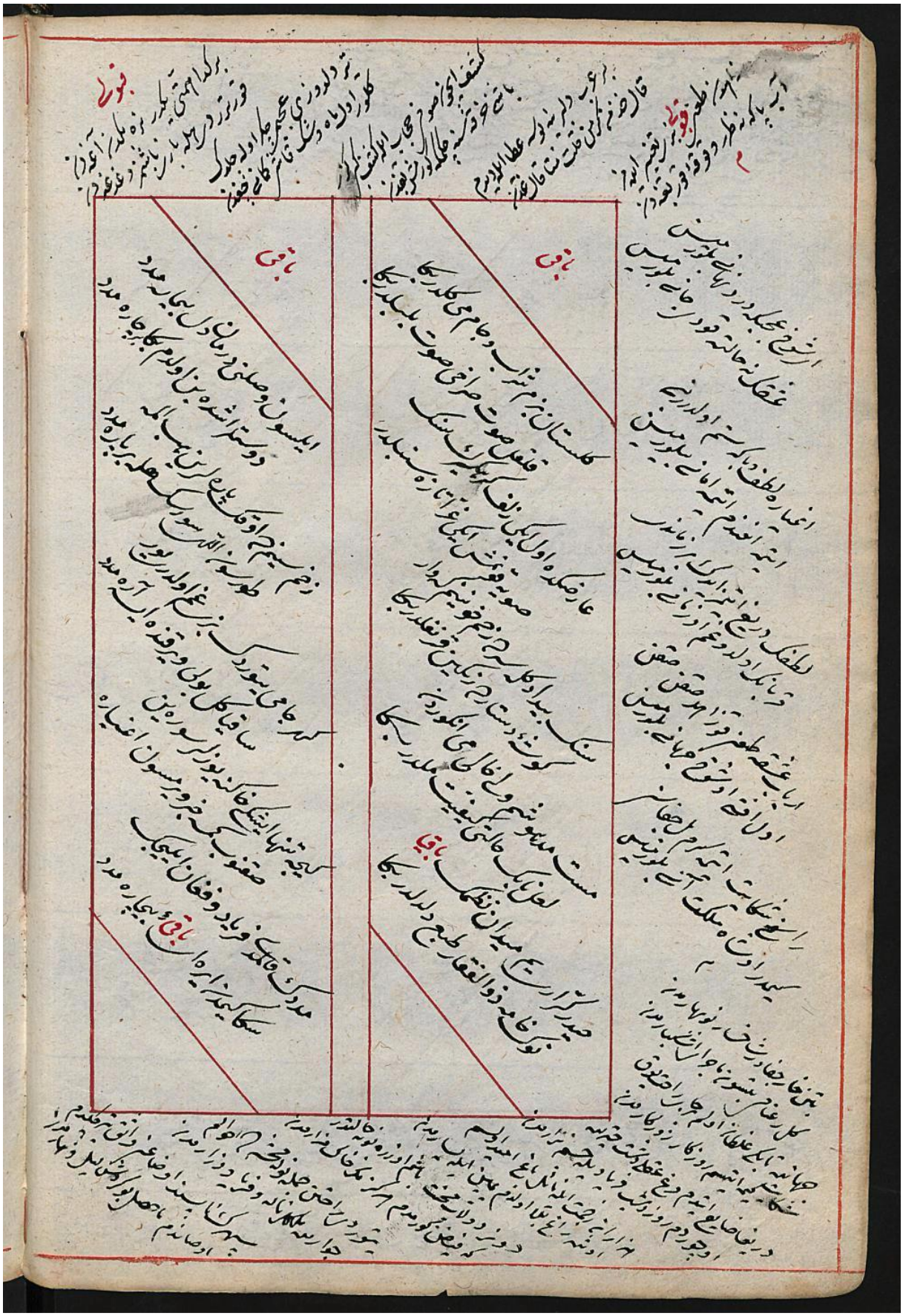

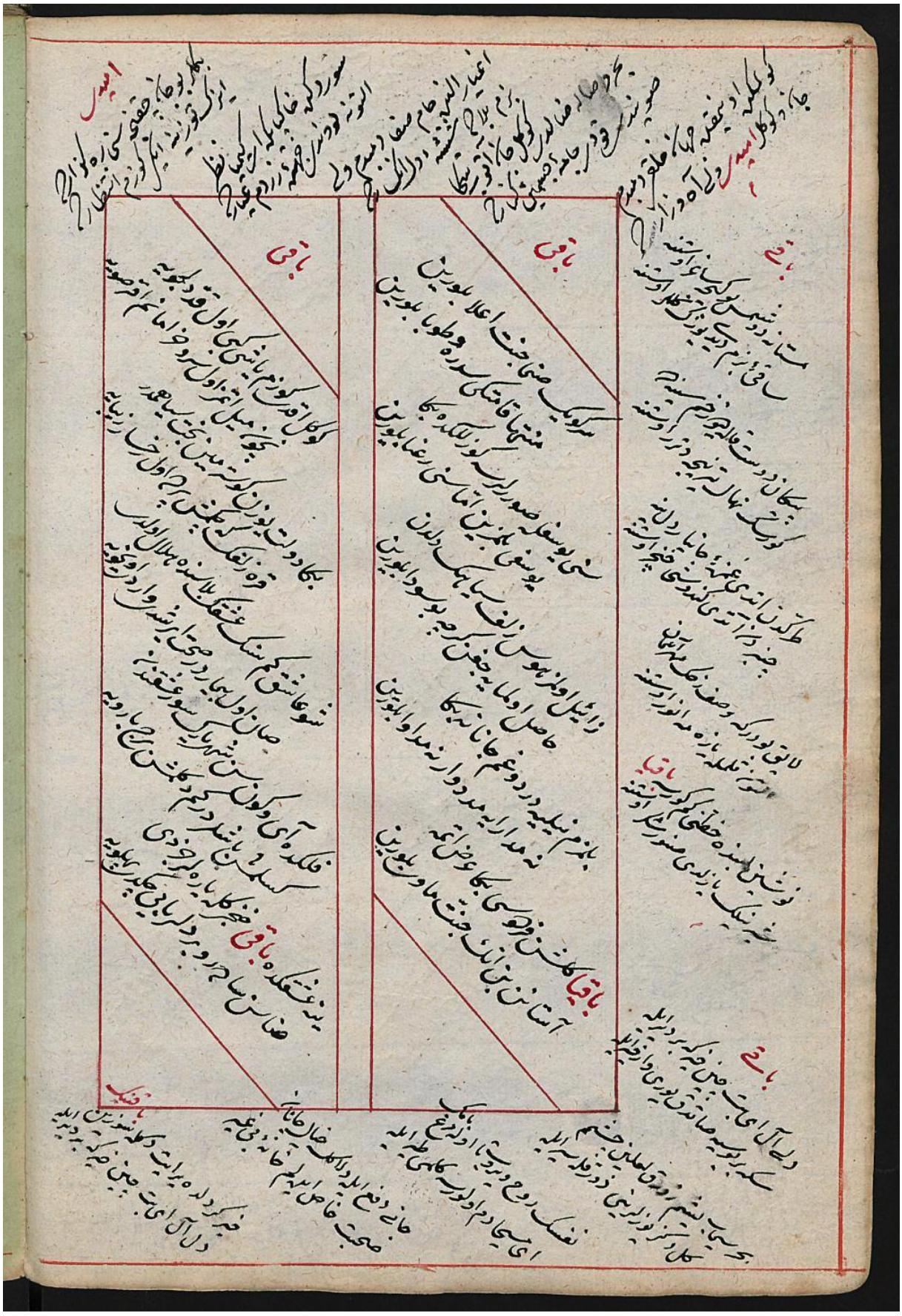

باقی

باقی

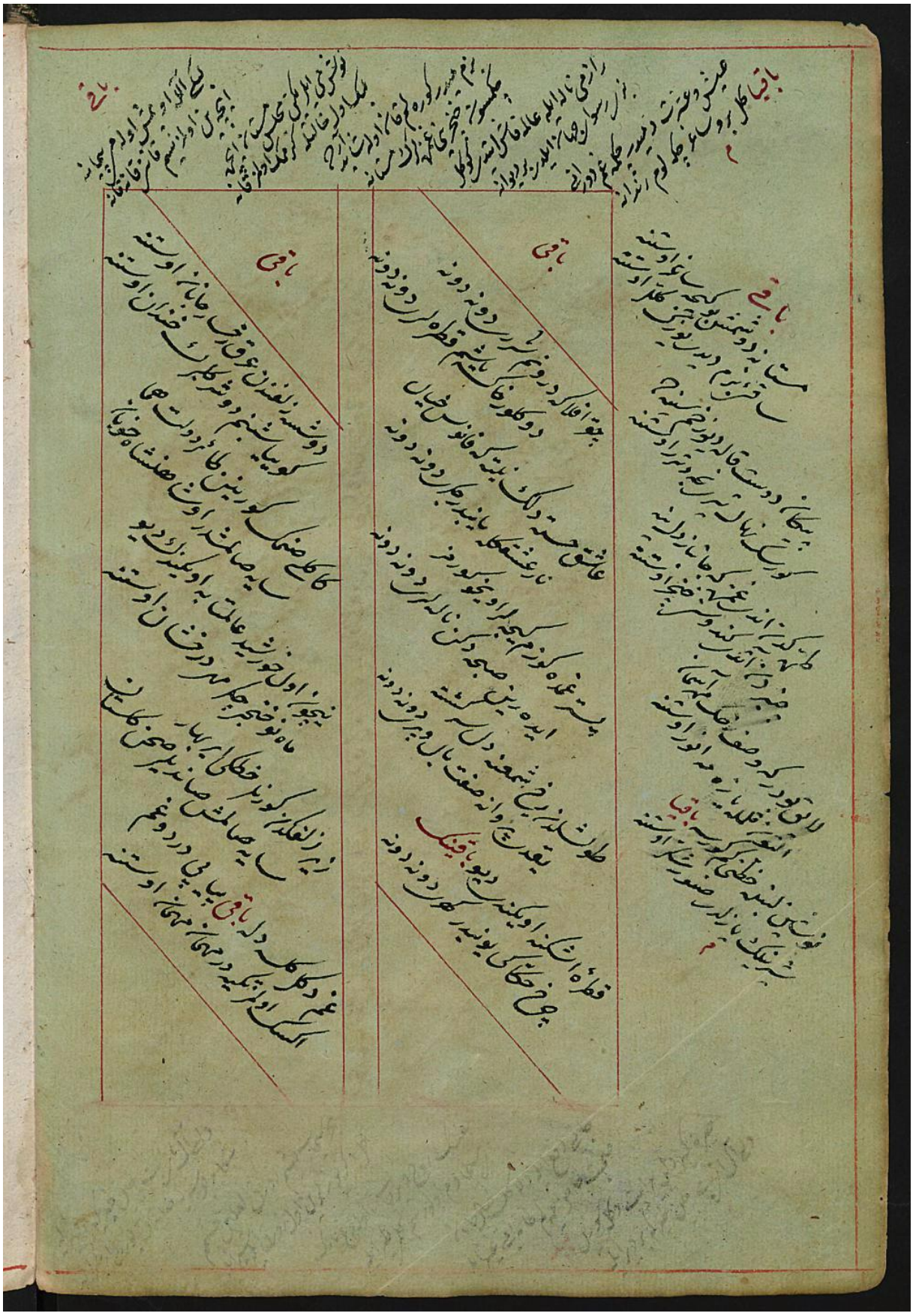

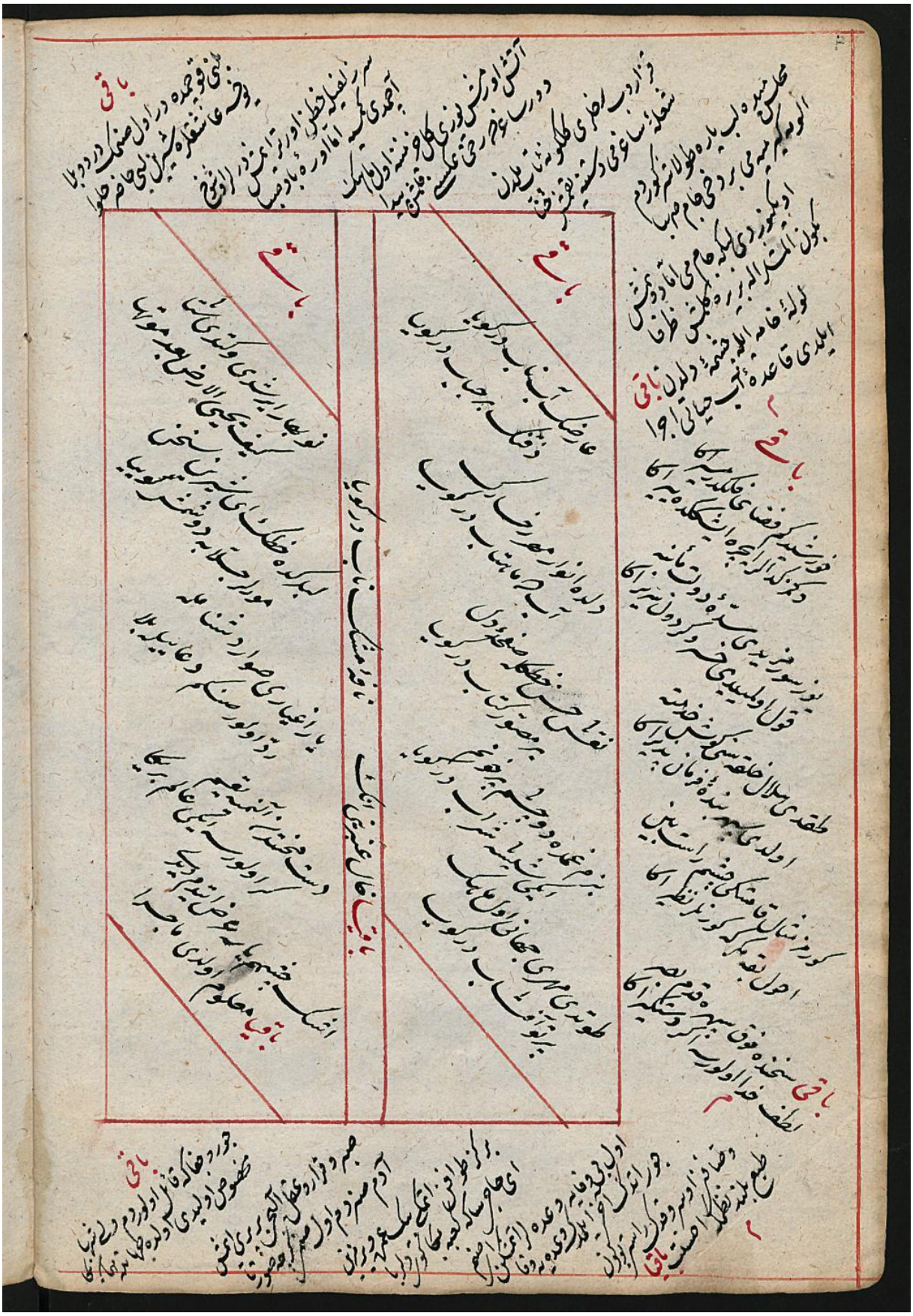

باقی

لول یوزن بغزل ایلدی نوروز ایله اولان
نوبهار نقشه بوجوب نگارین نعلبرک
لوکاه ابرای بهمه بکانک صاع خوشنوا
بجمله زیبه بجکاهی عود سوز
نغمه دکلدر لسان حالله
لبلرنی یاد ایلیه یار کل رخسار ایله
نقاره ایدر این حکایه غنچه دلکش دا

باقی

لحوش طوتوب سنه کاه خنده ایله آغلمه غنچه دهنی باقی بوقوله بلبلر جام دل
اولسه زلفی اوکلعذاره نقاب
اولور انسفه سنبل تر آب
دوردیاسم رخاک هوا سیله
ابراولور یاغدرر جهانه کلاب
کاف لام و جیم سکندر
لم الف لب عاشقلر
قدمای شهسوار حسن ایدیلر
پای بوسک خیالی شکرلر
غم دوران دونی جکیلیوری
باقی اول بعثت مست و خراب

باقی

طوقونوبرباده کلکونه جشم اردکار
سنی آوزره صیکوب بیکه آمر اولدیر
سنبلک یانه ایله ایله ایشور ایشه خوب
دردعشقک عاشقی بیکه آمر اولدیر
نرکس بادام ایله ایشور ایشه خوب
لبلرنی یاد ایلیه یار کل رخسار ایله
نقاره ایدر این حکایه غنچه دلکش دا

باقی

نوبهار نقشه بوجوب نگارین نعلبرک
لوکاه ابرای بهمه بکانک صاع خوشنوا
بجمله زیبه بجکاهی عود سوز
نغمه دکلدر لسان حالله
لبلرنی یاد ایلیه یار کل رخسار ایله
نقاره ایدر این حکایه غنچه دلکش دا

باقی

نمونه سخن‌گویان ارباب سخن‌ور باعث
روفق از کلک من بیجای سمندر باعث
خلق را بیله بار یک شاخ درمیله سبب
نه دوسر وزنه بجای سمندر باعث
گریه فاسم بجب خاکدر دیده از دوم سبب وطن‌در باعث
هب غریب اغلدن جب وطن‌در باعث

۲۰۰ نالهٔ ای حضرت حسین یا یولا
طوطی الدرت لغتاری عرفا ایلر
در دوغر جکلر ای باقی بو فندر باعث

باسمه

باقی

باقی

باقی

کوزه‌ام پر باده کن تا یک دو ساغر می‌خورم
دمادم قانه‌ای ساقی که تا سر می‌خورم

گر دهی از کوزه صد جام میدانم که هست
کز دهش تا کوزه یک جو فاصله تا لب ادلو بارش

فراق در دل ما آتش فروزان کرد
فغان و غلغله چون کاروان کرد

بیچاره دل که با تو چه تدبیر می‌کند
فریاد می‌رسی دلش فریاد می‌کند

باقی

کلبه‌ای دارم در آن صحرا که از باغ بهشت
دلگشا باشد هوای آن و خاک آن عبیر

بلبل آن گلشن ز گل بیگانه و با خار جفت
من ز بیگانه جدا و با گل و خارم رفیق

بلبل آن گلشن ز گل بیگانه و با خار جفت
من ز بیگانه جدا و با گل و خارم رفیق

بلبل آن گلشن ز گل بیگانه و با خار جفت
من ز بیگانه جدا و با گل و خارم رفیق

بلبل آن گلشن ز گل بیگانه و با خار جفت
من ز بیگانه جدا و با گل و خارم رفیق

باغ

چه اطلب دور ایام یکی مجلس بجلس نافع
فلک غنچه مه ابراهیم و خنده بکین
بجلس یکه بزلله حصار الفلندر
دور مجلس کی صفا جا صفلک بیدر
اب رنگینه قندیل افروز ان نافع
خاتم جمدر لعل بدخشان نافع

باغ

دل باغی بچه یاد اطلوسم
بوتراول غزه فتان باورنج
طرادست کسب ایدر اسلحه خانه
اولور ایکی بیک اوسکدار
آنمزدی کوکل بی چاره کریم
ایکی عوض ایستون کلک قریم
فتی اجلسوز اودر کله غنچه
دکل کلک بی اخذه ن
بکاعوض ایستوز اسم سکا

صد هزار بر در او زر نهند ... وظیفه او در ... بود وظیفه او

طلا او لدن ... ایله طغلق

تا نه اولدیغنی ... جاری عید

یا قدوم ... یا وظیفه او عید

بولدی کال ... یا وظیفه او عید

قیلدی زلال ... حالنو یا جاری عید

انسان ایدی ... یا وظیفه او عید

دار ... روز عید ... جاری عید

اولمایه کرایه ... دعا عید

تا بد اولدی ... سر دوران

وصف ... الا جاریه عید

هر دم در ... عید

بل ... عید

لب خنده ... قلدک یاد

ابلدک ... اوتی

بنی یاد ... اغلت یاد

اولدیرمشسن ... اغلت یاد

نیچه ... زمزم یاد

ناوک ... زمزم یاد

پوری ... شمشیر

اوچ ... دوشمجک

قد بالا ... شمشیر

قاش ... زمزم یاد

دولتلو ... ایلدی یاد

دولت ... دانش اوزره

هم اهلسن ... ایلدی یاد

نسبت ... ذوالفقار اهلسن

نشه ... ذوالفقار اهلسن

اولدی ... ذوالفقار اهلسن

باقی ... دانش اوزره

دارای ... دانش اوزره

باقی

ای دل اگر وا سطه دولت ایشان طلبی
اول نخست راه بدین کار کن سزد

کوشش دی کاه زلفت و اشکم کنی قبول
دریای حسن را بی عیار کی پسند

نازان الفدا بر آنکه دلت را بدست آورد
شهباز آشیانه بدست آورد

در دو جهت ایمن جمعیت بود
آنکه توکل بخدا کرده شد

آمینه بس خلوت اهل صفا بود
باقی صفای خاطر آئینه کی بود

باقی

باقی

امری نگار کو کبی کز نور فیض شمه یابند
انکان نیز و فاشی کان ماه می تابند

نرگس نیم خواب غصه دور انه دهم ایدر
بر این لبش دهانم آسم نرنگ فرد

بازار را بر آن لب شیرین دهان نهم
دل نقد جان بدان لب و دندان دهم

بوسیم زیر دزار و نزار ار دهم
تا هم دهن بکام دل خویش نهم

اعدا بانکه خون من از دست او خورند
باقی عکده زار و دلفکار در و نیز

باقی

فریاد دم بدم ز دست تو اول بلا شنید
کو نیده فلکدار از اثر نالهٔ او رسید

او سنیده فلک ای دل بیهوده بنوشت
در دو کله کانه بیچاره بنوشت

طلعت کلک آندوش دم باغ نوید
آینه در دامن آبینه بوی آید

ای کله ایده من بوی نشناده افشاد
ای کله ایده اکرم دوش دنیا بکلورسه

باقی

فرد فرقان منور طلعت رخشنده عید
خلقه دیبا کیبور کیبور ماه نو اورنان عید

نافع جنبدن نشان زیور دی بهار لرغوان
شمه نسیم نوبهار دلبر دلربا نکهت

عید اشی کلدی و کنده ایده سن جوان عید
ایجک نوزیده و زان نمزین اطهر نظا

دست بوسکده حصار ایده اکرم دوستم
عاشقه احسان ایده اکرم دوستم

باقی عید احسان عید

بیت

گوه شعله اولور سم فرهاد
آجیوب ایلیه اشیه بن لیلی دار

باغر سنبله ای ماه رو
وصف زلفکده کی لغزین ایست دار

دل جرس لیلی جان کیبی
یار ایله دوب طور دین ایرمز یار

اوکسوز ایچون ای سرو روان
کور دین باغ جانده شمشاد

وصف خال سیاه ای
کور دین باغ جانده شمشاد

بیت

یا من حسنه اولمش الفلن اب لزید
دم وصالده وعده یوزلک کوب اولک
جفای یار ایله معنا دار اولنجه رسم نظر
غذاب عذاب اولور آخر اولورسه نعمت
نرگسلره لعل یار ایله اولور بزم کباب لزید
بیت
شراب عشق ایله اولور بزم کباب لزید
نرگسلره لعل یار ایله اولور بزم کباب لزید

بیت

مهر خطه داده بیک ناز دلبری زار

زلف خمیده اش همه شب بیقرار زار

آه آتشین نعل سبک تاز شمس من

لاله بخنده مانده بکار بهار زار

جام شراب ناب کجا و لب کجا

لعل بدخشان کجا و دل بیقرار زار

سودای خال یار بدیشب بخاطرم

بگذشت و کرد جمله ز اندیشه خار زار

بیت

از بهار حسن او دل ما چون بهار زار

باغی عذار یار بود بی بهار زار

اشک سرشک دیده ما همچو جوی آب

افتاده بین باغ و بهار و کنار زار

از آب چشم خویش بدامن همی دوم

تا کی بود ز دست تو این روزگار زار

ای آنکه از فراق تو دارد دلم فغان

وز بهر وصل تو بود این جان نزار زار

بیت

از لطف باغ خوب او لاله و نسترن

اطراف باغ و راغ و چمن لاله زار زار

از حسن روی نیکوی خطش عذار یار

شد همچو خط سبز بر آن عارض نگار زار

بیت

از آب چشم خویش بدامن همی دوم

تا کی بود ز دست تو این روزگار زار

ای آنکه از فراق تو دارد دلم فغان

وز بهر وصل تو بود این جان نزار زار

باقی

باقی

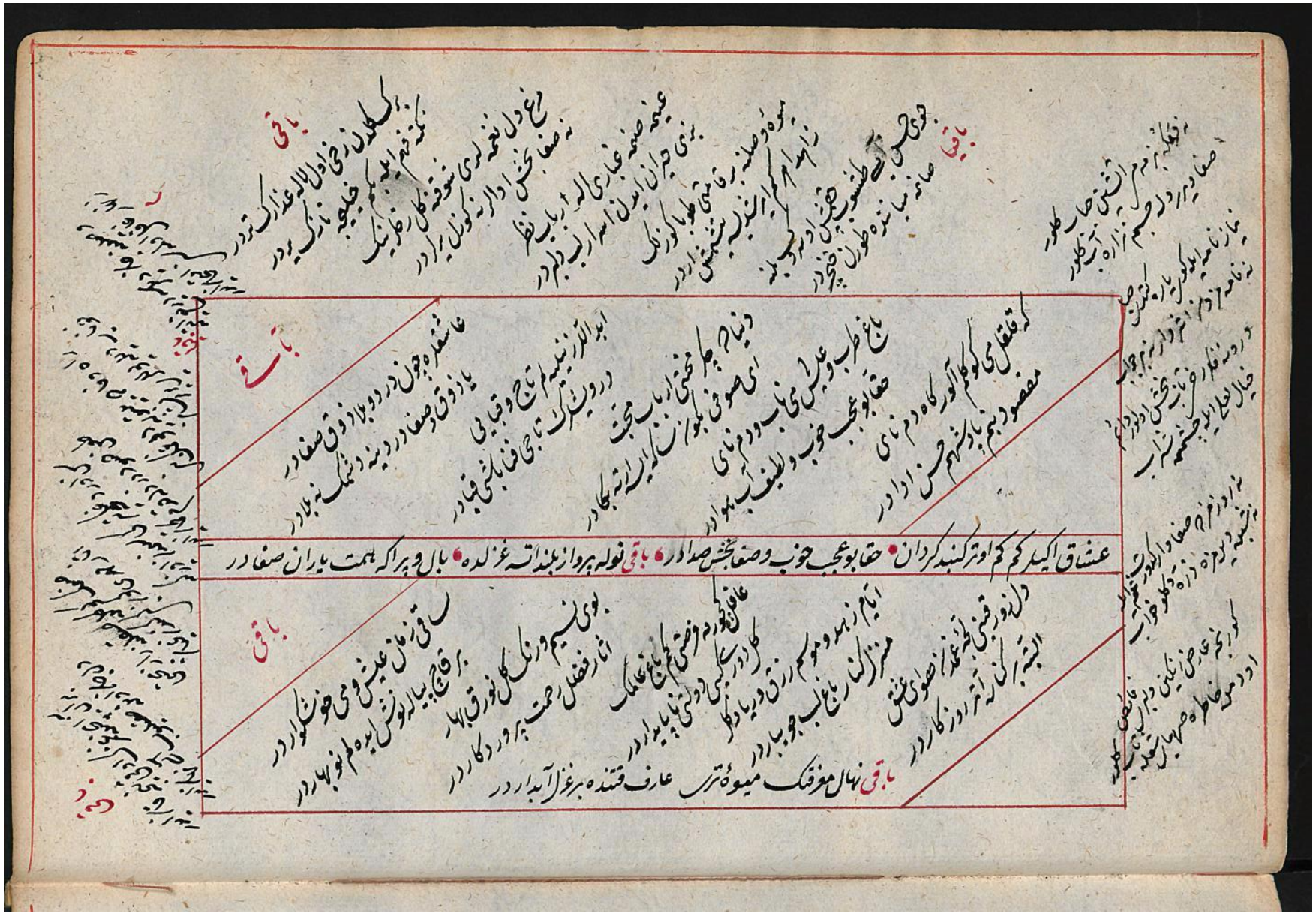

عشاق اگیسد کم کم اوتر کنند کردان • حقا بوعجب خوب وصفا بخش صدا در • باقی نوله پرواز بلند اتسه غزلده • بال و پر اگه همت یاران صفا در

باب

آنکس او در سه ارکان علم از اله الکریم وارد

ایجا نخفته در دلش درهم دینار دار

منطق الطیر او قافیه باشد لغت بین

لوزینه الحاد ارزنی کلیه عطار دار

طوطی باش تا نبیند ملک عالم زینهار

لوهار شکر ریبوب صفوی افسه نوله

اهل عشق ایجا بجز آهی نیابی کوهکن ترا دار دار

بوبله راهی الی هر کیم عاشق دیدار دار

جامه او تو آتم مرا دار دیم سه وجهی وار دار

باب اول افتاب عالم آرا کرم الطلب

باب

زلفنه کریم جهان لبنبل مهر تر دار

یکی سنده سه سیه کاکل بالا تر دار

خلقه زلفی جیلی کور فراز آکنز

کوبیا چشم غلیل او زره سیه جیز دار

در دلکش قصر رهانی دیده کریانمه

دوستم باقیه رهم یلیجک دیدار دار

باقی

ذلعل کلمه مایل عشق ای نه طالب نه در
سر لبک آن ادی نه فغان او زاره نه زبون
خلکان نوبت آه فغان او زاره نه زبون
رقیب آزار رایه یار نکند چند و چیل نوید و بجوره بایلیم
ایرنک نوزینه سیورد ردی زرینی عاشق ایدیم
بوزوده یاشمق کویا بغی اولدی ایدیم
فاصلی قیلده خاکی زرینی عاشق ایدیم
بزم اهل بیتم تولیا ایلرو جوهر در

باقی

رفعلک عاشیه جیم ایده بیغ دلکشا نمور
لیال سرینک خیل دانا غالش نمور
کوکل اکلر خلکه ایدیم رنج روان اغلر
بوبانک جشمه سارلر عیب بیم انشک اولمز
تمامن ساکار ایلشده آرام ایلر جایم
سرکویده جانک طالس ایلاک
شرازیار اهلو سیم یک طالس ایلاک
دوزهوب بلا ایلشده جایم ارزنه نمور
یانیم دریادر ای ماهی ایچده شاهانی
جال خلق بالای ایلال ارقوانمز

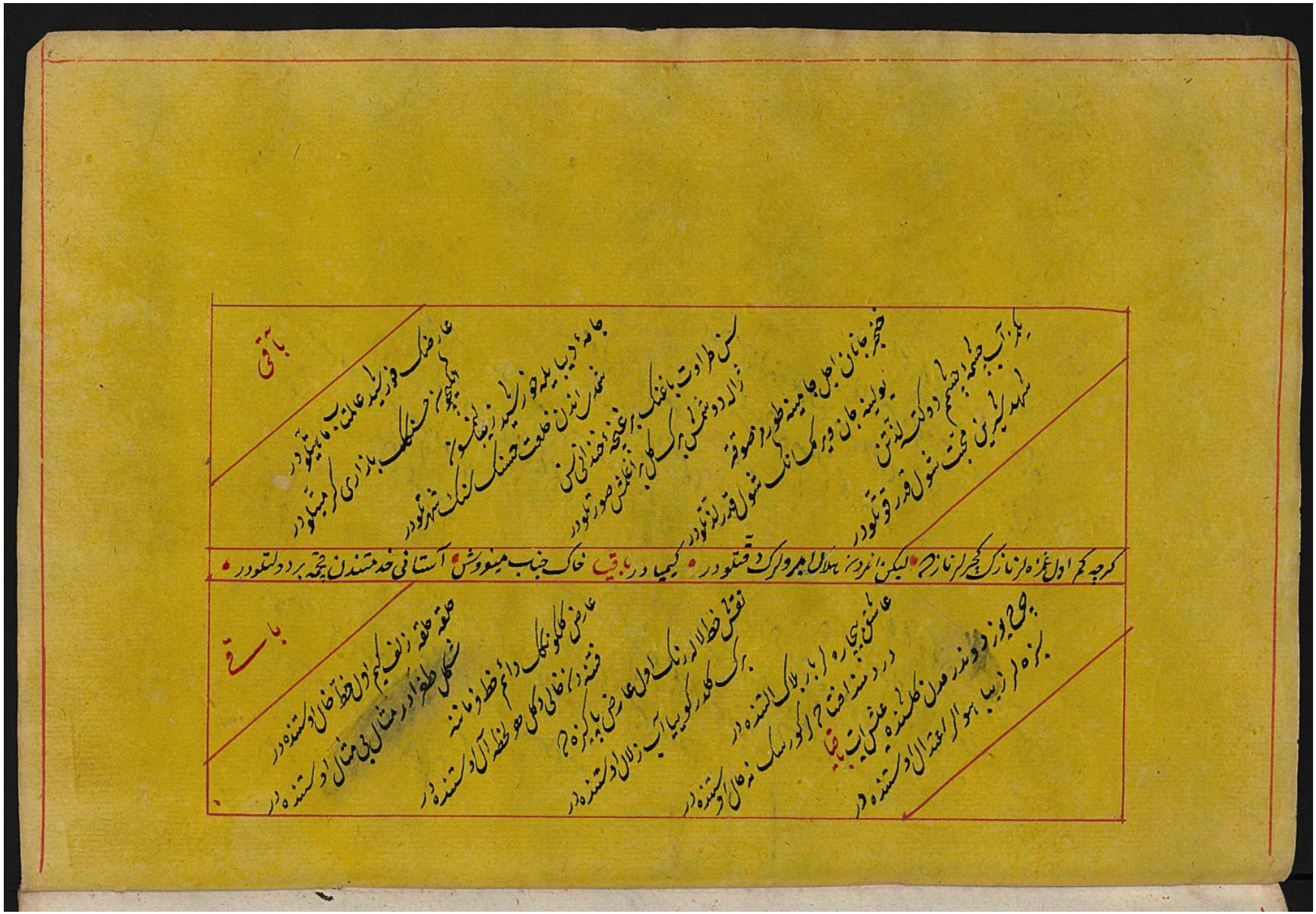

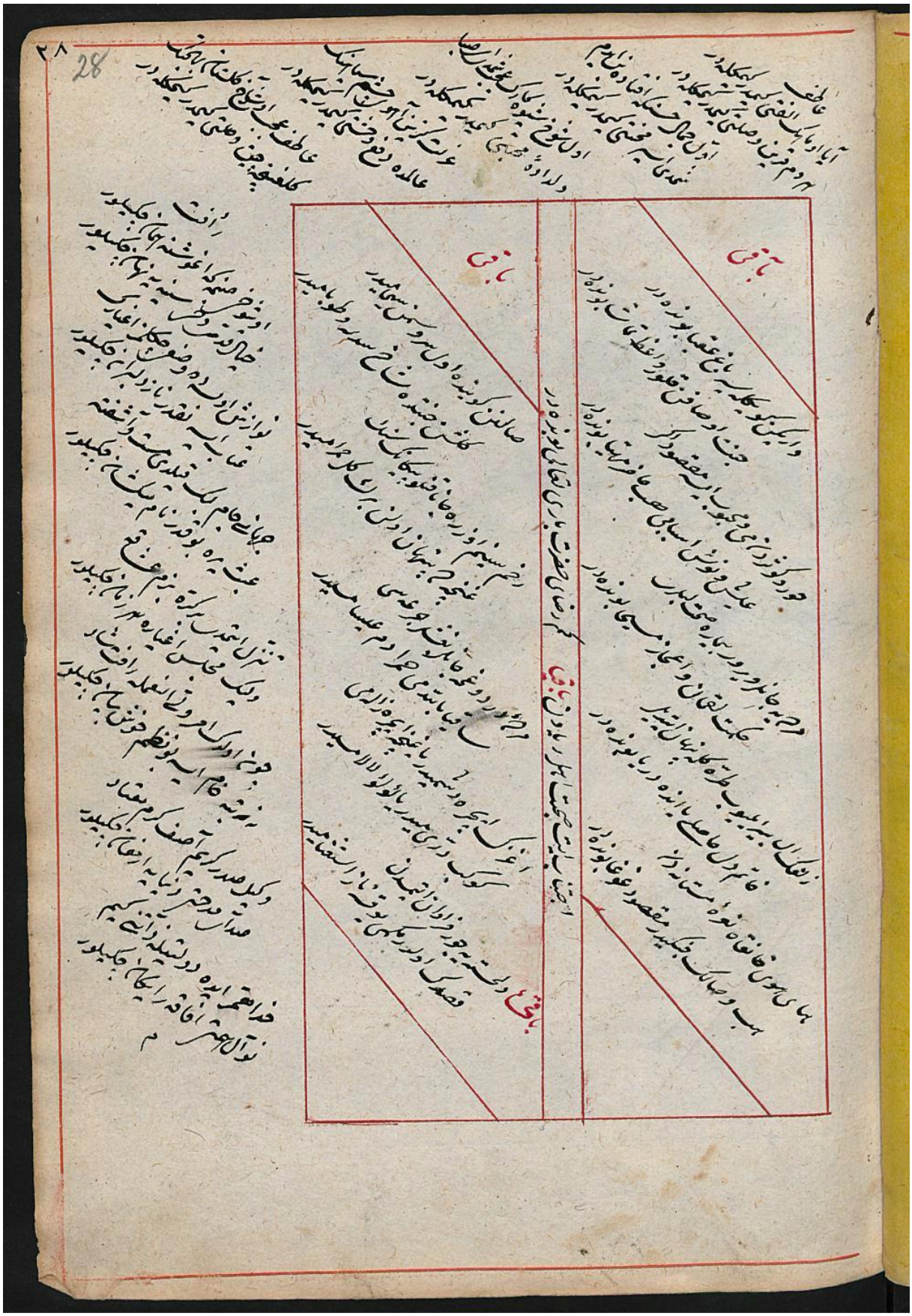

باقیه

دم صبح ایدی کشور باهم اجتماع ایدیدر
می ناب بیله بر ایچیسه غوغای عشرت ایدیدر
پادشاه جم اقتدار و کل اهل مجلس اولا غیرت ایدیدر
چوق بلا چکرسک جانب نکلدن دل زار
نای و نش نالهٔ زار ایله شکایت ایدیدر
عشقکی صعوبتی بیلمیه سن ای عیب ایله وقت ایدیدر
کامرانلغه ردیف بحری ایچون بحث
ای ایدیجی کاری بیتمز دیه خسته ایدیدر

باقیه

لسان دل نه نغمه زا فاعلی یا لاکوزه در
سرود عشق ایله آرام بولمز آه
ممکن دکلدر بزم عیشه اهل دل جمع اولمسی
اهل دل صحبت کوبک بی وفا اولکوزه در
فراق یار ایله وصلک امیدیله جهان
حسرت عید ایله ماه نوی دیدهٔ بینا کوزه در
بلیه فرقت ایله قرنده بصر اولمز آه
عارضکه خط دمیدی دیه دیدهٔ بینا کوزه در
تسلیم ایچون بیله بر اشارت ایله
بیدل ایسته یاقوت ایکی کوزلری ماکوزه در

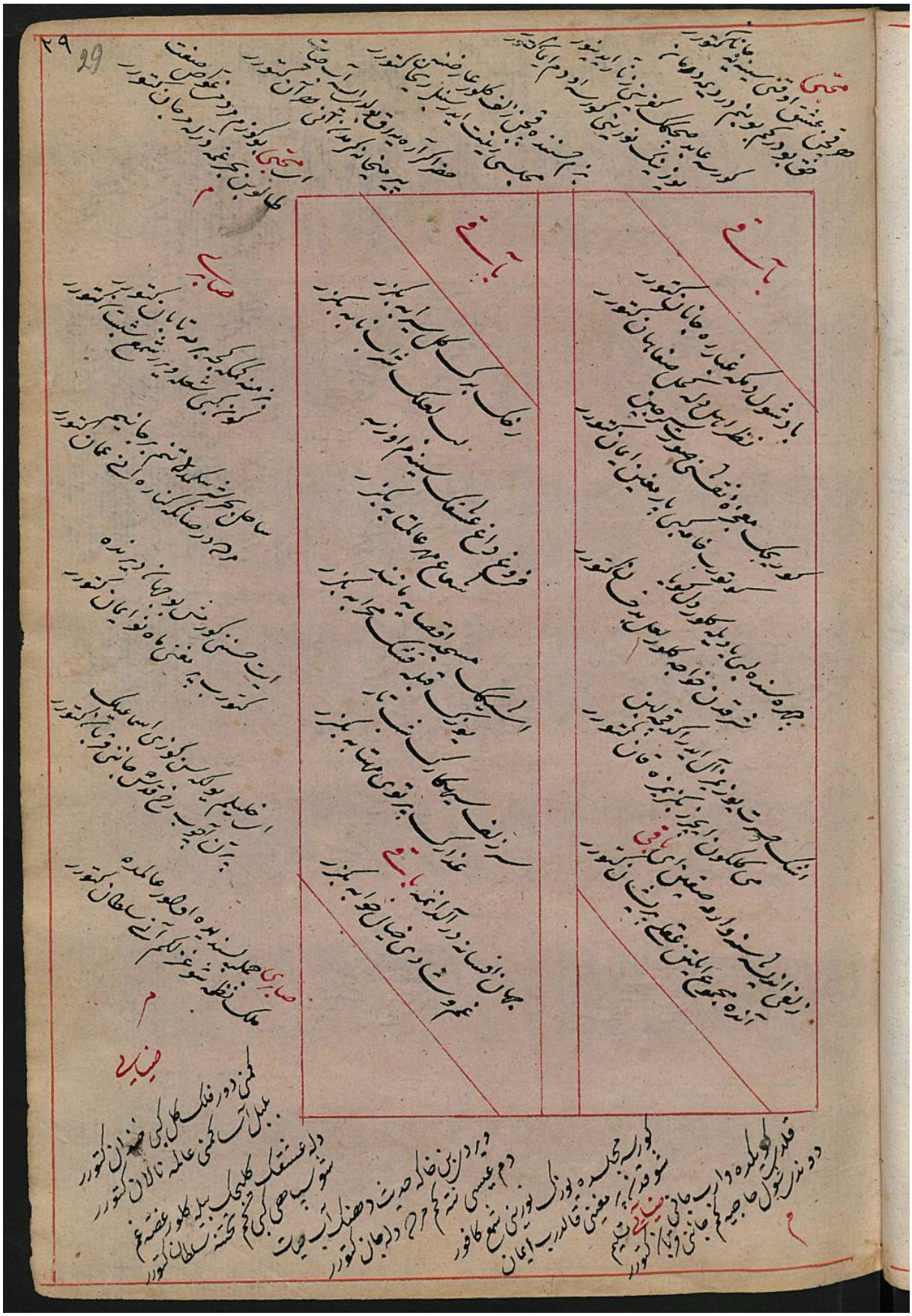

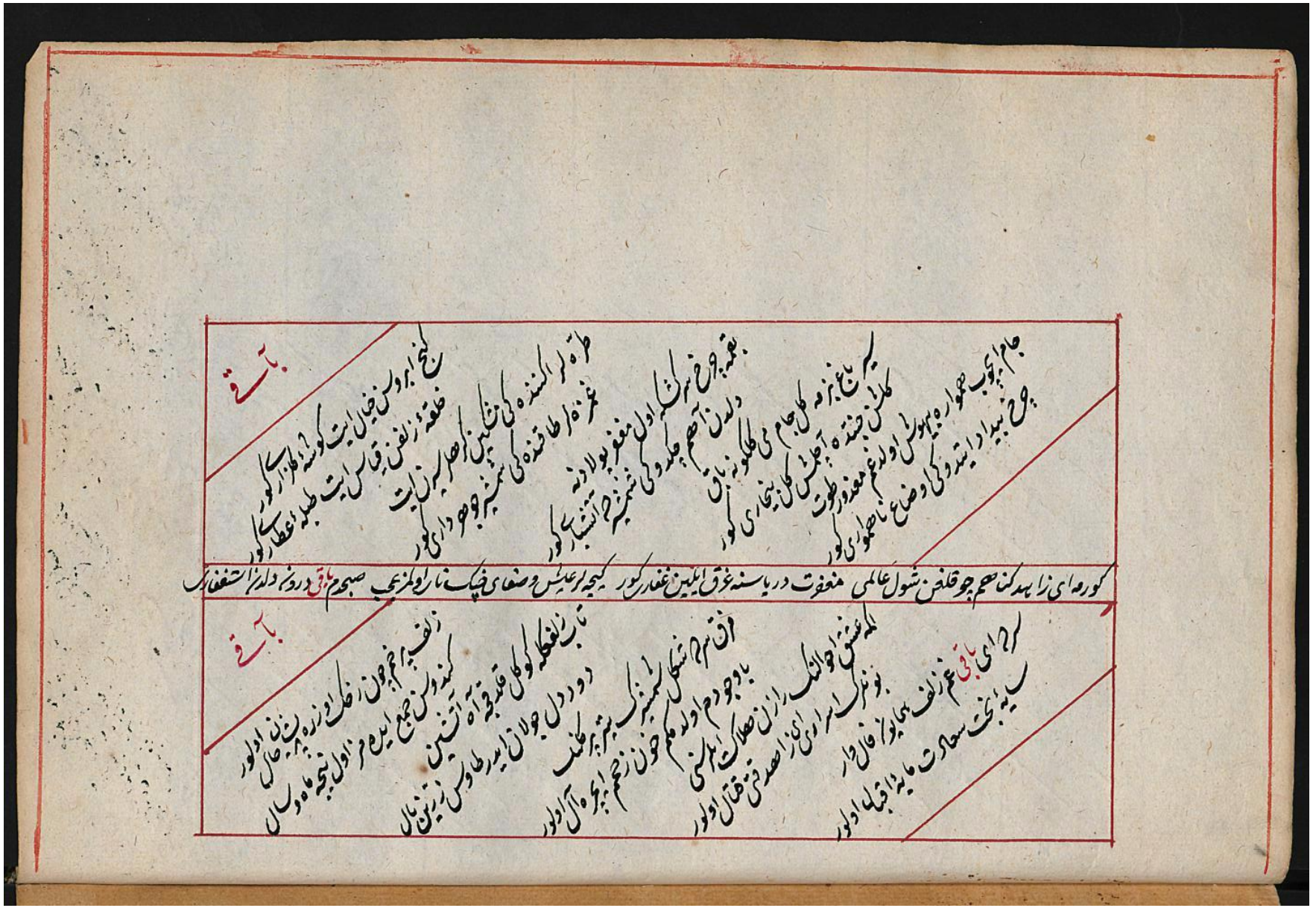

باقی

هردن افروز از مهر اول نام مهر بان باز انور

آتش لق و رب بیوب بگذار رسمی فوق نور

التماس حال در دیب علوت نوز

نار بید هکون دکنجور زبان باز انور

هب بیور احوالات کامران باز انور

غره بس رغم اور دغنجه لعل در دهان آبده

راست کله بوله دل سرو دران باز انور

کرم دل ردن اول آرزو بجهان

نازاست فتن ایله باقی به طوقز بجهان

باقی

دل بخشندن بزهراز منعلدن انجور

فکر ایلشت بارسون آسارت غزل

قفل بار دلدر اوم کم حکم قلدن انجور

اول سه نکه مفید لطفدر احسن نیز

بارا ر انجنس ده خلق آرمدن انجور

خاتمی سرون کم ازلیکسم سکا فراز ایلیس

نولدر اول نازنین آکوم قدرت ایلکن

بارکه دل باقی ایچون دانی اوزمدن انجور

باغ

باغ

باغ

باهوار دلی کجا غنچه شگفته طبع با هوس
در دو دلبن با جرعه عالمه بوفا همفسر

چار عامل آسوده بین کشته بهوای دست سر
زنگار بیک عاقبت اوسون میشه دست سر

غنچه شگفت در بیاسه نسبت بوی کاینات
موج جرعه کاران او در سه آدم خاک دس

عاقل او در کلیه دنیا مثل عنقا نفوذ
عادت دور فلک بر در آدم بر نفس

دور البدن باقی نمی کلعام بوبلدر
کل نصیب خار و خس بلبل آرزوی قفس

باغ

کوکل داغ عکله سینه چراغ عشقه بر بهمچو اویدرش
چراغ عشقه بر بهمچو اویدرش

کوکلر نقدین آکشن بارکرش خلقه ذکره
بر بیکی در دمنداره بیاض طلا درش

دیبک جنوه کلمش عاقبت بلبلار انعشق
بلای عشق اوسر کرانی جانسن اوصدرش

بولوب سمنا بجوان نشه لب صحراده مجنونی
اجل بیانه سن صونمش حیات ابدیه قادرش

بولوب بیانی یه اولافت و صالن وعده ایلمز
عاشر سوز بیوب مسکین اکلون بیانلرش

باقی

نمک حلقه خاز ارسی کاری باقی

صوار دیده بخون رخ لیلاد خاز اوشر

غمزن قاتی ماه شب ارانک ایلاوشر

بیت اول غزلیب بلبلرک خانه برکشر

کونلک وارلولون غایت از فرقت آل اوشر

نمکلو اوم جاندر طوتاکم محال اوشر

باغ

باغ

غوار اوقوزی تیغ جزا یوم عاصی

اولورسک نوشه نشسته عملدن دل خلقده علامر

النمز غنکدل قدس فکرنی حاصل

بوکیم نشست عملدن دل خلقده علامر

اودزی وصف ایده رم فاشوکر نظم

سب هی کیم کیم ایده رم فاشوکر نظم

سوزم کم ایده سوز اوایده رم خاص

الکده خاتم فضل وبلاغت ای باقی

عدوی کم نظر اعجاز ایله رم کوزیه باقر

باسمه

آمست نیک فالیدر فرودس اعلا ذاغوغر
قامتکدر روضه جنته طوبا دن غوغر
ام را احیا یدر افغانسر مشلینک سنک
نطق جان بخشکدر اعجاز مسیحا ذاغوغر
سیم ان ضحاک یولنر خنجر ایلکدن اغلیم
یانمزای عاشق شوریده دنیا دن غوغر
آرزوی جلوه انجل رو انکدر سنک
بافته سیر نوام سرو بالا ذاغوغر
باقیسن دلیلکن دلبرنجوا اتما رای ایدر
یاردش اولا مدرسه ایلیانجا ذاغوغر

باسمه

صحن کلشن ملک بغدادا اولسه آب جو رشحه
یاسمنزار صبا بورنده سیر ایدر مانند ربط
بلبل شن بازدی بر آیچ بچه وصل نوبهار
لاله سیر ایلیسن اولیدر سنره خط شبنم نقط
البیرا اول شمع بزم آرای ایلیا غیار ترم
طاهر اولیدر نکته دان جزم الاخی الوسط
صحن باغی طوتسن انجبی ایلیسن کلشن
مستمر فرق ایلیه یردن کولی ایله غلط
ظا لعلش ملاحتی اول غنچه ی نورسته نک
سیر ایدر دیلیا بوملک اولمقدر بو خط

باقی

نوازد کلک دل بجز وصف درد در لب یار دن خط

غمی نشنک جان علکده بولدم درد دلربا دن خط

کشی غربت دیارنده ایدرسه امید وصل دوا دن خط

صفای جام العلکدن نه حالت کسب ایدر روحه

که طبع لی یه مذاق ایتمز شراب دلکشا دن خط

جواغ ماه حسنک طیب اولمز عاشق زاره

کوزم نورینی ندن بولیم اعرض ایدن خط

باقی

ایروی طبعی قی دن اصوم غیری یخ ایله کره اصدقا قابیه جکنه نوشتی واسدن خط

یمع حسنکدر دیرلر خلوت سرای جانه یمع

اولا مزاول مجلسه هوریلیه عالمک یمع

آلمغه آوزه یای یمزک اوغرجان

قالدی بولمز حرفت تهیه یمک جان ارزیلن

یاقوتی نار رفاقت تهیه یمک جان ارزیلن

طوب اهلدایدر جل ارتخ عاجت

قلوه جکر انی یمع ولشکر اندوه یمع

غزلنده یاقیلا بسعد بارانی ذره

خانقاه عشق آرادا غم فیلی یمع

باب ۴

زاهد اعوجاب کون آیج صورت زیبا بیش
بانظر آیینه صنع جهان آرا بیش
دلدر اول بنیاد ای بجوز آیج کلبن فانی اول
شمول در رونک عالمنده موج اورد دریا بیش
بخشت بی بنیاد ای بجوز آیج کلبن فانی اول
بار ای بیج خرمن حضور قلبد دنیا بیش
جام ورنی کیمیر بوز مراجه جرخون اولیان
غنچه کلزار ای سیاب لاله حوا بیش
قامت چنک دوتا بیه در دس زرد دنیا بیش
حال زار بابا فغانی بیدلدار ای سرشک نشان

باب ۵

نوبهار آیجی جالک معتفلن بزم ورن
اول در رون باغ ای خنکلار دی کلشان
کلکلر اولدی باغ ای خنکلار دی کلشان
ناب میسن در جبین غنچه زلف عرق
جامده بزم وجود ای نشر ایدر بزم
نکته سنج دوری نشر ایدر بزم
عارف اگاهه بوکلشنده بلبل ورن
نوبهار حسن علی تقوی وطاعت ایجم
مانع اولان نفسنه ای بابا فغانی اولیغ فضل حق

باب ۶

سر بکلشنده نه حاصل بلدیار اولیغی
نارنج کلدن بزه تازه بهار اولیغی
لعبت اعجاز بخش عالم طوطی کبی
مظهر بابلیم نقشی نکار اولیغی
من ملک باغ بهشت ایلک آرام ایمه
جامده صبر ودل اسیر اولیغی
ای ذالک نک دیو ایمه جرای کل
سر اسرار کلشن وحید وبهار اولیغی
صاف دیلک آیمه مقصود اولیغی
بابا فغانی حق دیلمه غفار اولیغی

حسب

آتش اجرس سوزند بنده یارب
بگذر الله در زعشق الله در زار
خالیم خانه دلدار او کوزالش ام
طوبی از اولدرسه عشقه عشقدن اغیار اک
آلدی جانانه دل همه عشقدن
بر هوا اولدی الشق عاشق فقر کار اک
بر فقیر اولدی الشق طلب طولدرش
بوش دلدر جانسز ایدیکز مکار اک
اولدی فقر برداشت نیچه بلدر
صانکه ال ضمه سیدر ملک غدار اک
اولدی درویش آرزو بود اغیر اولدرس
اسم مفتاح الحصن ظفر اطوار اک
دائم نذر دوزر آلدنه صفین اغیاره
جلد در صائمه شکران بولدی دلدار اک
حسب
اولسه وقتی آنچق اولدی الدن
بر فقیر اکر کلسه آشنا رک

بنمه

دوران آنین شوبله شکست ایتدی فرنک
کوبکه می باکوزی دکمی جابک
کیفیت اسراره دوشنجه نظر فاغب
باران آنین المده جران می باکب
اسباب طرب سیل می باکیتدی
اوازی بوغلدی کیلک درک خلک دربابک
بیجاده نشکست اولدی بتور جلی زیاده
بیلک بکلک نیلک باغچه ده طرچه وقی باکب
بیلک بکلک اصلی بتور بوشکر ایلک

بنمه

ای صبا دل رفتن اول کیسوی عنبر بارینه جلک
عاشق بیچاره یکن دلدر دست قادرینه
فاغ بکلک توتیسن دیه یکن بارینه جلک
اولاکیم بارمه یکن دلدر دست قادرینه
جام کلکون آل الدوزنشه ایلیوب دلبر ایچه یاره جلک
درد بیشی وصفنده ای دل بغله اغلمک راشه انظاره
قدت بازکلسه بر دلبر ایچه یاره جلک
سینه یه اکلنجه دا خالی اولمز
پاره سن قادر دلکسن بارینه جلک

باغ

دلا جانی ز اشکم بر شراب اندک
نمی خواب او بسی عالی خراب اندک
فراغی آشفته بزم کباب اندک
دسنده ۵ دفاوار اندیزه مرد وار
ایوق بوقوف بغب ازدن اجنبک
بیم نادر خانندن ای بیم بیم نابک اندک
رباغ عالی بابوی مشک نابک اندک
جی طلاس اد دکلو اوزاندک ای بابن
ایکی صحیفه بر باشقه ارکن شراب ایچدک

باغ

جام اسکندر بنک آیینه روی انوارک
آدی وار جام جک آیینه اسکندرک
تاج حسن بارمن بیرایت فرازینی
آدن اکه طاق کسرک ایله فرخ فیروزک
دونش ایله جام بنک اولکدن اصلاغه
کمخاری اولدای بیم بیم دن شراب کوزک
نار آرهسنده خرقه لری بیم بیم دن
طوتشور بر اکون صفن اول آیینه جم زک
بر ایچم صوا سندی بجوله بابن حسنه دل
در مس قطعه جواب اکه طابنس فتح کرک

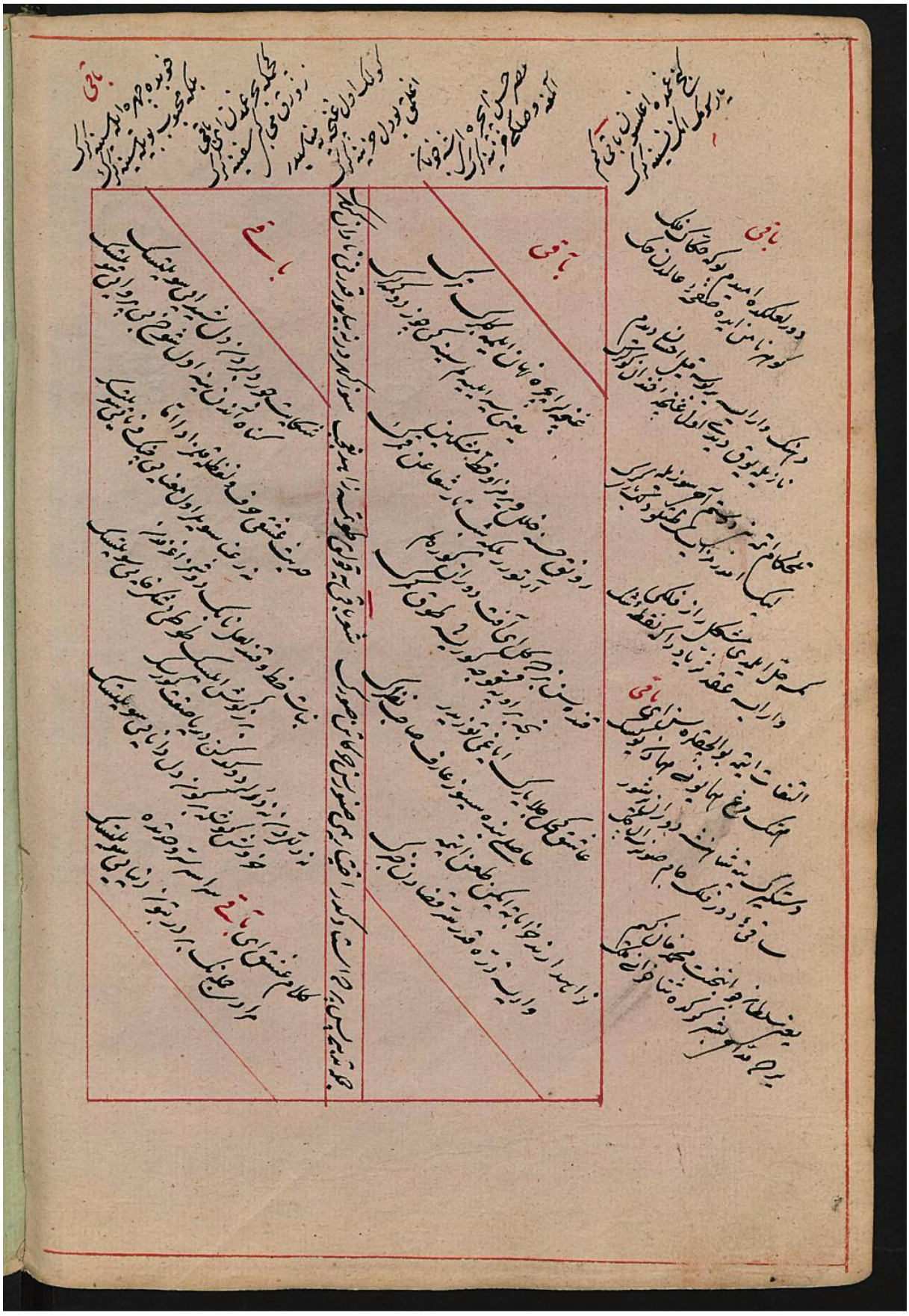

138. varak (Mecmuanın son varağıdır).

